

รายงานรวมบทความวิจัยและบทความวิชาการ
สืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ
(PROCEEDINGS)

การประชุมวิชาการ ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 11
The 11th National and International Conference
“New Normal: การวิจัยเพื่อสังคมใหม่ ในยุคออนไลน์”
New Normal: The Research for New Social in the Online Era
27 -28 มิถุนายน 2563

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ตำบลลำไทร อำเภोजังหวัดพระนครศรีอยุธยา

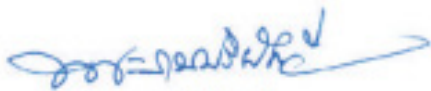
สารจากอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทความในหนังสือเล่มนี้เป็นบทความวิจัยและบทความวิชาการที่นำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติ และนานาชาติครั้งที่11 ซึ่งจัดโดยสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภายใต้ความร่วมมือกับภาคีทางวิชาการอันประกอบไปด้วย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ สถาบันไทยพัฒนา และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดขึ้นในวันที่ 27 มิถุนายน 2563

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ก่อตั้งขึ้นในปี 2533 เพื่อฉลองครบรอบ 90 ปี พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งทรงเป็นผู้ก่อตั้ง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ คือเพื่อสนับสนุนนักวิจัยวิจัยในการพัฒนางานวิจัยในด้านต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนา และประยุกต์กับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม

ดังนั้นการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากงานวิจัยและงานวิชาการในการประชุมวิชาการในครั้งนี้ ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโควิด19 จะเป็นการทบทวนองค์ความรู้ ในการทำความเข้าใจและเรียนรู้ สถานการณ์ทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การประชุมวิชาการในหัวข้อ “New Normal: การวิจัยเพื่อสังคมใหม่ในยุคออนไลน์” จึงมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมที่กำลังถูกท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

ขอขอบคุณนักวิชาการทุกคนที่ให้ความสนใจส่งบทความเข้าร่วมนำเสนอในครั้งนี้ และขอขอบคุณคณะบรรณาธิการ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ภาคีทางวิชาการทุกท่าน เจ้าหน้าที่และนักวิจัยของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ตลอดจนภาคีจิตอาสาจากหน่วยงานต่างๆ เช่น ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย และอีกหลายๆท่าน ที่มีส่วนร่วมในการรวบรวมบทความวิจัยและบทความทางวิชาการในงานประชุมวิชาการในครั้งนี้ ขอขอบคุณทุกท่าน มา ณ โอกาสนี้

(พระราชปริยัติกวี,ศ.ดร.)

อธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สารจากผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ “New Normal : การวิจัยเพื่อสังคมใหม่ในยุคออนไลน์” ได้จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีและต่อเนื่องมาเป็นครั้งที่ 11 แล้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสารและเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการของคณาจารย์ นักศึกษา และบุคคลทั่วไปทั้งในและนอกรวมมหาวิทยาลัยสู่สาธารณชน ถือเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์องค์ความรู้ซึ่งเกิดจากการศึกษาวิจัย และส่งต่อสู่สาธารณชน ในรูปแบบของประโยชน์จากงานวิจัย โดยเฉพาะองค์ความรู้จากการวิจัยที่มุ่งทบทวนและเสนอทางออกให้กับสังคมในยุคออนไลน์ ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสังคมยุคใหม่

การจัดประชุมวิชาการในครั้งนี้ถือเป็นกิจกรรมหนึ่ง ที่กระตุ้นและสร้างบรรยากาศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถึงสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมร่วมกัน ภายในงานจึงได้จัดกิจกรรมการนำเสนอผลงานวิจัย และผลงานทางวิชาการในรูปแบบออนไลน์ ถือเป็น การปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอให้สอดคล้องกับสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโควิด19

การจัดประชุมนี้จะประสบผลสำเร็จและลุล่วงไปไม่ได้หากขาดความร่วมมือร่วมใจจากบุคลากรในทุกภาคส่วน ดังนั้นสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ขอขอบคุณ ภาควิชาธรรมศาสตร์ อันได้แก่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ สถาบันไทยพัฒนา และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) สภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คณะกรรมการจัดการประชุม คณะอนุกรรมการดำเนินงานฝ่ายต่างๆ ผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณาผลงาน วิทยากร ผู้ดำเนินรายการ หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และบุคลากรของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ทุกท่าน อย่างไม่รู้ลืม การประชุมครั้งนี้หากพบข้อบกพร่องประการใด สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ขอน้อมรับทุกคำติชม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานประชุมในครั้งต่อไป

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สารบัญ

ที่	ชื่อบทความ	ชื่อผู้แต่ง	หน้า
1	การวางแผนกลยุทธ์ของผู้ประกอบการธุรกิจชายแดนภาคใต้ของไทย : สตุล	ชัยยุทธ ชีโนกุล	1
2	การพัฒนาวิธีการพิจารณาอิทธิพลพระสงฆ์กระทำผิดพระวินัยเป็นรูปแบบศาลวินัยสงฆ์และพระสังฆาธิการกระทำผิดทางปกครองสงฆ์เป็นรูปแบบศาลปกครองสงฆ์	ประมาณเลิศ อัจฉริยปัญญากุล	15
3	การวิเคราะห์การรับรู้วัฒนธรรมตราสินค้าแฟชั่นระดับหรรตราต่างประเทศ: กรณีศึกษา ผู้บริโภคตราสินค้า บาเลนเซียก้า กลุ่มเจนเนอร์ชั่นวาย	สุธามาศ สุมาลี สุทธาวรรณ ชาโต้	31
4	บทบาทท้องถิ่นกับการจัดทำบริการสาธารณะในสถานการณ์ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)	วสันต์ ปานสังข์	45
5	ชีวิตปกติใหม่ของการทำงานที่บ้าน และเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	ธีรดา ขำนอง นนทสรวง กลีบผึ้ง นุชนาฏ รักษี นิชาภา กาญจนสมบัติ อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์	57
6	การอนุรักษ์และฟื้นฟูการใช้ภาษาไทยลุ่มของวัดและชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์	พระมหาธนกร กิตติปัญญา	67
7	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติด กรณีศึกษา ชุมชนรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี	มนต์ภักดิ์ พงศ์นิถาวร	85
8	การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา	พระครูปลัดประสิทธิ์ ฐิติโก พระมหาสมบัติ ธนปัญญา	99
9	การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลสู่ความสำเร็จ	พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภริณีปัญญา พระสมุห์สมนึก สมณธมโม	115
10	การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมความรุนแรงของเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา : วิเคราะห์ตามพุทธปรัชญาทางสังคม	จำนงค์ อดิวัฒนสิทธิ์ สาคร ธาระที	123
11	แนวทางการกักตัวอยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ ตามแนวคิดป्लीกวิเวกในพระพุทธศาสนา	พระมหาเศรษฐธา เสฎฐมโน พระมหาบัณฑิต ปณชิตเมธี	137
12	ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักพรหมวิหาร 4 ในชุมชนบ้านละมั่ง ตำบลฉนวน อำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์	นภัตวาบพิตร ทวีสุข พระปลัดสุระ ญาณธโร เศรษฐพร หนูนช	149
13	การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในวัดมงคลรัตน์ ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์	พระกาญจนวัฒน์ ขนติปัญญา พระปลัดสุระ ญาณธโร พระมหาโชตินิพัทธ์พนธ์ สุทธิจิตโต พระครูสุธรรมกิจโกศล	165
14	สติกับความปกติในวิถีชีวิตใหม่	พระครูวิโรจน์กาญจนเขต	177
	ภาคผนวก		191

การกำหนดกลยุทธ์ของผู้ประกอบการธุรกิจชายแดนภาคใต้ของไทย : สตูล
Strategic Formulation of Entrepreneur in Southern Border of Thailand :
Satoon

ชัยยุทธ ชีโนกุล

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของการวางแผนและการกำหนดแผนกลยุทธ์ระดับองค์กรของผู้ประกอบการธุรกิจชายแดนภาคใต้ สตูล ดำเนินการวิจัยโดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจากอดีตประธานหอการค้าจังหวัด อดีตกรรมการหอการค้า อดีตประธานผู้ประกอบการรุ่นใหม่หอการค้าจังหวัดสตูล ข้อมูลทุติยภูมิ การทำโอกาส อุปสรรค จุดแข็ง จุดอ่อนของจังหวัด ผลการวิจัยพบว่าสภาพแวดล้อมภายนอกด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี ส่วนใหญ่เป็นอุปสรรค สภาพแวดล้อมภายในทั้งด้านการตลาด และคนส่วนใหญ่เป็นจุดแข็ง เพื่อลดอุปสรรคและเสนอว่ากลยุทธ์ระดับองค์กร ควรเน้นกลยุทธ์แบบลดการดำเนินงานกับกลยุทธ์หมุนตัวกลับเพื่อทบทวนกลยุทธ์เดิม

คำสำคัญ: สภาพแวดล้อมภายนอก ภายใน, ระดับกลยุทธ์องค์กร

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดสตูลเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญมาตั้งแต่อดีตในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของไทรบุรีจนพ.ศ. 2452 ยุคล่าอาณานิคมผนวกเอามณฑลไทรบุรี (ไทรบุรี และ เปอร์ลิส) ไปพร้อมกับกลันตัน ตรัง กานู ปัจจุบันชายแดนด้านทะเลอันดามันเป็นประตูสู่ประเทศเพื่อนบ้านมีหมู่เกาะในทะเลอีเกียร์้อยเกาะ เช่น หมู่เกาะตะรุเตา สตูลมีอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมอาหาร และยางพารา ฯลฯ เป็นหลัก ในต้นปี 2563 สตูลได้เผชิญปัญหาโรคระบาดเช่นเดียวกับในทุกบริเวณของโลก ทำให้รายได้หลังจากการท่องเที่ยวลดลง อุตสาหกรรมอาหารมีรายได้ลดลงตามไปด้วย มีคนว่างงานเช่นเดียวกับพื้นที่อื่นของประเทศ หลังจากเศรษฐกิจได้ชะลอตัวมาต่อเนื่องตั้งแต่ปลายปี 2562

การวิเคราะห์โอกาส อุปสรรค จุดแข็ง จุดอ่อนของสตูลเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากเป็นองค์ประกอบแรกในการกำหนดกลยุทธ์ใหม่ให้เป็นผู้ประกอบการในวิจัยนี้ได้ศึกษา สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในองค์กร โดยวิธีใช้ตารางสรุปการวิเคราะห์ภายนอก (External Factors Analysis Summary - EFAS) และภายใน

(Internal Analysis Summary – IFAS) โดยเลือกปัจจัยกลยุทธ์ที่สำคัญออกมา นอกจากนั้นยังใช้ตารางสรุปความเชื่อมโยงระหว่างสภาพแวดล้อมทั้งสอง เพื่อยืนยันเครื่องมือการวิเคราะห์กลยุทธ์ระดับองค์กร ซึ่งใช้ตารางแสดงความเจริญเติบโตของกลุ่มที่ปรึกษาอสังหาริมทรัพย์ดำเนินการนำเสนอกลยุทธ์ระดับองค์กรนี้

สตูลเป็นไข่มุกแห่งอันดามันที่ต้องวางตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ชัดเจน ดังนั้นการกำหนดกลยุทธ์สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมและขนาดกลางเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพื่อพัฒนาให้มีความสามารถในการแข่งขันโดยใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกภายใน และแผนกลยุทธ์เป็นประธานในการดำเนินงานที่ดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของการวางแผนของผู้ประกอบการธุรกิจในจังหวัดสตูล
- 2) เพื่อศึกษาการกำหนดแผนกลยุทธ์ระดับองค์กรผู้ประกอบการธุรกิจในจังหวัดสตูล

คำถามการวิจัย

- 1) สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของการวางแผนของผู้ประกอบการธุรกิจในจังหวัดสตูลเป็นอย่างไร
- 2) การกำหนดแผนกลยุทธ์ระดับองค์กรของผู้ประกอบการธุรกิจในจังหวัดสตูลเป็นอย่างไร

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

ผู้ประกอบการสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนธุรกิจของตน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านทฤษฎี

ผู้วิจัยใช้หลักการกำหนดกลยุทธ์ อันประกอบด้วย ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (เศรษฐกิจ สังคม การเมือง กฎหมาย และเทคโนโลยี) สภาพแวดล้อมภายในด้านผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่และบุคลากร และการกำหนดยุทธศาสตร์ระดับองค์กร

ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย

ผู้วิจัยทำการวิจัยจากผู้ประกอบการซึ่งเคยเป็นผู้บริหารในหอการค้าจังหวัดสตูล และผู้เกี่ยวข้อง อันประกอบด้วย อดีตประธานหอการค้า กรรมการหอการค้า และอดีตประธานผู้ประกอบการรุ่นใหม่ หอการค้าจังหวัด

ขอบเขตด้านระยะเวลาการวิจัย

ตั้งแต่ 1 กุมภาพันธ์ - 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2563

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างต่อผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ อดีตประธานหอการค้า กรรมการหอการค้าและประธานผู้ประกอบการรุ่นใหม่หอการค้า จังหวัดสตูล รวมทั้งข้อมูลทุติยภูมิ (โอกาส ข้อจำกัด จุดแข็งและจุดอ่อน) ที่ศึกษาไว้ก่อน นำมาปรับตามคำสัมภาษณ์ โดยละเอียด

ผลการวิจัย

1) สภาพแวดล้อมภายนอกภายใน

โอกาส

1. เศรษฐกิจ

1.1 การพัฒนาเขตเศรษฐกิจ อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth triangle : IMT-GT) นอกเหนือจากความร่วมมือในกลุ่มอาเซียน ที่จะอำนวยความสะดวกในการค้าและการท่องเที่ยว คล้ายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือด้านภูมิศาสตร์ที่ตั้งที่ดี

1.2 จังหวัดมีแหล่งท่องเที่ยวและเกษตรกรรมในพื้นที่ ซึ่งเพาะปลูกยางพารากับปาล์มน้ำมัน ในทะเลมีวัตถุดิบอาหารอุดมสมบูรณ์สามารถสร้างพลังงานชีวมวลได้ ก่อเกิดรายได้ให้จังหวัด รัฐสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และเกษตรกรให้เข้าถึงแหล่งเงินทุน

1.3 เป็นศูนย์กลางเชื่อมการพัฒนาในกลุ่มจังหวัด ทะเลอันดามัน เชื่อมการพัฒนาท่าใหญ่ (ศูนย์กลางเศรษฐกิจ) เชื่อมการพัฒนาทางทะเลกับตรัง และเชื่อมการท่องเที่ยวกับรัฐเคदार์ ตลอดจนสร้างเศรษฐกิจชุมชนลดความเหลื่อมล้ำ

1.4 การเกิดโรคระบาดทำให้แรงงานกลับมาจังหวัดมาก สินค้าอุปโภคบริโภคบางชนิดขายได้

2. สังคม

2.1 สตูลเป็นอุทยานธรณีโลกของยูเนสโก (Unesco) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ นอกจากชายหาด หมู่เกาะที่สวยงาม

2.2 มีวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสงบเรียบร้อย ร่วมมือช่วยเหลือกัน

2.3 เมืองอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ป่าไม้ ทะเล น้ำ และพลังงาน (ใช้พลังงานทดลอง) เมืองที่น่าอยู่พลเมืองส่วนใหญ่เป็นคนใจดี ไม่มีคดีร้ายแรง

3. การเมือง

3.1 นโยบายรัฐอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว โดยประกาศเขตพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกับจังหวัดด้านทะเลอันดามันอื่น ๆ

3.2 รัฐบาลสนับสนุนผลิตอาหารปลอดภัย เนื่องจากความสนใจในสุขภาพมีเพิ่มขึ้น เช่น อาหารฮาลาล

3.3 รัฐบาลให้ความสนใจกับภาคเกษตร โดยการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตสินค้า

3.4 การเมืองนิ่งไม่ขัดแย้งทางความคิดมาก ช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างรัฐกับประชาชนดี

4. เทคโนโลยี

4.1 ได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาให้บริการภาครัฐ

4.2 การขายออนไลน์เพิ่มขึ้นจากผลกระทบของโรคระบาด เช่น Satun Marketplace มีร้านมาก

อุปสรรค

1. เศรษฐกิจ

1.1 การเกษตรมีปัญหาผลผลิตลดลงจากภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงอุณหภูมิสูงขึ้น ทำให้กระทบต่อการคมนาคม เช่น น้ำท่วม

1.2 สถานการณ์ความไม่สงบในภาคใต้ จังหวัดใกล้เคียง ทำให้สื่อมวลชนเสนอข่าวความรุนแรง มีผลกระทบต่อการลงทุนและการท่องเที่ยวของภาคใต้ และของจังหวัดนี้

1.3 การเกิดโรคไข้หวัดใหญ่ระบาดกระทบต่อการท่องเที่ยวและการประมง ซึ่งเป็นรายได้หลักทำให้ว่างงานอยู่ใกล้ชายแดน ทำให้เงินออมลดลง นอกจากนี้ นโยบายกีดกันทางการค้า ทำให้ต้นทุนและราคาสินค้าสูง

1.4 การเกษตรมีพื้นที่ลดลง ผลผลิตลดลง

1.5 มีอาชีพให้เลือกไม่มาก คนหนุ่มสาวต้องทำงานนอกพื้นที่ คนยากจนมีมาก หนี้ครัวเรือนสูง มีกิจการใหญ่ ๆ เป็นของคนนอกพื้นที่ การจัดการแหล่งท่องเที่ยวขาดประสิทธิภาพทำให้รายได้ลดลง มีปัญหาความเสื่อมโทรม นอกจากปัญหาขยะและความปลอดภัย

2. สังคม

2.1 ขาดน้ำใช้อุปโภคบริโภค แต่ในพื้นที่กลับมีน้ำท่วม แสดงถึงการขาดบูรณาการทางผังเมือง

2.2 คนบางกลุ่มขาดจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ (เช่น การกำจัดขยะในแหล่งท่องเที่ยว) การใช้พลังงานทดแทนน้อย เกิดการใช้ยาเสพติดในหมู่เยาวชน

2.3 การสาธารณสุขไม่ทั่วถึง ขาดความพร้อมในการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นสมาชิกที่มีจำนวนมากของสังคม

2.4 ใช้แรงงานผิดกฎหมายจากต่างประเทศ ขณะที่คนในพื้นที่ต้องไปทำงานต่างประเทศที่ มาเลเซีย ทำให้เกิดปัญหาทางสังคม โดยเฉพาะเรื่องครอบครัว

2.5 ภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดโรคอุบัติใหม่ ทำให้ต้องปรับตัวทางสังคมและเศรษฐกิจ เช่น เกิดโรคระบาดโควิด 19 ทำให้ต้องกลับมาอยู่บ้าน

2.6 สังคมที่ดีทำให้เคยชินในสังคมที่เป็นอยู่มาไม่ต่อต้าน

3. การเมือง

3.1 นโยบายรัฐบาลขาดความต่อเนื่อง โดยเฉพาะในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานยังกระทบต่อ การชะลอตัวของการค้าชายแดน เนื่องจากนโยบายของรัฐในการส่งออกหรือนำเข้าสินค้าบางชนิด

3.2 มีปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะเรื่องการบุกรุกที่สาธารณะ การจราจร และการ กำจัดขยะ เป็นต้น

4. เทคโนโลยี

4.1 วิทยาการเปลี่ยนแปลงเร็วทำให้เกษตรกรตามไม่ทันเกิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

4.2 การสื่อสารภาพลบของสังคมผ่านสื่อทางสังคมทั้งหลายไปได้เร็วและมีผลต่อเยาวชน

จุดแข็ง

1. ผลิตภัณฑ์

1.1 ผลจากการพัฒนามาตรฐานสินค้า ทำให้ผลไม้จำปาตะได้รับรองเป็นสินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographic Indication G.I.) ทำให้สร้างตราท้องถิ่นได้

1.2 มีทรัพยากรอาหารที่สามารถพัฒนาได้

2. สถานที่และช่องทางการตลาด

2.1 มีพื้นที่ใกล้หาดใหญ่ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและเชื่อมโยงเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวบริเวณทะเลอัน ดามัน

2.2 มีด่านถาวรที่วังประจันไชสู่ประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนั้นมีเส้นทางคมนาคมเชื่อมกับ ระเบียงเศรษฐกิจตะวันออกของประเทศมาเลเซีย มีท่าเรือท่องเที่ยวและท่าเรือประมงสามารถเดินทางไปรัฐเค ดาร์(ลังกาวิ) และไปยังรัฐเปอลิสได้

2.3 เพิ่มช่องทางออนไลน์เฉพาะรายสินค้ามากขึ้น

3. บุคลากร

3.1 ชุมชนเข้มแข็ง รักความสงบ เมืองคนดี

3.2 มีภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถพูดภาษาเดียวกับเพื่อนบ้าน ทำให้ติดต่อสื่อสารสะดวก

3.3 เกษตรกรสามารถพัฒนาตนเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ (หรือ Smart Farmer)

จุดอ่อน

1. ผลิตภัณฑ์

1.1 ขาดการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่สากล โดยเฉพาะการพัฒนาตราสินค้า การท่องเที่ยวเพื่อการแข่งขัน

1.2 การท่องเที่ยวขาดนวัตกรรมดึงดูดลูกค้า

1.3 ผลิตภัณฑ์หลักมีน้อยรายการเน้นที่อาหารสด นอกจากนั้นผลิตภัณฑ์ต่างๆ โดยเฉพาะทางการเกษตรขาดการสร้างมูลค่าเพิ่มคู่กับสร้างมาตรฐาน

1.4 ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่ได้จากการฝึกอาชีพไม่มีตลาดรองรับ

2. สถานที่และช่องทางการตลาด

2.1 ขาดการจัดสรรพื้นที่ชายแดนให้เป็นระบบเหมือนเขตพื้นที่อื่น ทำให้ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า โดยเฉพาะแหล่งกระจายสินค้าหรือ คลังสินค้าสนับสนุนการค้า

2.2 การคมนาคมพื้นฐานและระบบการขนส่งโลจิสติกส์ยังไม่ครบ ขาดการขนส่งทางรางและทางอากาศ

2.3 ช่วงเกิดโรคระบาดมีผลถึงโลจิสติกส์ทั่วประเทศ

3. ราคา

3.1 ราคาสินค้าเกษตรมีแนวโน้มลดลงทำให้ความสำคัญลดลง การท่องเที่ยวเพิ่มความสำคัญแต่เกิดปัญหาหนักหลังโรคระบาด

3.2 ขาดความชำนาญในการคิดต้นทุนสินค้า ทำให้ไม่สร้างกำไรในธุรกิจ

4. บุคลากร

4.1 ขาดการรวมกลุ่มทางการค้าโดยเฉพาะในการท่องเที่ยวและการค้าชายแดน ทำให้ศักยภาพในการแข่งขันลดลง

4.2 ขาดการพัฒนาความรู้ในอาชีพการท่องเที่ยว ขาดทักษะในการให้บริการ และขาดความรู้ในภาษาสากล(โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ)

กลยุทธ์

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก (ด้านโอกาส อุปสรรค) EFAS และวิเคราะห์ปัจจัยภายใน (ด้านจุดแข็ง จุดอ่อน) IFAS โดยเลือกปัจจัยกลยุทธ์ (Strategic Factors) ที่สำคัญที่สุดออกมา ทำให้ทราบผลว่า องค์กรธุรกิจส่วนใหญ่มีสภาพแวดล้อมที่เป็นอุปสรรค แต่มีจุดแข็งสามารถใช้ตารางแสดงความเชื่อมโยงระหว่างสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ดังนี้

ตารางที่ 1 ความเชื่อมโยงระหว่างสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในองค์กร

สภาพแวดล้อม ภายใน สภาพแวดล้อม ภายนอก	จุดแข็ง	จุดอ่อน
โอกาส	-	-
อุปสรรค	สร้างกลยุทธ์ที่องค์กรใช้จุดแข็ง เพื่อ หลีกเลี่ยงอุปสรรค	-

ผู้ประกอบการต้องสร้างกลยุทธ์ที่องค์กรสามารถใช้จุดแข็งเพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรค ดังข้อเสนอแนะต่อไป ผู้วิจัยยังได้ใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์กลยุทธ์ระดับองค์กรที่เรียกว่า ตารางแสดงความเจริญเติบโตของกลุ่มที่ปรึกษาออสตัน The Boston Consulting Group (BCG) Growth Share Matrix ยืนยันการกำหนดกลยุทธ์ดังกล่าว ดังตารางที่ 2 ผลปรากฏว่าผู้ประกอบการธุรกิจส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มเด็กมีปัญหา เนื่องจากมีส่วนแบ่งตลาดน้อยในขณะที่ตลาดเติบโตสูง

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์โดยใช้ตารางแสดงความเจริญเติบโตของกลุ่มที่ปรึกษาออสตัน

อัตราความเติบโตของตลาด (ใช้เงิน)	สูง	★ ดาวรุ่ง	? เด็กมีปัญหา ○
	ต่ำ	ⓑ แม่วัวเงินสด	○ D สุนัข
		สูง	ต่ำ
		ส่วนแบ่งตลาด (สร้างเงินสด)	

อภิปรายผล

1. ในการวางแผนกลยุทธ์จะเริ่มจากทิศทางมาสู่การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อกำหนดกลยุทธ์ ในขณะที่วิจัยนี้เน้นกลุ่มขององค์กรในหลาย ๆ อุตสาหกรรมของจังหวัด จึงมองคล้าย ๆ กัน แนวคิดการวิเคราะห์ กำหนด และการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ของโรธเทอร์เมล (Rothaermal) เริ่มต้นจากผู้บริหารทำการวิเคราะห์ กำหนดและปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ในขั้นตอนการวิเคราะห์ จะวิเคราะห์ปรับวิสัยทัศน์ (Vision) ภารกิจ (Mission) และคุณค่า (Value) ขององค์กร ต่อมาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในองค์กร (External and Internal Analysis) เพื่อให้เกิดการได้เปรียบในการแข่งขัน ต่อมาจะกำหนดยุทธศาสตร์ (Formulation) 3 ระดับ ตั้งแต่ระดับองค์กร (Corporate Strategy) ระดับธุรกิจ (Business Strategy) และระดับหน้าที่ (Functional Strategy) ในขั้นตอนสุดท้ายจะนำไปปฏิบัติ (Implementation) โดยผ่านโครงสร้างวัฒนธรรมและการควบคุม ซึ่งองค์กรต้องมีธรรมาภิบาล และจริยธรรมธุรกิจ โดยไม่มีข้อมูลย้อนกลับเนื่องจากการสื่อสารทางเดียวจากผู้บริหารไปสู่พนักงาน

ต่อมาการเน้นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกอันประกอบด้วย เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมืองและกฎหมาย ตลอดจนวิทยาการหรือเทคโนโลยี¹

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Economic Factor) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางเศรษฐกิจและทิศทางของเศรษฐกิจที่องค์กรนั้นดำเนินการอยู่ เนื่องจากการบริโภคย่อมมีผลกระทบจากตลาดหลายส่วน ในการวางแผนกลยุทธ์แต่ละองค์กรจึงต้องคำนึงถึงแนวโน้มที่มีผลเฉพาะอุตสาหกรรมที่ตนเกี่ยวข้องของทั้งระดับประเทศ และระดับต่างประเทศ เช่นเกี่ยวข้องกับเรื่องรายได้ส่วนบุคคล การใช้จ่ายเงิน สินเชื่อ อัตราดอกเบี้ย อัตราเงินเฟ้อ ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ จำนวนเงิน อัตราการว่างงานและการว่างงาน การควบคุมระดับราคา การลดค่าเงิน และการปรับเพิ่มค่าเงิน ตลอดจนต้นทุนการจัดหาพลังงาน เป็นต้น นอกจากนั้นการรวมตัวกันในระดับต่างประเทศยังมีผลถึงเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคด้วย เช่นการรวมตัวกันเป็นกลุ่มประเทศยุโรปแล้วใช้เงินสกุลยูโรดอลลาร์ จะมีผลกระทบต่อหลายๆ ประเทศ หรือหลายองค์การธุรกิจที่ติดต่อกัน ปัจจัยทางเศรษฐกิจนั้น ก็คือ แรงที่ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน วัตถุดิบ พลัง ตลอดจนระบบข่าวสารในระบบเพื่อให้ระบบนั้นเกิดสมดุล สำหรับในหน่วยนี้จะแยกเศรษฐกิจระดับต่างประเทศออกไปจากสภาวะแวดล้อมทั่วไป เป็นสภาวะแวดล้อมในระดับต่างประเทศ

ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม (Socioculture Factor) เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกิจการ อันที่มีที่มาจากความเชื่อ คุณค่า ทัศนคติ ความคิดเห็น และวิถีชีวิตของคนในองค์กรท่ามกลางสภาพแวดล้อมภายนอกที่ได้พัฒนามาจากความเชื่อของทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ การศึกษา ศาสนา อาชีพ ครอบครัว และประชากรศาสตร์ ในแง่ของอายุเฉลี่ย อัตราการเกิด การย้ายถิ่นฐาน และการกระจายของประชากร พลังทาง

¹ John A. Pearce II and Richard B. Robinson, **Strategic Management: Planning for Domestic and Global Competition** 14th ed (New York: Mc Grawhill Education, 2015), P88.

สังคมนี้เป็นพลังที่เปลี่ยนแปลงได้ เป็นพลวัตเช่นเดียวกับปัจจัยอื่นๆ อันมีผลจากความพยายามของบุคคลที่จะสร้างความพึงพอใจต่อความต้องการของตนโดยควบคุมและปรับปรุงสภาวะแวดล้อม เมื่อทัศนะทางสังคมเปลี่ยนไป อุปสงค์ต่อสิ่งต่างๆ จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เช่นความต้องการบริโภคหนังสือ เสื้อผ้าแฟชั่น และอาหาร เปลี่ยนแปลงไปตามความนิยมของสังคม

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นและเห็นได้ชัด ประเด็นที่ 1 คือ การเพิ่มขึ้นของแรงงานสตรีในตลาดแรงงานมีผลต่อนโยบายการว่าจ้างแรงงาน นโยบายค่าตอบแทน และยังมีผลต่ออุปสงค์ในสินค้าและบริการสำหรับสตรีเมื่อออกไปทำงานนอกบ้านด้วย ประเด็นทางสังคมต่อมา ประการที่ 2 คือ การเพิ่มขึ้นของอายุเฉลี่ยประชากรในประเทศ ทำให้เกิดการเรียกร้องให้ปรับปรุงนโยบายการคุ้มครองแรงงาน และสิทธิประโยชน์ด้านต่างๆ ต่อผู้สูงอายุ เนื่องจากรายได้ที่มีจำกัดของผู้สูงอายุ ทำให้มีผลกระทบต้องเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์ขอเพิ่มขยายในเรื่องอายุการทำงานและ² สวัสดิการมีผลต่อเนื่องไปถึงธุรกิจการประกันชีวิต ธุรกิจด้านสุขภาพและอนามัย ตลอดจนธุรกิจอาหารและยา ต้องปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้รองรับกับผู้สูงอายุ ตัวอย่างเช่น เพิ่มอาหารเสริม เพิ่มยาหลากหลายชนิด ปรับปรุงครีมสบู่นำรังผึ้งสำหรับคนสูงอายุที่ผิวแห้งกว่าคนปกติ การเพิ่มขนาดรองเท้ากันเปื้อนของผู้ใหญ่ ประเด็นทางสังคมที่ 3 ที่เปลี่ยนไป คือการให้ความสนใจต่อคุณภาพชีวิตคนในสังคม ทำให้เกิดข้อเรียกร้องทางกฎหมายเกี่ยวกับสภาพการจ้าง มีผลกระทบต่อการจัดสถานที่ทำงาน เวลาการทำงาน และเครื่องอำนวยความสะดวกในการทำงาน ให้คล่องตัวทันสมัย เท่าเทียมกัน องค์การใดให้ความสนใจในการศึกษาควรกระจาย เคลื่อนย้ายประชากรทางภูมิศาสตร์ การเปลี่ยนคุณค่าในการทำงาน ตลอดจนมาตรฐานทางคุณธรรมและศาสนาจะทำให้องค์การมั่นคง สภาวะแวดล้อมข้อนี้จึงเป็นพลังที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม และค่านิยมขององค์การนั่นเอง

ปัจจัยทางการเมืองและกฎหมาย (Political – Legal Factor) ทิศทางและเสถียรภาพทางการเมืองเป็นข้อพิจารณาที่สำคัญที่สำคัญสำหรับผู้บริหารในการวางแผนกลยุทธ์เนื่องจากการเมืองเป็นผู้กำหนดกฎหมายและข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ ที่องค์การจำเป็นต้องดำเนินการตามกรอบนั้น กฎหมายและข้อกำหนดเป็นทั้งข้อจำกัดศักยภาพในการทำงาน และเป็นโอกาสสนับสนุนในการทำงาน เป็นประโยชน์ต่อองค์การ เช่นกฎหมายสิทธิบัตร กฎหมายป้องกันการผูกขาด กฎหมายภาษีนิติบุคคล วัตถุประสงค์ของกฎหมายเพื่อปกป้องผู้บริโภค ลูกค้า สิ่งแวดล้อมและสร้างความเป็นธรรมแก่สาธารณชน รัฐบาลเป็นทั้งผู้บริโภครายใหญ่ที่มีอำนาจต่อรองสูงและเป็นผู้ขายวัตถุดิบรายใหญ่อีกด้วย เนื่องจากเป็นผู้ให้สัมปทานในทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ของประเทศ

² Thomas L. Wheelen, J. David Hunger, Alan N. Hoffman and Chaeles E. Bamford., — **Strategic Management and Business Policy: Globalization, Innovation and Sustainability**, 15th ed, (Harlow; Pearson Education, 2018), P156

ปัจจัยทางวิทยาการหรือเทคโนโลยี (Technological Factor) องค์การควรระมัดระวังการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่จะมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมทั้งในแง่การสร้างนวัตกรรมใหม่ และการหลีกเลี่ยงความล้มเหลวที่อาจเกิดขึ้น โดยการออกผลิตภัณฑ์ใหม่ และปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิม

องค์การควรรับใช้วิธีการพยากรณ์ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและประเมินผลกระทบทางเทคโนโลยีต่อการดำเนินงานขององค์การ เพื่อรักษาและเพิ่มกำไรให้องค์การ เนื่องจากเทคโนโลยีมีไว้เพื่อแก้ปัญหา การพยากรณ์ต้องถูกต้องแม่นยำ โดยเฉพาะการพยากรณ์ความสามารถทางเทคโนโลยี พยากรณ์ผลกระทบต่อสถานการณ์ทางธุรกิจและสังคมจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีด้านต่างๆ เช่น ด้านระบบนิเวศวิทยา หรือสิ่งแวดล้อม หรือด้านความปลอดภัยต่อสาธารณะ เป็นต้น

การวิจัยนี้ได้ใช้แนวทางการวางแผน การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสอดคล้องกับทฤษฎีข้างต้น ยังใช้วิธีการเลือกปัจจัยกลยุทธ์ (Strategic Factors) เพื่อทำการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก (EFAS) และปัจจัยภายใน (IFAS) โดยเชิงปริมาณตามทฤษฎีของฮังเกอร์และอีเล็น (Hunger and Wheelen) จะทำวิธีเดียวกันทั้งภายนอกภายใน

การประมวลผลปัจจัยภายนอกหรือการสรุปวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก เมื่อผู้บริหารได้ตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายนอกและได้ระบุปัจจัยภายนอกที่สำคัญแล้วต่อมาจะใช้ตารางสรุปการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก (EFAS Table) อันหมายถึงวิธีการจัดระเบียบสภาพแวดล้อมภายนอกให้เป็นโอกาสหรืออุปสรรคเพื่อวิเคราะห์ดูการตอบสนองของฝ่ายบริหาร (โดยให้ค่าน้ำหนัก) ที่มีต่อปัจจัยภายนอกกว่าดีเพียงใด (โดยให้คะแนน) ตามขั้นตอนดังนี้

ในแถวตั้งที่ 1 เขียนปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสและอุปสรรคที่องค์การนั้นเผชิญอยู่ 8 ถึง 10 ประการ

ในแถวตั้งที่ 2 กำหนดน้ำหนักของแต่ละปัจจัยตั้งแต่ 1.0 สำคัญมากที่สุดไปจนถึง 0 ไม่มีความสำคัญโดยยึดหลักและผลกระทบที่เป็นไปได้ของปัจจัยที่มีต่อตำแหน่งทางกลยุทธ์ในปัจจุบันขององค์การ หากมีน้ำหนักมากแสดงว่าปัจจัยนั้นมีความสำคัญต่อความสำเร็จทั้งในปัจจุบันและอนาคตขององค์การ โดยน้ำหนักรวมทุกข้อต้องเท่ากับ 1.0 เสมอ ไม่ว่าจะมียี่รายการก็ตาม

ในแถวตั้งที่ 3 ให้คะแนนแต่ละปัจจัยจาก

5 = สำคัญมากที่สุด

4 = ดีกว่าค่าเฉลี่ย

3 = ค่าเฉลี่ย

2 = ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย

1 = ไม่ดีเลย

โดยยึดหลักการตอบสนองขององค์การที่มีต่อปัจจัยเหล่านั้น แต่ละคะแนนแสดงถึงความสามารถที่องค์การจะตอบสนองต่อปัจจัยภายนอก

ในแถวตั้งที่ 4 หาค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักโดยนำแถวตั้งที่ 2 คูณกับแถวตั้งที่ 3 ผลที่ได้ของแต่ละปัจจัยจะมีน้ำหนักรวมตั้งแต่ 5.0 มีความสำคัญมากที่สุดไปจนถึง 1.0 มีความสำคัญน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.0

ในแถวตั้งที่ 5 แสดงความคิดเห็นว่าเหตุใดปัจจัยเหล่านั้นจึงถูกเลือก การให้น้ำหนักและให้คะแนนเป็นอย่างไร

รวมคะแนนถ่วงน้ำหนัก เพื่อรวมเป็นค่าน้ำหนักรวมของกิจการจะแสดงการตอบสนองต่อปัจจัยแวดล้อมภายนอกทั้งปัจจุบันและอนาคต

นอกจากนั้นการวิจัยนี้ใช้ความเชื่อมโยงระหว่างสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในองค์กร (Tows Matrix) ของวิแลนและฮิงเกอร์เพื่อกำหนดกลยุทธ์

ภาพแสดงความเชื่อมโยงระหว่างสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในองค์กร (Tows Matrix)

2. การกำหนดกลยุทธ์นั้น ต้องใช้เครื่องมือในการกำหนดเลือกยุทธศาสตร์ระดับองค์กรที่สำคัญ คือ ตารางแสดงความเจริญเติบโตของกลุ่มที่ปรึกษาบอสตัน (Boston Consulting Group Growth Share Matrix)

ประมาณพ.ศ. 2513 กลุ่มที่ปรึกษาบอสตันได้คิดตารางวิเคราะห์การเจริญเติบโตและส่วนแบ่งตลาดขึ้นสำหรับตารางนี้จะเป็นสองมิติโดยแนวนอน แสดงอัตราส่วนแบ่งของตลาดของหน่วยยุทธศาสตร์ธุรกิจหรือของกิจการนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับส่วนแบ่งตลาดของคู่แข่งใหญ่ที่สุด หรืออาจหมายถึงสถานการณ์การแข่งขันนั่นเอง

สำหรับแนวตั้งแสดงอัตราความเจริญเติบโตของทั้งตลาด ไม่เฉพาะธุรกิจนั้น วงกลมจะแสดงให้เห็นหน่วยยุทธศาสตร์ธุรกิจ (SBU) ต่างๆ ขนาดพื้นที่ของวงกลมแสดงรายได้จากการขายของธุรกิจต่างๆ หากวงกลมมีขนาดใหญ่ แสดงว่าธุรกิจจะมีผลกระทบกับบริษัทมาก ตำแหน่งของวงกลมจึงแสดงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนแบ่งของตลาดกับอัตราความเจริญเติบโตของตลาดดังกล่าว

ตารางนี้ช่วยองค์กรในการกระจายทรัพยากรไปยังผลิตภัณฑ์ที่ให้ผลประโยชน์มากที่สุด ตารางนี้มีสมมุติฐานว่า การมีส่วนแบ่งของตลาดสูงและตลาดมีความเจริญเติบโตขยายตัวสูง มักจะกำไรสูงหรือให้ผลตอบแทนสูง จะมีข้อได้เปรียบมากกว่าคู่แข่ง แต่ถ้าตลาดเติบโตช้าการเพิ่มส่วนของตลาดจะเสียค่าใช้จ่ายสูง ไม่ควรทุ่มเงินในกรณีนี้เนื่องจากตลาดขยายตัวต่ำ ทำให้สูญเสียเงินเปล่า บริษัทควรเลือกลงทุนในธุรกิจและผลิตภัณฑ์ที่มีความได้เปรียบทางการตลาดสูงเนื่องจากมีผลตอบแทนมากกว่า ตารางของกลุ่มที่ปรึกษาบอสตันนี้จะช่วยรักษาสมดุลของการทำงานของแต่ละหน่วยงาน ถ้ามีหลายหน่วยยุทธศาสตร์ธุรกิจ ตารางจะช่วยตัดสินใจว่า หน่วยธุรกิจใดควรขยายตัวเจริญเติบโต หรือหน่วยใดควรลดขนาดลง หรือควรคงที่

ตารางนี้แสดงผลออกมาเป็น 4 ทาง คือ ดาวรุ่ง แม้วัวเงินสด สุนัข และเด็กมีปัญหา

ซึ่งดาวรุ่งจะตรงกับกลยุทธ์เจริญเติบโต แม้วัวเงินสดตรงกับการอยู่กับที่ (Stability) สุนัขหรือเด็กมีปัญหาตรงกับกลยุทธ์การลดการดำเนินงานและการหมุนตัวกลับ (Retrenchment and Turnaround)

วิจัยนี้พบว่า สภาพแวดล้อมภายนอกเป็นโอกาสในขณะที่ภายในเป็นจุดแข็งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ตารางแสดงความสำเร็จเติบโตของกลุ่มที่ปรึกษาบอสตัน เป็นเด็กมีปัญหาหรือสุนัขตามทฤษฎี เนื่องจากมีอัตราความสำเร็จเติบโตในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ประมวงค่อนข้างต่ำจึงน่าจะใช้กลยุทธ์การหมุนตัวกลับ หรือลดการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะ

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกได้ผลเป็นอุปสรรคหรือข้อจำกัด ในขณะที่การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในเรื่องการตลาดกับคน (ซึ่งเป็นด้านที่สามารถทราบได้ทั่วไป) ผลเป็นจุดแข็ง ผู้วิจัยเสนอให้ใช้จุดแข็งที่มีเพื่อลดอุปสรรค ไม่ว่าจะเป็นจุดแข็งด้านผลิตภัณฑ์สินค้าที่มีหลากหลาย การมีสถานที่ตั้งติดชายแดนเชื่อมโยงสู่ศูนย์การค้าในและนอกประเทศ ชุมชนเข้มแข็งลดจุดอ่อนโดยเฉพาะการพัฒนาเพิ่มสินค้า การพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้เป็นระบบเชื่อมโยงต่างประเทศได้จริง

2. ในการวิเคราะห์กลยุทธ์ทั้ง 2 วิธีข้างต้น ทำให้มั่นใจได้ว่าผู้ประกอบการต้องใช้กลยุทธ์การลดการดำเนินงาน (หากผลเป็น “สุนัข” ที่มีอัตราความสำเร็จเติบโตของตลาดน้อย) หรือกลยุทธ์หมุนตัวกลับ (หากเป็น “เด็กมีปัญหา” หากมีอัตราความสำเร็จเติบโตของตลาดสูง) ต้องทบทวนระบบงานภายใน ต้องพัฒนาการทำงานสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง

เอกสารอ้างอิง

Ansoff, H. Igor. **Implanting Strategic Management**. New York: Prentice Hall, 1984.

Barney, Jay B., and Hesterly, Williams. **Strategic Management and Competitive Advantage: Concepts and Cases**. 5th ed. Boston: Pearson, 2015.

David, Fred R. **Strategic Management: Concept and Cases**. 14th ed. Upper Saddle River: Pearson-Prentice Hall, 2013.

Dess, Gregory G; Lumpkin, G.T.; and Eisner, Alan B. **Strategic Management: Text and Cases**. 5th ed. New York: McGraw-Hill Irwin, 2010.

Gamble, John E.; Peteraf, Margaret A;. and Thompson, Arthur A. Jr. **Strategic Management: The Quest for Competitive Advantage**. 4th ed. New York: McGraw-Hill, 2015.

Hill, Charles W. L.; Schilling, Melissa, A.; and Jones, Gareth R.; **Strategic Management: An Integrated Approach (Theory and Cases)**. 12th ed. Boston: Houghton Mifflin, 2017.

Hitt, Michael A.; Hoskisson, Robert E.; and Ireland, R. Duane. **Management of Strategy: Concepts and Strategy**. Mason: Thompson South-Western, 2015.

Mintzberg, Henry; Lampel, Joseph; Quinn, James Brian; and Ghoshal, Sumantra. **The Strategy Process**. 4th ed. Upper Saddle River: Pearson-Prentice Hall, 2003.

Pearce, John A. II, and Robinson, Richard E. Jr. **Strategic Management: Formulation, Implementation and Control**. 11th ed. New York: McGraw-Hill, 2009.

Sharplin, Arthur. **Strategy Management**. New York: McGraw-Hill, 1985.

Thompson, Arthur A., Jr; Peteraf, Margaret A.; Gamble, John E.; and Stickland, A. J. III. **Crafting and Executing Strategy: The Quest for Competitive Advantage**. 21th ed. New York: McGraw-Hill, 2018.

Thompson, Arthur A., Jr; Stickland, A. J. III.; and Gamble, John E. **Crafting and Executing Strategy: Text and Reading**. 17th ed. New York: McGraw-Hill Irwin, 2010.

Wheelen, Thomas L., and Hunger, J. David. **Strategic Management and Business Policy**. 13th ed. Reading: Addison-Wesley, 2012.

การพัฒนาวิธีการพิจารณาอธิกรณ์พระสงฆ์กระทำผิดพระวินัยเป็นรูปแบบศาลวินัยสงฆ์
และพระสังฆาธิการกระทำผิดทางปกครองสงฆ์เป็นรูปแบบศาลปกครองสงฆ์
THE DEVELOPMENT ON THE CONSIDERATION PROCESS OF MONK WRONG
DOING IS THE FORMAT OF COURT CONSIDERATION PROCESS

ผศ.ร.อ.ดร.ประมาณเลิศ อัจฉริยปัญญากุล

Asst.prof.Capt.Dr.Pramanlert Archariyapanyakul

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Email: pramanlert@hotmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาวิธีการพิจารณาอธิกรณ์เป็นรูปแบบการดำเนินการกระบวนพิจารณาของศาลเป็นการศึกษาแนวทางการจัดให้มีการจัดตั้งศาลวินัยและปกครองสงฆ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาจากเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดวินัยสงฆ์ของประเทศไทย แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์เพื่อบัญญัติกฎหมายในการปกครองพระภิกษุสงฆ์ให้มีผลบังคับใช้ต่อไป

จากการวิจัยพบว่า การลงโทษทางวินัยสงฆ์ หรือนิคหกรรมนั้นยังไม่ชัดเจนว่าพระภิกษุสงฆ์ที่กระทำผิดนั้นเป็นความผิดเฉพาะวินัยสงฆ์อย่างเดียว หรือเป็นความผิดเกี่ยวกับกฎหมายอื่นของรัฐด้วย การจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์ขึ้นพิจารณาความผิดที่พระภิกษุสงฆ์ได้ทำความผิดเกี่ยวกับพระธรรมวินัยก็ให้ลงโทษทางวินัยสงฆ์โดยคณะผู้พิจารณาแบบศาล ถ้าเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือกฎหมายอื่นๆ ก็พิจารณาในศาลที่มีอำนาจต่อไป

ส่วนการลงโทษสงฆ์ล่วงจริยาพระสังฆาธิการ และอธิกรณ์ทางปกครองคณะสงฆ์ สมควรให้ผู้เสียหายได้มีโอกาสใช้สิทธิได้ทางศาลปกครองสงฆ์เพื่อความยุติธรรมของสงฆ์ที่ทำหน้าที่ทางปกครองคณะสงฆ์

ข้อเสนอแนะ จากวิธีพิจารณาความอธิกรณ์สงฆ์หากพัฒนารูปแบบเป็นระบบศาลวินัยสงฆ์และศาลปกครองสงฆ์ จักเป็นการสร้างความยุติธรรมของคณะสงฆ์ไทยอย่างแท้จริง พระสงฆ์มีโอกาสได้รับความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกัน จึงขอเสนอแนะให้มีการจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์และศาลปกครองสงฆ์ต่อไป

คำสำคัญ: ศาลวินัยสงฆ์, ศาลปกครองสงฆ์ ,การจัดตั้ง

ABSTRACT

“The Development on the Consideration process of Monk Wrong doing is the format of court Consideration process.” It is the study to find out the ways to set up the Court Rules

and to control monks. This is the qualitative research by means of studying documents, theories and law on the wrong doing of monk rules and regulation in Thailand. And then are analyzing all of then so, we can set up the law to govern the monk.

As from the research we found that the monks punishment rules of “NIKAHAGUM” is still Unclear whether that wrong-doing law only the monk rules or that concerns with other state laws. The setting up of Court of Monks rules in considering the wrong doing of monks only with Monks Rules, so that they will be punished by means of LAW Court. If that is the wrong doing of “Monks Law” so, it should be applied with “Monk Law” in the law Court and if that wrong doing along with Criminal Law or Civil and Criminal Laws or other laws. It should be considered by those Court concerned.

But while the monks wrong doing to the Chief monk and to the monk Governing Court, it should allow the “loser to sue the Monk court for the Justice for the “monk” who works for the “monks” group. Suggestion; By the means to consider “the wrong doing monk”, if it is developed the form of “Court of Monk Rules” and Court of Monk Governing, this will certainly format the justice for Thai Monks. The monks will certainly be treated equally, so, we would suggest to create the “ Court of Monks Laws” and the court of Governing.

Keys word : the Court of Monks Laws, the court of Monks Governing, the creation

บทนำ

สมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าทรงเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทรงเป็นพระประมุขเมื่อมีผู้ศรัทธาออกบวชจำนวนมากทรงกระจายอำนาจการปกครองคณะสงฆ์โดยให้พระสงฆ์จัดการสิ่งกิจกันเอง เรียกว่า “สังฆกรรม” การทำสังฆกรรมตามพระวินัยได้สมมติพระภิกษุสงฆ์หลายรูปขึ้นเป็นคณะกรรมการการกสงฆ์มีจำนวนตามความสำคัญของสิ่งกิจแต่ละประเภทภายใต้พระธรรมวินัยเช่นคณะสงฆ์จตุรวรรค (พระสงฆ์ 4 รูป) คณะสงฆ์ปัญจวรรค (พระสงฆ์ 5 รูป) เป็นต้น แต่ได้เกิดอธิกรณ์ขึ้นเป็นที่ประจักษ์ว่าภายหลังพุทธปรุษาที่ 12 พระสุทินเสพเมถุนธรรมกับอดีตภรรยาที่ปามหาวัน เกิดความต่างพร้อยแก่คณะสงฆ์ พระพุทธเจ้าเรียกประชุมคณะสงฆ์จำนวน 500 รูปขึ้นพิจารณาอธิกรณ์โดยทรงเป็นประธาน พระสุทินยอมรับสารภาพเป็นสัจจะไม่เป็น

ปรปักษ์ต่อตนเอง¹ ด้วยในครั้งนั้นพระพุทธเจ้ายังมีได้บัญญัติพระวินัยเกี่ยวกับปาราชิกเหตุเสพเมถุนธรรมของพระภิกษุสาวกไว้ก่อนและยังไม่ได้บัญญัติพระวินัยแต่อย่างใด ทรงตรัสว่า พระวินัยไม่มีผลย้อนหลังไปถึงขณะที่พระสุทินเสพเมถุนให้พระวินัยบังคับในเบื้องหน้าต่อไป เป็นเหตุให้พระสุทินไม่ต้องรับโทษปาราชิกสิกขาบทนี้จึงเป็น “ปฐมปาราชิก” และเมื่อมีสิกขาบทอื่น ๆ ขึ้นอีกรวมเรียกว่า “พระวินัยบัญญัติ”²

สมัยพุทธกาลไม่มีพระราชบัญญัติหรือกฎหมายใด ๆ ของรัฐที่ตราขึ้นเพื่อใช้เป็นกฎหรือกติกาใช้ปกครองคณะสงฆ์เป็นการเฉพาะ พระธรรมวินัยเป็นหลักการปกครองพระภิกษุสงฆ์อย่างอิสระ พระพุทธองค์ทรงเล็งเห็นกาลข้างหน้าในการรักษาความบริสุทธิ์แห่งคณะสงฆ์ จึงได้ทรงอนุญาตให้ระบบการปกครองพระภิกษุสงฆ์ได้อนุญาตไปตามกฎหมายบ้านเมืองแห่งรัฐใด ๆ ตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาธรรม ดังพระพุทธภาษิตว่า “อนุชามิ ภิกขเว ราชนิ ออนุตติต” แปลว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย “เราอนุญาตให้คล้อยตามพระราชอา” พระภิกษุสงฆ์จึงต้องปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐใดๆที่พระสงฆ์ได้อยู่พำนักพักอาศัย รวมถึง ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองอีกด้วย

การปกครองคณะสงฆ์ในสมัยพุทธกาล

เป็นการปกครองโดยอาศัยพระธรรมวินัย ดังพระพุทธดำรัสที่ว่า “ดูกรอานนท์ ตถาคตมิได้มีความดำริอย่างนี้ว่า เราจักบริหารภิกษุสงฆ์หรือว่าภิกษุสงฆ์จักเชิดชูเรา ตถาคตจักปรารภภิกษุสงฆ์แล้วกล่าวคำอย่างใดอย่างหนึ่งในคราวหนึ่ง”³ ศัพท์ที่ใช้ในความหมายว่าปกครองในพระไตรปิฎก เช่น ปสาส⁴ อภิบาล⁵ และที่เป็นรูปธรรมทรงกำหนดระเบียบปฏิบัติสำหรับภิกษุสงฆ์ หรือเรียกว่าทรงบัญญัติพระวินัย และทรงใช้ธรรมเป็นหลักในการบริหารการปกครองด้วยธรรมเป็นคำสอน วินัยเป็นคำสั่ง หรือรวมเรียกว่า พระธรรมวินัย ทรงแสดงไว้ในโคตรมีสูตร⁶ โดยใจความว่าลักษณะที่จะตัดสินว่าอะไรคือธรรมวินัยของพระองค์นั้น จะต้องเป็นธรรมที่เป็นไปเพื่อคลายความกำหนัด ความปราศจากทุกข์ ความไม่พอกพูนกองกิเลส ความอยากอันน้อย ความสันโดษ ความสงัด การประกอบความเพียร ความเลี้ยงง่าย ธรรมเหล่าใดที่มีลักษณะเป็นไปอย่างนี้จึงชื่อว่าเป็นธรรมเป็นวินัยของพระองค์ ถ้าตรงข้ามจากหลักทั้ง 8 ประการนี้แล้ว ก็ถือว่าไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัยไม่ใช่คำสอนของพระองค์ การปกครองสงฆ์ในสมัยพุทธกาลยังไม่มีรูปแบบอย่างองค์กรบริหารในปัจจุบัน แต่เป็นการทำหน้าที่ของพระภิกษุทุกรูปอยู่ร่วมกันในอาวาสหนึ่ง ๆ ซึ่งมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะช่วยเหลือดูแลกันในชีวิตความเป็นอยู่และกิจกรรมของสงฆ์ในสังคมกันเอง เรียกว่า “ปกครองโดยธรรมวินัย”

¹ ประทีป อ่าววิจิตรกุล, **หลักกฎหมายละดินและสุภษิต**. กรุงเทพมหานคร : หจก.จิรัชการพิมพ์, 2549.

² ร.แลงการ์ด, **หนังสือชุดภาษาไทยกฎหมายตราสามดวงเล่ม 1**. กรุงเทพฯ: องค์การค้าคุรุสภา, 2515.

³ Thai Tipitakas/10/165/119.

⁴ Thai Tipitakas/11/278/216.

⁵ Thai Tipitakas/7/523/231.

⁶ Thai Tipitakas/23/143/22-222.

การปกครองและการอิทธิพลพระภิกษุสงฆ์ในประเทศไทย

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ทรงรวบรวมกฎหมายตราสามดวงขึ้นใหม่ใช้บริหารราชการบ้านเมือง แต่ในฝ่ายพระสงฆ์ไทยยังมีการประพฤติผิดพระวินัยกันมากนำความเศร้าหมองมาสู่พระพุทธศาสนา ดังนั้นในปี พ.ศ.2304 ทรงตรากฎหมายพระสงฆ์ขึ้นเป็นครั้งแรก และในสมัยรัชกาลที่ 5 พระองค์ทรงตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.121 (พ.ศ.2454) ขึ้น มีหลักการปกครองพระภิกษุสงฆ์และการตัดสินและระงับอธิกรณ์พระภิกษุสงฆ์แบบรวมศูนย์อำนาจมาไว้ยังส่วนกลาง (Centralization Government) คล้ายกับการปกครองรัฐในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy)

เมื่อปี พ.ศ.2477 หลังประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย (Democracy Regime) มีพระภิกษุสงฆ์ไทย (มหานิกาย) เรียกตนเองว่า “คณะปฏิสังขรณ์การพระศาสนา” ทำหนังสือร้องเรียนต่อรัฐบาลขณะนั้น ให้มีการออกกฎหมายเพื่อปกครองคณะสงฆ์ไทยเสียใหม่ นำโดยพระวิสุทธิ์สมโพธิ์ (เจี๊ย ป.ธ.9) วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เป็นหัวหน้าในการเรียกร้องให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงการบริหารการพระศาสนาให้มีความเสมอภาคเป็นประชาธิปไตยและขอให้รัฐบาลยกเลิกกฎหมายลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.121 เพื่อยึดหลักเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ข้อคือ (1) ขอให้แก้ไขและปรับปรุงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เสียใหม่ เพื่อให้คณะสงฆ์ 2 ฝ่ายได้มีการบริหารที่เสมอภาคกัน (2) พระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์นั้น ต้องปราศจากเอกสิทธิแห่งนิกายหรือเอกชนใด ๆ (3) ขอให้คณะสงฆ์สยามมีการร่วมสังฆกรรมกันได้

ต่อมารัฐบาลได้ยกเลิกกฎหมายลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.121 และตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2484 วางระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ใหม่เป็น 1) การปกครองคณะสงฆ์เป็นอำนาจคณะสังฆมนตรี 2) การใช้อำนาจตุลาการหรืออำนาจตัดสินอธิกรณ์พระภิกษุที่ทำผิดพระวินัยให้เป็นอำนาจคณะวินัยธร ได้มีการกระจายอำนาจทางฝ่ายสงฆ์จากการรวมศูนย์อำนาจที่มหาเถรสมาคมออกเป็น 1) อำนาจบริหาร 2) อำนาจนิติบัญญัติ 3) อำนาจตุลาการ โดยให้แต่ละฝ่ายมีอำนาจอย่างสิ้นเชิงในการบริหารคณะสงฆ์ และเป็นประชาธิปไตยในหมู่คณะสงฆ์

ปี พ.ศ.2505 รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้บัญญัติพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ให้การบริหารคณะสงฆ์กลับมาเป็นแบบรวมศูนย์กลางอยู่ที่มหาเถรสมาคม คืออำนาจบริหาร นิติบัญญัติ และอำนาจตุลาการ เป็นแนวคิดทฤษฎีกฎหมาย และหลักการระบบนิติธรรม (The Rule of Law)

ศาลวินัยสงฆ์และการใช้ดุลยพินิจได้อย่างผู้เชี่ยวชาญเฉพาะจึงเป็นการให้ความเป็นธรรมกับพระสงฆ์ในประเทศไทย และกรณีเกิดเหตุอธิกรณ์ในต่างประเทศก็สามารถนำอธิกรณ์มาพิจารณาในศาลวินัยสงฆ์กลางที่มีเขตอำนาจศาลทั่วราชอาณาจักรและนอกราชอาณาจักรทั่วสังฆมณฑลอีกด้วย

ในส่วนการปกครองคณะสงฆ์ ในปัจจุบันใช้วิธีการสอบสวนหรือไต่สวนโดยที่ผู้บังคับบัญชาตั้งคณะกรรมการขึ้นเป็นการเฉพาะกิจเฉพาะคดี คณะกรรมการตัดสินอย่างไรไม่อาจนำคดีไปฟ้องต่อศาลปกครองของรัฐได้ อาจเกิดความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นปัญหาทางปกครองคณะสงฆ์ที่ผ่านมาบางคดีเกิดขึ้นอาจไม่เป็นธรรม

ต่อผู้ได้บังคับบัญชา ทำให้เกิดระบบไม่เป็นธรรมและไม่มีอำนาจตรวจสอบได้เป็นระบบไม่เป็นธรรมกับพระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาที่สุจริตจึงควรมีการจัดตั้ง “ศาลปกครองสงฆ์” ขึ้นทำหน้าที่ให้ความยุติธรรมต่อพระสังฆาธิการผู้ปกครองด้วย

ผู้วิจัยจึงเห็นว่ากระบวนการพิจารณาความอริกรรม ตามกฏนิคหกรรม ควรยกระดับขึ้นเป็น “ระบบศาลวินัยสงฆ์” และกรณีการใช้อำนาจสอบสวนทางปกครองคณะสงฆ์ที่ผู้บังคับบัญชากระทำเกินขอบอำนาจหน้าที่ทางปกครองสงฆ์ ควรยกระดับขึ้นเป็น “ระบบศาลปกครองสงฆ์” เพื่อสร้างความยุติธรรมของคณะสงฆ์ไทยอย่างแท้จริง ในการพิจารณาอริกรรมและคำสั่งทางปกครองสงฆ์

1. ศาลวินัยสงฆ์ เป็นการพัฒนาระบบนิคหกรรมตามกฏนิคหกรรมฉบับที่ 11 พ.ศ.2521 จากการพิจารณาคดีของผู้พิจารณาคดีระบบนิคหกรรมขั้นต้น นิคหกรรมชั้นอุทธรณ์ และนิคหกรรมชั้นฎีกา พัฒนาเป็นรูปแบบคล้ายกับศาลยุติธรรมและศาลทหารและศาลปกครอง ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นรูปแบบที่มีลักษณะพิเศษเป็นการเฉพาะตัว ให้มีชั้นของศาล 2 ชั้นคือ ศาลวินัยสงฆ์ขั้นต้น และศาลวินัยสงฆ์ชั้นสูงสุด ตุลาการผู้พิจารณาวินิจฉัยอริกรรมเกี่ยวกับพระวินัยสงฆ์ต้องมีความเป็นอิสระปราศจากการแทรกแซงของบุคคลหรือคณะบุคคลใด มีองค์คณะมีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมวินัยและชำนาญการในหลักกฎหมายบ้านเมืองโดยต้องเป็นพระภิกษุสงฆ์ผู้มีคุณวุฒิในสาขานิติศาสตร์ดังนี้ คือ สำเร็จปริญญาเอกทางนิติศาสตร์ และทางธรรมจนนักธรรมเอกถึงเปรียญธรรมขึ้นไป หรือสำเร็จปริญญาโททางนิติศาสตร์ และทางธรรมจนเปรียญธรรม 4,5,6 หรือ สำเร็จปริญญาตรีทางนิติศาสตร์และทางธรรมจนเปรียญธรรม 7,8,9

ศาลวินัยสงฆ์เป็นศาลพิเศษหรือศาลชำนาญการพิเศษ มีเพียง 2 ชั้น มีเขตอำนาจทั่วราชอาณาจักร โดยแบ่งเป็นศาลวินัยสงฆ์ขั้นต้น 19 ศาลคือ ศาลวินัยสงฆ์กลาง (กรุงเทพมหานคร) จำนวน 1 ศาล และศาลวินัยสงฆ์ประจำภาค 18 ศาลใช้ที่ทำการภาคเป็นที่ตั้งศาลหรือตามพระธรรมนูญศาลวินัยสงฆ์บัญญัติ เป็นศาลวินัยสงฆ์ขั้นต้น และมีศาลวินัยสงฆ์สูงสุดเทียบเท่ากับศาลฎีกา จำนวน 1 ศาลตั้งที่ทำการในสำนักงานเถรสมาคม

คณะผู้พิจารณาคดีของธรรมยุติกนิกาย และมหานิกาย แยกออกจากกัน โดยให้แต่ละศาลมีองค์คณะตุลาการถาวรประจำไม่น้อยกว่า 2 คณะ แต่ละคณะมีจำนวนผู้พิพากษาไม่น้อยกว่า 4 รูป (จตุวรรค) และมีประธานตุลาการร่วมอีก 1 รูป ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของจำเลย (สงฆ์) ในระดับเจ้าคณะจังหวัดขึ้นไปตามภูมิลำเนาของจำเลย คณะผู้พิพากษาของศาลวินัยสงฆ์ จะต้องพ้นจากหน้าที่ฝ่ายบริหารเช่น เจ้าคณะจังหวัดหรือเจ้าคณะอำเภอ เป็นต้นเป็นการชั่วคราว และได้รับการโปรดเกล้าฯ เป็นผู้พิจารณาคดีศาลสงฆ์ (ในระยะแรกให้มีศาลวินัยสงฆ์เฉพาะเป็นศาลกรุงเทพมหานครและมีฝ่ายมหานิกาย 2 คณะ ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย 2 คณะ)

อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอริกรรมคดี ให้ผู้พิจารณาคดีศาลวินัยสงฆ์ มีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับวินัยที่พระสงฆ์ทำผิดพระวินัย โดยไม่ชักช้า มีอำนาจออกหมายเรียกพยานบุคคลและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคดีวินัยสงฆ์มาศาลได้ และสามารถส่งตัวผู้ละเมิดอำนาจศาลไปให้ศาลยุติธรรมสั่งขัง จำขัง จำคุก ได้โดยไม่ต้องไต่สวนใหม่ และมีอำนาจให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งพยานหลักฐานให้ศาลได้ภายในกำหนด ให้มีอำนาจออกหมายเรียกเจ้าคณะผู้ปกครองขั้นต้นของพระภิกษุที่ต้องอริกรรม หรือต้องคดีวินัยเข้าให้ปากคำต่อตุลาการ

ผู้พิจารณาคดี ของศาลวินัยสงฆ์ได้ และหากขัดขึ้นหมายศาลดังกล่าวถือว่าเป็นผู้หย่อนยานในจรรยาวัตรของ พระสังฆาธิการ

ให้ศาลวินัยสงฆ์ขั้นต้นและศาลวินัยสงฆ์สูงสุด มีหน้าที่ทำรายงานบันทึกผลคดีและผู้ต้องโทษทางวินัย ไว้เป็นหลักฐานมหาชนเมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ส่งลงโฆษณาประกาศพระปณณัติ หรือแถลงการณ์คณะสงฆ์ เพื่อให้พระอุปัชฌาย์และสังฆมสามารถตรวจสอบพระภิกษุที่ต้องโทษอาบัติปาราชิกได้ และเป็นการป้องกันมิ ให้เข้ามาอุปสมบทอีก พระอุปัชฌาย์ที่บวชให้พระภิกษุใดที่ต้องปาราชิกแล้วหรือมีประกาศห้ามบวชไว้แล้ว หาก จงใจบวชให้ถือว่ามีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157

2. ศาลปกครองสงฆ์

การปกครองสงฆ์แต่เดิมมาเป็นการปกครองแบบบิดาปกครองบุตร บิดามีความเมตตาในบุตร บุตร ต้องเคารพในบิดาต่างก็เป็นกัลยาณมิตรแก่กัน พระพุทธเจ้าทรงดำรงตำแหน่งประมุขสูงสุดทรงเป็นพระสังฆ บิดรผู้ดูแลพระภิกษุสงฆ์ ทรงวางระบอบการปกครองคือพระวินัยเพื่อให้หมู่สงฆ์เป็นหมู่สงฆ์ที่ดี ทรงบัญญัติ หน้าที่ซึ่งอาจารย์กับศิษย์จะพึงปฏิบัติต่อกันเรียกว่า “วัตร” มีอุปัชฌายวัตร ลัทธินิหาริกวัตร อาจารย์วัตร อันเตวาสิกวัตร ต่างฝ่ายต่างก็เป็นธุระของกันและกัน ไม่ปล่อยละเลยเพิกเฉย เมื่อศิษย์ทำผิดอาจารย์ก็จะ ลงโทษในฐานะอาจารย์กับศิษย์ หรือตักเตือนความประพฤติผิดมาเป็นประพฤติกฎต้อง อาจารย์หรือ ผู้ปกครองก็คอยแนะนำพร่ำสอนชี้คุณชี้โทษให้รู้ตระหนักถึงเหตุผล และคอยควบคุมเอาใจใส่ โดยผู้ที่ทำหน้าที่ ปกครองนั้นจะต้องตั้งตนให้เป็นตัวอย่างหรือผู้ปกครองที่ดีเสียก่อน จึงจะเป็นการง่ายขึ้นในการชักนำให้เกิด ศรัทธาแก่ผู้ใต้ปกครอง ศาลปกครองสงฆ์พัฒนาขึ้นจาก การสอบสวนของพระสังฆาธิการในการปฏิบัติตามพระ ธรรมวินัยและการปกครองตามกฎหมายของคณะสงฆ์และจารีตอันติงามของฝ่ายสงฆ์ ซึ่งสอบสวนผู้กระทำผิด แล้วมีคำสั่งตั้งแต่ให้สละสมณเพศ และการลงโทษอื่น ๆ ได้มีโอกาสใช้ช่องทางของศาลปกครองสงฆ์ ในการ อุทธรณ์คำสั่งของผู้บังคับบัญชา เพื่อให้เกิดการตรวจสอบและประสานความเป็นให้กับคณะสงฆ์ เพื่อ ผลประโยชน์อันสูงสุดคือสร้างความกระบวนกรให้เกิดความบริสุทธิ์กับพระสงฆ์ทั้งปวง เพื่อให้เกิดศรัทธาที่ยิ่ง ต่อบุคคลในสังคมหมู่เหล่าและเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของ พระพุทธศาสนา

รูปแบบของศาลปกครองสงฆ์ ศาลปกครองสงฆ์ เป็นศาลที่ตุลาการผู้พิจารณาคดีของศาลปกครองสงฆ์ สมควรมีคุณวุฒิแตกต่างกับศาลวินัยสงฆ์ ให้ศาลปกครองสงฆ์ตั้งขึ้นตามจำนวนตามภาคต่าง ๆ ในทางปกครอง คณะสงฆ์ แต่ในเบื้องต้นเป็นระยะเริ่มแรกสมควรเปิดทำการศาลปกครองสงฆ์ขึ้นใน กรุงเทพมหานครเพียง 1 ศาล และศาลปกครองสงฆ์สูงสุด 1 ศาล และมีเขตอำนาจศาลทั่วราชอาณาจักรและทั่วสังฆมณฑล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์ และศาลปกครองสงฆ์ ให้สอดคล้องกับหลักพระธรรมวินัย พระไตรปิฎก และหลักกฎหมายคณะสงฆ์ไทย กฎหมายอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์และศาลปกครองสงฆ์ โดยมีผู้พิจารณาคดีมีความรู้ในกระบวนการยุติธรรมฝ่ายสงฆ์และเป็นอิสระในการพิจารณารองับอธิกรณ์สงฆ์ตามพระธรรมวินัยและคดีทางปกครองสงฆ์

2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาความเหมาะสมและความน่าจะเป็นของการจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์แทนรูปแบบนิกกรรมภายใต้คำสั่งมหาเถรสมาคมและการศาลปกครองสงฆ์เพื่อให้ความเป็นธรรมต่อพระสงฆ์และสังฆาธิการในการทำหน้าที่ตามพระธรรมวินัย

3) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเสนอแนะในการบริหารภายในคณะสงฆ์ตามยุทธศาสตร์ชาติ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการวิจัยข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาและวิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการจัดให้มีการจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์และปกครองสงฆ์ โดยศึกษาพระไตรปิฎก พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคมฉบับต่างๆ รวมทั้งกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้อง คำพิพากษาศาลฎีกา ข้อมูลทาง อินเทอร์เน็ต บทความในวารสาร ตำราต่างๆทั้งของต่างประเทศ และ ของไทย

การเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านวรรณกรรม งานวิจัย ตำรา หนังสือวิชาการ ตำบพกฎหมายต่างๆ กฎ ระเบียบ แนวคำพิพากษาของศาล วารสาร นิตยสาร รายงานข้อมูลทางสถิติเอกสาร บทความทางวิชาการ หนังสือพิมพ์ และงานทางวิจัยทางเว็บไซต์ ทั้งของประเทศไทย และต่างประเทศอย่างเป็นระบบ นำไปสู่การจัดตั้ง (1)ศาลวินัยสงฆ์ (2)ศาลปกครองสงฆ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวินัยสงฆ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ โดยวิธีเก็บข้อมูลจากกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2560 พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การรองับอธิกรณ์จากพระวินัยปิฎก กฎมหาเถรสมาคมฉบับที่ 11 พ.ศ.2521 ว่าด้วยกฏนิกกรรม ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2. รวบรวมข้อมูลชั้นทุติยภูมิ เอกสารงานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง บทความทางวิชาการ ตำรา คำบรรยาย คำพิพากษาศาลฎีกา นิตยสารต่าง ๆ หนังสือพิมพ์ รวมทั้งอินเทอร์เน็ตที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหัวข้อ ที่ทำการวิจัย

3. นำข้อมูลมาศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบตามวัตถุประสงค์ และสรุปข้อมูลนำเสนอผลงานการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพัฒนาการทางปกครองคณะสงฆ์และการอธิกรณ์สงฆ์สมัยพุทธกาลพระภิกษุไม่มีกฎหมายใด ๆ ของรัฐที่ตราขึ้นเพื่อใช้เป็นกฎและกติกาในการปกครองคณะสงฆ์มีแต่พระธรรมวินัยเป็นหลักการปกครองพระภิกษุสงฆ์ โดยใช้หลักการปกครองแบบพ่อปกครองลูก เมื่อสถาบันสงฆ์ขยายตัวมากขึ้นพระพุทธองค์ทรงเล็งเห็นว่าการรักษาความบริสุทธิ์แห่งคณะสงฆ์ในภายหน้าให้ที่ประชุมสังฆสภาได้พิจารณาอธิกรณ์โดยถือว่าพระภิกษุสงฆ์เป็นคณะกรรมการการกสงฆ์ทำสังกรรมในทางตุลาการขึ้นระงับอธิกรณ์ตามพระธรรมวินัย

ในสมัยสุโขทัยการปกครองในระบบพ่อขุน คณะสงฆ์มีพระสังฆราชหลายพระองค์ แต่ละพระองค์ขึ้นตรงต่อพ่อขุนหรือพระมหากษัตริย์คล้ายกับการที่เจ้าประเทศราชขึ้นตรงต่อพระมหากษัตริย์

สมัยอยุธยา พระมหากษัตริย์ปกครองในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ทรงเป็นศูนย์กลางแห่งอำนาจการปกครอง สมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นสกลมหาสังฆปริณายกคือประมุขสงฆ์ทั่วราชอาณาจักร ทรงบังคับบัญชาเจ้าคณะใหญ่สามฝ่าย เจ้าคณะคามวาสีฝ่ายชาย เจ้าคณะคามวาสีฝ่ายขวา และเจ้าคณะอรัญวาสี ซึ่งเป็นผู้ปกครองคณะสงฆ์ในหัวเมืองต่าง ๆ

สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4 การปกครองเป็นแบบอยุธยา การปกครองคณะสงฆ์ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก เจ้าคณะใหญ่ทุกรูปอยู่ภายใต้การปกครองบังคับบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการปกครองแผ่นดินและการปกครองคณะสงฆ์ มีการตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.121 ให้เจ้าคณะใหญ่ทั้ง 4 และรองเจ้าคณะใหญ่อีก 4 รูป รวมกันเป็นมหาเถรสมาคม เป็นที่ปรึกษาของพระมหากษัตริย์ผู้ทรงปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช แต่ในสมัยรัชกาลที่ 6 และที่ 7 สมเด็จพระสังฆราชทรงบัญชาการคณะสงฆ์ด้วยพระองค์เองโดยมีมหาเถรสมาคมเป็นกรรมการที่ปรึกษา สมัยรัชกาลที่ 8 มีการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2484 สมเด็จพระสังฆราชทรงบัญชาการคณะสงฆ์ผ่านทางสังฆสภา คณะสังฆมนตรีและคณะวินัยธร

สมัยรัชกาลที่ 9 ยุครัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ใช้ระบอบการปกครองแบบรวมอำนาจเบ็ดเสร็จ ด้วยการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 เป็นการรวมอำนาจยังศูนย์กลางที่มหาเถรสมาคม จึงมีอำนาจบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ จนถึงปัจจุบันนี้

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ได้แก้ไขปรับปรุงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยสมัยนั้น เป็นแนวคิดทฤษฎีกฎหมาย และหลักการระบบนิติธรรมโดยถือกฎหมายเป็นใหญ่ กล่าวคือบุคคลย่อมเสมอภาคกันตามกฎหมาย บุคคลทุกคนจะมีความผิดต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้ และต้องได้รับการพิจารณา

พิพากษาจากองค์กรฝ่ายตุลาการ การคุ้มครองอุปถัมภ์พระศาสนาใช้กฎหมายคุ้มครองพระธรรมวินัย และสนับสนุนอำนาจการต่อการประกาศหลักธรรมของศาสนาด้วย แต่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ได้บังคับใช้มานานแล้ว ไม่อาจเกื้อกูลต่อการกิจการรักษาพระธรรมวินัยอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสภาพของพระราชบัญญัติดังกล่าวผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายของคณะสงฆ์คือ มหาเถรสมาคม เป็นองค์กรปกครองสงฆ์สูงสุดรวมศูนย์อำนาจอยู่เพียงองค์กรเดียวเห็นว่ากระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายคณะสงฆ์ในปัจจุบันยังไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม องค์กรคณะผู้พิจารณาอิทธิฤทธิ์เพื่อลงมติพระภิกษุผู้ละเมิดพระวินัยยังขาดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา กฎมหาเถรสมาคมว่าด้วยการลงมติพระภิกษุและการสละสมณเพศที่บังคับอยู่ไม่เป็นธรรม ซึ่งผู้พิจารณาคดีส่วนใหญ่คือเจ้าอาวาสยังขาดความรู้ทางด้านกฎหมายทั้งกฎหมายสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติ การพิจารณาส่วนมากจึงไม่รอบคอบด้วยนิติวิธี และผลของการมีคำสั่งให้สละสมณเพศก็ไม่มี การประกาศให้สังคมทราบโดยราชกิจจานุเบกษาหรือแถลงการณ์คณะสงฆ์อันเป็นหนังสือราชการที่สามารถตรวจสอบได้ซึ่งเป็นการปิดช่องทางมิให้ผู้กระทำผิดกลับมาบวชใหม่อันก่อให้เกิดความเสื่อมเสียในพระพุทธศาสนา ส่วนการอธิกรณ์เกิดขึ้นก็มีพระภิกษุลาสิกขาบทเสียเป็นการอาศัยช่องว่างปกปิดความผิดต่อเมื่อไม่มีคนสนใจก็กลับมาบวชใหม่ก็เป็นความอ่อนแอของระบบบริหารคณะสงฆ์ ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าวถึงแม้ผู้ต้องอธิกรณ์ชั้นปาราชิก 4 จะได้สิกขาบทไปก่อนก็ตามก็ให้ตกเป็นอำนาจศาลวินัยสงฆ์ทำการพิจารณามีคำสั่งต่อไปแม้ได้ลาสิกขาบทแล้วทั้งนี้เพื่อความบริสุทธิ์ของพระพุทธศาสนา

แก้ปัญหาอธิกรณ์โดยระบบการจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์ชั้นพิจารณาคดีปาราชิก 4 สังฆาติเสส 13 จะได้รับความเป็นธรรมตามระบบความยุติธรรมศาลวินัยสงฆ์สามารถให้ความเป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างชัดเจน มีกฎหมายห้ามการละเมิดอำนาจศาล และเมื่ออยู่ในอำนาจศาลแล้ว ห้ามสื่อสารมวลชนไปออกข่าวขณะที่คดีเข้าสู่การพิจารณาของศาล การฟังพยานและหลักฐานต่าง ๆ ของศาลสงฆ์ใช้ดุลยพินิจได้อย่างผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม มีประเด็นพิจารณาสรุปคือ

1. ศาลวินัยสงฆ์

1) เป็นการพัฒนาต่อจากระบบนิคหกรรมเน้นรูปแบบของคณะตุลาการผู้พิจารณาอิทธิฤทธิ์ในความผิดพระวินัยชั้นปาราชิก 4 และสังฆาติเสส 13 (เฉพาะผู้มีใจทกยีนฟ้องเป็นคดีชั้น) 1)มีองค์คณะผู้พิจารณาคดีแบบจตุรวรรค มีผู้พิจารณาคดี 4 รูปโดยมีตุลาการร่วมเป็นผู้พิจารณา 1 รูปซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของจำเลยตั้งแต่ชั้น เจ้าคณะจังหวัดขึ้นไปเข้าร่วมในคดีนั้นด้วยการแต่งตั้งตุลาการร่วมเป็นการแต่งตั้งเฉพาะคดีทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายคือให้ผู้บังคับบัญชาได้รับรู้ข้อเท็จจริงมูลแห่งความผิดของจำเลยซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชามีอำนาจเสนอแนะในการตัดสินอธิกรณ์ได้แต่ไม่มีอำนาจชี้ขาดคดีและ ไม่จำเป็นต้องมีความคุณวุฒิทางนิติศาสตร์และอีก 3 รูปต้องเป็นตุลาการผู้พิจารณาคดีของศาลวินัยสงฆ์ผู้ทรงคุณที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมวินัยที่เหมาะสมและเข้าใจหลักกฎหมายบ้านเมืองเป็นอย่างดี คือ สำเร็จปริญญาเอกทางนิติศาสตร์ และทางธรรมจนนักธรรมเอกถึงเปรียญธรรมขึ้นไป หรือสำเร็จปริญญาโททางนิติศาสตร์ และทางธรรมจบเปรียญธรรม 4,5,6 ขึ้นไป หรือ สำเร็จปริญญาตรีทางนิติศาสตร์และทางธรรมจบเปรียญธรรม 7,8,9 ศาลวินัยสงฆ์มีเขตอำนาจทั่ว

ราชอาณาจักร ศาลวินัยสงฆ์พิจารณาคดีภายใต้ “พระนามสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก” ก่อนเข้ารับตำแหน่งได้รับโปรดเกล้าฯ เป็นตุลาการผู้พิจารณาคดี ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ศาลวินัยสงฆ์ชั้นต้นมี 19 ศาลคือ ศาลวินัยสงฆ์กลาง (กรุงเทพมหานคร) โดยใช้ที่ทำการภาคเป็นศาลหรือตามพระธรรมนูญศาลวินัยสงฆ์ เทียบเท่ากับศาลชั้นต้น และมีศาลวินัยสงฆ์สูงสุดเทียบเท่ากับศาลฎีกา จำนวน 1 ศาลตั้งที่ทำการในสำนักงานเถรสมาคม ซึ่งจัดเป็นเพียง 2 ชั้นเทียบกับศาลชั้นฎีกาพิเศษหรือของศาลนาฏประเทศ

2) คณะผู้พิพากษาของธรรมยุติกนิกาย และมหานิกาย แยกออกจากกัน โดยให้แต่ละศาลมีองค์คณะตุลาการถาวรผู้พิจารณาคดีประจำไม่น้อยกว่า 2 คณะ แต่ละคณะมีจำนวนผู้พิพากษาไม่น้อยกว่า 4 รูป (จตุรวรรค) และมีตุลาการร่วม ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของจำเลย (สงฆ์) ในระดับเจ้าคณะจังหวัดตามภูมิภังษาของจำเลย คณะผู้พิพากษาของศาลวินัยสงฆ์ จะต้องพ้นจากหน้าที่ฝ่ายบริหารเช่น เจ้าคณะจังหวัด หรือเจ้าคณะอำเภอ ฯลฯ

3) อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอรรถคดี ให้ผู้พิพากษาศาลวินัยสงฆ์ มีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับวินัยที่พระสงฆ์ทำผิดพระวินัย โดยไม่ชักช้า มีอำนาจออกหมายเรียกพยานบุคคลและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคดีวินัยสงฆ์มาศาลได้ และสามารถส่งตัวผู้ละเมิดอำนาจศาลไปให้ศาลยุติธรรมสั่งขัง จำขัง จำคุก ได้โดยไม่ต้องไต่สวนใหม่ และมีอำนาจให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งพยานหลักฐานให้ศาลได้ภายในกำหนด ผู้พิพากษาศาลวินัยสงฆ์อาจออกหมายเรียกเจ้าคณะผู้ปกครองชั้นต้นของพระภิกษุที่ต้องอธิกรณ์ หรือต้องคดีวินัยเข้าให้ปากคำต่อตุลาการสงฆ์ ของศาลวินัยสงฆ์ได้ และหากขัดขึ้นหมายศาลดังกล่าวถือว่าเป็นผู้หย่อนยานในจรรยาวัตรของพระสังฆาธิการ กรณีจำเลยทำความผิดตามพระวินัย และทำความผิดอาญา ไม่ต้องรอผลการพิจารณาของคดีอาญาจากศาลยุติธรรม ให้สามารถพิจารณาความผิดพระวินัยสงฆ์ไปได้ หรือพิจารณาไปพร้อมกันได้ ให้ศาลวินัยสงฆ์ชั้นต้น มีหน้าที่ทำรายงานบันทึกผลคดีและผู้ต้องโทษทางวินัยไว้เป็นหลักฐานมหาชนเพื่อป้องกันมิให้พระภิกษุต้องวินัยชั้นปาราชิกกลับมาบวชใหม่อีก และคดีใดถึงที่สุดในศาลชั้นใดให้ส่งประวัติผู้ทำผิดพระวินัยชั้นปาราชิกไปลงประกาศตามแบบของเถรสมาคมหรือพระปณณณัติ เพื่อให้พระอุปัชฌาย์ตรวจสอบได้ก่อนบวชให้กับบุคคลใด

2.ศาลปกครองสงฆ์

ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงบริหารกิจการคณะสงฆ์จนเจริญรุ่งเรือง และทรงเป็นประมุขสงฆ์ให้สงฆ์ทั้งหลายอยู่ด้วยกันด้วยพระธรรมวินัย ทรงมีพุทธบัญญัติอนุญาตให้พุทธบริษัทผู้มีปัญญาเฉียบแหลมมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและมีวาจาเชื่อถือได้เป็นที่ไว้วางใจของบรรพชิตให้จัดตั้งคณะกรรมการตุลาการแห่งสงฆ์ขึ้น โดยให้ร่วมกันตัดสินวินัยฉัยอธิกรณ์ที่เกิดขึ้นกับคณะสงฆ์เรียกว่า “สันนิบาตประชุมกันโดยพุทธบัญญัติเพื่อพิจารณาวินัยฉัยระงับอธิกรณ์โดยธรรม

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ทรงบัญญัติกฎหมายลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 (พ.ศ. 2445) เพื่อให้อำนาจเจ้ากระทรวงธรรมการและเจ้าพนักงานผู้ปกครองช่วยอุดหนุนให้เจ้าคณะฝ่ายสงฆ์มีอำนาจการจัดการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ในการบังคับบัญชาและให้สมณศักดิ์เป็นฐานันดรแห่งพระภิกษุสงฆ์ พร้อมถวายเงินนิตยภัตเป็นรายเดือน ต่อมาในรัชกาลที่ 6 ทรงให้เจ้าคณะผู้ปกครองอย่างอิสระโดยมีตำแหน่งทางตุลาการ

สงฆ์ตามตามพระมหาสมณานัติเป็นกลไกในการพิจารณาทางปกครองสงฆ์ให้ได้รับความเป็นธรรม ลักษณะศาลปกครองสงฆ์ที่แปลสภาพมาจากการสอบสวนพระภิกษุผู้มีอำนาจทางปกครองในการกระทำล่วงละเมิดหน้าที่ในกิจของสงฆ์

1) ศาลปกครองสงฆ์เป็นศาลพิเศษ ตั้งขึ้นเพื่อแก้ปัญหาความเป็นธรรมให้แก่พระสงฆ์ซึ่งขาดสิทธิในการใช้สิทธิทางปกครองเป็นการเสรีภาพภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยมีผู้พิจารณาคดีของศาลปกครองเป็นผู้ไต่สวนและพิจารณาคดี

2) ศาลปกครองสงฆ์มี 2 ชั้นคือ ศาลปกครองสงฆ์ชั้นต้นและศาลปกครองสงฆ์ชั้นสูงสุด ให้ศาลปกครองสงฆ์กลางมีเขตอำนาจทั่วราชอาณาจักร มี 1 ศาล และศาลปกครองสูงสุดมีเขตอำนาจทั่วราชอาณาจักรและมี 1 ศาล ส่วนศาลปกครองภาคจะได้พิจารณาเปิดแต่ละที่ตามความเหมาะสม

3) คุณสมบัติของตุลาการผู้พิจารณาคดีในศาลปกครองสงฆ์

-เป็นพระภิกษุที่มีอายุพรรษาไม่น้อยกว่า 10 พรรษา

-สำเร็จเปรียญธรรม 4 ถึง 9 จบการศึกษาระดับปริญญาเอกทางด้านนิติศาสตร์ ปริญญาเอกด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ปริญญาเอกทางด้านสังคมศาสตร์ หรือปริญญาเอกด้านใดด้านหนึ่ง หรือปริญญาโททางด้านนิติศาสตร์ ปริญญาโททางด้านรัฐศาสตร์ ปริญญาโททางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ปริญญาโททางด้านสังคมศาสตร์ ปริญญาโททางด้านใดด้านหนึ่ง

-หรือเป็นหรือเคยเป็นพระภิกษุผู้มีสมณศักดิ์ไม่ต่ำกว่าชั้นพระเทพ

4) การพิจารณาพิพากษาอธิกรณ์ให้กระทำในพระนามสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

5) การบริหารศาลปกครองสงฆ์

-การพิจารณาคดีปกครองสงฆ์ชั้นต้น จะต้องกระทำโดยรูปองค์คณะผู้พิจารณาคดี มีคณะหนึ่งไม่น้อยกว่า 4 รูป ในแต่ละคดีให้จัดการเลือกประธานคดีกันเอง

-การพิจารณาคดีปกครองสงฆ์ชั้นสูงสุด จะต้องกระทำโดยรูปองค์คณะผู้พิจารณาคดีมีคณะหนึ่งไม่น้อยกว่า 5 รูป ในแต่ละคดีให้จัดการเลือกประธานคดีกันเอง

6) อำนาจในการพิจารณาคดี การละเมิดอำนาจศาลปกครองสงฆ์ในการพิจารณาคดีใด ห้ามบุคคลหรือสื่อมวลชนวิพากษ์ใด ๆ ผู้ใดฝ่าฝืนจะเป็นการละเมิดอำนาจศาลมีความผิดเท่ากับการละเมิดอำนาจศาลยุติธรรม

7) ให้ตุลาการผู้พิจารณาคดีของศาลปกครองสงฆ์มีอำนาจเรียกพยานบุคคล พยานเอกสารและพยานวัตถุอื่นใดมาศาลได้โดยชอบ ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งคำบังคับใดๆ ที่พระสงฆ์ล่วงละเมิดไม่มาตามหนังสือพระสงฆ์ในปกครอง และเมื่อประกาศดังกล่าวได้ประกาศในหนังสือพิมพ์ศาลให้ถือว่าเป็นคำสั่งโดยชอบ

อภิปรายผล

การอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน จำเป็นต้องมีกฎกติกาขึ้นควบคุมดูแลความประพฤติในศีลธรรมเรียกว่าพระวินัยสงฆ์ เพื่อป้องกันไม่ให้เป็นคนเหี้ยมโหด เพื่อป้องกันมิให้หลอกลวงชาวโลกเลี้ยวชีพ เพื่อป้องกันความประพฤติเลวทรามเสียหาย เพื่อป้องกันการเล่นชุกชน เพื่อให้เป็นธรรมเนียมปฏิบัติเป็นเอกลักษณ์ของภิกษุ เพื่อความดีงามผาสุกแห่งสงฆ์ เพื่อระวังอาสวะที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อป้องกันอาสวะที่เกิดขึ้นในอนาคต เพื่อความเลื่อมใสของชนผู้ยังไม่เลื่อมใส เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นของชนผู้เลื่อมใสแล้ว เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม พระภิกษุสงฆ์จะต้องเป็นผู้บริสุทธิ์ทั้งกาย วาจา ใจ ถ้าพระภิกษุสงฆ์สามารถปฏิบัติได้ครบถ้วนจะไม่ต้องคดีอาญาใด ๆ

แต่ถึงอย่างไรก็ตามยังมีพระภิกษุสงฆ์ทำผิดพระวินัยอยู่ทั้งที่เป็นความผิดวินัยร้ายแรงและไม่ร้ายแรง ซึ่งเรียกว่าอาบัติ การทำผิดพระวินัยสงฆ์ที่มีโทษหนักที่สุดทำให้ขาดจากความเป็นพระภิกษุสงฆ์ทันทีโดยไม่ต้องลาสิกขาบท หรือสึกจากการเป็นพระ ได้แก่ ปาราชิก 4 คือ 1)ปฐมปาราชิกสิกขาบทที่ 1 ภิกษุเสพเมถุน หมายถึง การร่วมประเวณี การมีเพศสัมพันธ์กับสตรี บุรุษ กะเทย อมนุษย์ หรือกับสัตว์ดิรัจฉาน ผ่านทวารหนัก ทวารเบา ช่องปากที่ทำแล้วสามารถให้สำเร็จภารกิจได้ 2)ทุติยปาราชิกสิกขาบทที่ 2 ภิกษุถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ มีราคาเกิน 5 มาสก ต้องปาราชิก ทรัพย์ประเภทสังฆาริมทรัพย์ ได้แก่ทรัพย์เคลื่อนที่ได้เช่น แก้ว แหวน เงินทอง และอสังฆาริมทรัพย์ เป็นทรัพย์เคลื่อนที่ได้ เช่นที่ดินและสิ่งปลูกสร้างติดกับที่ดินนั้น 3) ตติยปาราชิกสิกขาบทที่ 3 ภิกษุจงใจฆ่ามนุษย์ ภิกษุแกล้างพรากกายมนุษย์จากชีวิต แสวงหาศีลศตราอันจะนำเสีย แก่กายมนุษย์นั้น พรรณาคณแห่งความตายชักชวนเพื่อไปตาย 4)จตุตถปาราชิกสิกขาบทที่ 4 ภิกษุก้าวาวตอุตริมนุสสรธรรม คือธรรมอันยิ่งของมนุษย์ ที่ไม่มีในตน คำว่าอุตริมนุสสรธรรมคือ คุณอย่างยิ่งยวดของมนุษย์หรือคุณของมนุษย์ผู้ยอดเยี่ยม ส่วนการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดพระวินัยสงฆ์ที่ถือว่ามิโทษทางพระวินัยที่เบากว่า ปาราชิก 4 คือสังฆาทิเสส 13 นิสสัคคียปาจิตตีย์ สุทธิกปาจิตตีย์ หรือ ปาจิตตีย์ เป็นต้น บางความผิดผิดเฉพาะวินัยสงฆ์ไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น อาบัติปาจิตตีย์ การดื่มน้ำเมาโดยไม่มีเจตนาหรือตั้งใจ ดื่มเข้าไปก็ต้องอาบัติ ซึ่งอาจมีความผิดทางอาญาเช่นการดื่มสุราเถื่อนอาจถูกจับกุมได้

โทษของพระภิกษุสงฆ์ผู้ต้องอาบัติมี 3 สถาน 1) โทษอย่างหนัก ต้องให้ขาดจากความเป็นภิกษุ ได้แก่ อาบัติปาราชิก 2) โทษปานกลาง ต้องให้อยู่กรรม คือประพฤดิวัตรอย่างหนึ่ง เพื่อทรมานตน ได้แก่อาบัติสังฆาทิเสส 13 , 3) โทษอย่างเบา ต้องให้ประจานตนต่อหน้าภิกษุด้วยกันได้แก่อาบัติอุลลัจจัย ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฎ และทุพภาสิต เมื่อพิจารณาความหนักเบาของการปรับโทษมีทั้งอาบัติที่แก้ไขได้และแก้ไขไม่ได้ คือ 1) อเทกัจฉา คืออาบัติที่แก้ไขไม่ได้ ได้แก่ปาราชิก4 2) สเทกัจฉา คืออาบัติที่แก้ไขได้ ได้แก่สังฆาทิเสส อุลลัจจัย ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฎ และทุพภาสิต มูลเหตุที่เกิดแห่งอาบัติ โดยตรงมี 4 ทางคือ 1) ลำพังกาย คือมีกายเป็นทางเกิดแห่งอาบัติ เช่นอาบัติปาจิตตีย์ ดื่มน้ำเมา แม้ไม่มีเจตนาหรือตั้งใจ 2) ลำพังวาจา

คือมีวาจาเป็นทางเกิดแห่งอาบัติ เช่นอาบัติปาจิตตีย์ เพราะสอนธรรมแก่อนุสัมปัน ให้อาพร้อมกัน แม้จะระวัง อยู่แต่พลาดพลั้งว่าพร้อมกันก็ต้องอาบัติ 3) กายกบจิต คือมีกายกบจิต เป็นทางเกิดแห่งอาบัติ เช่น อาบัติ ปาราชิก เพราะทำโจรกรรมด้วยตนเอง 4) วาจากบจิต คือมีวาจากบจิต เป็นทางเกิดแห่งอาบัติ เช่นอาบัติ ปาราชิก เพราะสั่งให้เขาทำโจรกรรมด้วยวาจา 5) กายกบวจาคู่กัน 6) กายกบวจาเต็มจิตเข้าด้วย โทษแห่ง อาบัติ 2 ลักษณะ 1) โลกวัชชะ คือเป็นโทษทางโลก หมายความว่า ชาวโลกทำก็เป็นความเสียหายหรือความผิด ฤทธิทำก็เสียหายเช่นเดียวกัน เช่นการทำโจรกรรม หรือการฆ่ามนุษย์ 2) ปณณัตติวัชชะ คือเป็นโทษทางพระ บัญญัติ หมายความว่าชาวโลกทำไม่เป็นความเสียหาย แต่ภิกษุทำเป็นความผิดฐานละเมิดพระบัญญัติ เช่นการ ขุดดินหรือฉันทอาหารในเวลาวิกาล ซึ่งอาจเป็นความผิดทางพระวินัยสงฆ์แต่อาจไม่มีความผิดตามประมวล กฎหมายอาญา

การปกครองคณะสงฆ์ไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย มีการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์เป็นแบบแผน ชัดเจนพระสงฆ์จากนครศรีธรรมราชมาตั้งสำนักเผยแผ่พระศาสนาในกรุงสุโขทัย คณะหนึ่งกับพระสงฆ์ชาว ลังกามาตั้งสำนักเผยแผ่พระศาสนา ในสมัยกรุงสุโขทัยอีกคณะหนึ่ง พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งพระสังฆราช ประจำแต่ละหัวเมือง การปกครองคณะสงฆ์สมัยอยุธยา ยังคงตามแบบการปกครองคณะสงฆ์ในสมัยสุโขทัย การปกครองคณะสงฆ์สมัยรัตนโกสินทร์ ในตอนต้นยังคงถือตามแบบอย่างของการปกครองคณะสงฆ์ในสมัย อยุธยา แต่ได้เพิ่มเติมการตรากฎหมายคณะสงฆ์ขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ ก็เพื่อควบคุมคุ้มครองความประพฤติ ของพระสงฆ์ให้ปฏิบัติเคร่งครัดตามพระธรรมวินัย มีข้อห้ามพระภิกษุสามเณรประพฤติปฏิบัติชัดเจนขึ้น นอกจากพระธรรมวินัย ต่อมามีการตรากฎหมายคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 เป็นการใช้อำนาจอธิปไตยตามการ ปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โครงสร้างการปกครองตามกฎหมายคณะสงฆ์ มีตำแหน่งประมุข สงฆ์เป็นสกลมหาสังฆปริณายก เป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดฝ่ายพระภิกษุสงฆ์ มีการก่อตั้งมหาเถรสมาคม ทำหน้าที่ ถวายคำปรึกษาในการพระศาสนา แต่พระมหากษัตริย์ ทรงกำหนดนโยบายบริหารการพระพุทธศาสนา และ การตัดสินชำระคดีความผิดตามพระวินัยสงฆ์และนำกฎหมายลักษณะผ้าเมียมมาใช้ในการตัดสินคดีขึ้นปาราชิก ในศาลหลวง

ในส่วนระบบศาลไทยปัจจุบันประกอบด้วย ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง ศาลยุติธรรม และศาล ทหาร ศาลยุติธรรมตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมมีสามชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา ศาล ชั้นต้นได้แก่ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลอาญา ศาลอาญารุงเทพใต้ ศาลอาญารธนบุรี ศาลจังหวัด ศาลแขวง และศาลยุติธรรมอื่นที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้นกำหนดให้เป็นศาลชั้นต้น ในศาล ยุติธรรมมีสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นส่วนราชการหน่วยงานอิสระมีฐานะเป็นนิติบุคคล การบริหารงานขึ้นอยู่กับคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม (ก.บ.ศ.) ข้าราชการฝ่ายตุลาการ คือ ผู้พิพากษาซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจตุลา การมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการช่วยเหลือ มีผู้ประณีประนอมซึ่งเป็นบุคคลภายนอกช่วยเหลือไกลเกลี่ยคดีพาทกัน

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ.2543 กำหนดข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมไว้ 3 ประเภทคือ 1) ข้าราชการตุลาการ คือข้าราชการผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตลอดถึงผู้ช่วยผู้พิพากษา 2) ตะเียะยุติธรรม คือข้าราชการผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อกฎหมายอิสลาม 3) ข้าราชการศาลยุติธรรม คือข้าราชการผู้มีอำนาจหน้าที่ในทางธุรการซึ่งได้รับการบรรจุและแต่งตั้งให้เป็นข้าราชการตามกฎหมาย ว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม ศาลยุติธรรมทุกศาลแบ่งส่วนราชการเป็น 2 ฝ่ายคืองานฝ่ายตุลาการ และงานฝ่ายธุรการ ประธานศาลฎีกา เป็นผู้ดำรงตำแหน่งสูงสุดเป็นประมุขของศาลยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานศาลยุติธรรม

ศาลทหาร เป็นศาลพิเศษ ที่ตั้งขึ้นสังกัดกระทรวงกลาโหม มีอำนาจพิจารณาคดีทหารที่กระทำผิดเกี่ยวกับ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาอาญาทั่วไป ความผิดอาญาตามกฎหมายอื่น ทำความผิดวินัยทหาร ศาลทหารอยู่ภายใต้สังกัดหน่วยงาน 2 หน่วยงานคือศาลทหารที่สังกัดในกรมพระธรรมนูญ ขึ้นตรงต่อสำนักงานปลัดกระทรวง ได้แก่ศาลทหารกรุงเทพ ศาลทหารกลาง และศาลทหารสูงสุด และศาลทหารที่สังกัดกองทัพก ได้แก่ ศาลมณฑลทหารบก ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา ที่ผู้กระทำผิดเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารในขณะที่กระทำความผิด และคดีอื่น การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปโดยยุติธรรม ตามรัฐธรรมนูญตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปโดยถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายเกี่ยวกับศาลทหาร

ลักษณะของศาลทหาร สังกัดกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้รับผิดชอบในงานธุรการของศาลทหารให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย เจ้ากรมพระธรรมนูญเป็นผู้วางระเบียบราชการของศาลทหารและระเบียบราชการอัยการทหาร โดยต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ทั้งนี้ เพื่อให้กิจการศาลทหารและอัยการทหารดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ศาลทหารมี 3 ชั้น คือศาลทหารชั้นต้น ศาลทหารกลางและศาลทหารสูงสุด

เปรียบเทียบศาลทหารกับระบบนิคหกรรม

ข้อที่เหมือนกัน 1) ศาลทหารและระบบนิคหกรรมไม่สังกัดกระทรวงยุติธรรม ศาลทหารสังกัดกระทรวงกลาโหม ระบบนิคหกรรมสังกัดมหาเถรสมาคม 2) องค์คณะตุลาการศาลทหาร ประธานต้องมีชั้นยศสูงกว่าจำเลย ระบบนิคหกรรมมีประธานในการพิจารณาคดีซึ่งมีสมณศักดิ์สูงกว่าจำเลยหรือผู้ถูกกล่าวหา 3) ศาลทหารมี 3 ชั้นศาล ชั้นต้น ชั้นอุทธรณ์ และชั้นฎีกา ระบบนิคหกรรมมี 3 ชั้น คือชั้นต้น ชั้นอุทธรณ์ และชั้นฎีกา มีขั้นตอนทั้งศาลทหารและนิคหกรรมที่เหมือนกัน 4) คดีที่ขึ้นศาลทหารมีคดีที่ทำผิดวินัยทหารด้วย ระบบนิคหกรรมพิจารณาคดีวินัยพระสงฆ์ 5) คำตัดสินคดีศาลทหารที่ทำผิดวินัยให้มีอำนาจลงทัณฑ์ทางวินัยได้

ระบบนิคมกรรมให้ลงโทษทางวินัยได้ และให้ลงโทษข้อหาวินัยครูกาบัติเป็นสีกหมดสภาพทั้งสงฆ์ได้ 6) กระบวนไต่สวนมูลฟ้องทำได้ทั้งในศาลทหารและระบบนิคมกรรม

ข้อแตกต่างกัน 1) การพิจารณาคดีของศาลทหารเป็นการเปิดเผย การพิจารณาของนิคมกรรมเป็นพิจารณาลับ 2) ศาลทหารตั้งทนายได้ แต่นิคกรรมตั้งบุคคลใดมาช่วยในคดีไม่ได้ 3) ศาลทหารเป็นระบบสากลและไม่ยุ่งยาก แต่นิคกรรมไม่สากลและยุ่งยาก 4) ศาลวินัยสงฆ์ เป็นการพัฒนาระบบนิคมกรรม ส่วนศาลปกครองสงฆ์เป็นพัฒนาการสอบสวนให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ปฏิบัติงานในหน้าที่ของคณะสงฆ์จากคณะตุลาการสงฆ์ผู้พิจารณาคดีในศาลนั้น ๆ มีองค์คณะผู้พิจารณาคดีมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมวินัยและการปกครอง และเข้าใจหลักกฎหมายบ้านเมือง เป็นอย่างดี ซึ่งคณะผู้พิพากษาศาลวินัยสงฆ์ต้องเป็นพระภิกษุสงฆ์ผู้มีคุณวุฒิในสาขานิติศาสตร์ สำเร็จปริญญาเอกทางนิติศาสตร์ และทางธรรมจบนักธรรมเอกถึงเปรียญธรรมขึ้นไป หรือสำเร็จปริญญาโททางนิติศาสตร์ และทางธรรมจบเปรียญธรรม 4,5,6 หรือสำเร็จปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ และทางธรรมจบเปรียญธรรม 7,8,9 ส่วนผู้พิจารณาคดีในศาลปกครองสงฆ์ไม่จำกัดคุณวุฒิทางการศึกษาแต่ต้องจบเปรียญธรรมชั้นสูง

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์และศาลปกครองสงฆ์ พระภิกษุสงฆ์อยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยโดยทั่วไป ไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่นที่คำนึงถึงหลักสิทธิ เสรีภาพ ของประชาชนทุกคนโดยเท่าเทียมกันรวมพระภิกษุสงฆ์ การจัดให้มีศาลวินัยสงฆ์และศาลปกครองสงฆ์ มีความมุ่งหมายเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ภิกษุสงฆ์ โดยจัดเป็นระบบศาลพิจารณาคดีโดยพระภิกษุสงฆ์เพื่อสังคมสงฆ์อย่างแท้จริง

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแนวทางด้านกฎหมายเพื่อให้เป็นเครื่องมือสำหรับการจัดตั้งเป็นองค์กรในการจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์และศาลปกครองสงฆ์ประกอบด้วยพระราชบัญญัติการจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์และวิธีพิจารณาคดีวินัยสงฆ์ พระราชบัญญัติพระธรรมนูญศาลวินัยสงฆ์ ข้อบังคับมหาเถรสมาคมว่าด้วยจำศาลวินัยสงฆ์ ข้อบังคับมหาเถรสมาคมว่าด้วยคณะกรรมการบริหารศาลวินัยสงฆ์ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองสงฆ์และวิธีพิจารณาคดีปกครองสงฆ์ ข้อบังคับมหาเถรสมาคมว่าด้วยให้อำนาจพระวินัยธรทำหน้าที่เป็นผู้ฟ้องคดี ข้อบังคับมหาเถรสมาคมว่าด้วยให้อำนาจพระวินัยการทำหน้าที่จับกุมควบคุมพระทำผิดพระวินัย และทำหน้าที่สอบสวนทำสำนวนคดีส่งพระวินัยธรฟ้องต่อศาลวินัยสงฆ์

ข้อเสนอแนะ

1.ให้จัดตั้งศาลวินัยสงฆ์ และศาลปกครองสงฆ์ขึ้น ให้มีเขตอำนาจทั่วราชอาณาจักรและสังฆปริณายก

2.ให้มหาวิทยาลัยสงฆ์ได้เร่งรัดพัฒนาการศึกษาด้านนิติศาสตร์อย่างจริงจังและเข้มแข็งตั้งแต่ปริญญาตรีถึงปริญญาเอก ให้ผู้บริหารคณะสงฆ์ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสงฆ์ และมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศในการศึกษานิติศาสตร์และพุทธศาสตร์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

เพื่อให้มีการวิจัยที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นนำไปใช้ในทางปฏิบัติได้ในครั้งต่อไปขอเสนอแนะให้ทำการวิจัย “แนวทางการจัดให้มีกฎหมายเพื่อการจัดตั้งศาลวินัยสงฆ์และวิธีพิจารณาคดีวินัยสงฆ์” และ “แนวทางการจัดให้มีกฎหมายเพื่อการจัดตั้งศาลปกครองสงฆ์และวิธีพิจารณาคดีศาลปกครองสงฆ์” โดยทำการวิจัยด้านกฎหมาย ดังนี้

เอกสารอ้างอิง

กฎหมายอาญา มาตรา 11 (พ.ศ. 2521) ว่าด้วยการลงโทษกรรม ข้อ 4 (3)

ประทีป อ่าววิจิตรกุล. **หลักกฎหมายละตินและสุภาษิต**. กรุงเทพมหานคร : หจก.จิรัชการพิมพ์, 2549.

ประสิทธิ์ พรหมรสี. **พระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายอาญา**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2547.

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2535และกฎหมายอาญา มาตรา 11 (พ.ศ. 2554) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

ร.แสงกาต์. **หนังสือชุดภาษาไทยกฎหมายตราสามดวงเล่ม 1**. กรุงเทพฯ: องค์การค้ำค้ำสุสภา, 2515.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

แสวง อุดมศรี. **การปกครองคณะสงฆ์ไทย**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2533.

แนวทางการเพิ่มยอดผู้เปิดใช้บริการมายโมของธนาคารออมสินสาขาพนมไพร
จังหวัดร้อยเอ็ด

Guidelines for increasing service users MyMo system in GSB Banking
Phanompai branch , Roi-et Province

นางสาวสุธามาศ สุมาลี¹

ดร.สุทธาวรรณ ชาติ²

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Email : info.utccmbaonline@gmail.com

บทคัดย่อ

แนวทางการเพิ่มยอดผู้เปิดใช้บริการมายโมของธนาคารออมสินสาขาพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ศึกษาได้ศึกษาและรวบรวมปัญหา สาเหตุของปัญหา และนำเสนอแนวทางการแก้ไข ปัญหา เพื่อจะได้นำข้อมูลไปพัฒนาการบริการระบบมายโม การวางแผนการตลาดเพื่อเพิ่มยอดผู้เปิดใช้บริการระบบมายโมเพิ่มมากขึ้น โดยผู้ศึกษาได้นำเสนอปัญหาออกมาในรูปของแผนภูมิแกงปลา ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7 P's ของการบริการระบบมายโม ได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง เก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้าน ประชากรศาสตร์ พฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบมายโม

เมื่อทำการศึกษา และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ผู้ศึกษาได้นำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา คือ การตลาดเชิงรุก ประชาสัมพันธ์การบริการระบบมายโม ให้ความรู้ คำแนะนำ เสนอแนะข้อมูล แก่ลูกค้า และทำอย่างต่อเนื่อง เมื่อลูกค้าสมัครใช้บริการก็ให้ของสมนาคุณพร้อมทั้งอธิบาย แนะนำ เสนอแนะข้อมูลเพื่อสร้างความเชื่อมั่น มั่นใจในการใช้บริการของลูกค้า รับฟังปัญหาของลูกค้า แนะนำ Call Center เมื่อเกิดปัญหา ดังนั้น แนวทางการเพิ่มยอดผู้เปิดใช้บริการมายโมของธนาคาร

¹ บัณฑิตวิทยาลัย กลุ่มวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ออมสินสาขาพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด คือ การตลาดเชิงรุกสร้างการรับรู้ ความรู้ ความเข้าใจ เสนอแนะ แนะนำ รับฟังปัญหา และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : MyMo , 7 P's , การตลาดเชิงรุก

ABSTRACT

Guidelines for increasing service users MyMo system in GSB Banking Phanompai branch , Roi-et Province. The study has complied problems , cause of the problem and presentation for solving the problem .In order to use the information to improve the My Mo system by Marketing plan for increasing service usage. The study presents a fish bones chart , study marketing mix factors 7P's of My Mo system service and collected data by give questionnaires for 400 samples , Collecting demographic behavior and marketing mix factors .Include affecting decisions in using My Mo system service

When studying and collecting problem data. The study presents the way to solve the problem is Proactive marketing , Publicize the use of My Mo system by providing continuous knowledge , suggesting and recommending information to customers . When customers use My Mo system service , We will give a gift set for them. Suggestion for building confidence use My Mo service system , listening customers issues and suggest customers use call center when have a problem. Therefor ways of increasing customers use My Mo system service GSB Banking , Phanompai chance , Roi-et city is Proactive marketing to build knowledge and creates awareness understanding, suggestion ,listening problem , continues publicity

Keyword: My Mo , 7P's , Proactive marketing

บทนำ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร อินเทอร์เน็ต มีความสำคัญ และจำเป็นมากในชีวิตปัจจุบันของมนุษย์ เรียกได้ว่าเป็นปัจจัยที่ 5 เลยกี่ได้ สังเกตได้จากทุกรุ่น ทุกวัยทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ วัยทำงาน หรือแม้แต่คนแก่ ล้วนแล้วแต่รู้จักและใช้งานสมาร์ทโฟนกันทั้งสิ้น จากการรายงานของธนาคารแห่งประเทศไทย นำเสนอข้อมูลจำนวนผู้ใช้งาน Mobile Banking จะไปถึงจุด 30 – 40 ล้านบัญชีได้ในอีก 1 – 3 ปีข้างหน้า² ปัจจัยหลักอย่างหนึ่งของ Mobile Payment ในไทยก็อาจจะเป็นไปได้ว่า พฤติกรรมการใช้จ่ายใช้สอยมาคู่กันกับการถือครองอุปกรณ์สมาร์ทโฟนที่ทุกวันนี้เข้าถึงได้สำหรับคนทุกเพศ ทุกวัย ทุกฐานะทางการเงินจริงๆ เพราะสมาร์ทโฟนราคาไม่แพงมีให้เลือกใช้สอยกันได้อย่างง่าย และที่สำคัญก็คือทุกคนไม่ว่าจะมีฐานะใด หรือวัยไหนก็ล้วนอยากเป็นส่วนหนึ่งของสังคมออนไลน์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องของ “แนวทางการเพิ่มยอดผู้เปิดใช้บริการมายโมของธนาคารออมสินสาขาพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบมายโม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนขั้นตอนการทำงานอย่างเป็นระบบ นำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขเพื่อขยายฐานลูกค้าให้เพิ่มมากขึ้น รวมถึงการสร้างกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการบริการให้สอดคล้องกับความต้องการ และความพึงพอใจของลูกค้าได้มากยิ่งขึ้น โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการระบบ Mobile Banking ของประชากรในเขตอำเภอ พนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด 2) ศึกษาส่วนประสมทางการตลาด กับปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการระบบ Mobile Banking ของประชากรในเขตอำเภอพนมไพร 3) นำเสนอแนวทางการพัฒนาการใช้บริการระบบ MyMo By GSB Mobile Banking

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชากรศาสตร์

ประชากรศาสตร์ หมายถึง ศาสตร์ที่ทำการศึกษเกี่ยวกับขนาด หรือจำนวนคนที่มีอยู่ในแต่ละสังคม ภูมิภาค และระดับโลก นอกจากนี้ยังศึกษาเกี่ยวกับการกระจายตัวของประชากรและ

² Droidsans, สถิติน่ารู้ Mobile Banking, <https://droidsans.com/thailand-mobile-banking-2019-to-cashless-society/>, 2562.

องค์ประกอบต่างๆ ของประชากร โดยองค์ประกอบของประชากรศาสตร์มีทั้งทางด้านชีววิทยา และสังคม สามารถแบ่งออกได้ดังนี้³

1. องค์ประกอบที่ติดตัวมาแต่กำเนิด เช่น อายุ เพศ เชื้อชาติ
2. องค์ประกอบที่หามาได้จากสังคม เช่น การศึกษา อาชีพ รายได้

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมในการตัดสินใจของผู้บริโภค

อดุลย์ จาตุรงค์กุล⁴ (2543 : 139) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคคือ ในความรู้สึกนึกคิดของผู้บริโภคจะถูกแรงกระตุ้นให้เกิดความต้องการ คุณลักษณะต่างๆ ของตนเองจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด กระบวนการในการตัดสินใจจะเริ่มจากสภาพแวดล้อมภายนอก กระตุ้นให้เกิดการตอบสนองต่อความคิดและการตัดสินใจในการซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการต่างๆ พฤติกรรมของผู้บริโภคจะได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัย หรือ สิ่งที่มากระตุ้น และเป็นเหตุจูงใจทำให้ตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์ และบริการ โดยเหตุจูงใจสำหรับผู้ประกอบธุรกิจประกอบไปด้วย 2 ส่วนคือ

1. ปัจจัยภายใน ได้แก่ ความจำเป็น ความต้องการ และความปรารถนาแรงจูงใจ บุคลิกภาพ ทักษะการรับรู้และการเรียนรู้
2. ปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ ครอบครัวยุค สังคม วัฒนธรรม การติดต่อธุรกิจ และสภาพแวดล้อม

ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

คอร์ทเลอร์⁵ (Kotler , อ้างถึงใน ธนวรรณ แสงสุวรรณ 2547 : 250) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมผู้บริโภค คือ พฤติกรรมการตัดสินใจและการกระทำของผู้บริโภคเกี่ยวกับการซื้อหรือการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการอันก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้ใช้บริการทั้งที่เกิดขึ้นแล้วในปัจจุบันและกำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้น การที่ผู้บริโภคจะตัดสินใจเลือกใช้บริการ หรือ เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ย่อมเกิดจากความพึงพอใจเป็นลำดับแรก เกิดแรงกระตุ้น เกิดความอยากในการที่จะเลือกซื้อ หรือ เลือกใช้ เมื่อเกิดความพึงพอใจก็จะตามมาซึ่งการตัดสินใจเลือกซื้อ หรือเลือกใช้ และ หากเลือกซื้อหรือใช้แล้ว เกิดความประทับใจในสิ่งที่เลือกซื้อหรือเลือกใช้ ย่อมนำมาซึ่งความเต็มใจและใช้ต่อไป

³ วิไลพร สุตันไชยพันธ์. ความหมายของประชากรศาสตร์, <http://www.dentistry.kku.ac.6h>, 20 กรกฎาคม 2562.

⁴ อดุลย์ จาตุรงค์กุล, กลยุทธ์การตลาด. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543), หน้า 139.

⁵ คอร์ทเลอร์, อ้างถึงใน ธนวรรณ แสงสุวรรณ และคณะ, การจัดการตลาด, (กรุงเทพมหานคร : เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า, ๒๕๔๗), หน้า 250.

นั่นเอง และ อาจจะมีการบอกต่อไปยังผู้ใช้บริการรายอื่นๆ หรือในกลุ่มเครือข่าย หรือเพื่อนสนิทต่อไป

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ , ปริญ ลิขิตานนท์ และศุภร เสรีรัตน์⁶ (2552, หน้า 157) ได้อธิบายคำว่า ส่วนประสมทางการตลาด คือ ตัวแปรทางการตลาดที่ธุรกิจสามารถควบคุมได้ และนำมาประยุกต์ใช้เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของกลุ่มลูกค้าที่เป็นเป้าหมาย

ส่วนประสมทางการตลาดของธุรกิจสินค้าและบริการ (7 P's)

ส่วนประสมการตลาดของตลาดบริการมีความสำคัญอย่างมากต่อนักการตลาดที่จะจัดรูปแบบส่วนประสมการตลาดบริการต่างๆ ให้สอดคล้องกัน เพื่อที่จะนำเสนอต่อผู้ใช้บริการในปัจจุบัน และในอนาคต อันประกอบด้วย

- 1) ผลิตภัณฑ์ (Product)
- 2) ราคา (Price)
- 3) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)
- 4) การส่งเสริมการตลาด (Promotion)
- 5) บุคคล (People)
- 6) กระบวนการให้บริการ (Process)
- 7) องค์ประกอบทางกายภาพ (Physical Evidence)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปาสิ คล้ายเพชร⁷ (2559 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบการยอมรับเทคโนโลยี Mobile Banking : กรณีศึกษา MyMo กับ K-Plus ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการศึกษาพบว่า การรับรู้ถึงการใช้ง่าย และการรับรู้ถึงประโยชน์ของการใช้งานส่งผลในเชิงบวกต่อทัศนคติในการใช้ Mobile Banking ซึ่งจะมีผลในเชิงบวกต่อทัศนคติการใช้ Mobile Banking เพื่อทำธุรกรรมทางการเงินและบรรทัดฐานของกลุ่มคนที่ติดต่อกับและบรรทัดฐานของคนใกล้ชิด หรือคนในครอบครัว และเพื่อนฝูงส่งผลในเชิงบวกต่อบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง

⁶ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ ปริญ ลิขิตานนท์ และศุภร เสรีรัตน์, การบริหารตลาดยุคใหม่, ฉบับปรับปรุงใหม่ปี 2552, (กรุงเทพฯ : อรรสมสาร, 2552), หน้า 157.

⁷ ปาสิ คล้ายเพชร, การเปรียบเทียบการยอมรับเทคโนโลยี Mobile Banking : กรณีศึกษา MyMo กับ K-Plus ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, (ประจวบคีรีขันธ์ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, 2559), บทคัดย่อ.

ซึ่งมีผลต่อเชิงบวกต่อความตั้งใจในการใช้ Mobile Banking ในการทำธุรกรรมทางการเงินโดยที่ความตั้งใจในการใช้ Mobile Banking เพื่อทำธุรกรรมทางการเงิน ส่งผลในเชิงบวกต่อการเลือกใช้จริง แต่หากมีการรับรู้ความเสี่ยงในการใช้ Mobile Banking เพื่อทำธุรกรรมทางการเงินจะมีผลในเชิงลบต่อความตั้งใจในการใช้ Mobile Banking และการเลือกใช้จริงของ Mobile Banking อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ศุภิสรา คุณรัตน์^๘ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงิน แอปพลิเคชัน Mobile Banking ของผู้ใช้บริการในกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันและคุณภาพการให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงิน แอปพลิเคชันโมบายแบงก์กิ้งของผู้ใช้บริการในกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 26-35 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ /ข้าราชการ รายได้เฉลี่ย 15,000 – 30,000 บาทต่อเดือน การทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินแอปพลิเคชันโมบายแบงก์กิ้งของผู้ใช้บริการในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และความถี่ในการใช้บริการ ส่วนคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ ด้านความสามารถของระบบมีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินแอปพลิเคชันโมบายแบงก์กิ้งของผู้ใช้บริการในกรุงเทพมหานครมากที่สุด

ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ลูกค้ำของธนาคารออมสินสาขาพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 400 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยการสุ่มแจกค้ำค้ำที่มาใช้บริการที่ธนาคาร เป็นเวลา 1 เดือน แล้วรวบรวมข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

^๘ ศุภิสรา คุณรัตน์, ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินแอปพลิเคชัน Mobile Banking ของผู้ใช้บริการในกรุงเทพมหานคร, **รายงานวิจัย**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสยาม, 2561), บทคัดย่อ.

ผลการวิจัย

จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง เป็นผู้ใช้บริการระบบ MyMo จำนวน 304 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 76.0 และไม่ใช้อีกจำนวน 96 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 24.0 กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช้บริการระบบ MyMo มีเหตุผลที่ไม่ใช้ คือ รู้สึกไม่ปลอดภัยในการใช้งาน มากที่สุด มีจำนวน 75 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 18.8 รองลงมา คือ ใช้ของธนาคารอื่น มีจำนวน 65 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 16.2 และที่เลือกน้อยที่สุด คือ ใช้ไม่เป็น มีจำนวน 15 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการระบบ MyMo อยู่แล้วรู้จักระบบ MyMo จากพนักงานธนาคารแนะนำมากที่สุด จำนวน 216 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 54.0 รองลงมา คือ เพื่อน /คนรู้จักแนะนำ จำนวน 136 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 34.0 และการโฆษณาทางหนังสือพิมพ์น้อยที่สุด จำนวน 4 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ เหตุผลที่ตัดสินใจใช้บริการระบบ MyMo คือ ความสะดวกในการใช้งานมากที่สุด มีจำนวน 266 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 66.5 รองลงมาคือ ความน่าเชื่อถือ ความมั่นใจ มีจำนวน 240 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 60.0 และสมัครใช้งานง่าย ไม่ค่อยมีปัญหา น้อยที่สุด มีจำนวน 11 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 2.8 ตามลำดับ โดยใช้บริการระบบ MyMo ในธุรกรรมการโอนเงินมากที่สุด มีจำนวน 288 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 72.0 รองลงมาคือเช็คยอดเงินและรายการเคลื่อนไหวทั้งบัญชีเงินฝากและบัญชีสินเชื่อ จำนวน 210 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 52.5 และชำระค่างวดสินเชื่อของธนาคารออมสินน้อยที่สุด จำนวน 7 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 1.8 ตามลำดับ ส่วนการเรียนรู้การใช้งานของ MyMo กลุ่มตัวอย่างเรียนรู้ได้จากการศึกษาการใช้งานด้วยตนเองมากที่สุด มีจำนวน 216 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 54.0 รองลงมาคือพนักงานให้คำแนะนำการใช้งาน มีจำนวน 138 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 34.5 และได้รับคำแนะนำจากบุคคลรอบข้างน้อยที่สุด มีจำนวน 63 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 15.8 ตามลำดับ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการระบบ MyMo ของลูกค้าธนาคารออมสินสาขาพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ใน 7 ด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในด้านกระบวนการมากที่สุด (\bar{X} = 4.17 และ S.D. = 0.60) ด้านพนักงาน ผู้ให้บริการอยู่ในอันดับรองลงมา (\bar{X} = 4.03 และ S.D. = 0.70) และให้ความสำคัญในด้านราคาน้อยที่สุด (\bar{X} = 3.85 และ S.D. = 0.59) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่องมีคำแนะนำในการใช้บริการขณะทำรายการทุกขั้นตอนมากที่สุด (\bar{X} = 4.03 และ S.D. = 0.41) ให้ความสำคัญในเรื่องบริการ MyMo เป็นบริการธุรกรรมทางการเงินที่มีความปลอดภัยและมีความน่าเชื่อถืออยู่ในอันดับรองลงมา (\bar{X} = 4.02 และ S.D. = 0.55) และให้ความสำคัญในเรื่องการทำรายการผ่านระบบ MyMo มีความรวดเร็วสะดวกต่อการใช้งานน้อยที่สุด (\bar{X} = 3.95 และ S.D. = 0.55) ตามลำดับ

ด้านราคา กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่องไม่คิดค่าบริการ และค่าธรรมเนียมต่างๆ เมื่อใช้งานมากที่สุด ($\bar{X} = 3.87$ และ S.D. = 0.52) ให้ความสำคัญในเรื่องไม่คิดค่าสมัคร หรือค่าธรรมเนียม ค่าบริการรายปีอันดับรองลงมา ($\bar{X} = 3.84$ และ S.D. = 0.68) ตามลำดับ

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่องการให้บริการ MyMo ได้ตลอด 24 ชม. เป็นการอำนวยความสะดวกให้ลูกค้ามากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$ และ S.D. = 0.66) ให้ความสำคัญในเรื่องสมัครใช้บริการ MyMo ได้ที่สาขาเป็นวิธีที่เหมาะสมอยู่ในอันดับรองลงมา ($\bar{X} = 3.55$ และ S.D. = 0.83) ตามลำดับ

ด้านการส่งเสริมการตลาด กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่องรับของสมนาคุณทันทีเมื่อสมัครใช้บริการมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$ และ S.D. = 0.58) ให้ความสำคัญในเรื่องมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์การให้บริการอย่างต่อเนื่องอยู่ในอันดับรองลงมา ($\bar{X} = 3.84$ และ S.D. = 0.55) และให้ความสำคัญ ในเรื่องการประชาสัมพันธ์โดยใช้แผ่นพับ โบรชัวร์ ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับบริการ MyMo น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.73$ และ S.D. = 0.67) ตามลำดับ

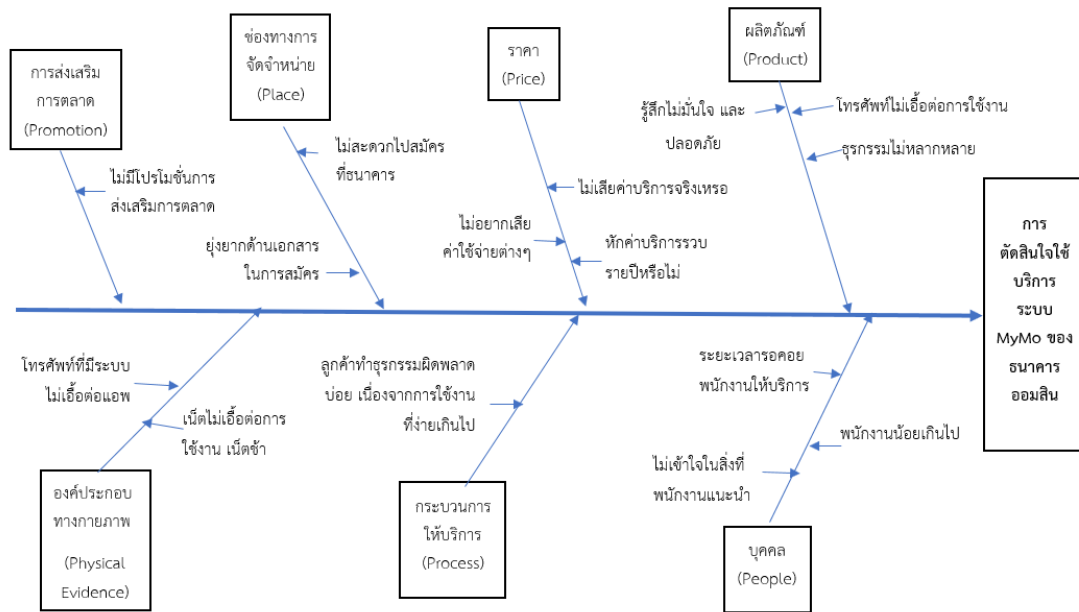
ด้านพนักงานผู้ให้บริการ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่องพนักงานธนาคารเป็น ผู้แนะนำให้ทำบัญชี และใช้บริการ MyMo มากที่สุด ($\bar{X} = 4.26$ และ S.D. = 0.76) ให้ความสำคัญในเรื่องพนักงานมีความรู้ความเข้าใจสามารถ ให้คำแนะนำและ สาธิตวิธีการใช้งาน ที่ถูกต้องเกี่ยวกับบริการ MyMo อยู่ในอันดับรองลงมา ($\bar{X} = 3.98$ และ S.D. = 0.77) และให้ความสำคัญในเรื่องเมื่อเกิดปัญหาในการใช้บริการ พนักงานมีความกระตือรือร้นที่จะช่วยแก้ปัญหา และสามารถแก้ปัญหาได้ทันทีน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.85$ และ S.D. = 0.57) ตามลำดับ

ด้านลักษณะทางกายภาพ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่องการเชื่อมต่อเข้าใช้บริการมีความสะดวก รวดเร็วมากที่สุด ($\bar{X} = 4.00$ และ S.D. = 0.54) ให้ความสำคัญในเรื่องการออกแบบแอปพลิเคชันของบริการ MyMo มีความน่าสนใจ ทันสมัย ดึงดูดให้เข้าเยี่ยมชมบริการ ไม่สลับซับซ้อนสามารถทำธุรกรรมได้ง่ายอยู่ในอันดับรองลงมา ($\bar{X} = 3.79$ และ S.D. = 0.55) ตามลำดับ

ด้านกระบวนการ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในเรื่องการแจ้งยืนยันการทำรายการก่อนการทำธุรกรรมทางการเงินทำให้เกิดความมั่นใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$ และ S.D. = 0.55) ให้ความสำคัญในเรื่องบริการ MyMo มีระบบความปลอดภัยสูง ที่สร้างความเชื่อมั่นในการใช้บริการอยู่ในอันดับรองลงมา ($\bar{X} = 4.21$ และ S.D. = 0.63) และให้ความสำคัญในเรื่องขั้นตอนการให้บริการ MyMo สามารถทำรายการได้ง่าย ไม่ซับซ้อนน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.99$ และ S.D. = 0.62) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

เมื่อนำปัญหามาวิเคราะห์ออกมาในรูปแบบแผนภูมิแก๊งปลาแล้ว วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา โดยใช้แบบสอบถามถึงสัมภาชณ์มาเป็นข้อมูลประกอบการแก้ไขปัญหา ได้แนวทางการเลือกการแก้ปัญหาตามแผนภูมิแก๊งปลา ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 : แผนภูมิแก๊งปลา

1. ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ

ปัญหาด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ลูกค้ายังรู้สึกไม่ปลอดภัย ไม่เชื่อมั่น ลูกค้าบางกลุ่มโทรศัพท์ไม่เอื้อต่อการใช้งาน ลูกค้าบางกลุ่มแจ้งว่าธุรกรรมไม่หลากหลาย

แนวทางการแก้ไขปัญหา จากการศึกษาปัญหา และการศึกษาข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการระบบ MyMo มีความต้องการการบริการที่หลากหลาย รวดเร็ว สะดวก ปลอดภัย น่าเชื่อถือ แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ สร้างความเชื่อมั่นในการใช้บริการ การันตีความปลอดภัยในการใช้บริการ โดยที่ระบบ MyMo ของธนาคารออมสินเอง พัฒนาแอปพลิเคชันที่มีระบบการรักษาความปลอดภัย มีการแจ้งเตือนทั้งทางข้อความ และทางไลน์ สามารถตรวจสอบได้ การทำธุรกรรมรัดกุมอยู่แล้ว เพียงแต่ลูกค้ายังไม่รับรู้ และยังไม่มั่นใจในการใช้บริการ การสร้างการรับรู้ถึงสิ่งที่ลูกค้าต้องการจึงเป็นสิ่งสำคัญด้วยการนำเสนอ ประชาสัมพันธ์ เสนอแนะ แนะนำ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง สร้างความมั่นใจในการใช้บริการ เน้นย้ำความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์

2. ด้านราคา

ปัญหาด้านราคา ลูกค้ามีความต้องการการบริการที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าธรรมเนียมรายปี และค่าบริการในการทำธุรกรรมในแต่ละครั้ง

แนวทางการแก้ไขปัญหา ระบบ MyMo ของธนาคารออมสิน ไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นค่าบริการในการทำธุรกรรมในแต่ละครั้ง ค่าธรรมเนียมแรกเข้า หรือค่าธรรมเนียมรายปี ซึ่งก็ตรงต่อความต้องการของลูกค้า แต่ลูกค้ายังไม่รับรู้ในเรื่องค่าใช้จ่ายที่ชัดเจน และยังไม่มั่นใจว่าจะไม่ได้เสียค่าใช้จ่ายจริงๆ ซึ่งการสร้างการรับรู้ถึงการให้บริการฟรี นำเสนอ ประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ สร้างความมั่นใจในการใช้บริการจึงเป็นสิ่งเน้นย้ำ

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

ปัญหาด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ลูกค้าไม่สะดวกไปสมัครใช้ที่ธนาคาร และมีความยุ่งยากในการสมัครใช้บริการ และมีความต้องการให้มีการบริการรับสมัครนอกสถานที่

แนวทางการแก้ปัญหา ธนาคารควรมีนโยบายออกให้บริการนอกสถานที่ ตามสถานที่ต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์การบริการ และสามารถเข้าถึงลูกค้าได้มากขึ้น

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด

ปัญหาด้านการส่งเสริมการตลาด ปัญหาที่พบคือลูกค้ายังไม่รู้ว่าทางธนาคารมีการส่งเสริมการตลาดอะไรบ้าง รายละเอียดการใช้บริการ ต้องการให้มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

แนวทางการแก้ปัญหา จากปัญหาและความต้องการด้านการส่งเสริมการตลาดของกลุ่มตัวอย่าง ทางธนาคารควรมีจัดการส่งเสริมการตลาด เสริมไปพร้อมกับการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้อย่างต่อเนื่องทุกช่องทางเพื่อให้สามารถเข้าถึงลูกค้าได้อย่างทั่วถึงทุกกลุ่มสถานะ

5. ด้านพนักงานผู้ให้บริการ

ปัญหาด้านพนักงานผู้ให้บริการ ปัญหาที่พบ คือ พนักงานที่ประจำอยู่ธนาคารมีน้อย รอนานกว่าจะได้ใช้บริการ และไม่เข้าใจในสิ่งที่พนักงานเสนอแนะ และต้องการการบริการหลังจากเปิดใช้บริการเมื่อเกิดปัญหา ต้องการให้พนักงานมีความกระตือรือร้นในการให้บริการและช่วยแก้ปัญหาทันที

แนวทางการแก้ปัญหา จากปัญหาและความต้องการด้านพนักงาน เนื่องจากว่าการให้บริการที่ธนาคารอาจจะเข้าถึงลูกค้าได้ไม่ทั่วถึง ทั้งปริมาณลูกค้า ระยะเวลาการรอคอย จึงไม่

เอื้ออำนวยในการให้บริการ การให้คำแนะนำ เสนอแนะ และการรับรู้ ความเข้าใจของลูกค้า แต่หากมีการบริการนอกสถานที่ ออกการตลาดเชิงรุกจะช่วยให้เข้าถึงลูกค้าได้มากยิ่งขึ้น

6. ด้านลักษณะทางกายภาพ

ปัญหาด้านลักษณะทางกายภาพ ปัญหาที่พบ คือ โทรศัพท์ไม่เชื่อมต่อระบบ MyMo อินเทอร์เน็ตไม่เอื้อต่อการใช้งาน และต้องการการเชื่อมต่อกับระบบที่มีความสะดวก รวดเร็ว การบริการที่หลากหลาย การออกแบบแอปพลิเคชันมีความน่าสนใจ ทันสมัย ดึงดูดให้เข้าเยี่ยมชมบริการ ไม่สลับซับซ้อน สามารถทำธุรกรรมได้ง่าย

แนวทางการแก้ปัญหา จากปัญหาและความต้องการด้านลักษณะทางกายภาพ ระบบ MyMo ของธนาคารออมสินมีคุณสมบัติตามที่ลูกค้าต้องการอยู่แล้ว เพียงแต่ลูกค้ายังไม่รับรู้ถึงหน้าตา และการใช้งานของระบบ MyMo ประโยชน์การใช้งานของระบบที่ชัดเจน แต่ปัญหาด้านโทรศัพท์ไม่เชื่อมต่อแอปพลิเคชันนั้น ลูกค้าจำเป็นต้องหาโทรศัพท์ที่มีแอนดรอยด์ที่เอื้อต่อการบริการด้วยระบบ MyMo ด้วย

7. ด้านกระบวนการ

ปัญหาด้านกระบวนการ ปัญหาที่พบ คือ ลูกค้าทำธุรกรรมผิดพลาดบ่อยเนื่องจากการใช้งานที่ง่ายเกินไป ระบบคอนเฟิร์มระบบแค่ครั้งเดียว ลูกค้าต้องการการแจ้งผลการโอนเงิน การทำธุรกรรมต่างๆ ทาง SMS ทำให้เกิดความมั่นใจ และการแจ้งยืนยันการทำรายการก่อนการทำธุรกรรมทางการเงินทำให้เกิดความมั่นใจ

แนวทางการแก้ปัญหา ด้วยความที่ระบบ MyMo ของธนาคารออมสินมี sms และไลน์ แจ้งเตือนหลังทำรายการทุกครั้งอยู่แล้ว สิ่งที่ขาดคือการรับรู้ของลูกค้า

แนวทางการแก้ปัญหา

1) พนักงานออกให้บริการนอกสถานที่ เพื่อจะได้เข้าถึงลูกค้าได้โดยตรง ให้ความรู้ความเข้าใจ นำเสนอ แนะนำเกี่ยวกับการบริการต่างๆ ของธนาคารออมสิน อีกทั้งนำเสนอการบริการธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบแอปพลิเคชัน MyMo พร้อมรับฟังปัญหา และข้อเสนอแนะของลูกค้าของธนาคารเกี่ยวกับการใช้บริการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขการบริการในอนาคต

2) สร้างการรับรู้ ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการบริการของธนาคาร ลูกค้าบางกลุ่มที่ยังไม่รับรู้ถึงการบริการที่ชัดเจน การรับรู้ถึงการประชาสัมพันธ์ การเข้าถึงการบริการ สิ่งเพิ่มเติมคือ ความต่อเนื่องของการสร้างการรับรู้ และประชาสัมพันธ์

โดยผู้ศึกษาได้นำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาพร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียไว้ดังนี้

1) พนักงานให้บริการนอกสถานที่

ข้อดี

1.1 เข้าถึงลูกค้าโดยตรง ลูกค้าไม่ต้องรอคิว สะดวกสบายมากยิ่งขึ้น สามารถให้คำแนะนำ นำเสนอการบริการด้วยระบบ MyMo ให้ลูกค้าได้เข้าใจการใช้งานได้มากยิ่งขึ้น

1.2 ลูกค้าไม่เสียเวลาในการเข้ามาใช้บริการที่ธนาคาร

1.3 สามารถรับฟังปัญหาจากลูกค้า และนำข้อมูลมาแก้ไขและพัฒนาต่อไป

1.4 เป็นการขยายฐานลูกค้าให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสีย

1.5 พนักงานที่ออกไปให้บริการมีจำนวนไม่เพียงพอต่อจำนวนลูกค้าเป้าหมายที่คาดการณ์

1.6 จำนวนพนักงานที่ให้บริการในธนาคารจะน้อยลง ลูกค้าที่ใช้บริการที่ธนาคารอาจจะไม่ได้รับความสะดวก เมื่อพนักงานออกให้บริการนอกสถานที่

2) สร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

ข้อดี

2.1 ลูกค้ามีความเข้าใจที่ถูกต้อง รับรู้ข้อมูลในการบริการที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 เป็นแนวทางในการนำไปสู่ลูกค้ารายใหม่

2.3 สร้างความเชื่อมั่นต่อ แอปพลิเคชัน สร้างภาพลักษณ์เชิงบวก

2.4 เพื่อป้องกันและแก้ไขความเข้าใจผิดของการใช้งานระบบ MyMo กับลูกค้า

ข้อเสีย

2.5 ต้องส่งเสริมการตลาดร่วมกับการประชาสัมพันธ์ มีของแถมสำหรับการส่งเสริมการตลาด เช่น แจกกระปุกออมสินที่ไม่ไว้สำหรับผู้เปิดบัญชีใหม่ ช่วงวันสำคัญต่าง อาจนำของแจกตรงนี้มาใช้ในการส่งเสริมการตลาดด้วย

แผนการปฏิบัติงาน

แผนการตลาดเชิงรุกของการแก้ปัญหาในการศึกษาครั้งนี้ คือ

1) พนักงานให้บริการนอกสถานที่ ทุกวันอังคาร และศุกร์ ตามหน่วยงานต่างๆ สถานที่ต่างๆ ในเขตพื้นที่อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด เช่น หน่วยงานราชการ , เทศบาล , อบต. ทุกตำบล , โรงเรียน , ตลาดทั้งตลาดในตัวอำเภอ และตลาดแต่ละตำบล เมื่อครบทุกหน่วย ทุกจุดแล้วก็เวียนมาอีก 1 รอบ เพื่อความต่อเนื่องของการบริการ

2) เมื่อออกให้บริการนอกสถานที่ นำของที่ระลึกไปแจกเพื่อส่งเสริมการตลาด

3) การให้บริการนอกสถานที่ จะประสานเจ้าหน้าที่ตามหน่วยงาน หรือสถานที่ที่จะไป ก่อน 1 วัน เพื่อให้บุคลากรประจำสถานที่นั้นๆ ช่วยประชาสัมพันธ์เบื้องต้น ว่าจะมีพนักงานของ ธนาคารออมสินออกมาให้บริการนอกสถานที่ในวัน และเวลาใด เอกสาร หรือหลักฐานที่ควรเตรียมไว้

โดยมีตารางกิจกรรม ดังต่อไปนี้

กิจกรรม	เดือนที่ 1				เดือนที่ 2				เดือนที่ 3			
	สัปดาห์ที่ 1	สัปดาห์ที่ 2	สัปดาห์ที่ 3	สัปดาห์ที่ 4	สัปดาห์ที่ 1	สัปดาห์ที่ 2	สัปดาห์ที่ 3	สัปดาห์ที่ 4	สัปดาห์ที่ 1	สัปดาห์ที่ 2	สัปดาห์ที่ 3	สัปดาห์ที่ 4
หน่วยงานราชการ												
เก็บเงินฝาก และประชาสัมพันธ์												
ประชุมทีม สรุป ปัญหา อุปสรรค แก้ไข												

ข้อจำกัดในการ ศึกษาครั้งนี้ คือ ความต่อเนื่องในการออกตลาดเชิงรุก จำนวนพนักงานที่ออกตลาดไม่เพียงพอกับปริมาณลูกค้า เป็นต้น

จากปัญหา ที่ได้รวบรวม ศึกษา ค้นคว้า และวิเคราะห์ปัญหา ผู้ศึกษาได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อเพิ่มยอดผู้เปิดใช้บริการรายใหม่ของธนาคารออมสินสาขาพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ได้ 2 วิธี คือ การตลาดเชิงรุก และการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง สืบเนื่องจากปัญหาการรับรู้บริการ ความรู้ความเข้าใจในการบริการ รวมถึงความยุ่งยากในการเข้าถึงบริการ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีแนวคิดว่าการเข้าหาลูกค้าจะเป็นการแก้ปัญหาในส่วนนี้ ทั้งสภาวะการแข่งขันในตลาดไร้เงินสดในปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง การออกตลาดเชิงรุกและการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง จะช่วยแก้ปัญหาในการเข้าถึงลูกค้าได้ทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทั้งยังเป็นการขยายฐานลูกค้ามีปริมาณเพิ่มขึ้นอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

คอร์ทเลอร์. อ้างถึงใน ธนวรรณ แสงสุวรรณ และคณะ. **การจัดการตลาด.** (กรุงเทพมหานคร : เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า, ๒๕๔๗). หน้า 250.

ปาลี คล้ายเพชร. การเปรียบเทียบการยอมรับเทคโนโลยี Mobile Banking : กรณีศึกษา MyMo กับ K-Plus ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. **ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต.** (ประจวบคีรีขันธ์ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, 2559). บทคัดย่อ.

วิไลพร สุตันไชยนนท์. **ความหมายของประชากรศาสตร์**. <http://www.dentistry.kku.ac.6h>. 20 กรกฎาคม 2562.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ ปริญญา ลักษิตานนท์ และศุภกร เสรีรัตน์. **การบริหารตลาดยุคใหม่**. ฉบับปรับปรุงใหม่ปี 2552. (กรุงเทพฯ : ธรรมสาร, 2552). หน้า 157.

ศุภิสรา คุณรัตน์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีทางการเงินแอปพลิเคชัน Mobile Banking ของผู้ใช้บริการในกรุงเทพมหานคร. **รายงานวิจัย**. (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสยาม, 2561). บทความย่อ.

อดุลย์ จาตุรงค์กุล. **กลยุทธ์การตลาด**. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543). หน้า 139.

Droidsans. **สถิติน่ารู้ Mobile Banking**. <https://droidsans.com/thailand-mobile-banking-2019-to-cashless-society/>. 2562.

บทบาทหน้าที่ท้องถิ่นกับการจัดทำบริการสาธารณะในสถานการณ์ไวรัสโคโรนา 2019
(COVID-19)

The role of local public services in the corona virus in 2019
(COVID-19)

วสันต์ ปานสังข์¹

Wasun Phansong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

E-mail: vason_112@hotmail.com

บทคัดย่อ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในหลายประเทศรวมถึงประเทศไทย และได้ส่งผลกระทบต่อในวงกว้างไปในประเทศทั่วโลก องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้แจ้งเตือนแก่ทุกประเทศ กระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศให้เป็นโรคติดต่ออันตราย และนายกรัฐมนตรีได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2563 ให้ทุกหน่วยงานราชการระดมทรัพยากรและกำลังในการบริหาร โดยให้ปรับการบริหารและการบริการประชาชนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และมีแผนบริการประชาชนในช่วงวิกฤติ เพื่อหยุดยั้งการแพร่ระบาดควบคู่กับการบรรเทาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญในระดับพื้นที่และมีบทบาทในการแก้ปัญหาการระบาดของโรค และตามที่กระทรวงสาธารณสุขได้มีประกาศแต่งตั้งให้ข้าราชการในสังกัดราชการส่วนท้องถิ่นเป็นเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องถือเอาวิกฤติในครั้งนี้เป็นโอกาสในการทบทวนและปรับปรุงแผนการบริการจัดการ เพื่อควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อ โดยการจัดทำบริการสาธารณะในสองลักษณะ คือ อำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะ (service public) และอำนาจหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบ (police) โดยใช้เครื่องมือในทางปกครองจัดทำบริการสาธารณะ คือ 1. การออกข้อบัญญัติของท้องถิ่น 2. การออกคำสั่งทางปกครอง 3. การทำสัญญาทางปกครองและสัญญาทางแพ่งของท้องถิ่น และ 4. การปฏิบัติการทางปกครองของท้องถิ่น โดยท้องถิ่นจะต้องแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการบริหารจัดการที่เรียกว่า “การบริหารจัดการตนเองของท้องถิ่น” อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จนนับได้ว่าเป็นความปกติใหม่ (New Normal) ในการจัดการตนเองขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

คำสำคัญ: บริการสาธารณะ, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น, สถานการณ์, โรคติดต่อ

¹ อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ E-mail: vason_112@hotmail.com

ABSTRACT

The spread of viral diseases corona 2019 (COVID-19) in several countries, including Thailand. It affects every country in the wider world. The World Health Organization (WTO) has notified to every country. The Ministry of Health has declared a dangerous disease. And the prime minister has declared a State of Emergency Decree on Public Administration in Emergency Situation BE 2563 to all government agencies, resource mobilization and management. To adjust administrative and public service in accordance with the situation and plans to serve people in crisis. To stop the spread, coupled with mitigation, the economic and social happening. Local governments are important in the region and play a role in tackling the epidemic. And, according to the Ministry of Health has announced the appointment of officials in the local government under the official control of communicable diseases. Local governments must take serious. This is an opportunity to review and update the plan management services to control the spread of communicable diseases. The public services in two ways. Acting as a public service (service public) authority to regulate and monitor the (police) by using public services were the provision of Local 1. The provision of local 2. the issuance of the administrative order 3. The administrative contract and civil contracts of the district and 4. The operations of the local administration. The local authorities must demonstrate the ability of management is called "The management of the local self" efficiency and effectiveness. It is considered as a new regular (New Normal) of self-management of local government.

Keywords: Public services, Local governments, situation, infection

บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทย ได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนและชาวต่างชาติในประเทศไทย องค์การอนามัยโลก (WTO) ได้แจ้งเตือนแก่ทุกประเทศ และกระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2558 จนกระทั่งนายกรัฐมนตรีได้มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2563 เพื่อระดมทรัพยากรทางการบริหารและสรรพกำลังของทุกหน่วยงานราชการ ในการหยุดยั้งการแพร่ระบาดควบคู่กับการ

บรรเทาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้น โดยหน่วยงานของรัฐในทุกภาคส่วนจะต้องปรับการบริหารและการบริการประชาชนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และจะต้องมีแผนบริการประชาชนในช่วงวิกฤติ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ถือเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญในระดับพื้นที่ ที่มีบทบาทในการแก้ปัญหาการระบาดของโรค โดยในสถานการณ์เช่นนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องถือเอาวิกฤติในครั้งนี้มาเป็นโอกาสในการทบทวนและปรับปรุงแผนการบริการจัดการ เพื่อควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อไม่ให้เกิดการขยายตัว โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการบริหารจัดการที่เรียกว่า “การบริหารจัดการตนเองของท้องถิ่น” อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จนนับได้ว่าเป็นความปกติใหม่ (New Normal) ของการจัดการตนเอง ที่จะกล่าวดังต่อไปนี้

สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

จากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเป็นไวรัสอุบัติใหม่ที่พบว่ามีการระบาดไปตั้งแต่เดือนธันวาคม 2019 โดยรายงานครั้งแรกที่มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยเชื้อไวรัส COVID-19 สามารถแพร่กระจายจากคนสู่คนผ่านทางไอ จาม สัมผัส โดยตรงกับสารคัดหลั่ง เช่น น้ำมูก น้ำลายของคนโดยผู้ติดเชื้อจะมีอาการหลายแบบตั้งแต่ติดเชื้อไม่มีอาการ หรืออาการเล็กน้อยคล้ายเป็นไข้หวัดธรรมดา อาการปานกลางเป็นปอดอักเสบ และหากอาการรุนแรงมากอาจเสียชีวิตได้ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในหลายประเทศทั่วโลก องค์การอนามัยโลก จึงได้ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern) ประเทศไทยเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จนกระทั่งเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2563 นายกรัฐมนตรีได้มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2563 และกระทรวงสาธารณสุขได้มีประกาศแต่งตั้งเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2558 โดยในกรณีนี้ได้มีการแต่งตั้งให้ข้าราชการในสังกัดราชการส่วนท้องถิ่น เป็นเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เฉพาะในเขตท้องที่ที่ตนมีอำนาจหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ และในกรณีเดียวกันนี้ กระทรวงมหาดไทย ได้มีหนังสือสั่งการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุก ๆ พื้นที่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ ดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติด้านสาธารณสุข เพื่อการจัดการภาวะระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยการปกครองย่อยของประเทศที่รัฐบาลกลางได้กระจายอำนาจและมอบหมายให้ประชาชนท้องถิ่นดำเนินการกันเอง ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสปกครองและบริหารท้องถิ่นด้วยตนเอง โดยการมีส่วนร่วมในการเลือกผู้นำของตนมาเป็นผู้บริหาร เพื่อตอบสนองความต้องการ

ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น พร้อมทั้งแก้ปัญหาให้กับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างรวดเร็วและตรงตามความต้องการ ด้วยการดำเนินการที่เป็นไปอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สมดังความประสงค์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น โดยมีงบประมาณเป็นของตนเองและมีอิสระการบริหารพอสมควร

อย่างไรก็ตาม ได้มีนักคิด นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญ ได้ให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นนี้ไว้หลายประการ ดังจะได้ยกมาเป็นแนวทางในบทความนี้ ดังนี้

Daniel Wit,² ได้นิยามความหมายของการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเป็นบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ตามหลักการที่ว่า ถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลท้องถิ่นก็จะเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน

Haris G. Montagu,³ ให้นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่น ได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระเพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหาร การปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบ ซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ยังต้องอยู่ภายใต้ บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

โกวิท พวงงาม⁴ ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่น (Local Government) ว่าเป็นรูปแบบพื้นฐานอย่างหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีความสำคัญต่อการฝึกหัดประชาธิปไตยโดยเฉพาะชุมชนท้องถิ่นที่จะได้มีส่วนร่วม ในการตอบสนองปัญหาความเป็นอยู่และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของตนเองได้เป็นอย่างดี เพราะลำพังเพียงรัฐบาลกลางไม่อาจ ดูแลตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาของประชาชนได้อย่างตรงใจและทั่วถึงอย่างแท้จริง ดังนั้น ลักษณะของการปกครองท้องถิ่น คือ การที่องค์กรหนึ่งมีอาณาเขตของตนเอง มีจำนวนประชากรตามที่กำหนดมีอำนาจและมีอิสระในการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง มีหน้าที่ในการบริหารต่างๆ แก่ประชาชน ซึ่งประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวจะมีส่วนร่วมในการบริหารและปกครองตนเอง โดยผ่านตัวแทนที่มาจากการเลือกตั้ง เช่น การมีสภาท้องถิ่น เป็นต้น

สรุป หลักการของการปกครองท้องถิ่นในสาระสำคัญ ดังนี้⁵ 1. เป็นการปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากรหรือขนาดของพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ของไทยจัดเป็นกรุงเทพมหานคร เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหาร

² Daniel Wit, *A Comparative Survey of Local Government and Administration*, (Bangkok: Kurusapha Press, 1967) p 12-14.

³ Harris G. Montagu, *Comparative Local Government*, (Great Britain: William Brendon and Son Ltd., 1984), p 574.

⁴ โกวิท พวงงาม, *การปกครองท้องถิ่นไทย*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2550), หน้า 28.

⁵ ชูวงศ์ ฉายะบุตร, *การปกครองท้องถิ่นไทย*, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิฆเนศพรินท์ติ้งเซ็นเตอร์ จำกัด, 2539), หน้า 26.

ส่วนตำบล และเมืองพัทยาตามเหตุผลดังกล่าว 2. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตพอสมควร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นก็เลยกลายเป็นรัฐอธิปไตยเอง เป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาล อำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไป ตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้น เป็นสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลในการพิจารณากระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับใดจึงมีความเหมาะสม 3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) ที่จะดำเนินการปกครองตนเอง โดยสิทธิตามกฎหมายแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ก) หน่วยการปกครองท้องถิ่นสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการบริหารตามหน้าที่ และเพื่อบังคับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น เทศบัญญัติ ข้อบังคับองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ข) สิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินการบริหารท้องถิ่น คือ อำนาจกำหนดงบประมาณ เพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ 4. มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง องค์กรที่จำเป็นของท้องถิ่น จัดเป็นสองฝ่ายคือองค์การฝ่ายบริหารและองค์การฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาลจะมีคณะเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหารและสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น

การจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2560 ได้บัญญัติถึงอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้หลายประการในหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ รัฐธรรมนูญมาตรา 250 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ ตลอดจนกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายอำนาจ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวกับส่วนราชการให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

ในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจกรรมสาธารณะใดที่เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าการร่วมดำเนินการกับเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐหรือมอบหมายให้เอกชน หรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการ จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมหรือมอบให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐ ดำเนินการนั้นก็ได

อำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในที่นี้เป็นคำที่มีความหมายอย่างกว้าง⁶ กล่าวคือ หมายรวมถึงอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะ (service public) และอำนาจหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบ (police)

อำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะ (service public) หมายรวมถึง กิจกรรมที่อยู่ในความอำนวยความสะดวก หรือในความควบคุมของฝ่ายปกครองที่จัดทำขึ้นเพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชน⁷ กิจกรรมที่อยู่ในความอำนวยความสะดวกของรัฐที่เป็นบริการสาธารณะนั้นอาจแยกได้เป็น ๒ ประเภท คือ ภารกิจพื้นฐาน และ ภารกิจลำดับรอง⁸ ภารกิจพื้นฐาน (primary function) คือ ความมั่นคงปลอดภัยภายในชุมชน ความมั่นคงปลอดภัยจากการประทุษร้ายอันมีที่มาจากภายนอกชุมชน ตลอดจนความมั่นคงในด้านสาธารณสุข การอนามัยในครอบครัว การรักษาพยาบาลและการป้องกันการระบาดของโรคติดต่อ ภารกิจลำดับรอง (secondary function) ได้แก่ การส่งเสริมคุณภาพ ให้บริการการศึกษา ส่งเสริมการรักษาพยาบาล การขนส่งคมนาคม การพักผ่อนหย่อนใจ ส่งเสริมการเล่นกีฬา เพื่อให้ราษฎรมีสุขภาพแข็งแรง ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประกันการว่างงาน คุ้มครองการบริโภคของราษฎร เป็นต้น

อำนาจหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบ (police) เป็นการใช้อำนาจควบคุมการใช้เสรีภาพของปัจเจกชนเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น ตลอดจนความมั่นคงในด้านสาธารณสุข การอนามัยในครอบครัว การรักษาพยาบาลและการป้องกันการระบาดของโรคติดต่อ ทั้งนี้โดยมีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้⁹ คือ 1. ผู้ที่จะใช้อำนาจหน้าที่ในการควบคุมได้ต้องเป็นผู้กฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้ 2. มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย หรือเกิดการระบาดของโรคติดต่อขึ้นในชุมชน 3. เป็นการใช้อำนาจฝ่ายเดียวในปกครอง ในลักษณะของการจำกัดเสรีภาพ 4. ความสงบเรียบร้อยที่ต้องป้องกันนั้น มักมี 3 ลักษณะคือ ความสงบในถนนและที่สาธารณะ ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน

การจัดทำกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการของประชาชน หรือที่เรียกว่า บริการสาธารณะ เป็นหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และในการจัดทำกิจกรรมดังกล่าวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีเครื่องมือทางปกครอง ที่ต้องนำมาใช้สำหรับการดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่อยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ซึ่งมาเพื่อใช้ในการปฏิบัติการของตนให้ประสบผลสำเร็จ เครื่องมือในทางปกครองดังกล่าวที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำมาใช้ในการจัดทำบริการสาธารณะที่สำคัญมีอยู่ ดังนี้ คือ 1. การออกข้อบัญญัติของท้องถิ่น เพื่อใช้ในการ

⁶ สมคิด เลิศไพฑูรย์, *กฎหมายการปกครองท้องถิ่น*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2549), หน้า 446-447.

⁷ ประยูร กาญจนดุล, *คำบรรยายกฎหมายปกครอง*, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 108.

⁸ จันจิรา เอี่ยมมยุรา, “วิสาหกิจมหาชน(รัฐวิสาหกิจ)ในกฎหมายไทย: ศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์และเชิงวิเคราะห์ความคิด”, *วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต*, (คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 5-6.

⁹ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, *กฎหมายมหาชน เล่ม 3 ที่มาและนิติวิธี*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2538), หน้า 301-303.

ปฏิบัติการหรือดำเนินภารกิจต่าง ๆ ในการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามขอบอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบมาให้สำเร็จลุล่วงลงได้ 2. คำสั่งทางปกครอง คือ การออกคำวินิจฉัยสั่งการทางปกครอง เพื่อกำหนดนิติสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับบุคคลอื่น โดยเฉพาะเจาะจงต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งก่อให้เกิดการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลผู้รับคำวินิจฉัยสั่งการภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้ 3. การทำสัญญาทางปกครองและสัญญาทางแพ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดทำบริการสาธารณะ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะฝ่ายปกครองสามารถที่จะเลือกได้ว่า จะทำสัญญาภายในระบบกฎหมายเอกชนเช่นเดียวกับที่เอกชนทำสัญญาระหว่างกันเอง หรือว่าตนประสงค์จะทำสัญญาภายใต้ระบบกฎหมายพิเศษ คือ ระบบกฎหมายปกครอง 4. การปฏิบัติการทางปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กระทำโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย การปฏิบัติการทางปกครองเป็นการแสดงเจตนาที่ก่อให้เกิดผลทางกฎหมายด้วยการกระทำ

การจัดทำบริการสาธารณะของท้องถิ่นในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

จากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่มีผลกระทบไปทั่วโลก องค์การอนามัยโลกจึงได้ประกาศให้โรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern) ในประเทศไทย นายกรัฐมนตรีได้มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เพื่อให้รัฐบาลได้มีช่องทางตามกฎหมายในการเข้าควบคุมหรือบริหารสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เช่น มีการโอนอำนาจบางประการของคณะรัฐมนตรีตามกฎหมายบางฉบับมาเป็นของนายกรัฐมนตรีเท่าที่จำเป็น อันเป็นการชั่วคราวเพื่อให้เกิดความรวดเร็วและการบูรณาการโดยได้มีการออกข้อกำหนด คือข้อห้ามหรือข้อปฏิบัติบางอย่างโดยอาศัยความจากมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 ซึ่งมีผลบังคับใช้ทั่วราชอาณาจักร

กระทรวงสาธารณสุข โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2558 กำหนดแนวทางปฏิบัติด้านสาธารณสุขเพื่อการจัดการภาวะการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ให้หน่วยงาน บุคคล และประชาชนทั่วไปได้ใช้ประโยชน์ เพื่อการคุ้มครองป้องกันสุขภาพของประชาชน และได้มีประกาศกระทรวงสาธารณสุขโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2558 แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ควบคุมโรคติดต่อตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2558 (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2563 เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2563 ข้อ 5 ให้ข้าราชการสังกัดราชการส่วนท้องถิ่นที่ดำรงตำแหน่งตามประกาศนี้ เป็นเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2558 เฉพาะในเขตท้องที่ที่ตนมีอำนาจหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ อีกทั้งกระทรวงมหาดไทยโดยปลัดกระทรวงมหาดไทย ได้มีหนังสือสั่งการให้องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการป้องกัน บำบัดโรค และระงับโรคติดต่อ ให้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานในระดับพื้นที่ มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการควบคุมภาวะการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั้งตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ.2535 และตามพระราชบัญญัติควบคุมโรคติดต่อ พ.ศ.2558 อีกทั้งการช่วยดูแลสุขภาพของประชาชน การควบคุมและป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค ทั้งในระยะการระบาดของโรคติดต่อ และในระยะที่การระบาดของโรคได้คลี่คลายลง แต่จากบทบาทบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในขณะที่เกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในขณะนี้ นั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับมีบทบาทเพียงแคเป็นหน่วยงานสนับสนุนหน่วยราชการอื่น ๆ ที่ร่วมบูรณาการในการปฏิบัติการร่วมกันเท่านั้น เช่น การสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อ เครื่องตรวจวัดอุณหภูมิมาตรวัดเครื่องเครื่องฉีดพ่นยาฆ่าเชื้อไวรัส ฤกษ์ยังชีพหรือแคร์เซ็ท เจลแอลกอฮอล์และหน้ากากผ้า เท่านั้น ถือว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ได้ใช้อำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ตามที่กระทรวงสาธารณสุขได้มีประกาศแต่งตั้งให้ข้าราชการสังกัดราชการส่วนท้องถิ่นที่ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2558 เฉพาะในเขตท้องที่ที่ตนมีอำนาจหน้าที่ดูแลและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการ โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติด้านสาธารณสุขเพื่อจัดการภาวะระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในข้อกำหนดซึ่งออกตามมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 นั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องใช้อำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะ โดยการปรับการบริหารและการบริการประชาชนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และต้องมีแผนบริการประชาชนในช่วงวิกฤติของสถานการณ์ เพื่อควบคุมและป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค และเพื่อให้เห็นซึ่งศักยภาพในการบริหารจัดการหรือที่เรียกว่า “การบริหารจัดการตนเองของท้องถิ่น” ในความปกติใหม่ (New Normol) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้เครื่องมือทางปกครองภายใต้อำนาจหน้าที่แห่งกฎหมาย หรือใช้หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรมในการดำเนินการ ดังจะได้อธิบายดังต่อไปนี้

1. การออกข้อบัญญัติท้องถิ่น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจตามกฎหมายที่รองรับการปฏิบัติด้านสาธารณสุขในการจัดการภาวะการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ภายในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ตามแนวทางปฏิบัติด้านสาธารณสุขเพื่อจัดการภาวะระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 และอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติควบคุมโรคติดต่อ พ.ศ.2558 เพื่อใช้บังคับกับผู้ประกอบการประชาชน ชุมชนในท้องถิ่น เช่น การกำหนดมาตรการให้สถานบริการต่าง ๆ ตลาดสด ร้านสะดวกซื้อ ร้านขายของชำ สถานีขนส่ง ศาสนสถาน สถานที่ราชการ สถานประกอบการ ธนาคาร ร้านขายยา ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตน ที่ยังเปิดให้บริการให้ปฏิบัติตามข้อบัญญัติท้องถิ่น

2. การออกคำสั่งทางปกครอง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานทางปกครอง เจ้าพนักงานท้องถิ่นจึงสามารถออกคำสั่งทางปกครองให้มีผลบังคับแก่บุคคล โดยให้กระทำการหรืองดเว้นการกระทำการใด ๆ ภายในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของตน ตามมาตรการป้องกันโรคในการภาวะระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) โดยให้ถือปฏิบัติตามแนวทางการปฏิบัติด้านสาธารณสุข มาตรา ๙ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 และอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติควบคุมโรคติดต่อ พ.ศ.2558 เช่น คำสั่งให้ผู้ที่มิใช่เหตุสงสัยว่าเป็นโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มารับการตรวจ หรือรับการชันสูตรทางการแพทย์ คำสั่งให้กักกันตัว แยกกัน หรือควบคุมตัวบุคคลให้อยู่ภายในเคหสถาน คำสั่งห้ามบุคคลเข้าหรือออกเคหสถานและทำการตรวจค้นเคหสถาน คำสั่งห้ามใช้อาคารหรือห้ามอยู่ในสถานที่ใด ๆ ที่กำหนด คำสั่งห้ามใช้เส้นทางคมนาคมหรือยานพาหนะที่กำหนด เป็นต้น

3. การทำสัญญาทางปกครองหรือสัญญาทางแพ่ง ในการจัดทำบริการสาธารณสุขขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อจัดการกับภาวะระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดหาอาคารสถานที่ ตลอดจนพัสดุอุปกรณ์เพื่อจัดเป็นพื้นที่ควบคุมโรค (Local Quarantine) ให้เป็นสถานที่สำหรับผู้ที่กักกันโรคหลังเกิดทางกลับมาจากพื้นที่เสี่ยงต่อโรคระบาดทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 14 วัน ในกรณีเช่นนี้้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถทำสัญญากับเอกชนหรือบุคคลภายนอก โดยการทำสัญญาเช่า หรือการขอรับการสนับสนุนอาคารสถานที่ และให้มีอำนาจหน้าที่ทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้างเพื่อจัดหาอาหารให้แก่ผู้ถูกกักกัน ตลอดจนอุปกรณ์ป้องกันต่าง ๆ เช่น เครื่องตรวจวัดอุณหภูมิ (Themoscan Covid-19) หน้ากากอนามัย เจลล้างมือแอลกอฮอล์ สบู่ อุปกรณ์สำหรับทำความสะอาด เครื่องฉีดพ่นน้ำยาและน้ำยาฉีดพ่นฆ่าเชื้อโรค เป็นต้น

4. การปฏิบัติการทางปกครอง ตามที่กระทรวงสาธารณสุขได้มีประกาศแต่งตั้งพนักงานในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติควบคุมโรคติดต่อ พ.ศ.2558 ทำให้พนักงานในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและข้อบัญญัติท้องถิ่น ที่จะเข้าปฏิบัติการเพื่อควบคุมภาวะระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 209 (COVID-19) ด้วยการปฏิบัติการ ดังเช่น การเข้าไปในสถานบริการ ตลาดสด ร้านสะดวกซื้อ ร้านขายของชำ สถานีขนส่ง ศาสนสถาน สถานที่ราชการ สถานประกอบการ ธนาคาร ร้านขายยา ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตน เพื่อตรวจสอบและบังคับใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่น การเข้าดำเนินการคัดกรองบุคคลในพื้นที่ที่เดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ หรือผู้อยู่ในข่ายการติดเชื้อ และใช้รถยนต์ของทางราชการเพื่อรับส่งผู้ติดเชื้อไปยังโรงพยาบาล ตลอดจนการเฝ้าระวังสังเกตการณ์ในพื้นที่ควบคุมโรค (Local Quarantine) ไม่ให้ผู้ถูกกักกันหลบหนี การทำความสะอาดฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อบริเวณสถานที่ที่เสี่ยงต่อการระบาดของโรคติดต่อ เช่น ตลาดสด สถานีขนส่ง สถานที่ให้บริการแก่ผู้คนจำนวนมากตลอดจนสถานที่พักของผู้ป่วยและผู้ถูกกักกันตัว เป็นต้น

การจัดทำบริการสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อควบคุมภาวะระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติควบคุมโรคติดต่อ พ.ศ.2558 ดังกล่าวข้างต้น ถือว่าเป็นปรับการบริหารและการบริการประชาชนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ด้วยการจัดทำบริการสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสถานการณ์วิกฤตของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการจัดการตนเองที่เรียกว่า “การบริหารจัดการตนเองของท้องถิ่น” ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ซึ่งในกรณีนี้มีผลงานวิจัยของรุ่งทิwa พลอยสุวรรณ¹⁰ และระพีพัฒน์ ศรีมาลา¹¹, ที่แสดงให้เห็นว่าบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอื้อต่อการทำงานร่วมกับหน่วยบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ คือ สถานที่ตั้งองค์กร วัฒนธรรม การทำงานด้านสาธารณสุขขององค์กร องค์ความรู้และประสบการณ์การทำงานด้านสุขภาพของเจ้าพนักงานท้องถิ่น วัสดุทัศน์ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาคมชุมชน ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การจัดทำข้อบังคับท้องถิ่นและการปฏิบัติตามข้อบังคับ กฎหมาย นโยบาย คำสั่งและการแสดงบทบาทของท้องถิ่นที่มีต่อการมีส่วนร่วมรับผิดชอบปัญหาสุขภาพของประชาชน อีกทั้ง ได้มีการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนด้านสุขภาพที่สามารถจัดการสุขภาพชุมชนของตนเองได้อย่างมีส่วนร่วม มีการประสานงานของผู้นำชุมชนด้านสุขภาพที่ประกอบด้วยผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และผู้นำศาสนาเกิดความร่วมมือเป็นเครือข่ายโดยการแสวงหาความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ และจัดการสุขภาพชุมชนตนเองได้อย่างมีส่วนร่วมเพื่อให้ประชาชนในชุมชนหรือท้องถิ่นได้รับการคุ้มครองป้องกันสุขภาพและปลอดภัยจากภาวะระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ดังนั้น “การบริหารจัดการตนเองของท้องถิ่น” ในสถานการณ์วิกฤตของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว นับว่าเป็นความปกติใหม่ (New Normal) ในการจัดทำบริการสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จะนำพาให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติผ่านพ้นวิกฤตในครั้งนี้ไปด้วยกัน

¹⁰ รุ่งทิwa พลอยสุวรรณ, “การศึกษาบริบทองค์การบริหารส่วนตำบลที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกับหน่วยบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ”. *วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต*. (คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2551)

¹¹ ระพีพัฒน์ ศรีมาลา, “การจัดการสุขภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา”. *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. (คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2559)

สรุป

จากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในสาธารณรัฐประชาชนจีน ต่อมาการแพร่ระบาดได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางในหลายประเทศทั่วโลก องค์การอนามัยโลกจึงได้ประกาศให้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข นายกรัฐมนตรีได้มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2563 และกระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2558 และประกาศแต่งตั้งให้ข้าราชการในสังกัดราชการส่วนท้องถิ่น เป็นเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีบทบาทที่สำคัญในการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อการจัดการภาวะระบาดของโรคติดต่อโดยการจัดทำบริการสาธารณะในสองลักษณะ คือ อำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะ (service public) และอำนาจหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบ (police)

เครื่องมือในทางปกครองในการจัดทำบริการสาธารณะ คือ 1. การออกข้อบัญญัติของท้องถิ่น เพื่อนำไปบังคับใช้ให้สถานบริการ ตลาดสด ร้านสะดวกซื้อ สถานีขนส่ง ศาสนสถาน ธนาคาร สถานที่ราชการ ปฏิบัติตามแนวมาตรการป้องกันโรคในภาวะการระบาดของโรค 2. การออกคำสั่งทางปกครอง เพื่อปฏิบัติตามแนวมาตรการป้องกันโรคในการภาวะระบาดของโรค เช่น คำสั่งให้กักกันตัว แยกกันหรือควบคุมตัวบุคคลให้อยู่ภายในเคหสถาน คำสั่งห้ามบุคคลเข้าหรือออกเคหสถานและทำการตรวจค้นเคหสถาน คำสั่งห้ามใช้อาคารหรือห้ามอยู่ในสถานที่ใด ๆ ที่กำหนด 3. การทำสัญญาทางปกครองและสัญญาทางแพ่งขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการจัดหาพัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนการจัดหาอาคารสถานที่เพื่อจัดเป็นพื้นที่ควบคุมโรค (Local Quarantine) และจัดซื้อจัดหาอาหารให้แก่ผู้ถูกกักกัน อุปกรณ์ป้องกันต่าง ๆ 4. การปฏิบัติการทางปกครองขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การเข้าไปในสถานบริการ ตลาดสด ร้านสะดวกซื้อ สถานีขนส่ง ศาสนสถาน สถานที่ราชการ ธนาคาร ร้านขายยา เพื่อตรวจสอบและบังคับใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่น ตลอดจนการฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อเพื่อทำความสะอาด

การจัดทำบริการสาธารณะในสถานการณ์วิกฤตของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องจะต้องปรับการบริหารและการบริการประชาชนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และให้เห็นถึงศักยภาพของการบริหารจัดการที่เรียกว่า “การบริหารจัดการตนเองของท้องถิ่น” อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นับได้ว่าเป็นความปกติใหม่ (New Normol) ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จะนำพาให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติผ่านพ้นวิกฤติในครั้งนี้ไปด้วยกัน

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท พวงงาม. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด. 2550
- จันจิรา เอี่ยมมยุรา. วิสาหกิจมหาชน(รัฐวิสาหกิจ)ในกฎหมายไทย: ศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์และเชิงวิเคราะห์ ความคิด. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2529.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิชเนศพรินท์ติ้งเซ็นเตอร์ จำกัด. 2539.

- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. **กฎหมายมหาชน เล่ม 3 ที่มาและนิติวิธี**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม. 2538.
- ประยูร กาญจนดุล. **คำบรรยายกฎหมายปกครอง**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2538.
- ระพีพัฒน์ ศรีมาลา. **การจัดการสุขภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา**. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**. คณะพลศึกษา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2559.
- รุ่งทิwa พลอยสุวรรณ. **การศึกษาบริบทองค์การบริหารส่วนตำบลที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกับหน่วยบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ**. **วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต**. คณะสาธารณสุขศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. 2551.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. **กฎหมายการปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา. 2549.
- Danel Wit. **A Comparative Survey of Local Government and Administration**. Bangkok: Kurusapha Press. 1967.
- Harris G.Montagu. **Comparative Local Government**. Great Britain: William Brendon and Son Ltd.. 1984.

ชีวิตปกติใหม่ของการทำงานที่บ้าน และเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

The New Normal Life of Working at Home and Breastfeeding

ธีรดา ขำทอง¹

นนทสรวง กลีบผึ่ง²

นุชนาฏ รักชี³

นิชาภา กาญจนสมบัติ⁴

อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์⁵

มหาวิทยาลัยมหิดล

E-mail : thirata.kha@mahidol.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการทำงานที่บ้านและเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของบุคลากรสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล โครงการนี้สนับสนุนให้แม่ที่อยู่ระหว่างการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ลาคลอดเพื่อเลี้ยงดูลูกได้ 90 วัน สามารถทำงานที่บ้านได้อีก 90 วัน โดยได้รับเงินเดือน โดยที่ต้องเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่บ้านจนถึง 6 เดือน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็น บุคลากรหญิงสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวที่ตั้งครรภ์ หรือมีลูกอายุแรกเกิด - ไม่เกิน 2 เดือน ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการและได้รับการอนุมัติจากหัวหน้างาน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรหญิงที่เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจที่สามารถทำงานที่บ้านและเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนครบ 6 เดือน ทำให้ได้ใกล้ชิดกับลูกและมีความสัมพันธ์กับลูกมากยิ่งขึ้น โครงการนี้ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความผูกพันและความมุ่งมั่นต่อการทำงานและองค์กรมากยิ่งขึ้น รูปแบบการทำงานและการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ยืดหยุ่นช่วยให้กลุ่มตัวอย่างสามารถทำงานที่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้การตกลงล่วงหน้า การดูแลและติดตามโดย

¹ นักวิจัย สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล E-mail : thirata.kha@mahidol.ac.th

² อาจารย์ สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล E-mail : nonthasruang.kle@mahidol.ac.th

³ อาจารย์ สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล E-mail : nootchanart@mahidol.edu

⁴ นักทรัพยากรบุคคล สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล E-mail : nichapha.kan@mahidol.ac.th

⁵ อาจารย์ สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล E-mail : adisak.pli@mahidol.ac.th

หัวหน้างาน โครงการการทำงานที่บ้านและเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จึงเป็นโครงการที่นำนโยบายองค์กรด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Child and Family Responsibility: CCFR) ของสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล มาประยุกต์สู่การปฏิบัติได้ทันทั่วทั้งที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่องค์กรต้องปรับเป็นวิถีชีวิตปกติใหม่ (New Normal) และสนับสนุนแม่ให้สามารถทำงานที่บ้านและเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในโลกผันผวน (Disruption)

คำสำคัญ : ชีวิตปกติใหม่, ทำงานที่บ้าน, เลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ABSTRACT

This research aims to study the concept of breastfeeding and work from home of breastfeeding mother who at the National Institute for Child and Family Development, Mahidol University. This study supports breastfeeding mother who have a maternity leave for 90 days and continue working at home for another 90 days with a salary as well as breastfeeding until 6 months. The participants in this study are female staffs at the National Institute for Child and Family Development who have a baby from birth to 2 months that willing to participate in the project and being approved by a supervisor. This study is a qualitative study, using an in-depth interview questions and content analysis to analyze and summarize the qualitative information. The finding shows that female participants were satisfied with the project. They were able to work at home and breastfeed until 6 months which allow them to be closer and have a closer relationship among their children. This project helps increase the engagement and commitment to work of participants. A flexible working style and performance evaluation helps participants to be able to effectively work for home, under performance agreement and supervision and monitoring of supervisors. This project of breastfeeding and work from home is, therefore, a project that promptly put an organizational policy of 'The Corporate Child and Family Responsibility (CCFR)' of the National Institute for Child and Family Development, Mahidol University into practice, particularly in the situations where the organization has to adjust to a new normal, and support mothers to work at home and breastfeeding in the world of Disruption

Keyword : new normal life, work at home, breastfeeding

บทนำ

เป็นที่ทราบกันดีว่าการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีประโยชน์ทั้งต่อแม่และลูก เนื่องจากนมแม่เป็นแหล่งสารอาหารที่ดีที่สุดของลูกวัย 6 เดือนแรกของชีวิต ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีสุขภาพและพัฒนาการที่ดี ส่วนแม่ที่เลี้ยงลูกด้วยนมตนเองจะช่วยให้ฟื้นฟูสุขภาพได้ดี และมดลูกคืนสภาพเดิมได้เร็ว เป็นการเกิดการผลลัพธ์ที่ดีทั้งต่อตัวแม่และลูก อีกทั้งยังช่วยเพิ่มสายใยสัมพันธ์แม่-ลูกให้ดียิ่งขึ้น แต่สภาพปัจจุบันที่ผู้หญิงต้องทำงานนอกบ้าน ไม่ได้ทำงานบ้านและเลี้ยงลูกเพียงอย่างเดียวเช่นในอดีต ทำให้ผู้หญิงส่วนหนึ่งเมื่อคลอดลูกออกมาแล้ว พอคครบสิทธิลาคลอด 90 วัน ก็ต้องฝากลูกไว้เลี้ยงกับปู่ย่าตายาย หรือฝากจ้างเลี้ยงในสถานบริการรับเลี้ยงกลางวัน ซึ่งทำให้เด็กต้องเสี่ยงกับการเดินทางออกนอกบ้าน การรับเชื้อโรค มลภาวะเป็นพิษ และขาดการเลี้ยงดูด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งแม่อาจไม่สะดวกในการปั๊มนมเก็บให้ลูกในช่วงกลางวันทำงาน การเก็บรักษานมแม่อาจไม่ดีพอทำให้น้ำนมด้อยคุณภาพ และแม่มีน้ำนมไม่เพียงพอ เพราะขาดการดูดกระตุ้นจากลูกอย่างต่อเนื่อง ทั้งๆ ที่เด็กทุกคนควรได้รับนมแม่อย่างเดียวจนถึง 6 เดือนแรกของชีวิตตามคำแนะนำขององค์การอนามัยโลก และองค์การยูนิเซฟ

แม่ที่ทำงานไปด้วยและเลี้ยงลูกไปด้วย ควรได้รับการสนับสนุนจากนายจ้างด้วยการจัดการงานที่มีความยืดหยุ่น (Flexible Working Arrangement : FWA)⁶ ได้อธิบายความหมายของการจัดการงานแบบยืดหยุ่น หมายรวมถึง (1) ความยืดหยุ่นเกี่ยวกับเวลาในการทำงาน (2) ความยืดหยุ่นเกี่ยวกับช่วงเวลาในการทำงาน และ (3) ความยืดหยุ่นในด้านสถานที่ทำงาน เช่น การทำงานที่บ้าน (working at home) หรือ การทำงานจากตำแหน่งของดาวเทียม (satellite location) ซึ่งเป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงของโลกยุค 4.0 ที่ผันผวน (Disruption) ประกอบกับมหาวิทยาลัยมหิดลมีนโยบายและนำแนวคิดระบบการปฏิบัติการยืดหยุ่น (Flexible Time) มาใช้กับบุคลากรสำนักงานอธิการบดี และสำนักงานสภามหาวิทยาลัย พ.ศ. 2561 ในบางตำแหน่งเพื่อเป็นการสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัวของบุคลากร ตามความคาดหวังของบุคลากรที่เป็น generation ที่มีความคาดหวังที่แตกต่างกัน เป็นการรักษามูลค่าที่มีศักยภาพสูง สร้างความผูกพันของบุคลากร และไม่กระทบต่อภารกิจขององค์กร

แต่จากสภาพการณ์ความเป็นจริงดังกล่าว การที่แม่ลูกอ่อนจะได้รับการสนับสนุนการทำงานที่ยืดหยุ่น และเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่บ้านเพื่อสร้างใยความสัมพันธ์แม่ลูก ยังไม่มีปรากฏขึ้น แม่บางคนที่มีลูกอ่อนจึงอาจตัดสินใจลาเพื่อเลี้ยงลูกต่อโดยไม่รับเงินเดือน ทำให้ครอบครัวต้องสูญเสียรายได้ หรือบางคนอาจใช้วิธีการลาออกจากงานเพื่อเลี้ยงลูกอย่างเดียว ซึ่งอาจทำให้องค์กรต้องสูญเสียบุคลากรได้ ดังนั้นการที่แม่จะ

⁶ Eldridge, Sally and Croker, Anne. “ Breastfeeding friendly workplace accreditation. Creating supportive workplaces for breastfeeding women ” , **Breastfeeding review : professional publication of the Australian Breastfeeding Association.**, 13(2) (2005):17-22.

Hill, Edward Erickson, Jenet Holmes, Erin and Ferris, Maria. “Workplace Flexibility, Work Hours, and Work-Life Conflict: Finding an Extra Day or Two”, **Journal of Family Psychology.** 24(3) (2010). :349-58.

ทำงานที่บ้านโดยได้รับเงินเดือน และเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนครบ 6 เดือนไปด้วย จึงยังไม่ปรากฏใน มหาวิทยาลัยมหิดล (ปัจจุบันราชการเมื่อลาคลอดครบ 90 วัน จะได้รับเงินเดือน และสามารถลาเพื่อเลี้ยงลูก ต่อได้อีก 150 วันทำการ โดยไม่ได้รับเงินเดือน) สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัวจึงริเริ่ม แนวคิดความรับผิดชอบต่อเด็กและครอบครัว **Corporate Child and Family Responsibility (CCFR)** โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาความร่วมมือ และขับเคลื่อนการดำเนินงาน ระหว่างองค์กรภายใต้หลักจริยธรรมการจัดการที่ดี และการมีความรับผิดชอบต่อเด็กและครอบครัว ด้วยหวังว่าแนวคิดดังกล่าวจะมีส่วนในการสร้าง และเปลี่ยนแปลงสังคมในทิศทางที่ดีขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และขยายแนวคิดเป็นโมเดลให้นำไปใช้การปฏิบัติในวงกว้างต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการทำงานที่บ้านพร้อมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนลูกอายุ 6 เดือน และความสัมพันธ์แม่-ลูก ของ บุคลากรหญิงที่เข้าร่วมโครงการ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะพื้นที่ที่บุคลากรหญิงตั้งครรถ์ทำงาน และสังกัดอยู่สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล จังหวัดนครปฐม

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ

2.1 บุคลากรหญิงของสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดลที่อยู่ในระหว่างตั้งครรถ์ หรืออยู่ในช่วงของการลาคลอดที่มีอายุลูกไม่เกิน 2 เดือน และต้องผู้บังคับบัญชาต้องยินยอมให้เข้าร่วมโครงการ

2.2 หัวหน้างาน หรือผู้บังคับบัญชาชั้นต้นที่บุคลากรหญิงสังกัดอยู่

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาสาระของการศึกษาค้นคว้า ได้แก่

3.1 “ประกาศการทำงานที่บ้านด้วยการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และเพิ่มสายใยสัมพันธ์แม่-ลูก ของสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว” ใช้เฉพาะในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ และสิ้นสุดประกาศเมื่อเสร็จสิ้นการศึกษาค้นคว้า

3.2 โครงการศึกษาวิจัยนี้ ดำเนินการวิจัยควบคู่ไปกับการดำเนินงานของคณะทำงานโครงการทำงานที่บ้านด้วยการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และเพิ่มสายใยสัมพันธ์แม่-ลูก ภายใต้แนวคิดความรับผิดชอบต่อเด็กและครอบครัว (Corporate Child and Family Responsibility) ของสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว

3.3 ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานที่ยืดหยุ่น และการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่แม่ต้องทำงานนอกบ้าน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลาที่ศึกษา 1 ปีงบประมาณ ตั้งแต่ ตุลาคม 2562 - กันยายน 2563

ระเบียบวิธีวิจัย

1. แหล่งข้อมูล

1.1 บุคลากรหญิงของสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ที่อยู่ในระหว่างตั้งครรภ์ หรืออยู่ในช่วงของการลาคลอดที่มีอายุลูกไม่เกิน 2 เดือน และผู้บังคับบัญชาต้องยินยอมให้เข้าร่วมโครงการ ในช่วงระยะเวลาดำเนินการวิจัยมี จำนวน 1 คน โดยบุคลากรดังกล่าวได้ลาคลอดเมื่อ 8 มกราคม 2563

1.2 หัวหน้างาน หรือผู้บังคับบัญชาชั้นต้นที่บุคลากรหญิงสังกัดอยู่ จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์บุคลากรหญิงที่เข้าร่วมโครงการ และแบบสัมภาษณ์หัวหน้างาน

2.2 องค์กรประกอบของเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผ่านการตรวจสอบเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย กุมารแพทย์ด้านพัฒนาการเด็ก หัวหน้างานบริหารสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ของมหาวิทยาลัย และอาจารย์มหาวิทยาลัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้

3.1 จัดทำ “ประกาศการทำงานที่บ้านด้วยการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และเพิ่มสายใยสัมพันธ์แม่-ลูก ของสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว” สำหรับใช้เฉพาะในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ และสิ้นสุดประกาศเมื่อเสร็จสิ้นการศึกษาวิจัย และประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้บุคลากรหญิงที่ตั้งครรภ์ หรือที่เพิ่งคลอดและอายุลูกไม่เกิน 2 เดือน สมัครเข้าร่วมโครงการวิจัย และได้รับการอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาตามลำดับ

3.2 พัฒนาระบบการ check in และ check out การทำงาน การจัดระบบการทำงานที่บ้าน การรับงานและส่งงาน การติดตามประเมินผลออนไลน์ ร่วมกับคณะทำงานโครงการทำงานที่บ้านด้วยการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และเพิ่มสายใยสัมพันธ์แม่-ลูก ภายใต้แนวคิดความรับผิดชอบต่อเด็กและครอบครัว (Corporate Child and Family Responsibility) ของสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว

3.3 เยี่ยมบ้าน และสัมภาษณ์บุคลากรหญิงที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ตลอดจนสังเกตการเลี้ยงดูลูก สภาพแวดล้อมในบ้าน พร้อมคำแนะนำในการเลี้ยงดูเด็ก และประเมินพัฒนาการลูกของบุคลากรหญิง

3.4 สัมภาษณ์ และสอบถามความคิดเห็นหัวหน้างานของบุคลากรหญิงที่เข้าร่วมโครงการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการ ดังนี้ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษารายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการทำงานที่บ้านของบุคลากรหญิงที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนถึง 6 เดือน และสายใยความผูกพันแม่ลูก สามารถนำเสนอผลการวิจัยโดยสรุปได้ ดังนี้

1. **การทำงานด้วยการทำงานที่บ้านของบุคลากรหญิงที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนถึง 6 เดือน** ที่เข้าร่วมโครงการเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการเลี้ยงดูลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง และการทำงานที่ยืดหยุ่นทั้งในลักษณะของความยืดหยุ่นด้านสถานที่ ยืดหยุ่นด้านเวลา และยืดหยุ่นด้านเนื้องาน

1.1 **ความยืดหยุ่นด้านสถานที่** ของบุคลากรหญิงที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่สามารถทำได้ คือการทำงานที่บ้านเพื่อให้แม่และลูกได้มีเวลาได้ใกล้ชิดกัน กอด สัมผัส ให้นมลูกจากเต้านมของแม่เอง เพื่อสร้างสายใยสัมพันธ์แม่ลูกที่ดี และทำงานไปได้ด้วยในเวลาเดียวกัน โดยไม่ต้องคำนึงถึงสถานที่ที่ปฏิบัติงานว่าต้องมาทำงานที่ทำงาน แต่ถือเสมือนว่า “บ้าน” คือ “ที่ทำงาน” ในช่วงเวลา 3 เดือน หลังจากใช้สิทธิลาคลอดตามปกติแล้ว 3 เดือน ช่วงเวลา 3 เดือนที่ทำงานที่บ้านยังถือว่าการปฏิบัติงานเพียงแต่ยืดหยุ่นสถานที่ทำงานให้ทำงานที่บ้านได้ ไม่ต้องมาทำงานที่ทำงาน และยังได้รับเงินเดือนตามปกติ การยืดหยุ่นด้านสถานที่ทำงานนี้สามารถช่วยให้บุคลากรหญิงที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สามารถประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากเต้านมครบ 6 เดือนเต็ม

1.2 **ความยืดหยุ่นด้านเวลา** บุคลากรหญิงที่เป็นแม่ลูกอ่อนและเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ปฏิบัติงานตามตกลงกับหัวหน้างาน ซึ่งมีการจัดทำข้อตกลงการปฏิบัติงาน (Performance Agreement : PA) ไว้ล่วงหน้าตั้งแต่ตอนสมัครเข้าร่วมโครงการในช่วงเวลา 3 เดือน โดยมีการกำหนดเป็นชิ้นงาน ตลอดจน

งานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้างาน และให้ถือว่าการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงาน โดยที่สามารถทำงานเวลาไหนก็ได้ให้งานแต่ละชิ้นนั้นสำเร็จตามระยะเวลาที่ได้รับมอบหมาย และมีการมอบหมายงาน รับส่งงาน การติดตามงานผ่านระบบออนไลน์เป็นหลัก

1.3 ความยืดหยุ่นด้านเนื้องาน บุคลากรหญิงที่เป็นแม่ลูกอ่อนและเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่เข้าร่วมโครงการวิจัย มีลักษณะงานเป็นพี่เลี้ยงเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งมีหน้าที่ที่ต้องดูแลเด็กนั้น ในช่วง 3 เดือนหลังจากลาคลอดตามปกติ ต้องกลับมาทำงานนั้น หัวหน้างานได้ปรับเนื้องานจากที่ต้องดูแลเด็ก ให้เป็นการทำงานเอกสาร การเตรียมสื่อการเรียนการสอน การพัฒนาตนเองด้วยการเรียนออนไลน์ และงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย ที่สามารถทำงานที่บ้านได้แต่ยังเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและพัฒนาเด็ก

1.4 การติดตามงาน และการประเมินผลการทำงาน หัวหน้าของของบุคลากรหญิงที่มีลูกอ่อนจะใช้การโทรติดต่อ ประสานงานทางโทรศัพท์ และทางไลน์ และในบางครั้งเมื่อบุคลากรหญิงต้องมารับงานและส่งงานบางชิ้นงานอาจต้องเข้ามาที่ทำงานบ้าง ก็จะได้พบหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงานเป็นระยะๆ รวมทั้งในระบบการ check in และ check out รายวัน จะตรวจสอบสถานะการทำงานที่ให้ผู้ดูแลลูกที่มีลูกอ่อนได้เข้ามาในระบบ เพื่อได้ส่งงาน และอัปโหลดไฟล์งานในระบบที่ทำไว้ ซึ่งจะเป็นช่องทางหนึ่งในการติดต่อประสานงาน การส่งงานและรับงาน และการติดตามประเมินผลการทำงานระหว่างหัวหน้างาน และบุคลากรหญิงที่มีลูกอ่อน

1.5 ปัญหาด้านการทำงานที่บ้าน บุคลากรหญิงที่เป็นแม่ลูกอ่อน และเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่เข้าร่วมโครงการ มีปัญหาด้านความรู้สึกรู้สึกส่วนตัวที่อาจรู้สึกว่าการทำงานได้ไม่เต็มที่ตามที่ตนเองตั้งใจไว้ในเวลาที่ตนเองกำหนดในแต่ละวัน แต่บุคลากรจะหาเวลาชดเชยเวลาอื่นทำงานได้สำเร็จตามมอบหมายที่ตกลงกับหัวหน้างาน โดยที่หัวหน้างานจะคำนึงถึงชิ้นงานและผลลัพธ์ของงานที่ตามที่ตกลงไว้ และให้ความยืดหยุ่นด้านเวลาการทำงาน

1.6 ปัญหาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ บุคลากรหญิงไม่มีปัญหาการให้นมแม่แต่อย่างใด แม่มีน้ำนมไหลดีลูกสามารถดูดนมจากเต้าได้อย่างเพียงพอ และเมื่อลูกเริ่มมีอายุใกล้ 5 เดือน แม่เริ่มทดลองฝึกให้ลูกดูดนมแม่จากขวดนมเป็นบางครั้ง เพื่อให้ไม่ลำบากตายายที่ต้องรับช่วงต่อในเลี้ยงดูลูกให้ เมื่อแม่ต้องกลับมาทำงานที่ทำงานเมื่อเข้าเดือนที่ 7 แม่กลับประสบปัญหาลูกติดเต้า ไม่ยอมดูดนมแม่จากขวดนม

2. สายใยความผูกพันแม่-ลูก ของบุคลากรหญิงที่ทำงานที่บ้านและเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนครบ 6 เดือน พบว่า แม่-ลูกมีความใกล้ชิดกัน ทั้งสองคนมีสายใยผูกพันกันและกันเป็นอย่างดี ครอบครัวของบุคลากรหญิงมีความพึงพอใจ ตัวบุคลากรเองมีความรักและความผูกพันต่อองค์กรมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการทำงานที่บ้านพร้อมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนลูกอายุ 6 เดือน และความสัมพันธ์แม่-ลูก ของบุคลากรหญิงที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า บุคลากรหญิงที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่จนถึง 6 เดือน ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการทำงานที่บ้านฯ ให้เกิดความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

อย่างต่อเนื่องจนครบ 6 เดือนเต็ม และการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายนั้น ต้องมีรูปแบบการทำงานที่ยืดหยุ่นทั้งในลักษณะของความยืดหยุ่นด้านสถานที่ ยืดหยุ่นด้านเวลา และยืดหยุ่นด้านเนื้อหา เนื่องจากการทำงานไปด้วยและเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไปด้วยต้องมีความยืดหยุ่นในหลายๆ ด้าน และยิ่งในสถานการณ์ช่วงการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้เป็นช่วงการระบาดของ COVID-19 การทำงานที่บ้าน (Work at home) เป็นสิ่งที่หลายองค์กรได้ให้ทางเลือกให้บุคลากรของตนเองได้ทำงานที่บ้าน เพื่อจะได้ควบคุมโรคระบาดได้ดียิ่งขึ้น กรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ที่เป็นบุคลากรหญิงที่มีลูกอ่อนได้เข้าร่วมโครงการวิจัยก่อนการระบาดของ COVID-19 การทำงานที่บ้านจึงสอดคล้องตามประกาศของสถาบันฯ และประกาศของมหาวิทยาลัยที่สนับสนุนบุคลากรให้ทำงานที่บ้าน ดังนั้นการทำงานที่บ้านของแม่ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ 6 เดือน จึงมีความจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่น เพราะ เมื่อแม่ต้องทำงานนอกบ้านในขณะที่ต้องให้นมแม่ หลังจากลาคลอดแล้ว สภาพแวดล้อมสถานที่ทำงานอาจไม่สะดวกต่อการเลี้ยงดูให้นมแม่กับลูก อาจเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการให้นมลูกอย่างต่อเนื่องจนครบ 6 เดือนเต็มได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยที่พบว่า แม่ที่ทำงานนอกบ้านแบบเต็มเวลามีอิทธิพลทางลบต่อระยะเวลาของการให้นมลูก⁷ ในขณะที่ภาวะการมีงานทำของแม่จะมีผลกระทบด้านลบต่อการให้นมลูกน้อยกว่า⁸ พบว่า ผู้หญิงมักให้ลูกหย่านมก่อนเวลาที่เหมาะสมเนื่องจากความไม่สอดคล้องกับสภาพการทำงาน หรือการขาดการสนับสนุนจากนายจ้างในการสนับสนุนการให้นมลูกในสถานที่ทำงาน⁹ การขาดการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้นมลูกในที่ทำงาน การขาดความมีพื้นที่ส่วนตัวในการให้นมลูกในสถานที่ทำงาน รวมไปถึงอุปสรรคในด้านการความตระหนักถึงความสำคัญ การขาดความตระหนักของลูกถึงความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่¹⁰

สำหรับสายใยความผูกพันแม่ลูกที่มีมากขึ้นของบุคลากรหญิงที่ทำงานที่บ้านและเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยทางการแพทย์ที่สนับสนุนว่า ขณะที่แม่ให้ลูกดูดนมจากเต้านม ร่างกายแม่จะหลั่งฮอร์โมนออกซิโทซิน (Oxytocin) หรือที่บางคนเรียกว่าฮอร์โมนแห่งความรัก ซึ่งช่วยให้แม่เกิดความผ่อนคลาย ลดภาวะซึมเศร้าหลังคลอด ทำให้มีความสุขในขณะที่ให้นมลูก ช่วยสร้างความรักและความผูกพันระหว่างแม่กับลูก ทำให้ลูกรู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่ในอ้อมกอดของแม่ และความอบอุ่นที่ส่งผ่านจากแม่สู่ลูกนี้ยัง

⁷ Ryan AS, Zhou W, Arensberg MB. “The effect of employment status on breastfeeding in the United States.”, *Womens Health Issues*. 2006;16(5):243–251.

⁸ Calnen, Gerald. “Paid maternity leave and its impact on breastfeeding in the United States: an historic, economic, political, and social perspective”. *Breastfeeding Medicine*, 2(1): (2007). 34-44.

⁹ Ortiz J, McGilligan K, Kelly P. “Duration of breast milk expression among working mothers enrolled in an employer-sponsored lactation program.” *Pediatr Nurs.*,30(2) (2004):111–119.

¹⁰ Fein SB, Mandal B, Roe BE. “Success of strategies for combining employment and breastfeeding.” *Pediatrics.*, 122(Suppl 2) (2008):S56–S62.

ส่งผลให้ฮอร์โมนโพรแลคติน (Prolactin) ช่วยขับน้ำนมของแม่ให้ไหลได้ดีขึ้นในขณะที่ให้นมอีกด้วย นอกจากนี้ การที่แม่ให้ลูกดูนมจากเต้านมแม่เป็นวิธีการทางธรรมชาติ ที่ช่วยให้แม่ลูกได้ใกล้ชิดกัน แม่กับลูกได้เรียนรู้ มองหน้าสบตา สร้างความรู้สึกสานสัมพันธ์ เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เรียนรู้ที่จะตอบสนองกันและกัน¹¹ ก่อเกิด สายใยรักและผูกพันระหว่างแม่กับลูกที่มั่นคงต่อไป ซึ่งแม้ว่าแม่จะทำงานที่บ้านไปด้วยและเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จะมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับงานที่ได้รับมอบหมายอยู่บ้าง ที่ต้องบริหารจัดการเวลาทำให้เสร็จทันตามที่กำหนด ไว้ แต่แม่ก็มีความสุขที่ได้มีเวลาใกล้ชิดกับลูก สามารถให้นมแม่ด้วยตนเองจากเต้าได้ตลอดเวลา ความสุข ความผูกพันที่ได้รับตรงนี้จึงทำให้แม่มีความรู้สึกผูกพันต่อองค์กรที่ให้ความสำคัญกับบุคลากร และสถาบัน ครอบครัวที่ได้จัดให้มีโครงการนี้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลจากการวิจัยที่ศึกษา การทำงานที่บ้านของบุคลากรหญิงที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง จนถึง 6 เดือน จะต้องมียุทธศาสตร์การทำงานที่ยืดหยุ่นทั้งในลักษณะของความยืดหยุ่นด้านสถานที่ ยืดหยุ่นด้าน เวลา และยืดหยุ่นด้านเนื้อหา เพื่อให้การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ประสบความสำเร็จ และยังเป็นการสร้างสายใย ความผูกพันระหว่างแม่ลูกให้ดียิ่งขึ้น และเป็นการสร้างความผูกพันให้กับองค์กร

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการดังนี้

1. มหาวิทยาลัยมหิดลควรส่งเสริม “การทำงานที่บ้านของบุคลากรหญิงด้วยการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และเพิ่มสายใยสัมพันธ์แม่-ลูก” ให้ครอบคลุมในเชิงปฏิบัติที่จะนำไปใช้กับบุคลากรหญิงที่ต้องเลี้ยงลูกนมแม่ ในทุกคณะ/ สถาบัน โดยอาจเริ่มต้นจากส่วนงานที่มีความพร้อมและสามารถทำได้ก่อนในเบื้องต้น
2. ผู้บริหารส่วนงาน และหรือหัวหน้างาน ควรสนับสนุนการส่งเสริมการทำงานที่บ้านของบุคลากรหญิงที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และสร้างสายใยสัมพันธ์แม่ลูก ด้วยการจัดรูปแบบการทำงานอย่างยืดหยุ่น มีการจัดทำข้อตกลงการปฏิบัติงานล่วงหน้า (Performance Agreement) และการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ
3. สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ขยายแนวความคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Child and Family Responsibility: CCFR) : การทำงานที่บ้านและเลี้ยง

¹¹ Sloan, S., Sneddon, H. , Stewart, M. and Iwaniec, D. “Breast is Best? Reasons Why Mothers Decide to Breastfeed or Bottlefeed their Babies and Factors Influencing the Duration of Breastfeeding.” *Child Care Practice*, 12(3) (2006)., 283-297.

Walker, M. “ International breastfeeding initiative and their relevance to current state of breastfeeding in the United States. *Journal of Midwifery & Women’s Health*, 52(6), (2007).549-555.

ลูกด้วยนมแม่เพื่อส่งเสริมสายใยสัมพันธ์แม่ลูก ไปตามหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และผลักดันเป็นนโยบายระดับชาติเพื่อนำไปใช้ปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในระดับประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- Calnen, Gerald. Paid maternity leave and its impact on breastfeeding in the United States: an historic, economic, political, and social perspective. **Breastfeeding Medicine**, 2(1):34-44. 2007.
- Eldridge, Sally and Croker, Anne. Breastfeeding friendly workplace accreditation. Creating supportive workplaces for breastfeeding women, **Breastfeeding review : professional publication of the Australian Breastfeeding Association.**, 13(2):17-22. 2005.
- Fein SB, Mandal B, Roe BE. Success of strategies for combining employment and breastfeeding. **Pediatrics.**, 122(Suppl 2):S56-S62. 2008.
- Hill, Edward Erickson, Jenet Holmes, Erin and Ferris, Maria. Workplace Flexibility, Work Hours, and Work-Life Conflict: Finding an Extra Day or Two, **Journal of Family Psychology.** 24(3):349-58. 2010.
- Ortiz J, McGilligan K, Kelly P. Duration of breast milk expression among working mothers enrolled in an employer-sponsored lactation program. **Pediatr Nurs.**,30(2):111-119. 2004.
- Ryan AS, Zhou W, Arensberg MB. The effect of employment status on breastfeeding in the United States., **Womens Health Issues.** 2006;16(5):243-251. 2006.
- Sloan, S., Sneddon, H. , Stewart, M. and Iwaniec, D. Breast is Best? Reasons Why Mothers Decide to Breastfeed or Bottlefeed their Babies and Factors Influencing the Duration of Breastfeeding. **Child Care Practice**, 12(3), 283-297. 2006.
- Walker, M. International breastfeeding initiative and their relevance to current state of breastfeeding in the United States. **Journal of Midwifery & Women's Health**, 52(6), 549-555. 2007.

การอนุรักษ์และฟื้นฟูการใช้ภาษาไทหล่มของวัดและชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์

The Preservation and the Restoration of Using Tai Lom Language

in the Temples and the Communications in Phetchabun Province

พระมหาธนกร กิตติปัญญา/สร้อยศรี¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์พ้อขุนผาเมือง เพชรบูรณ์

E-mail thanagorn_s@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาภาษาไทหล่ม จังหวัดเพชรบูรณ์ (๒) เพื่อรวบรวมและจัดทำพจนานุกรมภาษาไทหล่ม จังหวัดเพชรบูรณ์ และ (๓) เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูการใช้ภาษา ไทหล่มของวัดและชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory observations) จากปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการ ผู้นำชุมชน ประชาชนผู้สูงอายุ รวม ๑๗ รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลสรุปประมวลเขียนเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า สำเนียงภาษา ไทหล่มจะเรียกตนเองว่าเป็น คนลาว มีวัฒนธรรมลาวที่ชัดเจนมาก ทางด้านภาษาพูด บริเวณเมืองหล่มเก่าและเมืองหล่มสักนั้น มีการรวมตัวกันของวัฒนธรรมลาวที่หนาแน่นและหลากหลาย แต่ที่สำคัญนั้นมีอยู่ ๒ ตระกูล คือ ตระกูลลาวหลวงพระบาง และตระกูลลาวเวียงจันทน์ ถ้าจะแยกแยะลาวทั้งสองตระกูลนี้ ต่างกันด้านสำเนียงการพูดเท่านั้น บริเวณที่พูดภาษาสำเนียงหลวงพระบาง ได้แก่ ในอำเภอหล่มเก่าบ้านนาข่า บ้านหินกลิ้ง บ้านตาดกลอย เป็นต้น ในอำเภอหล่มสัก ได้แก่ บ้านน้ำก้อ บ้านบุงยาง เป็นต้น ส่วนสำเนียงเวียงจันทน์ ในอำเภอหล่มเก่า ได้แก่ บ้านนาแซง บ้านพรวน เป็นต้น ในอำเภอหล่มสัก ได้แก่ บ้านฝายนาแซง บ้านตัว บ้านห้วย บ้านโสก เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จากปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการ ผู้นำชุมชน ประชาชนผู้สูงอายุ ของอำเภอหล่มสักและอำเภอหล่มเก่า ได้รวบรวมศัพท์ภาษาไทหล่ม จำนวน ๑,๖๐๓ ศัพท์ ส่วนสำเนียงการออกเสียงภาษาไทหล่มของทั้ง ๒ อำเภอ ในบางศัพท์มีความแตกต่างกัน แต่มีความหมาย

¹ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนา สังกัด วิทยาลัยสงฆ์พ้อขุนผาเมือง เพชรบูรณ์ E-mail thanagorn_s@hotmail.com

เหมือนกัน เช่นคำว่า “เปิด” ใช้ในอำเภอหล่มสัก “เหม็ด” ใช้ในอำเภอหล่มเก่า มีความหมายว่า หมด หรือคำว่า “หัวซี้ไค” ใช้ในอำเภอหล่มสัก “หัวสีไค” ใช้ในอำเภอหล่มเก่า มีความหมายว่า ตะไคร้ เป็นต้น ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาถิ่น หรือภาษาไทหล่มซึ่งเป็นภาษาประจำท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบูรณ์นั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญที่สุด ก็คงต้องเป็นเจ้าของภาษาหรือคนในท้องถิ่นนั้น อันจะเป็นผู้ที่ซึมซับวัฒนธรรม ดังกล่าวมาตั้งแต่เกิด ได้เห็นความสำคัญและความคงอยู่ของภาษาท้องถิ่นมานานจนสามารถรู้ได้ถึงความคงอยู่ และสามารถอนุรักษ์ได้โดยไม่ยากนัก ซึ่งสามารถทำได้โดยการสืบต่อ ๆ กันไปตามสายเลือด และหน่วยงานของรัฐ, โรงเรียน, องค์กรท้องถิ่น ควรมีหัวข้อ การอนุรักษ์พื้นที่ภาษาถิ่นอยู่ในแผนงานด้วย มีการกำหนดรูปแบบกิจกรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้น เพื่อให้ชุมชนตื่นตัวและตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทหล่ม

คำสำคัญ : การอนุรักษ์, ฟื้นฟู, ภาษาไทหล่ม, ของวัดและชุมชน

ABSTRACT

This research has three objectives, ๑) to study of the history of Tai Lom language in Pechabun Province, ๒) to compile and to create the vocabulary of Tai Lom language in Pechabun Province, and ๓) to promote the preservation and the restoration of using Tai Lom in the temples and the communities in Phetchabun Province.

This is the documentary research by collecting data, In-depth interview and participatory observation from the ๑๗ of scholars, leader, and elderly people of communities, to analyze data and conclude in the descriptive writing.

The result of research found that Tai Lom dialect is called Laos which is very clear Lao culture in speaking. There is combination of cultures in the area of Muang Lom Kao and Muang Lom Sak. There are important two families, namely Laos Luang Prabang and Lao Vientiane. If these families are separated, it is different in speech accent only. The area speaking Luang Prabang accent such as in Amphoe Lom Kao; Ban Na Sam, Ban Hin Kling, Ban Tat kloi, etc., in Amphoe Lom Sak such as Ban Nam Ko, Ban Bung Yang, etc. Then, Vientiane accent in Amphoe Lom Koa such as Ban Na Saeng, Ban Phruan, etc., in Amphoe Lom Sak such as Ban Fhai Na Saeng, Ban Tio, Ban Wai, Ban Sok, etc.

From In-depth interview and participatory observation of the local wisdom elite, scholars, leaders, and elderly people in Lom Sak and Lom Kao District, it has compiled ๑,๖๐๓ vocabularies of Tai Lom. While the pronunciation of Tai Lom in some words of the two Districts is different, but it is the same meaning such as the term of “Boed” is used in Lom Sak, “Hmoed” is used in Lom Kao, it mean “Hmod” (nothing), the term of “Hua Khi Khai” is used in Lom Sak, “Hua Si Khai” is used in Lom Kao, it means “Ta Khrai” (lemon grass), etc.

The preservation and the restoration of dialects or Tai Lom language which is the local language in Phetchabun Province, the most important person is the native speaker or local people who is the language owner and who is the relevant language ancestors descended directly, and be absorb the culture since birth. They have seen the importance and the existence of the local language for a long time and to be able know its existence, and it is not difficult to preserve. It can be done by inheritance of blood. The government agencies, schools, local organizations should also have the topic of the conservation of language in the plan, it should be defined a form of activity concretely to make the awake community and realize the importance of Tai Lom language.

Keywords : The Preservation, the Restoration, Tai Lom Language, the Temples and the Communications

บทนำ

ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์แบ่งได้เป็น ๗ กลุ่มที่แตกต่างกัน ได้แก่กลุ่มภาษาถิ่นไทยกลาง กลุ่มภาษาถิ่นไทยอีสาน กลุ่มภาษาถิ่นไทยหล่ม กลุ่มภาษาลาว กลุ่มภาษาจีน กลุ่มภาษาชาวนน หรือญ้อกรและภาษากลุ่มชาวเขา ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในแต่ละชุมชนแสดงให้เห็นถึงความเป็นลักษณะเฉพาะหรือความเป็นลักษณะของแต่ละชุมชน คำว่า “ไทหล่ม” มีความหมายว่า กลุ่มชนที่อาศัยอยู่บริเวณอำเภอหล่มสักและอำเภอหล่มเก่า เป็นกลุ่มชนที่อยู่ในวิถีชีวิตวัฒนธรรมลาว ถ้าจะเรียกว่า “คนลาว” ก็ไม่ผิด คำว่า “ไทหล่ม” ไม่ได้หมายถึงเชื้อชาติ ลาว-ไทย-เขมร แต่มีความหมายถึงกลุ่มผู้คนที่มิถุมิลำเนาอยู่ในเมืองหล่ม คำว่า “ไท” ในความหมายดั้งเดิมภาษาหล่มนั้นหมายความว่า “คน” เช่น เมื่อเรา

อยากจะทราบว่าเขาเหล่านั้นเป็นคนถิ่นไหน ขอใช้คำถามเป็นภาษาหล่มว่า “เจ้าเป็นไทบ้านไต่” (คุณเป็นคนบ้านไหน) อาจจะมีคำตอบว่า “ซ้อยเป็นไทบ้านเหนือ” (ฉันเป็นคนบ้านเหนือ) เป็นต้น ดังนั้นคำว่า “ไทหล่ม” จึงหมายความว่า “คนหล่ม” นั่นเอง ตามข้อสันนิษฐานของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ไทหล่มนั้น เพลงลาวฟุงขาว เช่นเดียวกับชาวมณฑลอุดร ซึ่งนิยมสักลายสีดาเนื้อห้าวเข้า แต่ไม่ถึงฟุงเหมือนชาวล้านนา เสียงเรียกต่างกันไปว่า “ลาวฟุงดำ” สำเนียงภาษา ไทหล่มจะเรียกตนเองว่าเป็น คนลาว มีวัฒนธรรมลาวที่ชัดเจนมากทางด้านภาษาพูด บริเวณเมืองหล่มเก่าและเมืองหล่มสักนั้น มีการรวมตัวกันของวัฒนธรรมลาวที่หนาแน่นและหลากหลาย แต่ที่สำคัญนั้นมีอยู่ ๒ ตระกูล คือ ตระกูลลาวหลวงพระบาง และตระกูลลาวเวียงจันทร์ ถ้าจะแยกแยะลาวทั้งสองตระกูลนี้ ต่างกันด้านสำเนียงการพูดเท่านั้น เป็นต้น

ส่วนสำเนียงเวียงจันทร์ ในอำเภอหล่มเก่า ได้แก่ บ้านนาแซง บ้านพรวน เป็นต้น ในอำเภอหล่มสัก ได้แก่ บ้านฝายนาแซง บ้านดิว บ้านหวาย บ้านโสก เป็นต้น

ทั้งสองสามอย่างนี้ถือว่าเป็นตระกูลภาษาลาวข้างเหมือนกัน แต่มีที่มาถิ่นฐานที่แตกต่างกันจึงมีสำเนียงแตกต่าง และคำพูดบางคำอาจจะแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยถ้าเป็นคนลุ่มจะทราบดีว่า ใครเป็นใคร สำเนียงอะไรและเป็นคนที่ไหน แต่ในปัจจุบันความเป็น “ไทหล่ม” เริ่มชัดเจนขึ้น เมื่อทั้งสองสำเนียงภาษามาอยู่ร่วมกัน จึงเกิดเป็นสำเนียงผสมผสานขึ้นมาใหม่ตามวิวัฒนาการของภาษา ซึ่งรวมทั้งสองสำเนียงเข้าไว้ด้วยกัน เป็นสำเนียงลาวหล่มที่คุ้นเคยของคนส่วนมาก ได้แก่ สำเนียงบ้านท่ากกโพธิ์ บ้านท่ากกแก บ้านท่าโก บ้านท่ามะกล้วย บ้านนาหลวง ในอำเภอหล่มสัก ซึ่งเป็นผู้คนที่อาศัยปะปนกันจนมีสำเนียงเป็นของตนเอง เมื่อเราได้ฟังสำเนียงคนลาวหลวงพระบางที่พูดกันอยู่ในประเทศลาวปัจจุบันนี้ จะทำให้รู้สึกว้า “คนลาวหลวงพระบางนั้นพูดเหน่อมากทีเดียว

ซึ่งในปัจจุบันภาษาเหล่านี้ได้สูญหายไปจากสังคมไทยหล่ม ภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านของคนกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยอยู่ในภาวะอันตรายและเสี่ยงต่อการสูญสลาย สภาวะเช่นนี้เป็นภัยคุกคามความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆเป็นปัญหาค้ำกับความสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพใน ความสนใจของนักวิทยาศาสตร์ ปัญหาวิกฤตด้านความหลากหลายของภาษาและวัฒนธรรมเป็นปัญหาระดับโลกโดย ๙๐% ของภาษาในโลกกว่า ๖,๐๐๐ ภาษากำลังอยู่ในภาวะวิกฤติ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรอนุรักษ์ภาษาไทหล่มไว้เพื่อให้อยู่คู่กับสังคมแบบบ้านพี่เมืองน้องเช่นนี้เพื่อให้ลูกหลานได้สืบทอดศิลปะและวัฒนธรรม ภาษาของบรรพบุรุษสืบไปดังคำกล่าวที่ว่า “อันของกินบ่กินมันกะเน่า อันของเก่าบ่เล่ามันกะลี้ม คอยจับคอยก่อยอย ยกไว้บ่ให้สูญ

วัตถุประสงค์การวิจัย

- ๑) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาภาษาไทหล่ม จังหวัดเพชรบูรณ์
- ๒) เพื่อรวบรวมคำศัพท์และจัดทำพจนานุกรมภาษาไทหล่ม จังหวัดเพชรบูรณ์
- ๓) เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูการใช้ภาษาไทหล่มของวัดและชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมุ่งศึกษา บทความวารสาร รายงานการวิจัย หนังสือวิชาการ และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory observations) จากปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการ ผู้นำชุมชน ประชาชนผู้สูงอายุ ดังนี้

๑. ขอบเขตด้านพื้นที่ทำการสำรวจ ในอำเภอหล่มเก่า อำเภอหล่มสัก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น
๒. ทำการสำรวจ สืบค้น และจัดระบบการใช้ภาษาไทหล่ม จัดทำพจนานุกรมภาษาไทหล่ม
๓. วิเคราะห์ถ่ายทอดภูมิปัญญาส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูการใช้ภาษาไทหล่มของวัดและชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์

ระเบียบวิธีวิจัย

๑. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดย แบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีปราชญ์ชาวบ้าน นักวิชาการ ผู้นำชุมชน ประชาชน ผู้สูงอายุ จำนวนทั้งหมด ๑๗ ท่าน

๒. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

๒.๑ แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้เป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ซึ่งครอบคลุมตัวแปรต่างๆ ตามกรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๒ แบบบันทึกภาคสนาม ใช้บันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยรูปแบบของแบบบันทึก แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ การจดบันทึกสิ่งที่สังเกตได้ตามความเป็นจริง (observation note) บรรยายอย่างละเอียดถึงสิ่งแวดล้อม สถานที่ บุคคล เหตุการณ์ คำพูดของบุคคล โดยไม่มีการตีความ

ส่วนที่ ๒ เป็นส่วนที่มีความเบื้องต้น โดยใช้แนวคิดทฤษฎีของผู้วิจัยประกอบ (theoretical note) แสดงความคิดเห็น เน้นความหมายให้ชัดเจนและสร้างสมมติฐานชั่วคราว ในบาง กรณีอาจต้องใช้ข้อมูลในส่วนที่ ๑ หลายๆ เรื่อง จึงจะสรุปเป็นส่วนที่ ๒ ได้

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้

- ๑) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) ซึ่งเป็นการสังเกต ประชาชน ชาวบ้าน นักวิชาการ ผู้นำชุมชน ประชาชน ผู้สูงอายุ ของอำเภอหล่มสักและอำเภอหล่มเก่า
- ๒) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กับผู้รับผิดชอบการดำเนินงานโรงเรียน ผู้สูงอายุ และตัวแทนผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

๑. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ประชาชนชาวบ้าน นักวิชาการ ผู้นำชุมชน ประชาชน ผู้สูงอายุของ อำเภอหล่มสักและอำเภอหล่มเก่า มาบันทึกไว้
๒. แยกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ว่าตรงกันหรือไม่
๓. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์
๔. รวบรวมสำนวนภาษาไทยหล่มที่อาจสูญหายไป

ผลการวิจัย

๑. ประวัติความเป็นมาภาษาไทยหล่ม จังหวัดเพชรบูรณ์ “เมืองหล่ม” หรือ อำเภอหล่มเก่าและ อำเภอหล่มสัก ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นบริเวณราบลุ่มที่มีเทือกเขาล้อมรอบทั้งสามด้าน ได้แก่ด้าน ทิศเหนือ ด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตก เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร ชื่อ เมืองหล่มแต่เดิมนั้นเรียกว่า “เมืองลุ่ม” คำว่า “ลุ่ม” ถ้าออกเสียงตามสำเนียงพื้นถิ่นจะต้องออกเสียงว่า “ลุ่ม” ในภาษาพื้นเมืองหล่มสักและภาษาพื้นเมืองภาคเหนือรวมถึงประเทศลาว หมายถึง “ข้างล่าง” เช่นมีคำที่ชาว หล่มสักใช้เรียกบริเวณใต้ถุนเรือนว่า “ใต้ลุ่มใต้ล่าง” ในภาษาเหนือเรียก “ใต้ลุ่ม” ซึ่งก็หมายถึง “ข้างล่าง” นั่นเอง แต่ถ้าแปลความหมายตามภาษาไทยกลางก็ หมายถึง บริเวณที่ลุ่มต่ำมีลักษณะเป็นแอ่ง หรือ บริเวณที่ราบลุ่มซึ่งก็ตรงกับลักษณะของพื้นที่ตั้งของอำเภอหล่มสักและหล่มเก่าเพราะตั้งอยู่ระหว่าง อ้อมกอดของภูเขา มีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ ชื่อของเมืองลุ่มมีปรากฏอยู่และนำเสนอให้เราเห็นว่า “เมืองลุ่มหรือเมืองหล่มนั้นก็ มีความสัมพันธ์ในทางเชื้อชาติประวัติศาสตร์ร่วมกับผู้คน ในดินแดนแคว้นล้านช้างหลวงพระบางและเวียงจันทร์ด้วยกันนั่นเอง” ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของเมืองหล่มนั้น คนหล่มเองก็ไม่เข้าใจแจ่มแจ้ง มากนักเพราะพัฒนาการของเมืองหล่มนั้นเกิดขึ้นจากชุมชนเล็ก ๆ ระดับหมู่บ้านแล้วเจริญขึ้นเป็นเมืองตาม ครรลองของสังคม เมืองหล่มไม่ใช่เมืองสำคัญที่รัฐจะต้องทุ่มเทสรรพกำลังในการก่อตั้งเมืองเหมือนเมืองสำคัญ อื่น ๆ เช่น เมืองเพชรบูรณ์ ที่มีลักษณะเป็นเมืองที่มีคูน้ำและกำแพงเมืองชัดเจน

๒. รวบรวมคำศัพท์และจัดทำพจนานุกรมภาษาไทยหล่ม

จากการลงพื้นที่เพื่อรวบรวมคำศัพท์ภาษาไทยหล่ม ในตำบลหล่มสัก อำเภอหล่มสัก ได้รวบรวมคำศัพท์ภาษาไทยหล่ม ทั้งคำนามและกิริยา จำนวนศัพท์ ๖๔๓ ศัพท์ ในตำบลนาเกาะ อำเภอหล่มเก่า ได้จัดบันทึกคำศัพท์ภาษาไทยหล่ม ทั้งคำนามและกิริยา จำนวนศัพท์ ๔๖๐ ศัพท์ ในตำบลปากช่อง อำเภอหล่มสัก ได้จัดบันทึกคำศัพท์ภาษาไทยหล่ม ทั้งคำนามและกิริยา จำนวนศัพท์ ๕๐๐ ศัพท์ รวมจำนวนคำศัพท์ที่ได้จัดบันทึกทั้งสิ้น ๑,๖๐๓ คำศัพท์

๑. ความหมายของพจนานุกรม พจนานุกรม (Dictionary) จัดเป็นหนังสืออ้างอิงประเภทหนึ่ง ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน² ได้ให้ความหมายของคำว่า “พจนานุกรม” ไว้ว่า เป็นหนังสือสำหรับค้นคว้าความหมายของคำเรียงตามลำดับตัวอักษร นอกจากนี้ Webster’s Third New International Dictionary of the English Language Unabridged³ ให้ความหมายไว้ว่า “พจนานุกรม” เป็นหนังสืออ้างอิงที่รวบรวมคำ จัดเรียงคำตามลำดับตัวอักษร และให้ข้อมูลเกี่ยวกับ รูปศัพท์หรือการสะกดคำ การอ่านออกเสียง ชนิดของคำ

๒. ประเภทของพจนานุกรม การแบ่งประเภทของพจนานุกรม สามารถแบ่งได้หลายลักษณะ ได้แก่ การแบ่งตามภาษา การแบ่งตามขนาด การแบ่งตามของเขตเนื้อหา การแบ่งตามประเภทของงบประมาณในการจัดทำ และการแบ่งตามวัยของผู้ใช้

๓. ประโยชน์ของพจนานุกรม พจนานุกรมแต่ละเล่มอาจจะมีแตกต่างกันทางด้านลักษณะประเภท และวัตถุประสงค์ในการจัดทำ เช่น ลักษณะของข้อมูลที่นำเสนอ ขนาด กลุ่มผู้ใช้ขอบเขตเนื้อหา เป็นต้น

สัมภาษณ์ พระมหาดาวสยาม วชิรปญโญ,ผศ.ดร.⁴ ภาษาซึ่งเป็นสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายที่สามารถสื่อความหมายให้คนในกลุ่มหรือคนในชาติเข้าใจกันได้ อันอาจรวมถึงการกระทำใด ๆ หรือสัญญาใด ๆ ที่ทำให้คนในกลุ่มหรือต่างกลุ่ม สามารถเข้าใจกันได้ ภาษาของชาวเมืองหล่มสัก สำเนียงของภาษาหล่มสักนั้น อาจจะมีจำแนกออกได้ ๒ สำเนียง คือ

๑. สำเนียงหลวงพระบาง เป็นสำเนียงที่ผู้คนส่วนมากใช้กัน ผู้คนที่ใช้สำเนียงนี้ส่วนมากจะเป็นผู้คนที่อยู่ในอำเภอหล่มเก่า ส่วนในหล่มสักนั้นก็คงเป็นผู้คนที่มาจากเมืองหล่มเก่าในคราวที่ย้ายเมืองนั่นเอง

๒. สำเนียงเวียงจันทร์ เป็นสำเนียงที่ผู้คนแถบ ต.บ้านดิว ต.บ้านหวาย ต.ห้วยไร่ ต.บ้านโสก ฯลฯ ใช้พูดเสียงสำเนียงนี้เป็นสำเนียงดั้งเดิมของชาวหล่มสัก สันนิษฐานว่าคงจะเป็นชาวเวียงจันทร์ อพยพมาก่อนหน้าการสร้างเมืองขึ้นมาใหม่

² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์ จำกัด), ๒๕๒๕, หน้า ๕๗๐

³ Webster’s Third New International Dictionary of the English Language Unabridged ,๑๙๗๖ p ๖๒๗.

⁴ สัมภาษณ์ พระมหาดาวสยาม วชิรปญโญ,ผศ.ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๓

อักษรไทยน้อย

อักษรไทยน้อย หรือไทน้อย คืออักษรไทยชนิดหนึ่ง ที่ใช้ เขียนในภาคอีสาน และสปป.ลาว แต่ใน สปป.ลาว ได้พัฒนาต่อจนเรียกว่า อักษรลาวในปัจจุบัน อักษรไทยน้อยเหมือนอักษรไทยสมัยพระเจ้าลิไท แห่งอาณาจักรสุโขทัยมาก มีที่แตกต่างกันเฉพาะตัว ถ เท่านั้น นักปราชญ์ไทยจึงถือว่าอักษรไทยน้อยพัฒนามาจาก อักษรไทยสมัยพระเจ้าลิไท แต่นักปราชญ์ลาว เช่น อาจารย์มหาสีลา วีรวงศ์ กล่าวว่า อักษรไทยน้อยพัฒนามา จากอักษรนิครนธ์ของอินเดีย จากนั้นค่อยคลี่คลายมาเป็นอักษรปัลลวะ และพัฒนามาเป็นอักษรไทยน้อย ตามลำดับ

๑. พยัญชนะเต็ม ๒๗ ตัว

พยัญชนะเต็ม ๒๗ ตัว											
ก	ก	อ	ข	ค	ค	ง	ง	จ	จ	ฉ	ช
ช	ช	ด	ด	ต	ต	ฎ	ถ	ท	ท	น	น
บ	บ	ป	ป	ผ	ผ	ฝ	ฝ	พ	พ	ฟ	ฟ
ม	ม	ย	ย	ร	ร	ล	ล	ว	ว	ศ	ศ
ท	ท	ฮ	ฮ	ร	ฮ						

๒. สระ ๒๖ ตัว

สระ ๒๖ ตัว												
อ	อา	อิ	อิ	อิ	อิ	อุ	อุ	เอ	แอ	โอะ	โอะ	เออะ
อะ	อา	อี	อี	อี	อี	อู	อู	เอ	แอ	โอะ	โอะ	เออะ
อ	อิว	อิว	เอ็ว	เอ็ว	เอ็ว	เอ็ว	เอ็ว	เอ็ว	อ็ว	โอะ	อำ	เอ็ว
ออ	อัวะ	อัว	เอ็ยะ	เอ็ยะ	เอ็ยะ	เอ็ยะ	เอ็ยะ	เอ็ยะ	อ็ย	โอะ	อำ	เอ็ว

๓. การผสมพยัญชนะ

การผสมพยัญชนะ												
ภะ	ภกา	ภกิ	ภกี	ภอิ	ภึ	ภุ	ภเ	ภแ	ภโ	ภเภา	ภโภา	ภเภาเ
กะ	กา	กิ	กี	อิ	ึ	อุ	เ	แ	โ	เภา	โภา	เภาเ
ภํ	ภั	ภั	ภั	ภั	ภั	ภั	ภั	ภั	ภั	ภั	ภั	ภั
กอ	กัวะ	กัว	เกียะ	เกีย	เกือะ	เกือ	เกอ	เกอ	เกอย	โก	ก้า	ก้า

ตัวเลข										
๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐	
๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0	

๔. พยัญชนะที่มีอักษรนำหรือควบกล้ำ

ที่	พยัญชนะผสม	ไม่มีตัวสะกด	สะกดด้วย ง	สะกดด้วย น	สะกดด้วย ม	สะกดด้วย ย	สะกดด้วย ว
๑.	ทง หง	ทงา หงา	ทงาง หงาง	ทงาม หงาม	ทงาม หงาม	ทงาย หงาย	ทงาว หงาว
๒.	ทน หน	ทนา หนา	ทนาจ หนาจ	ทนาม หนาม	ทนาม หนาม	ทนาย หนาย	ทนาว หनाव
๓.	ทม หม	ทมา หมา	ทมาจ หมาจ	ทมาจ หมาจ	ทมาจ หมาจ	ทมาจ หมาจ	ทมาจ หมาจ
๔.	ทย หย	ทยา หยา	ทياج หياج	ทยาม หยาม	ทยาม หยาม	ทยาย หยาย	ทยาจ หยาจ
๕.	ทล หล	ทลา หลา	ทลาง หลาง	ทลาม หลาม	ทลาม หลาม	ทลาย หลาย	ทลาว หลาว
๖.	ทร หร	ทรา หลา	ทราจ หลาจ	ทราม หลราม	ทราม หลราม	ทราย หลราย	ทราว หลราว
๗.	ทว หว	ทวา หลา	ทวาจ หลาจ	ทวาม หลวาม	ทวาม หลวาม	ทวาย หลวาย	ทวาว หลวาว

๕. การประกอบพยัญชนะกับสระ

ที่	สระ	ประกอบพยัญชนะ	มีตัว ง สะกด	มีตัว น สะกด	มีตัว ม สะกด
๑.	อะ อะ	กะ กะ	กั๋ง กั๋ง	กั๋น กั๋น	กั๋ม กั๋ม
๒.	อา อา	กา กา	กาງ กาง	กาน กาน	กาม กาม
๓.	อิ อิ	กิ กิ	กิ๋ง กิ๋ง	กิ้น กิ้น	กิม กิม
๔.	อี อี	กี กี	กี๋ง กี๋ง	กิ้น กิ้น	กิม กิม
๕.	อื อื	กี กี	กี๋ง กี๋ง	กิ้น กิ้น	กิม กิม
๖.	อึ อึ	กี กี	กี๋ง กี๋ง	กิ้น กิ้น	กิม กิม
๗.	อุ อุ	กู กู	กู๋ง กู๋ง	กุน กุน	กุม กุม
๘.	อู อู	กู กู	กู๋ง กู๋ง	กุน กุน	กุม กุม
๙.	เอะ เอะ	เกาะ เกาะ	เก๋ง เก๋ง	เก็น เก็น	เก้ม เก้ม
๑๐.	เอ เอ	เกา เกา	เกาງ เกง	เกาน เกาน	เกาม เกม
๑๑.	แอะ แอะ	เกาะ เกาะ	แก๋ง แก๋ง	แก็น แก็น	แก้ม แก้ม
๑๒.	แอ แอ	แก แก	แกງ แกง	แกน แกน	แกม แกม
๑๓.	โอะ โอะ	โภา โภา			
๑๔.	โอ โอ	โภา โภา	โภาງ โภง	โภน โภน	โภม โภม
๑๕.	เอะ เอะ	เกาะ เกาะ			
๑๖.	อ๋ อ๋	ก๋ ก๋	ก๋อง ก๋อง	ก๋อน ก๋อน	ก๋อม ก๋อม
๑๗.	อิ๊ว อิ๊ว	กั๊ว กั๊ว			
๑๘.	อิ้ว อิ้ว	กั๊ว กั๊ว	กั๊ว กั๊ว	กั๊น กั๊น	กั๊ม กั๊ม
๑๙.	เอี้ยะ เอี้ยะ	เกี้ยะ เกี้ยะ			
๒๐.	เอ็ว เอ็ว	เก็ว เก็ว	เก็ว เก็ว	เก็น เก็น	เก็ม เก็ม
๒๑.	เอื้อะ เอื้อะ	เกื้อะ เกื้อะ			
๒๒.	เอื้อ เอื้อ	เกื้อ เกื้อ	เกื้อง เกื้อง	เกื้อน เกื้อน	เกื้อม เกื้อม
๒๓.	เอื้อะ เอื้อะ	เกื้อะ เกื้อะ			
๒๔.	เอื้อ เอื้อ	เกื้อ เกื้อ	เกื้อง เกื้อง	เกื้อน เกื้อน	เกื้อม เกื้อม
๒๕.	อัย อัย	กัย กัย			
๒๖.	ไอ ไอ	ไภา ไภา			
๒๗.	ไอ ไอ	ไภา ไภา			
๒๘.	เฝ้า เฝ้า	เฝ้า เฝ้า			
๒๙.	อำ อำ	ก่ำ ก่ำ			

การประกอบพยัญชนะกับสระเหมือนกับภาษาไทยทุกประการ มีแตกต่างบ้างเล็กน้อย ข้อแตกต่างอีกประการหนึ่งของภาษาไทยกลาง กับภาษาไทยน้อยคือ ไทยน้อยเน้นเขียนตามเสียง ส่วนภาษาไทยเขียนตามศัพท์

๖. การรวบรวมศัพท์ภาษาไทยหล่ม

๖.๑ สัมภาษณ์ นายล้ำ จันทวงศ์⁵ ข้าราชการบำนาญ ได้จัดบันทึกภาษาไทยหล่ม ทั้งคำนามและกิริยา ในตำบลดนาเกาะ อำเภอหล่มเก่า ดังนี้ (นำมาแสดงมาสังเขป)

อักษรไทยน้อย (ไทยข)	ภาษาไทยหล่ม	ความหมาย
ทะทอ	กะทอ	ตระกร้า
ท้อจวม	ก้อจวม	ที่คาดผม
แถ	แก	มูม
ทะตาด	กะตาด	ตะแกรงสานด้วยไม้ไผ่
เก็บ	เกิบ	รองเท้า
ทำอิด	ทำอิด	ตอนแรก
ท้ออ้าว	ก้อข้าว	อาหาร
ทื่อ	ทื่อ	เผา เช่น ทื่อปลา, เครื่องทื่อผ้า
ทื่อ	กก	แรกเริ่ม, ตระกูล
ท้อม	ก้อม	สั้น เช่น นิทานก้อม = เรื่องสั้น
ท้อบ	ก้อย	อาหารประเภทเนื้อสุกๆ ดิบๆ
เก็ย	เก็ย	หัวโหล่
ท้อแม่	ก้อแม่	ตึกแก
ท้อม	ก้อม	คนหลังค่อม, แอบหลบหนี, เตี้ย
เก็น	เก็น	บันไดขึ้นต้นไม้
อ้อว	ช้อย	ท้วถึง, ดูให้ท้ว
อ้อบ	ช้อย	ตัวเรา
อะน้อบ	ชนะน้อย	ตัวเรา
อ้อววาย	ข้าววาย	อาหารมือเช้า
อ้อวแฉง	ข้าวแฉง	อาหารมือเย็น
อ้อวสว	ข้าวสว	อาหารมือกลางวัน
แฉ้ว	แฉ้ว	ฟัน
อลำ	ขล่ำ	ควบคุมอาหาร

⁵ สัมภาษณ์ นายล้ำ จันทวงศ์ ข้าราชการบำนาญ เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๓

๖.๒ สัมภาษณ์ นายกิจสุพัฒน์ ฉัตรวิโรจน์⁶ ข้าราชการครูชำนาญ ได้จัดบันทึกภาษาไทย
 หล่ม ทั้งคำนามและกิริยา ในตำบลดปากช่อง อำเภอหล่มสัก ดังนี้ (นำมาแสดงมาสังเขป)

อักษรไทยน้อย (ไทยข)	ภาษาไทยหล่ม	ความหมาย
กั๋นอิัก	กั๋นซี้ถั่ง	กั๋นจำเข้า
กั๋นอิแวง	กั๋นซี้แวง	สะโพกแอ่น
ทวมซ้อทวมทวง	ทวมท้วทวมทวง	คล่อมหัว ไม้รู้ที่ต่ำที่สูง
ท้อจแวน	ก้อจแวน	กำไลแวน
ท้อจิมท้อจิม	ก้อจิมท้อจิม	กางร่มกันฝน
ท้อจือจือจือ	ก้อจือจือจือ	ไร่เดียวสา
ท้อจเด็ม	ก้อจเด็ม	กลางสนาม
ท้อจ้อท้อจ้อ	ก้อจ้อท้อจ้อ	มันเป็นอะไรที่เกินความพอดี
ท้อจ้อ	ก้อจ้อ	ตะกร้า
ท้อจตามสว่าง	ก้อจตามสว่าง	ข้างคุณซี หรือ ข้างเขาเถอะ
ท้อจป้อก	ก้อจป้อก	ตะเกียงน้ำมันก๊าส
ท้อจท้อจ	ก้อจท้อจ	ทับกัน
ท้อจยังจว่า	ก้อจยังจว่า	ก็อย่างทีพูด
ท้อจดี	ก้อจดี	สั้น
ท้อจดอง	ก้อจดอง	ไปงานแต่ง
ท้อจในดอง	ก้อจในดอง	กินแต่กับ
ท้อจโปม	ก้อจโปม	กินกับมากเกิน
ท้อจเอา	ก้อจเอา	ข่มขืนเอาทำเมีย
ท้อจท้อจ	ก้อจท้อจ	สมดุลงัน
ท้อจไม้ไผ่	ก้อจไม้ไผ่	พะองใช้สำหรับปีนขึ้นที่สูง
ท้อจสั้นท้อจ	ก้อจสั้นท้อจ	รองเท้าสั้นสูง
ท้อจท้อจ	ก้อจท้อจ	ให้อาหารสุกร
ท้อจท้อจ	ก้อจท้อจ	ซีหลัง
ท้อจดี	ก้อจดี	อยู่ได้โดยไม่คับอกคับใจ

⁶ สัมภาษณ์ นายกิจสุพัฒน์ ฉัตรวิโรจน์ ข้าราชการชำนาญ เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๓

๗. กลยุทธ์ส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูการใช้ภาษาไทยถิ่นของวัดและชุมชน

สำหรับกลยุทธ์การอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาไทยถิ่น แบบยั่งยืนฉบับวัดโฆษา เป้าหมายหลัก คือ ทำอย่างไร ภาษาถิ่น เป็นภาษาที่ใช้พูดคุยติดต่อสื่อสารความหมายให้เข้าใจซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะวัฒนธรรม ในด้านภาษาท้องถิ่นและวัฒนธรรมพฤติกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ทั้งนี้ทางศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราช วัดโฆษา ได้มีนโยบายตามกลยุทธ์ในการดำเนินงาน ซึ่งจะขอขยายความ ดังนี้

๑) ด้านการสร้างตระหนักรู้ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาไทยถิ่น โดยเป้าหมายเพื่อให้ บุคลากรในศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชวัดโฆษา และชุมชน ในฐานะเจ้าของพื้นที่ ได้เห็นความสำคัญของสิ่งที่จะ อนุรักษ์นอกจากผู้นำในวัดเห็นความสำคัญแล้วผู้นำชุมชน และประชาชนก็ต้องเห็นความสำคัญเช่นกัน โดย ปัจจุบันทางวัดได้ดำเนินการสร้างตระหนักรู้ให้คนในชุมชนเห็นถึงความสำคัญ ของการส่งเสริมอนุรักษ์ และฟื้นฟูภาษาไทยถิ่น ดังนี้

- พัฒนาชุมชนเป็นแหล่งศึกษาภาษาไทยถิ่น
- พัฒนาคู่มือการเรียนการสอนภาษาไทยถิ่น (อักษรไทยน้อย)
- เชิญบุคคลที่เป็นผู้นำ ผู้ที่มีชื่อเสียง และบุคคลสำคัญจากภายนอกมาชมและร่วมกันการส่งเสริม อนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาไทยถิ่น ของวัดและชุมชน

๒) ด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยเป้าหมายเพื่อให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการ วางแผนและกำหนดการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาไทยถิ่นร่วมกันกับชุมชน หน่วยงานราชการ จะได้เกิดการ ยอมรับแบบประชาธิปไตย ในการปฏิบัติภายใต้แผนปฏิบัติการ และ ระเบียบการ เดียวกัน เพื่อลดความ ขัดแย้งในการปฏิบัติงาน และ เป็นกรอบในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีระบบบริหารการ อนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาไทยถิ่น ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชวัดโฆษาและวัดท่ากกแก มีการจัดระบบ ดังนี้

- จัดให้มีคณะกรรมการบริหารและดำเนินการ
- จัดทำแผนคู่มือการเรียนการสอนภาษาไทยถิ่น (อักษรไทยน้อย)
- กำหนดแผนปฏิบัติงานและกำหนดระเบียบดำเนินการ

๓) การอนุรักษ์ โดยเป้าหมายเพื่อให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟู ภาษาไทยถิ่น และ เข้าถึงเนื้อหาในภาษาไทยถิ่นที่จับต้องได้ และมีจิตใจที่จดจ่อต่อสิ่งดีงาม เพื่อให้เกิดบุญและกุศล โดยใน ขั้นนี้ โดยการกำหนดให้มีการอนุรักษ์ภาษาไทยถิ่น ในรูปแบบกิจกรรม ประเพณี และ เทศกาลต่าง ๆ ให้ เหมาะสมกับบุคคลแต่ละกลุ่ม แต่ละวัย เพื่อการเข้าถึง และสนใจเบื้องต้น การอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาไทยถิ่น ผ่านการจัดกิจกรรม ที่เหมาะสมกับบุคคลหลายๆ กลุ่ม ได้แก่

- สสำรวจเก็บตัวอย่างภาษาไทยถิ่น ทำการบันทึกไว้
- จัดทำคู่มือการเรียนการสอนภาษาไทยถิ่น (อักษรไทยน้อย)
- ใช้สื่อเทคโนโลยี ในการบันทึกภาษาไทยถิ่น (อักษรไทย น้อย) สำเนียงเสียง (วรรณยุกต์) สร้าง แบบเรียนออนไลน์
- สถานศึกษาต้องปลูกฝังความรักในภาษาและวัฒนธรรม ท้องถิ่น

- ครูมีโอกาสมากกว่าคนอื่นในการปลูกฝังความเข้าใจเกี่ยวกับ ภาษาถิ่น (ไทหล่ม) เริ่มตั้งแต่ ครู ประถม และต่อเนื่องถึงมัธยมกำหนดรายวิชา ท้องถิ่นศึกษาและภาษาถิ่นอยู่ใน หัวข้อด้วย
- หน่วยงานของรัฐ, โรงเรียน, องค์กรท้องถิ่น ควรมีหัวข้อ การอนุรักษ์พื้นที่ภาษาถิ่นอยู่ใน แผนงานด้วย มีการกำหนดรูปแบบกิจกรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้น เพื่อให้ชุมชนตื่นตัวและตระหนักถึง ความสำคัญของภาษาไทหล่ม
 - ส่งเสริม สนับสนุนให้คนในชุมชนใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร
 - จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้ภาษาถิ่น เช่น - แข่งขัน พูดภาษาถิ่นไทหล่ม (ใช้สำเนียงไทหล่ม) - แต่งเพลง, กลอนลำ (หมอลำ) ภาษาถิ่นไทหล่ม - แข่งขันเล่านิทานพื้นบ้าน โดยใช้ภาษาถิ่นไทหล่ม
 - สร้างกลุ่มชมรมรักษาภาษาถิ่น ยกย่องเชิดชูผู้ใช้ภาษาถิ่นที่ถูกต้อง งานประเพณี ท้องถิ่น ควร พูดภาษาถิ่น

๔) ด้านการจัดทำแหล่งเรียนรู้และสร้างเครือข่าย โดยเป้าหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการ ดำเนินการตั้งแต่ขั้นตอนแรก ถึงขั้นตอนที่ ๓ มาจัดทำเป็นฐานข้อมูลและสารสนเทศที่เป็นประโยชน์โดยเฉพาะ ด้านการการอนุรักษ์ภาษาไทหล่ม ตลอดถึงข้อมูลอื่น ๆ ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี หรือ แม้แต่ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภาษาไทหล่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาจัดแสดง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนา วิธีการอนุรักษ์ภาษาไทหล่ม ให้เหมาะกับยุคสมัยต่อไป ทำให้คนเข้าถึงภาษาถิ่น ด้วยวิธีการจัดทำแหล่งเรียนรู้ ด้านภาษาไทหล่ม (อักษรไทยน้อย) ดังนี้

- สร้างศูนย์การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมภาษาไทหล่ม
 - รายวิชา - ภูมิปัญญาไทย - ท้องถิ่นศึกษา - คติชนวิทยา - วรรณกรรมท้องถิ่น - ภาษาและ วรรณกรรมท้องถิ่น
- สร้างเครือข่ายแนวร่วมส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาไทหล่ม
- ทำแบบเรียนภาษาไทหล่ม (อักษรไทยน้อย) จัดการเรียนการสอน ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พ้อขุนผาเมือง เพชรบูรณ์
- เข้าโครงการกรมส่งเสริมวัฒนธรรมกระทรวงวัฒนธรรม

๕) ด้านการถ่ายทอดและเผยแพร่ โดยเป้าหมายเพื่อนำความรู้ที่ได้จากอนุรักษ์ภาษาไทหล่ม ที่ได้ ทำสำเร็จแล้วเผยแพร่ ไปยังสาธารณชน ซึ่งอาจจะเป็นแรงบันดาลใจมาช่วยกันอนุรักษ์ที่ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิม ราชวัดโฆษา หรือสถานที่อื่น ๆ ที่ยังมีคู่มือภาษาไทหล่ม หรือแบบเรียนภาษาไทหล่ม (อักษรไทยน้อย) หรืออีก นัยยะหนึ่งด้านศาสนาวัฒนธรรมคือ การนำความสุขที่ได้จากการเรียนรู้สู่สาธารณชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนใน การอนุรักษ์ภาษาไทหล่มและภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

๑. ผลการวิจัยในประเด็นแรก “เมืองหล่ม” หรือ อำเภอหล่มเก่าและอำเภอหล่มสัก ตั้งอยู่ในเขต จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นบริเวณราบลุ่มที่มีเทือกเขาล้อมรอบทั้งสามด้าน ได้แก่ด้านทิศเหนือ ด้านทิศตะวันออก

และทิศตะวันตก เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร ชื่อเมืองหล่มแต่เดิมนั้นเรียกว่า "เมืองลุ่ม" คำว่า "ลุ่ม" ถ้าออกเสียงตามสำเนียงพื้นถิ่นจะต้องออกเสียงว่า "ลุ่ม" ในภาษาพื้นเมืองหล่มสักและภาษาพื้นเมืองภาคเหนือรวมถึงประเทศลาว หมายถึง "ข้างล่าง" เช่นมีคำที่ชาวหล่มสักใช้เรียกบริเวณใต้ถุนเรือนว่า "ใต้ลุ่มใต้ล่าง" ในภาษาเหนือเรียก "ใต้ลุ่ม" ซึ่งก็หมายถึง "ข้างล่าง" นั่นเอง แต่ถ้าแปลความหมายตามภาษาไทยกลางก็ หมายถึง บริเวณที่ลุ่มต่ำมีลักษณะเป็นแอ่ง หรือ บริเวณที่ราบลุ่มซึ่งก็ตรงกับลักษณะของพื้นที่ตั้งของอำเภอหล่มสักและหล่มเก่าเพราะตั้งอยู่ระหว่าง อ้อมกอดของภูเขาที่มีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ ชื่อของเมืองลุ่มมีปรากฏอยู่และนำเสนอให้เราเห็นว่า "เมืองลุ่มหรือเมืองหล่มนั้นก็มีความสัมพันธ์ในทางเชื้อชาติประวัติศาสตร์ร่วมกับผู้คน ในดินแดนแคว้นถิ่นล้านช้างหลวงพระบางและเวียงจันทร์ด้วยกันนั่นเอง" ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของเมืองหล่มนั้น คนหล่มเองก็ไม่เข้าใจแจ่มแจ้งมากนักเพราะพัฒนาการของเมืองหล่มนั้นเกิดขึ้นจากชุมชนเล็ก ๆ ระดับหมู่บ้านแล้วเจริญขึ้นเป็นเมืองตามครรลองของสังคม เมืองหล่มไม่ใช่เมืองสำคัญที่รัฐจะต้องทุ่มเทสรรพกำลังในการก่อตั้งเมืองเหมือนเมืองสำคัญอื่น ๆ เช่น เมืองเพชรบูรณ์ ที่มีลักษณะเป็นเมืองที่มีคูน้ำและกำแพงเมืองชัดเจน

๒. ผลการวิจัยในประเด็นที่สอง **๑ ความหมายของพจนานุกรม** พจนานุกรม (Dictionary) จัดเป็นหนังสืออ้างอิงประเภทหนึ่ง ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน⁷ ได้ให้ความหมายของคำว่า "พจนานุกรม" ไว้ว่า เป็นหนังสือสำหรับค้นคว้าความหมายของคำเรียงตามลำดับตัวอักษร นอกจากนี้ Webster's Third New International Dictionary of the English Language Unabridged⁸ ให้ความหมายไว้ว่า "พจนานุกรม" เป็นหนังสืออ้างอิงที่รวบรวมคำ จัดเรียงคำตามลำดับตัวอักษร และให้ข้อมูลเกี่ยวกับ รูปศัพท์หรือการสะกดคำ การอ่านออกเสียง **๒. ประเภทของพจนานุกรม** การแบ่งประเภทของพจนานุกรม สามารถแบ่งได้หลายลักษณะ ได้แก่ การแบ่งตามภาษา การแบ่งตามขนาด การแบ่งตามของเขตเนื้อหา การแบ่งตามประเภทของงบประมาณในการจัดทำ และการแบ่งตามวัยของผู้ใช้ **๓. ประโยชน์ของพจนานุกรม** พจนานุกรมแต่ละเล่มอาจมีความแตกต่างกันทางด้านลักษณะประเภท และวัตถุประสงค์ในการจัดทำ เช่น ลักษณะของข้อมูลที่นำเสนอ ขนาด กลุ่มผู้ใช้ขอบเขตเนื้อหา เป็นต้น จากการสัมภาษณ์ **พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, ผศ.ดร.**⁹ ภาษาซึ่งเป็นสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายที่สามารถสื่อความหมายให้คนในกลุ่มหรือคนในชาติเข้าใจกันได้ อันอาจรวมถึงการกระทำใด ๆ หรือสัญญาใด ๆ ที่ทำให้คนในกลุ่มหรือต่างกลุ่ม สามารถเข้าใจกันได้ ภาษาของชาวเมืองหล่มสัก สำเนียงของภาษาหล่มสักนั้นอาจจะจำแนกออกได้ ๒ สำเนียง คือ ๑. สำเนียงหลวงพระบาง เป็นสำเนียงที่ผู้คนส่วนมากใช้กันผู้ที่ใช้สำเนียงนี้ส่วนมากจะเป็นผู้คนในอำเภอหล่มเก่า ส่วนในหล่มสักนั้นก็คงเป็นผู้คนที่มาจากเมืองหล่มเก่าในคราวที่ย้ายเมืองนั่นเอง ๒. สำเนียงเวียงจันทร์ เป็นสำเนียงที่ผู้คนแถบ ต.บ้านดิว ต.บ้านหวาย ต.ห้วยไร่ ต.บ้านโสก ฯลฯ ใช้พูดเสียงสำเนียงนี้เป็น

⁷ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์ จำกัด), ๒๕๒๕, หน้า ๕๗๐

⁸ Webster's Third New International Dictionary of the English Language Unabridged ,๑๙๗๖ p ๖๒๗.

⁹ สัมภาษณ์ พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๓

สำเนียงดั้งเดิมของชาวหล่มสัก สันนิษฐานว่าคงจะเป็นชาวเวียงจันทร์ อพยพมาก่อนหน้าการสร้างเมืองขึ้นมาใหม่

ผลการวิจัยในประเด็นที่สองสอดคล้องกับ กาญจนา คุ้มฉัตร¹⁰ กล่าวถึงความหมายในการศึกษาภาษาถิ่นย่อยโดยทั่วไปดังนี้เพื่อได้ใช้ความรู้ความเข้าใจของภาษาว่า ภาษาในโลกนี้อาจมีหลายตระกูลและภาษาในแต่ละตระกูลยังมีภาษาย่อย และภาษาย่อยยังสามารถย่อยได้อีกมากมาย เพื่อได้ใช้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของภาษา เพื่อเป็นสื่อให้เกิดความเข้าใจภาษาถิ่นที่ผู้อื่นพูด แนะนำภาษาถิ่นไปแก้ปัญหาในการเรียนการสอนเพื่อให้เรียนรู้วิธีการศึกษาและวิเคราะห์ภาษาเพื่อให้ได้ความรู้จากการศึกษาเป็นพื้นฐานในการศึกษาให้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น

๓. ผลการวิจัยในประเด็นที่สาม การส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูการใช้ภาษาไทยหล่ม เพื่อไม่ให้ ภาษาถิ่น สูญหายไปจากสังคมไทยในความจริงด้วยตัวการจะอนุรักษ์ภาษาถิ่นไว้ จะต้องรณรงค์ ส่งเสริมในทุก รูปแบบ ให้มีการใช้ภาษาถิ่น ภายในท้องถิ่นของตน เริ่มจากบ้าน ภายในบ้านควรใช้ภาษาถิ่น เมื่อเด็กมาโรงเรียนก็ต้องให้ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสารระหว่างกัน ในขณะที่เรียนจะใช้ภาษากลางที่เป็นภาษาทางการ เด็ก รุ่นใหม่จะกล้าที่จะแสดงออกในการใช้ภาษาถิ่น อีกทั้งเทคโนโลยีต่าง ๆ ภายในท้องถิ่นก็จะเป็นตัวช่วยที่ดีในการอนุรักษ์ภาษา เช่น การกบอวยเวียง เวียง ตามป่าย การจัดประชุมในหมู่บ้าน สามารถทำได้ด้วยการใช้ภาษาท้องถิ่น ทำให้เกิดความเคยชิน เป็นการรณรงค์ได้อีกทางหนึ่ง หน่วยงานของรัฐ, โรงเรียน, องค์กรท้องถิ่น ควรมีหัวข้อ การอนุรักษ์พื้นที่ภาษาถิ่นอยู่ในแผนงานด้วย มีการกำหนดรูปแบบกิจกรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้น เพื่อให้ชุมชนตื่นตัวและตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทยหล่ม

ปัญหาและอุปสรรค ของการอนุรักษ์และฟื้นฟูการใช้ภาษาไทยหล่มของวัดและชุมชนนั้น ขึ้นอยู่กับ ค่านิยม ความเกรงใจเป็นสอนตัวในการใช้ภาษาถิ่น อาจเกิดเพราะเกรงว่าคนอื่นไม่เข้าใจในความหมายของภาษา หรือเกรงว่าตนจะแปลกใจจากคนอื่นที่ใช้ภาษากลาง เกรงว่าจะโดนดูถูกว่าเป็นคนบ้านนอก จึงเป็นอุปสรรคต่อการอนุรักษ์ในเด็กรุ่นใหม่ ดังนั้น การปลูกฝังค่านิยมในภาษาถิ่น จึงเป็นเรื่องสำคัญมากที่จะต้องทำให้ลูกหลาน ภูมิใจในเสียงของภาษาของตนก่อน

ข้อเสนอแนะ

การจะอนุรักษ์หรือฟื้นฟูการใช้ภาษาไทยหล่มของวัดและชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ ควรต้องใช้ความจริงใจจากคนที่เข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์ด้วย การร่วมมือกันทุกฝ่ายของสังคมจะทำให้การปฏิบัติง่ายขึ้น ภาษาไทยหล่มเป็นภาษาพื้นบ้านซึ่งหากอนุรักษ์เฉพาะในท้องถิ่น สักวันก็จะหายไปตามกาลเวลา ควรร่วมมือร่วมใจกันจึงจะเกิดผลบรรลุตามประสงค์ดังกล่าวได้

¹⁰ กาญจนา คุ้มฉัตร, ภาษาไทยถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : หน่วยศึกษานิสิต ธรรมการฝึกหัดครู, ๒๕๒๔), หน้า ๓-๔.

เอกสารอ้างอิง

พระสมุห์ไพศาล ภัทรมุณี เว้าพื้นเมืองหล่ม เล่าเรื่องประวัติศาสตร์บ้านเมืองและอัตลักษณ์ของไทหล่ม.

๒๕๕๖.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์ จำกัด), ๒๕๒๕.

ภิญโญ จิตต์ธรรม. ภาษาถิ่น. สงขลา : โรงพิมพ์เมืองสงขลา, ๒๕๑๗..

สมทรง บุรุษพัฒน์. ภูมิศาสตร์ภาษาถิ่น. นครปฐม : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๓.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. มองอนาคต : บทวิเคราะห์วัฒนธรรมของคนอีสาน. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์.

๑ สิงหาคม ๒๕๖๐ : ๒๗-๓๒

สำราญ ท้าวเงิน. การศึกษาความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์. สำนักวิจัยและ

พัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๕๕.

สัมภาษณ์. พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ขอนแก่น เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๓

สัมภาษณ์. นายล้ำ จันทวงศ์ ข้าราชการบำนาญ เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๓

สัมภาษณ์. นายกิจสุพัฒน์ ฉัตรวิโรจน์ ข้าราชการบำนาญ เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๓

Webster's Third New International Dictionary of the English Language Unabridged ,๑๙๗๖.

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติด

กรณีศึกษา ชุมชนรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

THE PUBLIC PARTICIPATION IN DRUG ABUSE PREVENTION:

A CASE STUDY OF THE RANGWAI COMMUNITY OF PHANOMTHUAN DISTRICT,
KANCHANABURI PROVINCE

นางสาว มนต์ภัค พฤทธิถาวร¹

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

E-mail: mp.progress1994@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติดของชุมชนรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ผู้นำชุมชน และประชาชนในชุมชน ที่มีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนรางหวาย จำนวนทั้งสิ้น 16 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดแบบการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ส่วนโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติดชุมชนตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการดำเนินงานโดยตำรวจชุมชนสัมพันธ์ที่ริเริ่มให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติดโดยการนำหลักการของตำรวจชุมชนสัมพันธ์มาดำเนินงานโดยใช้ทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ และแนวคิดเพื่อป้องกันยาเสพติดของชุมชนด้วยตนเองตลอดจนการเข้าไปสนับสนุนชุมชนด้านการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด พร้อมทั้งทำความเข้าใจประชาชนเกิดความไว้วางใจตำรวจโดยการประสานงานกับผู้นำชุมชนให้ร่วมกัน และชักชวนคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติด ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชนรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี และจำนวนผู้ติดยาเสพติดลดลง

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, การป้องกันปัญหายาเสพติด

¹ นักศึกษาปริญญาโท สังกัด คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล,

ABSTRACT

The purpose of this research to study the participation of the community in preventing narcotic problem of Rang Wai community, Panom Tuan district, Kanchanaburi. The samples are polices, government staffs, community leaders, and people who participate in preventing narcotic problem in Rang Wai community in total number of 16. The samples came from purposive sampling. The tool is an interview which divided into 2 parts by qualitative data analysis using content analysis method.

The study found that the participation of the community in preventing narcotic problem of Rang Wai community, Panom Tuan district, Kanchanaburi is running by police community relations who encourage people to participate in preventing narcotic problem by using police community relations method and theory. And also, the concept of narcotic preventing by themselves and support the community by sharing the knowledge about narcotics. As well as making people getting used to the police, causing the public to trust in the police by coordinating with community leaders to join together and persuade people in the community to participate in the prevention of drug problems which giving the strength in Rang Wai community, Panom Tuan district, Kanchanaburi and the number of the addict decrease.

Keywords: participation, narcotic problem prevention

บทนำ

สถานการณ์ยาเสพติดของประเทศไทยในปัจจุบันอยู่ในขั้นวิกฤตโดยความรุนแรงของการแพร่ระบาดของยาเสพติดมีความรวดเร็วและรุนแรงมากขึ้นเพราะมีการผลิตยาเสพติดในประเทศ และลักลอบนำเข้ามาจากต่างประเทศหลายชนิด เช่น เฮโรอีน ยาบ้า ยาไอ เป็นต้น แม้ว่าในปัจจุบันได้มีการปราบปรามจับกุมการค้ายาเสพติดอย่างเข้มงวด แต่ก็ไม่สามารถทำให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดลดน้อยลง แต่กลับพบผู้ผลิตและผู้ค้ายาเสพติดมากขึ้น ด้วยความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้ผู้ผลิตสามารถพัฒนายาเสพติดให้ออกฤทธิ์แรงขึ้น การตรวจพบในตัวผู้เสพได้ยากขึ้น ทำให้เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ในการจับกุมได้ยากยิ่งขึ้น

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้เกิดประสิทธิภาพตามเป้าหมาย จำเป็นอย่างยิ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคมไทย การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชน กลุ่มหรือองค์กรที่สนใจ และสมัครใจ แจ้งข้อมูลข่าวสารและประสานความร่วมมือในการเฝ้าระวังและร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติด นับว่ามีความสำคัญ รัฐบาลจึงประกาศนโยบาย ปฏิบัติการรวมพลังไทย ขจัดภัยยาเสพติด ร่วมเทิดไถ่องค์ราชัน โดยใช้ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินในการขับเคลื่อนนโยบาย จากยุทธศาสตร์ดังกล่าวจึงมีความเห็นว่าการค้นคว้าวิจัย และพัฒนาทางวิชาการ เพื่อถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้บริการด้านวิชาการแก่ประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถูกกำหนดให้รับผิดชอบการเฝ้าป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนตามนโยบายของรัฐบาล ทั้งเพื่อเป็นการสนับสนุนทางวิชาการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

สาเหตุการแพร่ระบาดของยาเสพติด มีข้อมูลแสดงว่า ประชาชน จำนวนมาก คิดว่าเป็นเพราะมาตรการทางกฎหมายและบทลงโทษที่ยังไม่เด็ดขาด รองลงมา คือ การเข้าไปมีผลประโยชน์ร่วมกันของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ คนมีชื่อเสียง ผู้มีอิทธิพลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับขบวนการยาเสพติด การปฏิบัติงานและบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ยังไม่ดีพอ และสภาพสังคมที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรง ทำให้เกิดความเครียด และยังมีผู้ต้องการใช้ยาเสพติดจำนวนมาก

สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ดำเนินการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดปี 2560 (ตุลาคม 2559 - กันยายน 2560) ที่ประกอบด้วย 4 แผน คือ แผนปราบปราม แผนป้องกัน แผนบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด และแผนบริหารจัดการอย่างบูรณาการ ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่พบเห็น/ทราบ เป็นกลุ่มคนอายุ 20-24 ปี มากสุดร้อยละ 47.0 เป็นกลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไปมากที่สุดร้อยละ 46.4 ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากปัญหายาเสพติดร้อยละ 21.6 เพิ่มขึ้นจากเดือนมีนาคม 2560 ที่มีร้อยละ 17.2 แต่ส่วนใหญ่ร้อยละ 18.2 ไม่ได้ประสบปัญหาโดยตรง และร้อยละ 3.4 ประสบปัญหาโดยตรง เรื่องที่ได้รับความเดือดร้อนส่วนใหญ่เป็นการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินมากที่สุด ร้อยละ 16.9 สำนักงาน ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ พบว่า สถานการณ์ยาเสพติด มีการลักลอบนำเข้าจากภายนอกประเทศ พื้นที่ด้านตรงข้ามแนวชายแดน อ.สังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ยังคงเป็นพื้นที่หลักที่มีการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากฝั่งตะวันตกของประเทศจากสถิติเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดตาม การลักลอบนำยาบ้าเข้ามาจากประเทศเมียนมาร์ ยังทำกันต่อเนื่อง และมีแนวโน้มลำเลียงเข้ามาโดยใช้ช่องทางธรรมชาติเพิ่มขึ้น เนื่องจาก ชาวพม่า (ผู้นำทาง) มีความเชี่ยวชาญในพื้นที่ การลักลอบสามารถใช้เส้นทางลัดเลาะจากพุน้ำร้อน มุ่งสู่อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี ซึ่งสามารถมุ่งหน้าสู่อ.จอมบึง จ.

ราชบุรี หรือไปต่อที่ อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี ก่อนลงสู่ภาคใต้หรือเข้า กทม. ได้ เพื่อหลบหลีกจุดตรวจ/สกัด โดยเส้นทางดังกล่าว มีเส้นทางย่อยมากและเป็นถนน 2 เลน ที่มีสภาพดี จุดตรวจน้อยกว่าถนนเส้นหลักมาก

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้ศึกษาต้องการที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติดของชุมชนตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ว่าใช้มาตรการใดมาปฏิบัติเพื่อลดปัญหาเสพติด ผู้ค้า ผู้เสพ และปัญหาอาชญากรรมที่มีผลมาจากยาเสพติด เช่น ลักทรัพย์ ทะเลาะวิวาท เป็นต้น โดยศึกษาเน้นที่การปฏิบัติงานของผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชน เจ้าหน้าที่ตำรวจ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ในการร่วมกันป้องกันปัญหาเสพติด ว่ามีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาเสพติดมากน้อยเพียงใด และปัจจัยใดบ้างที่เป็นสาเหตุที่เป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาเสพติด เพื่อนำเอาผลการศึกษามาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการป้องกันปัญหาเสพติดในพื้นที่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งนี้ยังเป็นการลดอัตราเสี่ยงของผู้เสพยาภายในชุมชนและก่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วนเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาเสพติดแบบยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติดของชุมชนตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี
2. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติดของชุมชนตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาในพื้นที่ชุมชนรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรพนมทวน กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ได้แก่ ปลัดฝ่ายความมั่นคง อำเภอพนมทวน ปลัดเทศบาลรางหวาย กลุ่มผู้นำชุมชนได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ทั้ง 8 หมู่บ้านตำบลรางหวาย จำนวน 16 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบ การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่ปฏิบัติหน้าที่ระยะเวลามากกว่า 3 ปี ในตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ รองผู้กำกับฝ่ายป้องกันและปราบปราม 1 คน ตำรวจผู้บังคับหมู่ป้องกันปราบปราม 1 คน และตำรวจชุมชนสัมพันธ์ 3 คน (จากการสำรวจในพื้นที่ ตำบลรางหวายไม่มีอาสาสมัคร ตำรวจชุมชนและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน)

กลุ่มที่ 2 กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหา ยาเสพติด กรณีศึกษา ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ ปลัดฝ่ายความมั่นคง 1 คน และปลัดเทศบาล 1 คน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้นำชุมชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหา ยาเสพติด กรณีศึกษา ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ กำนัน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 8 คน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาสาระของการศึกษาค้นคว้า วิจัยศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ในการมีส่วนร่วม กับภาครัฐ ประเด็นต่างๆในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของชุมชน ศึกษา แนวทางการป้องกัน การสอดส่องดูแล การประชาสัมพันธ์ และการจัดการในการทำงานร่วมกัน ศึกษาปัญหา อุปสรรคในการร่วมมือ ของภาครัฐกับประชาชน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาค้นคว้า ศึกษาในช่วงเวลา ระหว่างเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2562 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ.2562

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยคุณภาพ

1. แหล่งข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรพนมทวน กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ได้แก่ ปลัดฝ่ายความมั่นคง อำเภอพนมทวน ปลัดเทศบาลรางหวาย กลุ่มผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ทั้ง 8 หมู่บ้านตำบลรางหวาย จำนวน 16 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มตัวอย่างแบบ การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

ประเภทของเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์ องค์ประกอบของเครื่องมือ คือการสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่ได้ระบุไว้ตามตัวอย่างโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง วิธีการนี้ผู้วิจัยใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่กรณีศึกษา โดยสัมภาษณ์เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาเสพติด จำนวน 16 คน โดยต้องมีการขอหนังสือรับรองจากมหาวิทยาลัย เพื่อยืนยันการเก็บข้อมูลดังกล่าวเพื่อศึกษา และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ผู้วิจัยเข้าไปยังชุมชนที่ใช้เป็นกรณีศึกษาเพื่อสังเกต การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในชุมชน การจัดกิจกรรมในชุมชน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการ 3 ระยะ คือ

1. ทบทวนวรรณกรรม เป็นการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือหรือวารสารต่าง ๆ ตลอดจนข่าวสารและอินเทอร์เน็ต
2. ดำเนินการติดต่อเพื่อขอสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และสมาชิกในตำบลรางหวาย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการป้องกันปัญหาเสพติด กรณีศึกษา ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี
3. การวิจัยภาคสนาม การวิจัยครั้งนี้อาศัยขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาภาคสนามเป็นหลักสำคัญ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามจากบุคคลกลุ่มตัวอย่างและบันทึกข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการ ดังนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่ไปกับการเก็บข้อมูล โดยใช้รูปแบบการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) เป็นการจัดระเบียบข้อมูลดิบที่กระจายให้เป็นระบบ โดยข้อมูลที่มีความคล้ายคลึงกันมาอยู่ด้วยกัน
2. การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) คือการหาลักษณะร่วมของข้อมูลและสรุปข้อมูลที่ได้มาเป็นอย่างไร
3. การตีความข้อมูล (Interpretation) การวิเคราะห์ข้อมูล มุ่งเน้นการหาความหมายของข้อมูลที่มีอยู่ ทำความเข้าใจในว่าข้อมูลบอกอะไรแก่เราบ้าง

ผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาอาชญากรรม การศึกษา ชุมชนตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาอาชญากรรม การศึกษา ชุมชนตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาอาชญากรรม การศึกษา ชุมชนตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการดำเนินงานโดยตำรวจชุมชนสัมพันธ์ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาอาชญากรรม โดยการนำหลักการของตำรวจชุมชนสัมพันธ์มาเป็นยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานการประยุกต์ทฤษฎีผู้รับใช้ชุมชนไปสู่การปฏิบัติ สามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น สายตรวจเดินเท้า, สถานีตำรวจชุมชน (Neighborhood Ministrations) และ ศูนย์ประสานงานชุมชน (Community Centers), ยุทธศาสตร์การเข้าถึงและการจัดตั้งองค์กรชุมชน (Police Organizing and Outreach Strategies), การดำเนินงานของ สถานีตำรวจภูธรพนมทวน โดยการจัดทำโครงการตำรวจบ้านนั้นจึงเปรียบ เหมือนสถานีตำรวจชุมชนที่เกิดจากการริเริ่มและสนับสนุนของตำรวจในระดับผู้บริหารโดยใช้ทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ และแนวคิดการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ประชาชนสามารถดูแลความปลอดภัยใน ชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนการตรวจสอบป้องกันยาเสพติดของชุมชนด้วยตนเอง จากแนวคิดดังกล่าว ทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในขั้นตอนการทำประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็น ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคนในชุมชนสนับสนุนให้ดำเนินการ อีกทั้งยังมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมเป็นสายตรวจประชาชน (Citizen Patrols) สามารถดูแลรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ภายใน ชุมชนตนเองการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยการเข้าไปรับใช้ให้บริการแก่ประชาชนคือแนวทาง การปฏิบัติของ ทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจกับประชาชนในชุมชนรางหวายมีทั้งในระดับตำรวจผู้บริหารและปฏิบัติกร โดยตำรวจผู้บังคับบัญชามีการสร้าง ความสัมพันธ์กับผู้นำชุมชนด้วยการออกตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการเข้าไปสนับสนุน ชุมชนทำให้ ประชาชนเกิดความไว้วางใจและเห็นถึงความตั้งใจจริงของตำรวจในระดับผู้บังคับบัญชามากยิ่งขึ้น ในส่วนของตำรวจชุมชนสัมพันธ์จะเข้าไปฝังตัวอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลาค่อนข้างยาวนาน เพื่อให้เข้าใจถึงสภาพของชุมชนอย่างแท้จริง และให้บริการแก่ประชาชนทั้งในด้านการดูแล ความปลอดภัย การออกตรวจเยี่ยมทำให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การร่วมกันระบุมปัญหาและ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน (Problem Solving) การตอบสนองความต้องการด้านต่าง ๆ ที่ประชาชนต้องการ ซึ่งภายในชุมชน การจัดหาทุนสนับสนุน และอุปกรณ์กีฬาเพื่อเยาวชนในพื้นที่ ตลอดจนการดูแลเรื่องความเป็นอยู่และเรื่องสุขภาพของคนในชุมชน

โดยที่ตำรวจดูแลประชาชนเหมือนเป็นญาติพี่น้อง ซึ่งจะทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการตำรวจคือส่วนหนึ่งของชุมชน เป็นผลทำให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจตำรวจและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จากที่กล่าวมาในข้างต้น จึงสะท้อนให้เห็นว่าสถานีตำรวจภูธรพนมทวน ได้นำหลักการตำรวจชุมชนสัมพันธ์มาเป็นยุทธศาสตร์หลักใน

การปฏิบัติงาน ระหว่างตำรวจและประชาชน องค์ประกอบที่สำคัญของการนำทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ไปปฏิบัติ จะต้องประกอบด้วย ผู้นำตำรวจ ผู้ปฏิบัติ และชุมชน แนวทางการบริหารงานของผู้นำตำรวจ สถานีตำรวจภูธรพนมทวน ได้สะท้อนให้เห็น วิสัยทัศน์ในการทำงานและความเข้าใจในหลักการทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ทำให้สามารถนำหลักการไปปฏิบัติและพัฒนาให้เหมาะสมสอดคล้องกับพื้นที่ของตน และยังเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า สถานีตำรวจภูธรพนมทวน ได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดทุกชั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ที่เป็นการ ปฏิบัติงานร่วมกับชุมชนโดยใช้แนวทางประชาธิปไตย (Oliver, 2008) ในส่วนของมาตรการด้านการปราบปราม เจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินการปราบปราม ผู้ค้ายาเสพติดอย่างเด็ดขาด เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนว่าตำรวจจัดการกับผู้ค้ายาเสพติด อย่างจริงจัง และไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีผลประโยชน์กับกลุ่มผู้ค้า ในด้านมาตรการด้านการบำบัดฟื้นฟู เจ้าหน้าที่ตำรวจชุมชนสัมพันธ์จะปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากศูนย์บริการสาธารณสุข ในการค้นหาผู้เสพจากทุกครัวเรือนเพื่อทำการตรวจปัสสาวะ จากนั้นจัดทำบัญชีรายชื่อผู้เสพ และทำการชักชวนให้เข้าร่วมโครงการบำบัดด้วยตนเอง ในระหว่าง ดำเนินโครงการตำรวจจะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหาและหา จุดบกพร่องจากการดำเนินโครงการ ตลอดจนการกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อนำมาพัฒนา วิธีการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ใช้พลังความร่วมมือของประชาชนและจิตอาสาในชุมชนรางวัล เช่น แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งดำเนินงานโดยการใช้พลังความร่วมมือของ ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ ประชาชน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน และอาสาสมัครพิทักษ์ชุมชนร่วมกันบริหาร สถานีและ การใช้สายตรวจเดินเท้าในการดูแลความสงบเรียบร้อยภายในชุมชน โดยมีตำรวจทำหน้าที่ เป็นพี่เลี้ยง การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถดูแลชุมชนของตนเองได้ มีความสอดคล้องกับทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ซึ่งมุ่งเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน การค้นหาแนวร่วมเพื่อมาปฏิบัติ

นอกจากการใช้พลังความร่วมมือของประชาชนและอาสาสมัครในรูปแบบที่ได้กล่าวในข้างต้น คืออาสาสมัครประชาชนแล้ว ตำรวจยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในรูปแบบอื่นๆ ได้ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ เช่น สมาชิกแจ้งข่าวยาเสพติด เป็นต้น การแสวงหาความร่วมมือและผู้สนับสนุน (Enhancer) ตำรวจผู้ปฏิบัติงานในชุมชนรางวัลมีการร่วมมือกันกับผู้นำชุมชนโดยการประสานงานกับผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชนให้ร่วมกัน ชักชวนคนในพื้นที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครเพื่อดูแลความเรียบร้อยของชุมชน การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้นำชุมชนยังส่งผลทำให้ตำรวจได้รับความร่วมมือในเรื่องการประชาสัมพันธ์โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เช่น ผู้นำชุมชนช่วยประกาศผ่านหอกระจายข่าว คณะกรรมการชุมชนช่วยเดิน

ประชาสัมพันธ์ รายละเอียดโครงการตามบ้านเรือน และรองลงมาคือประธานชุมชน บุคคลเหล่านี้จึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการโน้มน้าวให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรม และโครงการต่าง ๆ

ด้านปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมของชุมชนตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ประชาชนยังไม่ค่อยไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ขั้นตอนแรกของการปฏิบัติหน้าที่ตำรวจชุมชนสัมพันธ์คือการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ ประชาชน เพื่อให้ชาวบ้านเกิดความไว้วางใจ และลดความหวาดระแวงต่อตำรวจ การเริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์ในช่วงแรกนั้นพบว่าประชาชนในพื้นที่ยังคงมีความไม่ไว้วางใจตำรวจ เพราะประชาชนเกรงว่าตำรวจจะเข้ามาดำเนินการเรื่องการเมือง เนื่องจากปัญหาทางการเมืองในปัจจุบันทำให้ ประชาชนในพื้นที่แบ่งเป็นฝักเป็นฝ่าย ทำให้ในการทำกิจกรรมในบางครั้ง ประชาชนไม่ยอมเข้าร่วม ถ้าหากตำรวจสามารถทำให้ประชาชนไว้วางใจ และเกิดความสนิทสนมได้จะส่งผล ทำให้การปฏิบัติงานราบรื่นมากยิ่งขึ้น และการเข้ามาปฏิบัติงาน ของตำรวจฝ่ายอื่น ๆ มีความสะดวกและรวดเร็วด้วยเช่นกัน ดังนั้นตำรวจชุมชนสัมพันธ์จะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจังและมีความจริงใจ เพื่อพิสูจน์ว่าตำรวจ ไม่ได้เข้ามาทำงานโดยมีการเมืองแอบแฝง แต่ตำรวจต้องการเข้ามาช่วยเหลือชุมชนให้ดีขึ้น โดยขั้นตอนนี้ตำรวจต้องมีความอดทนและใช้ระยะเวลาพอสมควร การพบปะประชาชนต้องทำอย่างสม่ำเสมอ พร้อมกันนั้นตำรวจยังต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจทั้งด้าน กายภาพและด้านประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาและทำความเข้าใจข้อปฏิบัติของชุมชน

ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้เกียรติและเคารพชุมชนด้วย เนื่องจากตำรวจชุมชนสัมพันธ์เคยปฏิบัติหน้าที่ในการหาข่าวและเคยรู้จักคนในมาเป็นระยะเวลายาวนาน จึงเริ่มสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่คุ้นเคยกันมาก่อน และ ใช้ความสัมพันธ์แบบญาติพี่น้องซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย อีกทั้งต้องเข้าไปทำความสนิทสนมทุกกลุ่ม ทุกฝ่าย ทุกสี และไม่พูดคุยหรือสนทนาประเด็นเรื่องการเมือง ตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่เพื่อ พิสูจน์ว่าตำรวจต้องการช่วยเหลือคนในชุมชนจนทำให้ประชาชนได้ประจักษ์และเกิดการบอกต่อแบบ ปากต่อปากว่าตำรวจเข้ามาช่วยเหลือชุมชนอย่างแท้จริง ตัวอย่างเช่นการปฏิบัติงานด้านการช่วยเหลือ และบำบัดรักษาผู้เสพอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทำให้สามารถบำบัดผู้เสพให้หายขาดได้ คนในชุมชนจึง ได้เห็นถึงความตั้งใจของตำรวจในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในชุมชน

กลุ่มวัยรุ่นมั่วสุมก่อให้เกิดความเสียหายแก่ปัญหาอาชญากรรม การแก้ปัญหายุวชนมั่วสุมและสร้างความเดือดร้อนให้ชาวบ้าน ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ควรพบปะและทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง และดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ร่วมกับกลุ่มวัยรุ่นเหล่านั้น เพื่อเป็นการบำบัดปัญหาประโยชน์ต่อสังคมและใช้เวลาว่างไปในทางที่ถูกต้อง เช่น กิจกรรม ด้านการพัฒนาชุมชน คือ การปรับสภาพแวดล้อมในชุมชน หรือกิจกรรมออกกำลังกาย เป็นต้น

อภิปรายผล

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมของชุมชนตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมของชุมชนตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการดำเนินงานโดยตำรวจชุมชนสัมพันธ์ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาอาชญากรรม โดยการนำหลักการของตำรวจชุมชนสัมพันธ์มาเป็นยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานการประยุกต์ทฤษฎีผู้รับใช้ชุมชนไปสู่การปฏิบัติสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น โครงการ D.A.R.E. ,สายตรวจเดินเท้า,สถานีตำรวจชุมชน (Neighborhood Ministrations) และศูนย์ประสานงานชุมชน (Community Centers), ยุทธศาสตร์การเข้าถึงและการจัดตั้งองค์กรชุมชน (Police Organizing and Outreach Strategies), การดำเนินงานของ สถานีตำรวจภูธรพนมทวน

โดยการจัดทำโครงการตำรวจบ้านนั้นจึงเปรียบ เหมือนสถานีตำรวจชุมชนที่เกิดจากการริเริ่มและสนับสนุนของตำรวจในระดับผู้บริหารโดยใช้ทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ และแนวคิดการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ประชาชนสามารถดูแลความปลอดภัยใน ชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนการตรวจสอบป้องกันยาเสพติดของชุมชนด้วยตนเอง จากแนวคิดดังกล่าว ทำให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในขั้นตอนการทำประชาติเพื่อรับฟังความคิดเห็น ชุมชนตนเองการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยการเข้าไปรับใช้ให้บริการแก่ประชาชนคือ แนวทาง การปฏิบัติของ ทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจกับประชาชนในชุมชนรางหวายมีทั้งในระดับตำรวจผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ โดยตำรวจผู้บังคับบัญชาจะสร้าง ความสัมพันธ์กับผู้นำชุมชนด้วยการออกตรวจเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการเข้าไปสนับสนุน ชุมชนทำให้ ประชาชนเกิดความไว้วางใจและเห็นถึงความตั้งใจจริงของตำรวจในระดับผู้บังคับบัญชามากยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาในข้างต้นจึงสะท้อนให้เห็นว่าสถานีตำรวจภูธรพนมทวน ได้นำหลักการตำรวจชุมชนสัมพันธ์มาเป็นยุทธศาสตร์หลักในการปฏิบัติงาน ระหว่างตำรวจและประชาชน องค์ประกอบที่สำคัญของการนำทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ไปปฏิบัติ จะต้องประกอบด้วย ผู้นำตำรวจ ผู้ปฏิบัติ และชุมชน แนวทางการบริหารงานของผู้นำตำรวจ สถานีตำรวจภูธรพนมทวน ได้สะท้อนให้เห็น วิสัยทัศน์ในการทำงานและความเข้าใจในหลักการทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ทำให้สามารถนำหลักการไปปฏิบัติและพัฒนาให้เหมาะสมสอดคล้องกับพื้นที่ของตน และยังเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า สถานีตำรวจพนมทวน ได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาอาชญากรรมทุกชั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ที่เป็นการ ปฏิบัติงานร่วมกับชุมชนโดยใช้แนวทางประชาธิปไตย ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ใช้พลังความร่วมมือของประชาชนและจิตอาสาในชุมชนรางหวาย เช่น แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม ซึ่งดำเนินงานโดยการใช้พลังความร่วมมือของ ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ ประชาชน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน

คณะกรรมการชุมชน และอาสาสมัครพิทักษ์ชุมชนร่วมกันบริหาร สถานีและ การใช้สายตรวจเดินเท้าในการดูแลความสงบเรียบร้อยภายในชุมชน โดยมีตำรวจทำหน้าที่ เป็นพี่เลี้ยง การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถดูแลชุมชนของตนเองได้ มีความสอดคล้องกับทฤษฎีตำรวจชุมชนสัมพันธ์ซึ่งมุ่งเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน การค้นหาแนวร่วมเพื่อมาปฏิบัติ นอกจากการใช้พลังความร่วมมือของประชาชนและอาสาสมัครในรูปแบบที่ได้กล่าวในข้างต้น คืออาสาสมัครประชาชนแล้ว ตำรวจยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในรูปแบบอื่นๆ ได้ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ เช่น สมาชิกแจ้งข่าวยาเสพติด เป็นต้น การแสวงหาความร่วมมือและผู้นับสนุน (Enhancer) ตำรวจผู้ปฏิบัติงานในชุมชนรายหวายมีการร่วมมือกันกับผู้นำชุมชน

โดยการประสานงานกับผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชนให้ร่วมกัน ชักชวนคนในพื้นที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครเพื่อดูแลความเรียบร้อยของชุมชน การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้นำชุมชนยังส่งผลทำให้ตำรวจได้รับความร่วมมือในเรื่องการประชาสัมพันธ์โครงการหรือกิจกรรม ต่างๆ เช่น ผู้นำชุมชนช่วยประกาศผ่านหอกระจายข่าว คณะกรรมการชุมชนช่วยเดินประชาสัมพันธ์ รายละเอียดโครงการตามบ้านเรือน และรองลงมาคือประธานชุมชน บุคคลเหล่านี้จึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการโน้มน้าวให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรม และโครงการต่างๆ ในส่วนของมาตรการด้านการปราบปราม เจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินการปราบปราม ผู้ค้ายาเสพติดอย่างเด็ดขาด เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนว่าตำรวจจัดการกับผู้ค้ายาเสพติดอย่างจริงจัง และไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหรือมีผลประโยชน์กับกลุ่มผู้ค้า ในด้านมาตรการด้านการบำบัดฟื้นฟูเจ้าหน้าที่ตำรวจชุมชนสัมพันธ์จะปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขจากศูนย์บริการสาธารณสุข ในการค้นหาผู้เสพยาจากทุกครัวเรือนเพื่อทำการตรวจปัสสาวะ จากนั้นจัดทำบัญชีรายชื่อผู้เสพยา และทำการชักชวนให้เข้าร่วมโครงการบำบัดด้วยตนเอง ในระหว่าง ดำเนินโครงการตำรวจจะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหาและหา จุดบกพร่องจากการดำเนินโครงการ ตลอดจนการกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อนำมาพัฒนา วิธีการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในการป้องกันเด็กและเยาวชนให้ห่างไกลจากยาเสพติด ตำรวจและชุมชนได้สนับสนุนให้เด็ก และเยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยผ่านกิจกรรมและโครงการต่างๆ คือ การจัดกิจกรรม วันเด็ก การส่งเด็กและเยาวชนไปเข้าค่าย การจัดตั้งศูนย์กีฬาในชุมชน การสนับสนุนให้เด็กและ เยาวชนเข้าแข่งขันรายการกีฬาต่างๆ การดูแลเรื่องเด็กและเยาวชนเป็นอีกบทบาทหนึ่งที่สำคัญของ ตำรวจชุมชนสัมพันธ์เนื่องจากเด็กและเยาวชนในชุมชนรายหวายเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ควรได้รับการ ดูแลเป็นพิเศษ (Targeting Special Groups) เพราะเป็นกลุ่มเสี่ยง (At-Risk-Youths) ที่อาจได้รับ อันตรายจากภัยของยาเสพติด

จากข้อมูลดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นว่าสถานีตำรวจพนมทวน มีการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดครบทั้ง 2 รูปแบบ คือ การใช้มาตรการทั้งเชิงรับและเชิงรุกการเป็นพันธมิตรเชิงหุ้นส่วนกับชุมชน (Community Partnership) การป้องกันปัญหายาเสพติดไม่ใชหน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ตามหลักการทฤษฎี

ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ตำรวจและประชาชนเป็นหุ้นส่วนร่วมกันรับผิดชอบป้องกันปัญหายาเสพติด จากการนำ ทัศนคติตำรวจชุมชนสัมพันธ์ไปปฏิบัติในชุมชนวางหายนั้นได้แสดงให้เห็นถึงการเป็นหุ้นส่วนร่วมกันในการ แก้ไขปัญหาระหว่างตำรวจ และประชาชน ทั้งในด้านการมีอาสาสมัครประชาชนร่วมตรวจตราความเรียบร้อย ภายในชุมชน เพื่อการป้องกันยาเสพติด โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง หรือแม่กระทั่งร่วมกัน ทำงานเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในชุมชน ซึ่งมีกรใช้วิธีปราบปรามผู้ค้ายาอย่างเด็ดขาด

และสำหรับผู้เสพยาจะใช้วิธีการบำบัดเพราะถือว่าเป็นผู้ป่วยที่ควรได้รับการรักษา โดยผู้นำชุมชน คณะกรรมการชุมชน ในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ เช่น ร่วมกับตำรวจ ค้นหาผู้เสพยา และชักชวนให้เข้ารับการบำบัด การประชาสัมพันธ์และทำความเข้าใจกับผู้ปกครองหรือญาติพี่น้องของผู้เสพยา เจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขร่วมกันปฏิบัติตาม ขั้นตอนการบำบัดผู้เสพยาภายในชุมชน และร่วมกัน กำหนดหลักเกณฑ์และคัดเลือกบ้านสีขาวตาม โครงการแก้ปัญหายาเสพติด เป็นต้น จากการร่วมกันป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในชุมชนจึงเป็นผลให้ปัญหายาเสพติดลดลง ไม่มีผู้ค้ายาในชุมชน และสามารถ บำบัดผู้เสพยาให้หายขาดได้ อีกทั้งยังทำให้ปัญหาการทะเลาะวิวาทลดลงด้วย

ประชาชนในพื้นที่คลายความกังวลเรื่องยาเสพติดสิ่งที่เป็นผลพลอยได้จากการใช้ทัศนคติตำรวจชุมชนสัมพันธ์เป็นหลักในการปฏิบัติงานคือการ เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนและตำรวจ ช่องว่างระหว่างทั้งสองฝ่ายลดลง ประชาชนมีความไว้วางใจตำรวจมากยิ่งขึ้น ส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีทั้งในระดับบุคคลและองค์กร จากการศึกษาพบว่า คนในชุมชนวางหายมีความรู้สึกต่อตำรวจชุมชนสัมพันธ์เหมือนกับเป็นบุคคลหนึ่งของ ชุมชน และมีความสัมพันธ์เหมือนญาติพี่น้องที่สามารถพึ่งพิงกันได้ อีกทั้งยังมีความรู้สึกภูมิใจที่มีตำรวจเข้ามา ดูแลชุมชนอย่างใกล้ชิด ตลอดจนตำรวจในฝ่ายอื่นๆ ของสถานีตำรวจภูธรพนมทวนที่ได้มี โอกาสทำงานร่วมกับ คนในชุมชน โดยยึดหลักการใช้ความสัมพันธ์แบบพี่น้องและให้เกียรติประชาชน ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึก ที่ดีต่อตำรวจมากยิ่งขึ้น

ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการป้องกันปัญหายาเสพติดของชุมชนตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ประชาชนยังไม่ค่อยไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ขั้นตอนแรกของการ ปฏิบัติหน้าที่ตำรวจชุมชนสัมพันธ์คือการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ ประชาชน เพื่อให้ชาวบ้านเกิดความไว้วางใจ และลดความหวาดระแวงต่อตำรวจ การเริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์ในช่วงแรกนั้นพบว่าประชาชนในพื้นที่ยังคงมี ความไม่ไว้วางใจตำรวจ เพราะประชาชนเกรงว่าตำรวจจะเข้ามาดำเนินการเรื่องการเมือง เนื่องจากปัญหา ทางการเมืองในปัจจุบันทำให้ ประชาชนในพื้นที่แบ่งเป็นฝักเป็นฝ่าย ทำให้ในการทำกิจกรรมในบางครั้ง ประชาชนไม่ยอมเข้าร่วม ถ้าหากตำรวจสามารถทำให้ประชาชนไว้วางใจ และเกิดความสนิทสนมได้จะส่งผล ทำให้การปฏิบัติงานราบรื่นมากยิ่งขึ้น และการเข้ามาปฏิบัติงาน ของตำรวจฝ่ายอื่นๆ มีความสะดวกและ รวดเร็วด้วยเช่นกัน ดังนั้นตำรวจชุมชนสัมพันธ์จะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจังและมีความจริงใจ

เพื่อพิสูจน์ว่าตำรวจ ไม่ได้เข้ามาทำงานโดยมีการเมืองแอบแฝง แต่ตำรวจต้องการเข้ามาช่วยเหลือชุมชนให้ดีขึ้น โดยขั้นตอนนี้ตำรวจต้องมีความอดทนและใช้ระยะเวลาพอสมควร การพบปะประชาชนต้องทำอย่าง สม่ำเสมอ พร้อมกันนั้นตำรวจยังต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจทั้งด้านกายภาพและด้านประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาและทำความเข้าใจข้อปฏิบัติของชุมชน ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้เกิดมิตรและเคารพชุมชนด้วย เนื่องจากตำรวจชุมชนสัมพันธ์เคยปฏิบัติหน้าที่ในการหาข่าวและเคยรู้จักคนในมาเป็นระยะเวลายาวนาน จึงเริ่มสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่คุ้นเคยกันมาก่อนและ ใช้ความสัมพันธ์แบบญาติพี่น้องซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย อีกทั้งต้องเข้าไปทำความสนิทสนมทุก กลุ่ม ทุกฝ่าย ทุกสี และไม่พูดคุยหรือสนทนาประเด็นเรื่องการเมือง ตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่เพื่อ พิสูจน์ว่าตำรวจต้องการช่วยเหลือคนในชุมชนจนทำให้ประชาชนได้ประจักษ์และเกิดการบอกต่อแบบ ปากต่อปากว่าตำรวจเข้ามาช่วยเหลือชุมชนอย่างแท้จริง ตัวอย่างเช่นการปฏิบัติงานด้านการช่วยเหลือ และบำบัดรักษาผู้เสพยาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทำให้สามารถบำบัดผู้เสพยาให้หายขาดได้ คนในชุมชนจึง ได้เห็นถึงความตั้งใจของตำรวจในการแก้ไขปัญหาเสพติดภายในชุมชน

กลุ่มวัยรุ่นนั่วมั่วสุ่มก่อให้เกิดความเสี่ยงในการเกิดปัญหาเสพติด การแก้ปัญหาวัยรุ่นนั่วมั่วสุ่มและสร้างความเดือดร้อนให้ชาวบ้าน ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ควรพบปะและทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง และดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ร่วมกับกลุ่มวัยรุ่นเหล่านั้น เพื่อเป็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและใช้เวลาว่างไปในทางที่ถูกต้อง เช่น กิจกรรม ด้านการพัฒนาชุมชน คือ การปรับสภาพแวดล้อมในชุมชน กิจกรรมทางศาสนา สมาธิบำบัด หรือกิจกรรมออกกกำลังกาย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรขยายพื้นที่การวิจัยให้ครอบคลุมพื้นที่ทุกตำบลในเขต อำเภออื่นหรือพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดปัญหาเสพติด
2. ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อรับทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ได้แก่ กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจ กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ กลุ่มผู้นำชุมชน รวมทั้งพระสงฆ์ เพื่อพัฒนาเยาวชน

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎา นาคประสิทธิ์. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี**. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม. วิทยาลัยบริหารรัฐกิจและรัฐศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต. 2557

ส่วนข่าวกรองยุทธศาสตร์. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 25 ธันวาคม 2560

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.). **สรุปผลการดำเนินงานด้านยาเสพติดประจำปี**. โดย นายศิรินทร์ยา สิทธิชัย เลขาธิการ ป.ป.ส. 2561

ส่วนวิเคราะห์ข่าวและเฝ้าระวัง สำนักงาน ป.ป.ส.ภ.8. **สถานการณ์ยาเสพติดพื้นที่ 7 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ประจำเดือนพฤษภาคม**. สำนักงาน ป.ป.ส.กระทรวงยุติธรรม 2561

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดกาญจนบุรี. **สรุปผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติด ตามยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จังหวัดกาญจนบุรี**. 2561

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและพยากรณ์ทางการเกษตร แม็โจ้โพลล์, 2561

Oliver, W. M. **Community-oriented Policing: A systemic approach to policing**. New Jersey: Pearson Prentice Hall 2008

การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา
The Usage of Innovation and Technology for Learning Management
in Buddhist Subject for Primary

พระมหาสมบัติ ธนปญโญ, ผศ.ดร.¹

พระครูปลัดประสิทธิ์ ฐิติโก (สร้อยทองคำ)²

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนการสอนปัจจุบันได้นำทฤษฎีการเรียนรู้และหลักการแนวคิดทางเทคโนโลยี การศึกษาในทักษะต่างๆมาใช้ร่วมกันอย่างผสมผสานเพื่อก่อให้เกิดคุณภาพของการสอนเทคโนโลยีทางการ ศึกษาการใช้วัสดุอุปกรณ์เข้าช่วยในการจัดการเรียนการสอนได้มีบทบาทอย่างมากในการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการ เรียนรู้เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการสอน ให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ทำให้เกิดสภาพการณ์ที่ มั่นใจได้ว่าจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์ของบทเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ๑ ประการ คือ

๑. ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแข็งขัน ด้วยความพึงพอใจและเต็มใจที่จะเรียนรู้

๒. ให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับอย่างฉับพลัน ช่วยกระตุ้นผู้เรียนต้องการจะเรียนรู้ต่อไป

๓. ให้ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงด้วยการให้ประสบการณ์แห่งความสำเร็จเรียนรู้ด้วยความพอใจ

๔. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นขั้นตอนทีละน้อย ไม่เกิดความดับข้องใจ เรียนด้วยความสนใจ พอใจ และ

ไม่เบื่อหน่าย

จากหลักการและแนวคิดข้างต้นจะเห็นว่าการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็น สิ่งจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันการจัดทำแผนภาพแผนภูมิหาวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียน การสอนซึ่งไม่เคยใช้มาก่อนเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาการจัดให้มีการสร้างจัดหาวัสดุอุปกรณ์ประกอบการ สอนเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนการจัดให้ครูทำบันทึกการสอนตามลำดับขั้นตอนการสอนของ กิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งครูไม่เคยทำการบันทึกมาก่อนเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนโดยสร้างบทเรียนสำเร็จรูปใช้ในการเรียนการสอนอย่างนี้เป็นการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

² นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย,

ทางการศึกษาขอเสนอแนวดำเนินการจัดทำบทเรียนสำเร็จรูป และบทเรียนโปรแกรม เพื่อใช้ในการเรียนการสอน

คำสำคัญ: การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี, การจัดการเรียนรู้

ABSTRACT

Teaching and learning management Nowadays, learning theory and principles of educational technology are combined to create a quality of teaching, educational technology, and use of materials to help in learning management. Teaching plays a big role in applying the learning theories to promote and support. Resulting in a condition that can be assured how it will happen

1. Allow learners to participate in learning tightly with satisfaction and satisfaction to learn.
2. To provide learners with clear information
3. Learners are encouraged by providing experiences of success.
4. Let the students learn the last step less, without fear and grievances, learn with feeling satisfied and not bored

From the above principles and concepts, it is seen that the use of innovation and educational technology is essential in teaching and learning at present, creating diagrams, finding materials and teaching tools which have never been used before as educational innovation. Providing construction, procurement of teaching materials, is essential in the teaching and learning management, the teachers to make teaching notes respectively. The teaching process of the teaching and learning activities which the teacher has never recorded before is an educational innovation. The teaching and learning activities by creating ready-made lessons used in teaching and learning are the use of innovation and formal technology. Education, preparation, teaching exercises and lesson preparation for teaching and learning

Keyword: The Usage of Innovation and Technology, Learning Management

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการศึกษา และนวัตกรรมการศึกษาไว้หลายมาตรา มาตราที่สำคัญ คือ มาตรา ๖๗ รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทยและใน มาตรา ๒๒ “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ”³

การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จได้ตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ ดังกล่าว จำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาใหม่ๆ ที่จะเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาทางการศึกษาทั้งในรูปแบบของการศึกษาวิจัย การทดลองและการประเมินผลนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด นวัตกรรมที่นำมาใช้ทั้งที่ผ่านมาแล้วและที่จะมีในอนาคตมีหลายประเภทขึ้นอยู่กับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในด้านต่างๆ ในที่นี้จะขอกล่าวคือ นวัตกรรม ๕ ประเภท คือ นวัตกรรมทางด้านหลักสูตรนวัตกรรมการเรียนการสอน นวัตกรรมสื่อการสอน นวัตกรรมการประเมินผลและ นวัตกรรมการบริหารจัดการ⁴

ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology : ICT) ทำให้ทักษะ ที่จำเป็นสำหรับคนในยุคศตวรรษที่ ๒๑ เปลี่ยนไป จากยุคศตวรรษที่ ๒๐ อย่างชัดเจน เหตุเนื่องจากงานที่เคยใช้คนทำงานกับเครื่องจักรกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เพราะคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีโทรคมนาคมได้ขยายขีดความสามารถจนสามารถทำงานแทนที่คนได้ ทำให้สัดส่วนแรงงานลดลงเกิดขึ้นในงานที่ใช้สัมผัสรับรู้อย่างจำเพาะและงานที่ใช้แบบซ้ำๆ ซากๆ ซึ่งเป็นงานที่ป้อนคำสั่งให้คอมพิวเตอร์ทำแทน แต่สัดส่วนแรงงานระดับชาติบางส่วนที่เพิ่มขึ้นในงานที่เน้นการคิดอย่าง ผู้เชี่ยวชาญและต้องใช้การสื่อสารที่ซับซ้อน ซึ่งเป็นงานที่คอมพิวเตอร์ไม่สามารถทำแทนได้คนในศตวรรษที่ ๒๑ จึงต้องมีความเชี่ยวชาญในการสื่อสาร ที่ซับซ้อนจากยุคเดิม ต้องมีไหวพริบในการตอบคำถามเฉพาะหน้าอย่าง ฉับพลัน และควบคุมการเจรจา ถกเถียง ที่ไม่เป็นระเบียบได้อย่างราบรื่น หรือถ้าเป็นครูก็ต้องเป็นครูที่เชี่ยวชาญในการสื่อสารและมีไหวพริบในการจัดการ และควบคุมห้องเรียนที่วุ่นวายให้เป็นห้องเรียนที่มีการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ราบรื่น สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ที่ชัดเจนและนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

³ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ, ๒๕๖๑, ศราชกิจจานุเบกษา เผยแพร่ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียน ๒ ฉบับที่) พ, ,๒๕๖๑ ว่าด้วยเครื่องแบบนักเรียน ๒ ฉบับที่) พ,๒๕๖๑ ,ศ,

⁴ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, ๘๐ นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, พิมพ์ครั้งที่ ๗, พิ บานานทบุรี ลานซ์ดีไซด์แอนปรินต์ติ้ง, ๒๕๕๙,

การสอนวิชาพระพุทธศาสนา แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม และคุณธรรมจริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในอดีตจนถึงปัจจุบันยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเพราะครูยังขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์กระตือรือร้นและใช้วิธีการบรรยายมากกว่าการใช้สื่อให้ผู้เรียนสนใจการเรียน ดังนั้นจึงทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายต่อวิชาที่เรียนเพื่อให้นักเรียนสนใจการเรียนมากขึ้น⁵

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา อันจะเป็นประโยชน์ในส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เพื่อนำผลของการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนโดยใช้วัตกรรมการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาต่อไป

คอมพิวเตอร์ที่นำมาใช้ในวงการการศึกษา หรืออาจเรียกว่า คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา (Computer-Based Education, Instructional Computer : IC, Computer-Based Instruction : CBI) มีความหมายเหมือนกันคือ การนำคอมพิวเตอร์ มาใช้ประโยชน์ในด้านการศึกษา ไม่ว่าจะ เป็นการจัดการเรียนการสอน การลงทะเบียน การจัดทำบัตรนักศึกษา การจัดทำผลการเรียนการสอนรวมไป จนถึงการออกใบรับรองการจบหลักสูตร Robert Taylor นักเทคโนโลยีการศึกษา ได้แบ่งการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา ไว้ในหนังสือ the Computer in the School : Tutor, Tutee โดยได้แบ่งการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในโรงเรียนออกเป็น ๓ ลักษณะคือ การใช้คอมพิวเตอร์ในลักษณะของติวเตอร์ การใช้คอมพิวเตอร์ในลักษณะของอุปกรณ์ การเรียนการสอนและการใช้คอมพิวเตอร์ในลักษณะของผู้เรียน แต่กระบวนการในการจัดการศึกษาในภาพรวม ไม่ได้หมายถึงสถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ทั้งนี้ยังมีหน่วยงานทางการศึกษาและองค์กรอื่นที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและสนับสนุนการจัดการศึกษาด้วย ฉะนั้นบทบาทของคอมพิวเตอร์ที่จำเป็นต้องนำมาใช้ในการศึกษา จึงแบ่งเป็น ๓ ประเภทใหญ่ ๆ คือ

๑. คอมพิวเตอร์เพื่อการบริหาร (computer Applications into Administration)

การบริหารการศึกษานับเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดทิศทาง นโยบาย อันนำไปสู่แนวทางปฏิบัติในการจัดการศึกษา ทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น สิ่งสำคัญในการที่จะช่วยให้บริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพก็คือความพร้อมของข้อมูลในการบริหารจัดการเพื่อการตัดสินใจและกำหนดนโยบายการศึกษา คอมพิวเตอร์จึงเข้ามามีบทบาทในการบริหารการศึกษามากขึ้น ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานตั้งอยู่บนฐานข้อมูลที่ชัดเจนถูกต้องและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด สรุปได้ดังนี้

⁵ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ , (สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๒)

๑.๑ การบริหารงานทั่วไป เป็นการนำคอมพิวเตอร์ช่วยในการบริหารงานบุคคล งานธุรการ การเงินและบัญชีการประชาสัมพันธ์ รวมถึงการจัดทำระบบฐานข้อมูล (Management Information System :MIS) เพื่อประโยชน์ในการวางแผนและบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

๑.๒ งานบริหารการเรียนการสอน เป็นการนำคอมพิวเตอร์ช่วยในการบริหารของครูผู้สอน นอกเหนือจากงานด้านการสอนปกติ เช่น งานทะเบียน งานด้านเอกสาร การจัดตารางสอน ตารางสอบ การตรวจและการเก็บรวบรวมคะแนน การสร้าง-วิเคราะห์ข้อสอบ การวัดและประเมินผลการเรียน เป็นต้น

๒. คอมพิวเตอร์เพื่อการจัดการเรียนการสอน (Computer -Managed Instruction)

การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยจัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนไม่ต้องเสียเวลากับการงานบริหาร ครูผู้สอนจะได้มีเวลาไปปรับปรุงบทเรียนให้ทันสมัยและมีเวลาให้กับนักเรียนมากขึ้น เช่น การจัดเลือกข้อสอบ การตรวจและให้คะแนนและวิเคราะห์ข้อสอบ การเก็บประวัตินักเรียนเฉพาะวิชาที่สอนเพื่อพัฒนาการด้านการเรียนและการให้คำปรึกษา และช่วยในการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการเรียนการสอนของวิชาที่สอน รวมถึงการนำคอมพิวเตอร์มาช่วยในการจัดการเรียนการสอนจะทำให้ครูผู้สอนสามารถวิเคราะห์ผู้เรียนเพื่อออกแบบและพัฒนาระบบการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกับวัตถุประสงค์และความต้องการของผู้เรียน

๓. คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer -Assisted Instruction : CAI)

คอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นกระบวนการเรียนการสอน โดยใช้สื่อคอมพิวเตอร์ ในการนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวต่างๆ มีลักษณะเป็นการเรียนโดยตรง และเป็นการเรียน แบบมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive) คือสามารถโต้ตอบระหว่างผู้เรียนกับคอมพิวเตอร์ได้ เช่นเดียวกับการสอนระหว่างครูกับนักเรียนที่อยู่ในห้องตามปกติ คอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีหลายประเภทตามวัตถุประสงค์ที่จะให้นักเรียนได้เรียน กล่าวคือ ประเภทติวเตอร์ ประเภทแบบฝึกหัด ประเภทการจำลอง ประเภทเกม ประเภทแบบทดสอบซึ่งในแต่ละประเภทก็มีจุดมุ่งหมายในการให้ความรู้แก่ผู้เรียนแต่วิธีการที่แตกต่างกันไป ข้อดีของการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนคือช่วยลดความแตกต่างระหว่างผู้เรียน เช่นผู้ที่มีผลการเรียนต่ำ ก็สามารถชดเชยโดยการเรียนจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนได้ และสำหรับผู้ที่มีผลการเรียนสูงก็สามารถเรียนเสริมบทเรียนหรือเรียนล่วงหน้าก่อนที่ผู้สอนจะทำการสอนก็ได้⁶

คำว่า "นวัตกรรม" เป็นคำที่ค่อนข้างจะใหม่ในวงการศึกษาของไทยคำนี้เป็นศัพท์บัญญัติของคณะกรรมการพิจารณาศัพท์วิชาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มาจากภาษาอังกฤษว่า Innovation มาจากคำกริยารว่า Innovate แปลว่าทำใหม่เปลี่ยนแปลงให้เกิดสิ่งใหม่ในภาษาไทยเดิมใช้คำว่า "นวกรรม" ต่อมาพบว่าคำนี้มีความหมายคลาดเคลื่อนจึงเปลี่ยนมาใช้คำว่า นวัตกรรม หมายถึงการนำสิ่งใหม่ๆเข้ามาเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมจากวิธีการที่ทำอยู่เดิมเพื่อใช้ให้ได้ผลดียิ่งขึ้นดังนั้นไม่ว่าวงการหรือกิจการใดๆก็ตามเมื่อมีการนำเอา

⁶ Robert Taylor อ่างใน ดวงแตง ณ นคร ๒๕๔๒, เทคโนโลยีสารสนเทศกับการศึกษาไทย <http://www.bangkok.go.th/upload/user/๐๐๐๐๑๖/๔-techno/article/๑-academic/๕๖.pdf> [๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๓],

ความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆเข้ามาใช้เพื่อปรับปรุงงานให้ดีกว่าเดิมก็เรียกได้ว่าเป็นนวัตกรรมของวงการนั้นๆเช่นในวงการศึกษานำเอามาใช้ก็เรียกว่า “นวัตกรรมการศึกษา”(Educational Innovation)สำหรับผู้ที่ทำหรือนำความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆมาใช้นี้เรียกว่าเป็น”นวัตกรรม”⁷

ความสำคัญของนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้

ความสำคัญของนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา นวัตกรรมมีความสำคัญต่อการศึกษามากประการหนึ่งเนื่องจากในโลกยุคโลกาภิวัตน์โลกมีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสารสนเทศการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาที่มีอยู่เดิมเพื่อให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอีกทั้งเพื่อแก้ไขปัญหาทางการศึกษาบางอย่างที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาที่จะนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาทางการศึกษาในบางเรื่อง เช่น ปัญหาที่เกี่ยวข้องกันจำนวนผู้เรียนที่มาก⁸

บทบาทของนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา

- ๑.เทคโนโลยีการศึกษาทำให้การเรียนการสอนมีความหายมากขึ้นทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้กว้างขวางเรียนได้เร็วขึ้นทำให้ผู้สอนมีเวลาให้ผู้เรียนมากขึ้น
- ๒.เทคโนโลยีการศึกษาสามารถตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียนผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความสามารถของผู้เรียนการเรียนการสอนจะเป็นการตอบสนองความสนใจและความต้องการของแต่ละบุคคลได้ดี
- ๓.เทคโนโลยีการศึกษาทำให้การจัดการศึกษาตั้งบนรากฐานของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ทำให้จัดการศึกษาเป็นระบบและเป็นขั้นตอน
- ๔.เทคโนโลยีการศึกษาช่วยให้การศึกษามีพลังมากขึ้นการนำเทคโนโลยีด้านสื่อเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะทำให้การศึกษามีพลัง
- ๕.เทคโนโลยีการศึกษาทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางและได้พบกับสภาพความจริงในชีวิตมากที่สุด
- ๖.เทคโนโลยีการศึกษาทำให้เปิดโอกาสทางการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

⁷ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, ๘๐ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, พิมพ์ครั้งที่ ๗, นนทบุรี: พีบาลานซ์ดีไซด์แอนพริ้นติ้ง,(๒๕๕๙)

⁸ กิดานันท์ มลิทอง,,เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม :กรุงเทพมหานคร , อรุณการพิมพ์, ๒๕๔๘,

การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้

การใช้นวัตกรรม(Innovation)และเทคโนโลยี(Technology)ในการจัดการศึกษาคือใช้ ในการเรียน การสอนถ้าใช้ทั้ง๒อย่างร่วมกันด้วยการนำเอาเทคนิคและสิ่งประดิษฐ์ ใหม่ ๆทางวิทยาศาสตร์มาใช้เรียก “INNOTECH”ซึ่งมาจากคำเต็ม ว่า“InnovationTechnology”เป็นการนำเอาค่านวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้าด้วยกัน ขณะนี้ยังไม่มีศัพท์เฉพาะในปัจจุบันถือว่าเป็นความจำเป็นที่โรงเรียนจะต้อง นำเอาหลักวิชาใหม่ๆ ประดิษฐ์สิ่งใหม่ขึ้นใช้และใช้เทคนิคใหม่ๆที่ เป็นInnovation มาใช้ร่วมกันไปกับสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นอุปกรณ์ สำเร็จรูปเป็นเครื่องช่วยสอน ซึ่งเป็นTechnologyนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนไปว่าถึงเวลาแล้วที่ จะต้อง นำ INNOTECH เข้ามาใช้ในโรงเรียนหรือสถานศึกษาสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเมื่อนำนวัตกรรมและเทคโนโลยี มาใช้ในการศึกษาการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษาและใช้ในการเรียนการสอน ต้องคำนึงถึง ความสำคัญ ๓ ประการ คือ

ประสิทธิภาพ(Efficiency) ในการเรียนการสอนต้องให้ผู้เรียนผู้สอนได้เรียนและได้สอนเต็ม ความสามารถเต็มหลักสูตรเต็มเวลาด้วยความพึงพอใจ เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์เต็มความสามารถ (Full Energy) และเกิดความพอใจ (Satisfaction) เป็นที่ได้ใช้สื่อนั้น

ประสิทธิผล(Productivity)ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดประสงค์ตามที่กำหนดจุดประสงค์ไว้ซึ่งนักเรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุจุดประสงค์ได้ดีกว่า สูงกว่าไม่ใช้สื่อนั้น

ประหยัด (Economy) ในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ต้องคำนึงถึงสภาพความเหมาะสมตามฐานะแล้ว จะต้องประหยัด นั่นคือ ประหยัดทั้งเงินประหยัดเวลา และ ประหยัดแรงงาน⁹

การใช้เทคโนโลยีในการจัดการฐานข้อมูลขององค์การทางการศึกษา

การใช้เทคโนโลยีในการจัดการฐานข้อมูล (Database Management) ขององค์การทางการศึกษา จะก่อให้เกิดผลดีหลายประการ เช่น ฐานข้อมูลที่มีความเบ็ดเสร็จในตัวเอง มีการแยกการจัดเก็บอย่างเป็น ระบบ โดยผู้ใช้ไม่ต้องทำการใด ๆ ที่เกี่ยวกับการบรรจุรวบรวมข้อมูลอีก ใช้ได้กับผู้ใช้บริการหลายกลุ่มและลด ความซ้ำซ้อนของข้อมูลเพราะสามารถใช้ร่วมกันได้ ขจัดความไม่ตรงกันของข้อมูล ผู้ใช้สามารถใช้ข้อมูลและ ควบคุมการใช้ข้อมูลได้ในเวลาเดียวกัน สามารถกำหนดมาตรการในการควบคุมและเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูลได้ มีการกำหนดมาตรฐานข้อมูลไว้ตายตัวเป็นแนวเดียวกันและทำให้ข้อมูลทุกด้านมีความสัมพันธ์กัน

การใช้เทคโนโลยีช่วยสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารองค์การทางการศึกษา

เทคโนโลยีช่วยการตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น เพราะกระบวนการตัดสินใจ จำเป็นต้องอาศัย ปัจจัยหลายด้าน มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก มีการดำเนินงานหลายขั้นตอนแต่มีเวลาจำกัดนักเทคโนโลยี สารสนเทศจึงพยายามพัฒนาระบบที่เอื้อต่อกระบวนการตัดสินใจเพื่อให้เกิดผลกระทบกับงานด้านต่าง ๆ อัน เป็นผลจากการตัดสินใจนั้น ๆ

⁹ จรูญ วงศ์สายัณห์, เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม, กรุงเทพมหานครจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย :, ๒๕๒๐,

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารองค์การทางการศึกษาผู้บริหารองค์การทางการศึกษามีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานสาขาต่าง ๆ หลายด้าน เช่น งานด้านงบประมาณและการเงิน งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานโปรแกรมการศึกษาและงานนิสิตนักศึกษา เป็นต้น งานเหล่านี้ยังแบ่งเป็นระบบงานย่อย ๆ อีกมากมาย ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีระบบสารสนเทศหรือข่าวสารข้อมูลที่ดี กล่าวคือ เป็นข้อมูลที่ทันต่อเวลาและ การใช้ประโยชน์ตรงตามความต้องการในขณะนั้น มีความถูกต้องแม่นยำ ความสมบูรณ์ ครอบคลุมทุกเรื่อง ที่ผู้บริหารต้องการ

การพัฒนานวัตกรรมการศึกษา (Educational Innovation) หมายถึง การกระทำใหม่ การสร้างใหม่ หรือการพัฒนาที่ดัดแปลงจากสิ่งใด ๆ แล้วทำให้การศึกษาหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดีขึ้นกว่าเดิม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว มีแรงจูงใจในการเรียน ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดกับผู้เรียน¹⁰

การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ๔ องค์ประกอบ คือ

๑. ผู้ใช้ผลการวิจัยและพัฒนา ได้แก่ ผู้ที่ต้องการนำวิทยาการใหม่จากการวิจัยและการพัฒนาไปใช้งาน ซึ่งผู้ต้องการใช้ผลการวิจัยจะเป็นผู้กำหนดเป้าหมายของการวิจัยแต่ละครั้ง

๒. นักวิจัย ได้แก่ ผู้ทำการวิจัย มีหน้าที่วางแผนการวิจัยให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ในการช่วยหาคำตอบเพื่อการแก้ปัญหาแก่ผู้ที่จํานำไปใช้

๓. สถาบันที่ให้การสนับสนุนทุนเพื่อการวิจัย ได้แก่ หน่วยงานราชการและองค์กรธุรกิจเอกชนต่างๆ

๔. สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนา ได้แก่ ปัจจัยส่งเสริมต่างๆ เช่น ห้องสมุดและสารสนเทศสำหรับเตรียมข้อมูลในการวิจัย

๕. ประเภทของนวัตกรรมการศึกษา มี ๕ ประเภทได้แก่ มีทั้งประเภท ที่เป็นนวัตกรรมแบบใหม่หมด และนวัตกรรมที่เป็นแบบใหม่บางส่วนโดยแบ่งเป็น ๕ ประเภท¹¹ ได้แก่

๑. นวัตกรรมด้านสื่อสารการสอน
๒. นวัตกรรมด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน
๓. นวัตกรรมด้านหลักสูตร
๔. นวัตกรรมด้านการวัดและการประเมินผล
๕. นวัตกรรมด้านการบริหารจัดการ

๑. นวัตกรรมด้านสื่อสารการสอน เนื่องจากมีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์เครือข่ายและเทคโนโลยี โทรคมนาคม ทำให้นักการศึกษาพยายามนำศักยภาพของเทคโนโลยี

¹⁰ กองการวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, (การพัฒนาและการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอนในโรงเรียน มัธยมศึกษา, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๕), (๑๕๗-๑๕๘)

¹¹ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, ๘๐ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, พิมพ์ครั้งที่ ๗, พิ บานนทบุรี ลานซีไซด์แอนพรีนติ้ง, ๒๕๕๙,

เหล่านี้มาใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนใหม่ๆ จำนวนมากมาย ทั้งการเรียนด้วยตนเองการเรียนเป็นกลุ่ม และการเรียนแบบมวลชน ตลอดจนสื่อที่ใช้เพื่อสนับสนุนการฝึกอบรม ตัวอย่าง นวัตกรรมสื่อและเทคโนโลยี การศึกษา ได้แก่

- คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI : Computer-Assisted Instruction)
- มัลติมีเดีย (Multimedia)
- การประชุมทางไกล (Tele Conference)
- วัสดุทัศน์แบบมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive Media/Video)
- บทเรียนสำเร็จรูป (Programed Instruction)
- เครื่องช่วยสอน (Teaching Machine)
- วิทยุและโทรทัศน์ช่วยสอน (Teaching By Radio and TV)
- ชุดการสอน (Learning Packages)

๒. นวัตกรรมด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน เป็นการใช้วิธีระบบในการปรับปรุงและคิดค้นพัฒนา วิธีสอนแบบใหม่ๆ ที่สามารถตอบสนองการเรียนรายบุคคล การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนแบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้แบบ แก้ปัญหาการพัฒนาวิธีสอนจำเป็นต้องอาศัยวิธีการและเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาจัดการและสนับสนุนการเรียนการสอน ตัวอย่าง นวัตกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอน ได้แก่

- การสอนแบบโมดูล (Module Teaching)
- การสอนแบบจุลภาค (Micro Teaching)
- การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ (Group Process Teaching)
- การสอนซ่อมเสริม (Remedial Teaching)
- การสอนโดยเพื่อน สอนเพื่อน (Peers Teaching)
- การสอนแบบพืสอนน้อง (Monitoring) และการปรับพฤติกรรม (Behavioral Modification)
- การสอนเป็นรายบุคคล (Individualized Instruction)
- การเรียนแบบรู้รอบ (Mastery Learning)
- การเรียนแบบศูนย์การเรียน (Learning Center)
- การสอนแบบบูรณาการ (Integrative Techniques)
- การสอน แบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Method)
- การสอนแบบโครงการ อาร์ ไอ ที (Reduced Instructional Time)
- การสอนโดยใช้ชุดการเรียนการสอน (Instructional Package)
- การสร้างบทเรียนให้เรียนด้วยตนเอง (Personalized System Instruction)
- การสอนโดยให้ทางบ้านดูแลการฝึกปฏิบัติ (Home Training)
- ชุดการสอนย่อย (Minicourse)
- การเรียนผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต

– การวิจัยในชั้นเรียน ฯลฯ

๓. นวัตกรรมด้านหลักสูตร นวัตกรรมทางด้านหลักสูตร เป็นการใช่วิธีการใหม่ๆ ในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นและตอบสนองความต้องการสอนบุคคลให้มากขึ้น เนื่องจากหลักสูตรจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลก นอกจากนี้การพัฒนาหลักสูตรยังมีความจำเป็นที่จะต้องอยู่บนฐานของแนวคิดทฤษฎี และปรัชญาทางการจัดการสัมมนาอีกด้วย การพัฒนาหลักสูตรตามหลักการและวิธีการดังกล่าวต้องอาศัยแนวคิดและวิธีการใหม่ๆ ที่เป็นนวัตกรรมการศึกษาเข้ามาช่วยบริหารจัดการให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ นวัตกรรมทางด้านหลักสูตรในประเทศไทย ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรดังต่อไปนี้

๑. หลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum) เป็นการบูรณาการส่วนประกอบของหลักสูตรเข้าด้วยกันทางด้านวิชาการในสาขาต่างๆ การศึกษาทางด้านจริยธรรมและสังคม โดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดีสามารถใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ในสาขาต่างๆ ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมอย่างมีจริยธรรม

๒. หลักสูตรรายบุคคล เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อตอบสนองแนวความคิดในการจัดการศึกษารายบุคคล ซึ่งจะต้องออกแบบระบบเพื่อรองรับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านต่างๆ

๓. หลักสูตรกิจกรรมหรือประสบการณ์ (Activity or Experience Curriculum) เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้น กระบวนการในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้กับผู้เรียนเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ เช่น กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทเรียน ประสบการณ์การเรียนรู้จากการสืบค้นด้วยตนเอง เป็นต้น

๔. หลักสูตรท้องถิ่น เป็นการพัฒนาหลักสูตรที่ต้องการกระจายการบริหารจัดการการมีออกสู่ท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับศิลปวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของประชาชนที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น แทนที่หลักสูตรในแบบเดิมที่ใช่วิธีการรวมศูนย์การพัฒนาอยู่ในส่วนกลาง และ – การจัดหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ (Function Literacy) – การจัดหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ ตามลำดับขั้นจนบรรลุเป้าหมาย (Mastery Learning Curriculum) – หลักสูตรแบบเอกัตภาพ (Individualized Curriculum)

๔. นวัตกรรมด้านการวัดและการประเมินผล เป็นนวัตกรรมที่ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการวัดผลและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพและทำได้อย่างรวดเร็ว รวมไปถึงการวิจัยทางการศึกษา การวิจัยสถาบัน ด้วยการประยุกต์ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์มาสนับสนุนการวัดผล ประเมินผลของสถานศึกษา ครู อาจารย์ ตัวอย่าง นวัตกรรมทางการประเมินผล ได้แก่

- การพัฒนาคลังข้อสอบ
- การลงทะเบียนผ่านทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต
- การใช้บัตรสมาร์ทการ์ด เพื่อการใช้บริการของสถาบันศึกษา
- การใช้คอมพิวเตอร์ในการตัดเกรด
- การวัดผลแบบอิงกลุ่มและแบบอิงเกณฑ์ (Formative and Summative Evaluation)

- การประเมินผลเพื่อแก้ข้อบกพร่อง (Diagnostic Evaluation)
- การเลื่อนชั้นโดยอัตโนมัติ (Automatic Promotion)
- การประเมินผลก่อนเรียน (Pre-test) นวัตกรรมทางด้านการประเมินผลนับเป็นเรื่องที่มีการ

พัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็มีเหมือนบางสถาบันการศึกษาเท่านั้นที่สามารถให้บริการได้ เนื่องจากบางสถาบันยัง
 ไม่มีความพร้อมด้านอุปกรณ์ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ และขาดบุคลากร ที่มีความชำนาญด้านการออกแบบระบบ
 และการพัฒนาเครือข่าย ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาอีกช่วงหนึ่งที่จะพัฒนาระบบให้เหมาะสมกับการใช้งานใน
 สถาบัน

๕. นวัตกรรมด้านการบริหารจัดการ เป็นการใช้นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารสนเทศมาช่วยใน
 การบริหารจัดการ เพื่อการ ตัดสินใจของผู้บริหารการศึกษาให้มีความรวดเร็วทันเหตุการณ์ ทันต่อการ
 เปลี่ยนแปลงของโลก นวัตกรรมการศึกษาที่นำมาใช้ทางด้านการบริหาร เช่น

- การจัดการศึกษาแบบเปิด (Open University)
- การจัดการศึกษาตามแนวมนุษยนิยม (Humanistic Education)
- การจัดตารางสอนแบบยืดหยุ่น (Flexible Scheduling)
- การจัดการศึกษานอกโรงเรียน (Non-Formal Education)
- การจัดโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก (Summer Hill School)
- การจัดโรงเรียนในโรงเรียน (School Within School)
- การจัดโรงเรียนแบบไม่แบ่งชั้น (Non-Graded School)
- การเกณฑ์เด็กสองกลุ่มอายุ

และจะเกี่ยวข้องกับระบบการจัดการฐานข้อมูลในหน่วยงานสถานศึกษา เช่น ฐานข้อมูล นักเรียน
 นักศึกษา ฐานข้อมูล คณะอาจารย์และบุคลากร ในสถานศึกษา ด้านการเงิน บัญชี พัสดุ และครุภัณฑ์
 ฐานข้อมูลเหล่านี้ต้องการออกระบบที่สมบูรณ์มีความปลอดภัยของข้อมูลสูง นอกจากนี้ยังมีความเกี่ยวข้องกับ
 สารสนเทศภายนอกหน่วยงาน เช่น ระเบียบปฏิบัติ กฎหมาย พระราชบัญญัติ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ซึ่ง
 จะต้องมีการอบรม เก็บรักษาและออกระบบการสืบค้นที่ดีพอซึ่งผู้บริหารสามารถสืบค้นข้อมูลมาใช้งานได้
 ทันทีตลอดเวลา การใช้นวัตกรรมแต่ละด้านอาจมีการผสมผสานที่ซ้อนทับกันในบางเรื่อง ซึ่งจำเป็นต้องมีการ
 พัฒนาร่วมกันไปพร้อมๆ กันหลายด้าน การพัฒนาฐานข้อมูลอาจต้องทำเป็นกลุ่มเพื่อให้สามารถนำมาใช้
 ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹²

กระบวนการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา

กระบวนการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษามีขั้นตอนที่สำคัญประกอบด้วย

¹² สุพรรณณี มีภูเวียง, การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปประกอบ STAD กลุ่มสาระสังคม ศาสนา
 และวัฒนธรรม เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชา
 หลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,(๒๕๕๐),

๑. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เมื่อครูได้วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนแล้ว ก็ตั้งเป้าหมายในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนนั้นคือ กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนตามเป้าหมายของหลักสูตร เช่น ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในทักษะกระบวนการสร้างค่านิยม การพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ ฯลฯ

๒. กำหนดกรอบแนวคิดของกระบวนการเรียนรู้เมื่อได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้แล้ว ครูควรศึกษาค้นคว้าหลักวิชาการ แนวคิดทฤษฎีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนและนำมาผสมผสานกับความคิดและประสบการณ์ของตนเอง กำหนดเป็นกรอบแนวคิดของกระบวนการเรียนรู้ขึ้นเพื่อจัดสร้างเป็นต้นแบบนวัตกรรมขึ้นเพื่อใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

๓. สร้างต้นแบบนวัตกรรมเมื่อตัดสินใจได้ว่าจะเลือกจัดทำนวัตกรรมชนิดใดครูผู้ต้องศึกษาวิธีการจัดทำนวัตกรรมชนิดนั้น ๆ อย่างละเอียด เช่น จะจัดทำบทเรียนสำเร็จรูปในรายวิชาหนึ่ง ต้องศึกษาค้นคว้าวิธีการจัดทำบทเรียนสำเร็จรูปว่ามีวิธีการจัดทำอย่างไรจากเอกสารตำราที่เกี่ยวข้อง แล้วจัดทำต้นแบบบทเรียนสำเร็จรูปให้สมบูรณ์ตามข้อกำหนดของวิธีการทำบทเรียนสำเร็จรูป

สำหรับเครื่องมือที่ต้องใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์หรือเครื่องมืออื่น ๆ ต้องมีการพัฒนาเครื่องมือตามวิธีการทางวิจัยด้วย การสร้างต้นแบบนวัตกรรมจะต้องนำไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม ซึ่งมีขั้นตอนการหาประสิทธิภาพนวัตกรรม ดังต่อไปนี้

๓.๑ ขั้นตอนการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม อย่างง่าย ๆ ดังนี้

๑) การหาคุณภาพของนวัตกรรมเบื้องต้น ควรให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนในวิชานั้น ๆ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและการสื่อความหมาย โดยนำนวัตกรรมที่สร้างขึ้นพร้อมแบบประเมินที่มีแนวทางหรือประเด็นในการพิจารณาคุณภาพให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพ

๒) นำข้อมูลในข้อที่ ๑ ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นจึงนำนวัตกรรมที่สร้างขึ้นไปทดลองกับผู้เรียนกลุ่มเล็ก ๆ อาจเป็น ๑ คน หรือ ๓ คน หรือ ๕ คน แล้วแต่ความเหมาะสม โดยให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรม หรือฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนที่ระบุไว้ แล้วเก็บผลระหว่างปฏิบัติกิจกรรม และผลหลังการทดลองใช้นวัตกรรม เพื่อหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมตามหลักการต่อไป

๓) นำผลการทดลองใช้นวัตกรรมจากผู้เรียนกลุ่มเล็กในข้อ ๒ มาปรับปรุงข้อบกพร่องอีกครั้งหนึ่ง ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มผู้เรียนที่รับผิดชอบหรือผู้เรียนที่ต้องการแก้ปัญหการเรียนรู้

๓.๒ การทดสอบประสิทธิภาพของนวัตกรรมทดสอบประสิทธิภาพของนวัตกรรม โดยทั่วไปจะใช้ทดลองกับผู้เรียนกลุ่มหนึ่งตามความเหมาะสม ซึ่งสามารถใช้วิธีการหาประสิทธิภาพได้ดังนี้

๑) วิธีบรรยายเปรียบเทียบสภาพก่อนและหลังการใช้นวัตกรรม โดยการบันทึกหรือเก็บข้อมูลที่ได้จาก การวัดผลผู้เรียนด้วยเครื่องมือต่าง ๆ ทั้งก่อนและหลังการใช้นวัตกรรม แล้วจึงนำข้อมูลเหล่านั้นมาประกอบการบรรยายเชิงคุณภาพเพื่อแสดงให้เห็นว่าหลังการใช้นวัตกรรมแล้ว ผู้เรียนมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นเป็นที่น่าพอใจมากน้อยเพียงใด

๒) วิธีนิยามตัวบ่งชี้ที่แสดงผลลัพธ์ที่ต้องการ แล้วเปรียบเทียบข้อมูลก่อนใช้และหลังใช้นวัตกรรม เช่น กำหนดผลสัมฤทธิ์ไว้ ร้อยละ ๖๕ แสดงว่าหลังจากการใช้นวัตกรรมแล้ว ผู้เรียนทุกคนที่เป็นกลุ่มทดลอง จะต้องผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ร้อยละ ๖๕ จึงจะถือว่านวัตกรรมนั้นมีประสิทธิภาพ

๓) วิธีคำนวณหาอัตราส่วนระหว่างร้อยละของจำนวนผู้เรียนที่สอบแบบทดสอบอิงเกณฑ์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (P_1) ต่อร้อยละของคะแนนเต็มที่กำหนดเกณฑ์การผ่านไว้ (P_2) เช่น $P_1 : P_2 = 70 : 60$ หมายความว่า กำหนดเกณฑ์การผ่านไว้ต้องมีผู้เรียนร้อยละ 70 ของจำนวนผู้เรียนทั้งหมด ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม จึงจะแสดงว่านวัตกรรมนั้นมีประสิทธิภาพ

๔. ทดลองใช้นวัตกรรม การทดลองภาคสนามเพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ดำเนินการทดลอง ใช้นวัตกรรมกับผู้เรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง (กลุ่มที่ต้องการแก้ปัญหา) ในสภาพในกลุ่มเรียนจริง วิธีดำเนินการเหมือนกับวิธีการทดลองกับกลุ่มเล็กทุกอย่าง ต่างกันที่จุดประสงค์ของการใช้นวัตกรรม ซึ่งการทดลองในที่ผ่านมามีถือว่าการกระทำเพื่อหาข้อบกพร่องที่ควรแก้ไข ผู้เรียนเปรียบเสมือนที่ปรึกษา และนวัตกรรมที่ใช้ก็เป็นเพียงการยกย่อง เมื่อผ่านการทดลองกับกลุ่มเล็กแล้ว จึงจะถือว่าเป็นบทเรียนฉบับจริง การทดลองภาคสนามก็เป็นการทดลองโดยเป็นการนำไปใช้จริง ก่อนเริ่มใช้นวัตกรรมผู้สอนควรแนะนำผู้เรียนให้เข้าใจวิธีเรียนเสียก่อน และให้ทำแบบทดสอบก่อนเรียน และเมื่อใช้นวัตกรรมเสร็จแล้วก็ต้องมีการทดสอบหลังเรียนอีกครั้ง¹³

นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่โรงเรียนควรนำมาใช้

๑) การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Learning) หรือ E-Learning การศึกษาเรียนรู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต(Internet) หรืออินทราเน็ต(Intranet) เป็นการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ผู้เรียนจะได้เรียนตามความสามารถและความสนใจของตน โดยเนื้อหาของบทเรียนซึ่งประกอบด้วย ข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีโอและมัลติมีเดียอื่นๆ จะถูกส่งไปยังผู้เรียนผ่าน Web Browser โดยผู้เรียน ผู้สอน และ เพื่อนร่วมชั้นเรียนทุกคน สามารถติดต่อ ปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันได้เช่นเดียวกับ การเรียนในชั้นเรียนปกติ โดยอาศัยเครื่องมือการติดต่อ สื่อสารที่ทันสมัย(e-mail, web-board, chat) จึงเป็นการเรียนสำหรับทุกคน, เรียนได้ทุกเวลา และทุกสถานที่ (Learn for all : anyone, anywhere and anytime)

๒) ห้องเรียนอัจฉริยะ (Electronic Classroom) หรือ E-Classroom เป็นการจักระบบบริหารจัดการห้องเรียน ที่ใช้การเรียนการสอนแบบ On-Line ๓) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E- Book) และห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (E- Library) เพื่อเสริมการเรียนการสอน ให้แก่นักเรียน ครู และสำหรับสถานศึกษาที่สอนในระดับประถมปลาย เนื่องจากเด็กวัยนี้กำลังอยากรู้อยากเห็นและอยากรู้อัจฉริยภาพของตนเอง ๔) การสอนบนเว็บ ซึ่งสามารถใช้ได้กับทุกวิชาโดยอาจจะใช้สอนทั้งรายวิชาหรือเพื่อประกอบเนื้อหาวิชาการสอน

¹³ จุฑามาศ กาญจนธรรม และเด่น ชะเนติยง, การพัฒนารูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต ๒, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม :,๒๕๕๘

แบ่งได้เป็น ๕ รูปแบบ คือ ๑) ใช้เว็บทั้งวิชา ๒) ใช้เว็บเสริม ๓) การใช้ทรัพยากรต่าง ๆ บนเว็บเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหา ๔) ห้องเรียนเสมือน ๕) การจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม

แนวทางการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาในโรงเรียนขั้นตอนการนำมาใช้ในโรงเรียน ประกอบด้วย ขั้นตอน ๖ ขั้นตอน

๑. จัดทำแผนการนำเทคโนโลยี มาใช้ต้องให้ผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจ และเตรียมตัวในการพัฒนา สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องให้ประสานสอดคล้องกัน การเตรียมงบประมาณรองรับให้ครอบคลุมค่าใช้จ่าย และคนที่ดูแลระบบ และผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบและทำความเข้าใจด้วย

๒. การพัฒนาหรือจัดหาระบบเทคโนโลยีที่ต้องการนำมาเข้าใช้ จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยการพิจารณา วิเคราะห์และคัดเลือกด้วยวิธีการที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน และจัดหาผู้พัฒนาระบบและผู้ให้บริการที่จะปรับปรุงพัฒนาระบบที่จะนำมาบริหารจัดการ

๓. การเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสม มีความสำคัญต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการมาก เช่น การเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ หรือบุคลากรขาดความรู้ เพราะเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาก จึงจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณาร่วมกันกับบุคลากรของโรงเรียน

๔. การพัฒนาบุคลากรที่ควบคุมการใช้เทคโนโลยี เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องให้งานประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ และใช้งานอย่างครบถ้วน

๕. การบำรุงรักษา ให้เหมาะสมกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่

๖. การติดตาม ประเมินผล ควรประเมิน ๒ ส่วนคือ ส่วนแรกต้องประเมินผลงานที่กำหนดไว้ในแผน และประเมินความพึงพอใจในการบริการ

การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน

วิธีการจัดการศึกษา สามารถแบ่งเป็นหัวข้อต่าง ๆ ได้ดังนี้ เช่น การศึกษารายบุคคล การศึกษาเป็นกลุ่ม การศึกษามวลชน เป็นต้น การจัดการเรียนการสอนปัจจุบันได้นำทฤษฎีการเรียนรู้และหลักการแนวคิดทางเทคโนโลยีการศึกษาในทัศนะต่างๆมาใช้ร่วมกันอย่างผสมผสานเพื่อก่อให้เกิดคุณภาพของการสอนเทคโนโลยีทางการศึกษาการใช้วัสดุอุปกรณ์เข้าช่วยในการจัดการเรียนการสอนได้มีบทบาทอย่างมากในการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการสอน ให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ทำให้เกิดสภาพการณ์ที่มั่นใจได้ว่าจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ตามจุดประสงค์ของบทเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ๔ ประการคือ

๑. ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแข็งขัน ด้วยความพึงพอใจและเต็มใจที่จะเรียนรู้

๒. ให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับอย่างฉับพลัน ช่วยกระตุ้นผู้เรียนต้องการจะเรียนรู้ต่อไป

๓. ให้ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงด้วยการให้ประสบการณ์แห่งความสำเร็จเรียนรู้ด้วยความพอใจ

๔.ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นขั้นตอนทีละน้อย ไม่เกิดความดับข้องใจ เรียนด้วยความสนใจ พอใจ และไม่เบื่อหน่าย¹⁴

สรุป

ในยุคศตวรรษที่ ๒๑ กระบวนการเรียนการสอนมีการเปลี่ยนแปลง โดยผู้เรียนจะเรียนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วนอกจากนี้ยังมีปัญหาที่สืบเนื่องมาจากจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นต่อห้องเรียน (สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ, ๒๕๕๓) จนทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนการสอนลดลง สื่อที่แสดงมีขนาดใหญ่ไม่เพียงพอสำหรับผู้เรียนที่อยู่หลังห้องความจ่อกับผู้สอนถูกเบี่ยงเบนจากพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนขนาดใหญ่ ผู้เรียนมีการนำเอาคอมพิวเตอร์พกพาเข้ามาสืบค้นความรู้ในชั้นเรียน อภิปรายหรือซักถามคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ครูกำลังสอน เมื่อเป็นเช่นนี้ ครูจึงต้องพร้อมที่จะปรับตัวและพัฒนาตนเองให้เท่าทันเทคโนโลยีอยู่เสมอ รู้จักนำเทคโนโลยีที่มีอยู่มาปรับใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน เช่น การสืบค้นเนื้อหาสาระหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาบทเรียน การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ เป็นต้น และต้องมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาความรู้และทักษะของตนอยู่เสมอ โดยอาศัยเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วยในการพัฒนาตนเอง เรียนรู้เทคนิค รูปแบบ และวิธีการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับลักษณะของนักเรียน สื่อสาร (Information and Communications Technology : ICT) มาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและพัฒนาครูได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งยังช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครู ตลอดจนลดความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาในโรงเรียนที่ห่างไกลอีกด้วย¹⁵

เอกสารอ้างอิง

- กิดานันท์ มลิทอง. การศึกษาทางไกล การศึกษาระบบเปิด การศึกษาต่อเนื่อง การศึกษาผู้ใหญ่. ๒๕๓๖
 กองการวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. การพัฒนาและ การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการ
เรียนการสอนในโรงเรียน มัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. ๒๕๔๕.
 จรุงญ วงศ์สายัณห์. เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพมหานครจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ;, ๒๕๒๐.
 จุฑามาศ กาญจนธรรม และเด่น ชะเนติ(. การพัฒนารูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการ
 บริหารจัดการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต ๒ .
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยมหาสารคาม :ยัง) .๒๕๕๘

¹⁴ นฤมล อัยกุล และ จินตนา กสินันท์,() , การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา,** บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยทักษิณ ;,๒๕๕๘

¹⁵ กรมวิชาการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑,สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑,

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ .๘๐ นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ .พิมพ์ครั้งที่ ๗. นนทบุรี: พีบาลานซ์ดีไซด์แอนพริ้นติ้ง. ๒๕๕๙

นฤมล อ้อยกุล และ จินตนา กลิ่นนันท . การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ .วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อทางการศึกษา .บัณฑิตวิทยาลัย๒๕๕๘.มหาวิทยาลัยทักษิณ :

รัชนิพร แอน้อย . การพัฒนาชุดการสอน เรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ อำเภอเวียง จังหวัดนราธิวาส .วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย๒๕๕๖.มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา :

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ .() . **สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย๒๕๕๒.

สุพรรณิ มีภูเวียง.(.) . การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปประกอบ STAD กลุ่มสาระสังคมศึกษาและวัฒนธรรม เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน**. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย : มหาสารคาม.๒๕๕๐

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (). การจัดการนวัตกรรมการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: เอส แอนด์ จี กราฟฟิค. ๒๕๕๖

การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลสู่ความสำเร็จ

The management of digital education for success

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปัญญา, ผศ.ดร.¹

พระสมุห์สมนึก สมณธมโม (อุทัยแสงไพศาล)²

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีปัจจุบันและที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมากเมื่อเปรียบเทียบกับ การเปลี่ยนแปลงในอดีตที่ผ่านมาซึ่งมีผลกระทบต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ดังนั้นในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนทัศนคติและแนวคิดการบริหารของตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษามีความทันสมัยสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพในทุกๆด้าน ยุคดิจิทัล (Digital Era) คือ ยุคของอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสารการส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่างๆที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร ภาพหรือวิดีโอที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วทุกที่และทุกเวลา

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, ยุคดิจิทัล

ABSTRACT

Changes in current and future technology have an increasing rate of Changes very quickly compared to changes in the past that have a great impact on school management Therefore, as school administrators, it is necessary to change their attitudes and management concepts to keep up with the changing situations. In order for the school to be modern, able to manage the school with quality in all aspects, Digital Era is the age of electronics related to technology that is fast in communication, data transmission, and Know various things that exist in society, whether news Every image or video can be quickly accessed anywhere and anytime

Keyword: Education Administration, Digital

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

² นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทนำ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน เปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิตตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งการกลับไปสู่ห้องนอน ตัวอย่างปรากฏการณ์ความเปลี่ยนแปลงเช่นเป็นยุคที่คนใช้คอมพิวเตอร์โดยไม่รู้ตัวว่าใช้คอมพิวเตอร์ เนื่องจากคอมพิวเตอร์ที่เล็กลงแต่มีประสิทธิภาพมากขึ้นและแปลงรูปทรงเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ต่างๆ เช่น นาฬิกา แว่นตา ตู้เย็น โทรทัศน์ โทรศัพท์ ทั้งหมดสามารถประมวลผลนำเสนอเสนอได้ไม่แตกต่างจากคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ ยิ่งไปกว่านั้นอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ดังกล่าวจะเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างกันอย่างสะดวกและรวดเร็ว ผู้คนสามารถเชื่อมต่อและถ่ายโอนข้อมูลจำนวนมากมาได้อย่างสะดวกและเป็นอิสระ และสามารถใช้อุปกรณ์ที่หลากหลายในการเข้าถึงข้อมูลได้

การดำเนินงานในรูปแบบดิจิทัล อันเนื่องจากการเชื่อมต่อข้อมูลสารสนเทศ ทำให้ระบบดิจิทัลมีบทบาทในการดำเนินธุรกรรมต่างๆ ทั้งด้านการเงิน การสื่อสาร หรือการปฏิบัติงาน ผู้คนสามารถปฏิบัติงานหรือทำธุรกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนเวลาใดเพียงแค่สามารถเชื่อมต่อเข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ตได้เท่านั้นเอง ขณะเดียวกันการใช้อินเทอร์เน็ตก็ให้ความสำคัญต่อการระบุตัวตนของผู้ใช้มากขึ้นด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อสร้างความปลอดภัยสำหรับผู้ใช้งานด้วย ความสัมพันธ์ในระหว่างบุคคลอยู่ในรูปแบบความสัมพันธ์เสมือนมากยิ่งขึ้น เป็นอีกสภาพการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นสำหรับศตวรรษที่ 21 ขอบเขตทางภูมิศาสตร์ไม่สามารถขวางการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ เพราะเป็นการสื่อสารทำให้เกิดความสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แต่ทั้งนี้ผู้คนในยุคนี้จำเป็นต้องมีทักษะทางภาษาที่มากกว่าคนในยุคที่ผ่านมา³

คุณลักษณะยุคดิจิทัล (Characteristics of Digital Era)

พัฒนาการจากยุคอุตสาหกรรมมาสู่ยุคดิจิทัลในปัจจุบันจะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เจน โดยเฉพาะในปัจจุบันนี้นับได้ว่าเป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร และอินเทอร์เน็ต ซึ่งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีนี้เองที่ทำให้ครู อาจารย์และนักเรียนของสถานศึกษาสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ได้โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาหรือแม้แต่สถานที่ คุณลักษณะยุคดิจิทัลที่สำคัญตามความคิดของผู้เขียนมี ๓ ประการคือ

๑. ความรวดเร็วในการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการจัดเก็บ หรือการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร ความรู้ต่างๆ ของผู้ใช้

๒. การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ไม่มีขอบเขตหรือข้อจำกัดในเรื่องเวลาหรือสถานที่ ทำให้สามารถเข้าถึง รับรู้ และ เรียนรู้ได้ทุกที่ และทุกเวลา

๓. การใช้เทคโนโลยีมาบูรณาการเชื่อมโยงเครือข่ายต่างๆ ให้ทุกคนสามารถจัดเก็บ เข้าถึง ใช้พัฒนาความรู้ เผยแพร่และแบ่งปันความรู้ได้อย่างทั่วถึง

³ พัฒนดล นามวงเนา, “ความสำคัญและบทบาทของเทคโนโลยี”, <http://www.thaigoodview.com/node/149384> [๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๓].

คุณลักษณะสำคัญของยุคดิจิทัลข้างต้นนี้จึงมีผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของระบบสารสนเทศ (Information System) เพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ของสถานศึกษาซึ่งมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา ทิศนคติต่อเทคโนโลยีและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในปัจจุบันของผู้บริหารสถานศึกษาที่ถูกต้องย่อมมีผลทำให้การลงทุนและการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ของสถานศึกษาเป็นไปอย่างเหมาะสมเกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงานของสถานศึกษา

ดิจิทัลเทคโนโลยีกับการบริหารสถานศึกษา

ดิจิทัลเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การบริหารกิจการนักเรียน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งงานของสถานศึกษาในทุกด้านจะต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูลของสถานศึกษาเพื่อการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ICT (Information and Communication Technology) มาใช้การเพื่อสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ในงานด้านต่างๆตามที่กล่าวมาแล้วของสถานศึกษา

เทคโนโลยีในปัจจุบันที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้จักนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา ได้แก่

๑. Cloud Computing เป็นเสมือนมีบริการ Server บน Internet ซึ่งสถานศึกษาไม่จำเป็นต้องวาง ระบบ Server ของตนเองในสถานศึกษา ซึ่งเป็นการประหยัดงบประมาณของสถานศึกษาในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บข้อมูล (Storage) การใช้ Software และการลงทุนด้าน Hardware รวมทั้งการลงทุนด้านบุคลากรผู้ดูแลระบบ เนื่องจากผู้ให้บริการ Cloud จะเป็นผู้รับผิดชอบเอง เอกชนที่ให้บริการ Cloud เช่น Amazon Web Services (AWS), Microsoft Azure, IBM/SoftLayer and Google Compute Engine. ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ Cloud ขึ้นกับ Applications หรือ Software ที่จะใช้ ขนาดความจุที่ต้องการในการเก็บข้อมูล (Storage) และการเชื่อมต่อ (Connectivity)

๒. Mobility Devices ได้แก่อุปกรณ์พกพาที่สามารถใช้งานได้ทุกสถานที่ทั้งหลาย โทรศัพท์มือถือ Smart Phones, Tablet PC และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์อื่น ๆ มีความสามารถเข้าถึงอย่างอิสระเพื่อการใช้งานแบบเคลื่อนที่ได้ เพราะอุปกรณ์เหล่านี้มี Applications ที่ช่วยให้ผู้ใช้ไม่ว่าจะเป็นครู อาจารย์บุคลากรสถานศึกษา หรือแม้แต่เด็กนักเรียนก็สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ต่างๆทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จากสถิติผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในปี คศ .1990 มีเพียง 0.2 %ของประชากร แต่ในปี คศ .2015 เพิ่มขึ้นถึง 50% ของประชากรในขณะที่อดีตใช้ได้เพียงการโทรศัพท์เพียงอย่างเดียว (Singlepurpose) แต่ปัจจุบันนี้เป็นแบบ Multipurpose

๓. Social Network ในยุคที่สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อทัศนคติ พฤติกรรมและความเชื่อของคนในสังคมเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็น LINE, Facebook, Twitter, WeChat หรือ Instagram ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องสามารถที่จะเลือกใช้สื่อสังคมออนไลน์เหล่านั้นอย่างถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะงานการบริหารของสถานศึกษา เช่น ใช้กลุ่ม LINE เพื่อการสื่อสารที่รวดเร็วทั่วถึงเฉพาะกลุ่มในการสื่อสารข้อมูลความรู้ความเข้าใจในการทำงานที่ไม่เป็นทางการ แต่ไม่ควรใช้ในการสั่งงานหรือการบริหารที่เป็นทางการ เป็นต้น ปัจจุบันนี้สื่อสังคมออนไลน์สามารถใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนการบริหารงานหรือทำลายบรรยากาศการบริหารงานของสถานศึกษาได้เช่นกัน

๔. Internet of Things (IoT) ปัจจุบันและในอนาคตอันใกล้ภายในปี ค.ศ. 2020 นี้การใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันจะให้การเชื่อมต่อผ่าน Internet เป็นหลักไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์ข่าวของเครื่องใช้สำนักงานในบ้าน Smart Phones, Tablet PC หรือ แม้กระทั่งนาฬิกาของใช้ส่วนบุคคล IoT นี้จะสามารถนำมาใช้ในการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนการจัดโครงสร้างและระบบการบริหารให้เป็น Smart Office ได้ หรือแม้แต่การนำแนวคิด Work at Home มาใช้ในอนาคต

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนี้ถ้ารู้จักนำดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น การจัดการเรียนการสอน ครูต้องไม่ใช่ Power Point หรือโปรแกรมนำเสนองานอื่นๆ แทนกระดานดำเท่านั้น แต่ครูต้องสามารถเชื่อมโยงข้อมูลความรู้จากโลกภายนอกสู่ห้องเรียนโดยผ่าน Internet ก็จะทำให้นักเรียนสนุกกับการเรียนรู้มากขึ้น ครูสามารถเล่นบทบาทเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ได้ดี นักเรียนสามารถเรียนรู้แบบสืบสอบ (Inquiry Learning) หรือเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) ในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนได้อย่างสนุกสนาน นอกจากนี้ครูอาจารย์ยังสามารถสร้างบรรยากาศชั้นเรียนให้เป็นแบบชั้นเรียนดิจิทัล (Digital Classroom) ได้อีกด้วย ผู้เขียนเห็นว่าเทคโนโลยีไม่สามารถมาสอนแทนครูได้ แต่ครูที่ไม่ใช้เทคโนโลยีจะต้องถูกแทนที่โดยครูที่มีความสามารถใช้เทคโนโลยี

ในการบริหารด้านอื่นไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานบุคคล การบริหารกิจการนักเรียน การบริหารงบประมาณการเงิน งานธุรการ งานอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมตลอดจนงานความสัมพันธ์กับชุมชนเหล่านี้สถานศึกษาจะต้องสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารต้องนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่าย มาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเหมาะสมกับยุคสมัยอย่างคุ้มค่า⁴

คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (ICT) และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการใช้ ICT ให้เหมาะสม เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างคุ้มค่าแท้จริง ดังนั้นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลจึงควรเป็นดังต่อไปนี้

⁴ เอกชัย กีสัพันธ์, (๑ พ.ย. ๒๕๕๘), “การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School Management in Digital Era) โครงการผสมพลังประชารัฐ”, <https://www.trueplookpanya.com/> 15 มิถุนายน ๒๕๖๓.

๑. กำหนดวิสัยทัศน์ด้าน ICT ของสถานศึกษาให้ชัดเจนว่าต้องการไปในทิศทางใด และจะนำมาใช้กับการบริหารสถานศึกษาในเรื่องใดบ้าง

๒. การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ ได้แก่ Hardware Software, Network และเครือข่ายไร้สายต่างๆของสถานศึกษาให้ครู อาจารย์ บุคลากรและนักเรียนทุกคนสามารถใช้และเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว สะดวกต่อการใช้งาน พร้อมทั้งจัดสรรทรัพยากรต่างๆเพื่อสนับสนุนอย่างเพียงพอ

๓. การสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศสถานศึกษาให้มีการใช้ ICT อย่างแพร่หลายไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนการสอนของครู การบริหารงานสถานศึกษาในด้านต่างๆ ตลอดจนการให้นักเรียนสามารถใช้และเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ต่างๆผ่าน Internet ได้ตลอดเวลา

๔. การฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถด้าน ICT อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

๕. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำตนให้เป็นอย่างที่ตีสามารถจะใช้ ICT ในการปฏิบัติงานอย่างได้เหมาะสม

๖. ส่งเสริมสนับสนุนสร้างแรงจูงใจครูอาจารย์บุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้นำความรู้ความสามารถด้านICT และเทคโนโลยีต่างๆที่สถานศึกษาจัดให้มาสร้างนวัตกรรมใหม่ๆในการจัดการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงาน

๗. จัดให้มีระบบการกำกับติดตามและการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ ICT ของสถานศึกษาทั้งครู อาจารย์ บุคลากรทุกคนและนักเรียนว่าสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามนโยบายอย่างถูกต้องเหมาะสมหรือไม่

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลข้างต้นนี้มีผลต่อการใช้ภาวะผู้นำ ICT (ICT Leadership) ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างมากเพราะภาวะผู้นำ ICT หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการเรียนรู้เข้าใจ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงด้าน ICT สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่าง เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา⁵

ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนั้นอาจเกิดปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานไม่ว่าจะเป็น Hardware Software, หรือ Network ต่างๆ รวมทั้งความรู้ความสามารถของผู้เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และปัญหาการใช้เทคโนโลยี ICT ที่ไม่เหมาะสม ต่างๆเหล่านี้จึงจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการดำเนินการดังนี้

⁵ พัฒนดล นามวงเนาว์, “ความสำคัญและบทบาทของเทคโนโลยี”, <http://www.thaigoodview.com/node/149384> ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๓.

๑. กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของโครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับ ICT ของสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็น Hardware Software, หรือ Network ต่างๆในแต่ละช่วงเวลา เช่น ๒ ปี ๓ ปี เป็นต้น และต้องจัดทำคู่มือการใช้งานระบบ ICT ของสถานศึกษาสำหรับครู อาจารย์ บุคลากรและนักเรียนทุกคน

๒. แต่งตั้งคณะกรรมการหรือบุคคลที่จะให้ดูแลรับผิดชอบระบบ ICT ของสถานศึกษาที่ชัดเจนไม่ควรให้งาน ICT เป็นงานฝากให้ครู อาจารย์หรือบุคลากรบางคนช่วยดูแล เพราะจะขาดความต่อเนื่องและทิศทางที่ชัดเจน

๓. กำหนดตัวชี้วัดการใช้งานของระบบ ICT ในการปฏิบัติงานต่างๆของสถานศึกษา เช่น สัดส่วนจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ต่อครู ต่อ นักเรียน การใช้ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๕ ของจำนวนคาบทั้งหมดต่อสัปดาห์ นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ เข้ามาใช้บริการสืบค้นข้อมูลความรู้หรือเข้ามาศึกษาหาความรู้ หรือฝึกทักษะภาษาอังกฤษในระบบที่สถานศึกษาจัดไว้ให้ เป็นต้น^๖

๔. จัดให้มีระบบการกำกับติดตาม ประเมินผลการใช้งาน ICT ของสถานศึกษาในทุกๆด้านทุกสิ้นปีการศึกษาเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๕. แสวงหาแหล่งเงินทุนจากชุมชนเพื่อขอการสนับสนุนเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT ของสถานศึกษาเท่าที่จะทำได้โดยใช้มาตรการทางภาษีที่ผู้บริจาคเงินสนับสนุนสามารถนำไปเป็นค่าลดหย่อนได้ถึงสองเท่า^๗

โดยสรุปจะเห็นได้ว่าการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนี้ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อให้สามารถที่จะเลือกใช้กับการบริหารสถานศึกษาให้ได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่าและเพียงพอต่อการใช้งาน โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการพระราชูของกระทรวงศึกษาธิการที่ร่วมมือกับภาคเอกชนในการพัฒนาการศึกษาของชาติ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องแสดงศักยภาพทางด้านการบริหารและจัดสภาพแวดล้อมต่างๆของสถานศึกษาให้มีความทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีต่างๆที่เกิดขึ้น ซึ่งนอกจากจะมีผลต่อภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในชุมชนแล้วยังจะทำให้สถานศึกษาเป็นที่ไว้วางใจของชุมชนในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างยั่งยืน

สรุป

ทักษะสำคัญสำหรับคนยุคศตวรรษที่ 21 ดังกล่าวจะเป็นต้องอาศัยการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพราะการจัดการศึกษาในรูปแบบเดิมไม่สามารถใช้การสอนแบบเดิมๆ ที่เน้นการถ่ายทอดจากครูผู้สอนได้อีก

^๖ มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา, แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความสำเร็จของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท, วารสารวิจัยและพัฒนาวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๑ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๒).

^๗ ฐิตินันท์ บ.คอมอน, “คุณลักษณะและเอกลักษณ์ทางวิชาชีพของผู้บริหารสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัลหลอมรวม”, วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๐).

ต่อไป ดังนั้นจึงการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้จึงเป็นโจทย์สำคัญสำหรับทุกภาคส่วน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินการปฏิรูปที่มีประสิทธิภาพ และการปฏิรูปการจัดการเรียนรู้จะสำเร็จได้ก็ต้องด้วยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ พร้อมรับกับความท้าทายความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ความเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหยุดยั้งได้ สถานศึกษาที่เป็นหน่วยแรกๆ ของการเตรียมคน สร้างคนเพื่อการอยู่ในความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ข้อมูลที่นำเสนอไปข้างต้นไม่ใช่สูตรสำเร็จสำหรับสถานศึกษา แต่เป็นโจทย์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำไปสู่การวางแผนการขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

ฐิตินันท์ บ.คอมมอน. คุณลักษณะและเอกลักษณ์ทางวิชาชีพของผู้บริหารสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัลหลอมรวม.

วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๐).

พัฒนดล นามวงเงาว. ความสำคัญและบทบาทของเทคโนโลยี: <http://www.thaigoodview.com/node/149384> ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๓.

มาลัย วงศ์ทัฬหวัฒน์. แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความสำเร็จของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. วารสารวิจัยและพัฒนาโลกลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๑ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๒).

เอกชัย กี่สุพันธ์. (๑ พ.ย. ๒๕๕๘). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School Management in Digital Era) โครงการผสานพลังประชารัฐ. <https://www.trueplookpanya.com/> 15 มิถุนายน ๒๕๖๓.

การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมความรุนแรงของเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา :

วิเคราะห์ตามพุทธปรัชญาทางสังคม

Prevention and Correction of the Youth Violent Behavior

in Higher Educational Institution : An Analysis from

the Buddhist Social Philosophy

ศ.ดร. จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์¹

นายสาคร ธรรมที²

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

E-mail: kk.2512@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) เพื่อศึกษาลักษณะพฤติกรรมความรุนแรงจากแนวพุทธปรัชญาทางสังคม (2) เพื่อศึกษาสาเหตุและระดับความรุนแรงตามแนวพุทธปรัชญาทางสังคมและความคิดของเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐและเอกชน (3) เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐและเอกชน จำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน จำนวน 372 คน เครื่องมือในการศึกษาวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ตามพุทธปรัชญาทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่า

สภาพทั่วไปและรูปแบบของพฤติกรรมความรุนแรงพบว่า มีอยู่ทั่วไปในสังคมไทยโดยลักษณะของพฤติกรรมความรุนแรงปรากฏในรูปของการประทุษร้ายทางร่างกายหรือทางจิตใจ พฤติกรรมความรุนแรงเมื่อแสดงออกมาแล้วซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกายและจิตใจของบุคคลอื่นในระดับต่างๆ เช่นการบาดเจ็บทางกาย ความรู้สึกเกลียดกลัว และความเสียหายต่อทรัพย์สิน สาเหตุการเกิดพฤติกรรมความรุนแรง พบว่า เกิดจากประเพณีวัฒนธรรม ค่านิยมสังคม การเลี้ยงดูในครอบครัว อิทธิพลของเพื่อน สื่อสารมวลชน และความชอบส่วนตัว ระดับพฤติกรรมอันเนื่องมาจากสาเหตุทั้ง 6 อย่าง พบว่า ทั้ง 6 ด้าน ความคิดเห็นของเยาวชนมีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกันมากนัก สำหรับแนวทางการป้องกันและการแก้ไขพฤติกรรมความรุนแรง ควรยึดแนวทางพุทธจริยธรรมคือ เมตตา กรุณา สติและปัญญา และการแก้ไขไม่ควรแก้ไขตามสาเหตุที่

ก่อให้เกิดความรุนแรง รวมทั้งการปลุกจิตสำนึก ความมีสติ ความรู้เท่าถึงการณ์ และพยายามหลีกเลี่ยงปัจจัย
อาจกระตุ้นให้ใช้ความรุนแรง

คำสำคัญ : พฤติกรรมความรุนแรง, พุทธปรัชญาทางสังคม

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the general conditions and patterns and causes of violent behavior as viewed by the students in higher educational institution, levels of violence classified in terms of causes and the prevention of violent behavior. The population consisted of 372 students studying at the undergraduate level. Research tools includes questionnaire and interviews analyzed by using computerised statistical methods, consisting of frequency and percentage.

The general conditions and patterns of violent behavior were found existing every where in Thai society. Violent behaviors were mainly expressed in bodily action and in verbal speech which were affecting the bodily and mental conditions of the people at various levels such as hurted body, fearful mind and damaged property. Violent behavior's causes consisted of traditions and culture, social value, raising by family, influence of peer group, mass media and personal preference. The levels of violence classified in terms of the above-mentioned causes as expressed by the students were found at no-significant level. The recommendations for prevention and solution of violent behavior should be based on the Buddhist ethical principles such as loving kind-ness, compassion, mindfulness, right understanding and avoidance of association with bad companies including solving the problems placing priority on the major causes, cultivation of mindfulness and avoiding the factors leading to the stimulation of violent behavior

Keywords : Violent Behavior, Buddhist Social Philosophy

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปในทุกๆด้านอย่างรวดเร็วได้ส่งผลกระทบต่อคนในสังคมก่อให้เกิดปัญหาต่างๆเป็นจำนวนมากซึ่งปัญหาความขัดแย้งการใช้ความรุนแรงก็เป็นปัญหาหนึ่งที่นับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงปัญหานี้ถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญระดับชาติและส่งผลกระทบต่อกระบวนการทางสังคมเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาความรุนแรงในเยาวชนที่เป็นทรัพยากรบุคคลที่ควรให้ความสำคัญใน

การพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพในอนาคตเพื่อก้าวเข้าไปสู่การรับผิดชอบสังคมในอนาคตต่อไป¹ ปัญหาที่เกิดขึ้นมีรูปแบบต่าง ๆ มากมายเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ยากที่จะเรียกกลับคืนมาได้สิ่งเดียวที่เราสามารถทำได้ก็คือนำมาเป็นบทเรียนหรือประสบการณ์ที่ดีได้ประสบการณ์ที่ดีนำมาเป็นแนวทางศึกษาเรียนรู้สอนเตือนตนมุ่งสร้างสรรค์พัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้นไปส่วนประสบการณ์ที่ไม่ดีนำมาเป็นอุทาหรณ์สอนเตือนตนให้ระวังไม่ประมาทไม่ให้ความผิดพลาดเสียหายเกิดขึ้นได้ดี

ปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนประกอบขึ้นด้วยหลายเหตุปัจจัยทั้งปัจจัยในระดับบุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลครอบครัวและสังคมสาเหตุความรุนแรงระหว่างบุคคลคือปัจจัยระดับบุคคลปัจจัยระหว่างบุคคลและปัจจัยระดับสังคมวัฒนธรรมระดับบุคคลโดยให้ความสำคัญที่บุคลิกภาพของผู้กระทำความรุนแรงหรือผู้ที่ได้รับความรุนแรงแนวคิดนี้รวมความถึงแนวคิดที่ว่าด้วยบุคลิกภาพที่เปราะบางความเจ็บป่วยทางจิตการใช้สารเสพติดการดื่มแอลกอฮอล์และกระบวนการในระดับบุคคลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรง ปัจจัยระหว่างบุคคลเน้นความสนใจไปที่การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ของคนโครงสร้างและบทบาทของครอบครัวและปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกและการเรียนรู้ในครอบครัวและสังคมซึ่งส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมความรุนแรงส่วนปัจจัยระดับสังคมวัฒนธรรมจะให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ปัจจัยในระดับมหภาคโดยมีสมมุติฐานที่ว่าความรุนแรงระหว่างบุคคลก่อรูปมาจากโครงสร้างทางสังคมที่เอื้อต่อการเกิดความรุนแรงเช่นความไม่เป็นธรรมช่องว่างทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงแนวคิดทางวัฒนธรรมประเพณีนิยมที่ยอมรับความรุนแรงนอกจากเพื่อนแล้วการชักชวนจากคนใกล้ชิดหรือผู้หลักผู้ใหญ่ในชุมชนก็มีอิทธิพลไม่น้อยต่อการสร้างแกนนำของเด็กและเยาวชนได้² อีกอย่างหนึ่งเกิดจากช่องว่างความคิดระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่มากขึ้นเพราะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีมากและรวดเร็วในขณะนี้ทำให้ผู้ใหญ่ซึ่งรับการเปลี่ยนแปลงได้ช้าและน้อยกว่าเด็กประกอบกับความเครียดทางครอบครัวมีมากขึ้นความอบอุ่นใกล้ชิดที่เคยเป็นสิ่งที่ประสานความแตกต่างในความคิดระหว่างวัยรุ่นและผู้ใหญ่ขาดไปประกอบกับการเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้องทำให้วัยรุ่นขาดความอดทนจิตใจฟุ้งซ่านขาดที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ³

แนวทางแก้ไขปัญหาแบบพุทธเสนอว่าชีวิตทางสังคมเต็มไปด้วยปัญหาตัวเองปัญหาคนอื่นพ่อแม่สามีภรรยาเป็นต้นตลอดเส้นทางของชีวิตตั้งแต่เกิดจนตายมีปัญหาแทรกซึมเจอบนเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาปัญหาทุกปัญหามีสาเหตุมิใช่เกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งหากแต่เกิดจากสาเหตุต่างๆหลายสาเหตุตามทัศนะของพระพุทธศาสนา “ปัญหาทุกปัญหาเกิดแต่เหตุถ้าจะแก้ดับปัญหาต้องแก้และดับที่เหตุแห่งปัญหานั้น” พระพุทธศาสนามองเห็นความจริงของโลกทางสังคมจะมีปัญหาหรือไม่มีปัญหานั้นขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยเสนอให้

¹ สุเทพสุวีรางกูร, ปัญหาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดีไอเดียนส์, 2551), หน้า 1

² จุฬารักษ์มาเสถียรวงศ์, เด็กไทยบนทางสามแพร่ง, (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2550), หน้า 148.

³ นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), หน้า 126.

แก้ไขและดับปัญหาที่เหตุด้วยปัญญาการกระทำของมนุษย์เอง⁴ปัจจุบันเด็กไทยประสบปัญหาหลายประการ สืบสวนว่าจึงมีผู้ให้ความสนใจว่าในยุคโลกาภิวัตน์เด็กไทยที่เป็นลูกหลานของเราและกำลังจะเป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์ในการพัฒนาสังคมประเทศชาติบ้านเมืองในอนาคตควรจะเป็นอย่างไรหรือจะพูดอีกอย่างหนึ่งก็คือลักษณะของเด็กไทยในอนาคตควรจะเป็นอย่างไรการที่จะพัฒนาเด็กไทยให้มีคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้นมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการคือครอบครัวโรงเรียนสังคมและสื่อมวลชนซึ่งต้องทำงานประสานกันและต่างฝ่ายต่างทำหน้าที่ของตนเป็นอย่างดีแต่ในสภาพปัจจุบันองค์ประกอบต่างๆยังมีปัญหาเป็นอันมากทุกฝ่ายจะต้องหาทางแก้ไขและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน⁵

จากสถานการณ์ดังกล่าวสาเหตุพฤติกรรมความรุนแรงของเยาวชนและจะช่วยให้เยาวชนชนตระหนักถึงพฤติกรรมที่แสดงออกที่ไม่เหมาะสมของตนเองและเป็นแนวทางในการป้องกันแก้ไขและให้เยาวชนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขอีกทั้งยังช่วยให้ครูผู้ปกครองได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาและทราบแนวทางป้องกันการเกิดพฤติกรรมความรุนแรงของเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษาต่อไปหลักการต่างๆที่น่าสนใจของนักวิชาการนักจิตวิทยานักสังคมสงเคราะห์และผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงของเยาวชนทั้งชาวตะวันตกและตะวันออกประกอบกับทัศนะของนักปราชญ์และนักวิชาการชาวพุทธทั้งไทยและต่างชาติร่วมกับการศึกษาวิเคราะห์ เพื่อหาวิธีการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมความรุนแรงของเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา ผู้วิจัยจึงใช้พุทธปรัชญาทางสังคมมาประยุกต์ใช้อธิบาย วิเคราะห์ในเรื่องดังกล่าวข้างต้นว่าด้วยพุทธปรัชญาทางสังคมให้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการป้องกันแก้ไขพฤติกรรมความรุนแรงของเยาวชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน
2. เพื่อศึกษาสาเหตุและระดับความรุนแรงตามแนวพุทธปรัชญาทางสังคมและความคิดของเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐและเอกชน
3. เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐและเอกชน

ขอบเขตของการวิจัย

1. **ขอบเขตเนื้อหา** การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมความรุนแรงของเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา สาเหตุพฤติกรรมความรุนแรงโดยจำกัดอยู่

⁴ สุเทพสุวีรากร, **ปัญหาสังคม**, (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ดีโอเดียนสโตร์, 2551), หน้า 11.

⁵ นงลักษณ์เทพสวัสดิ์, **วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย**, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), หน้า 142.

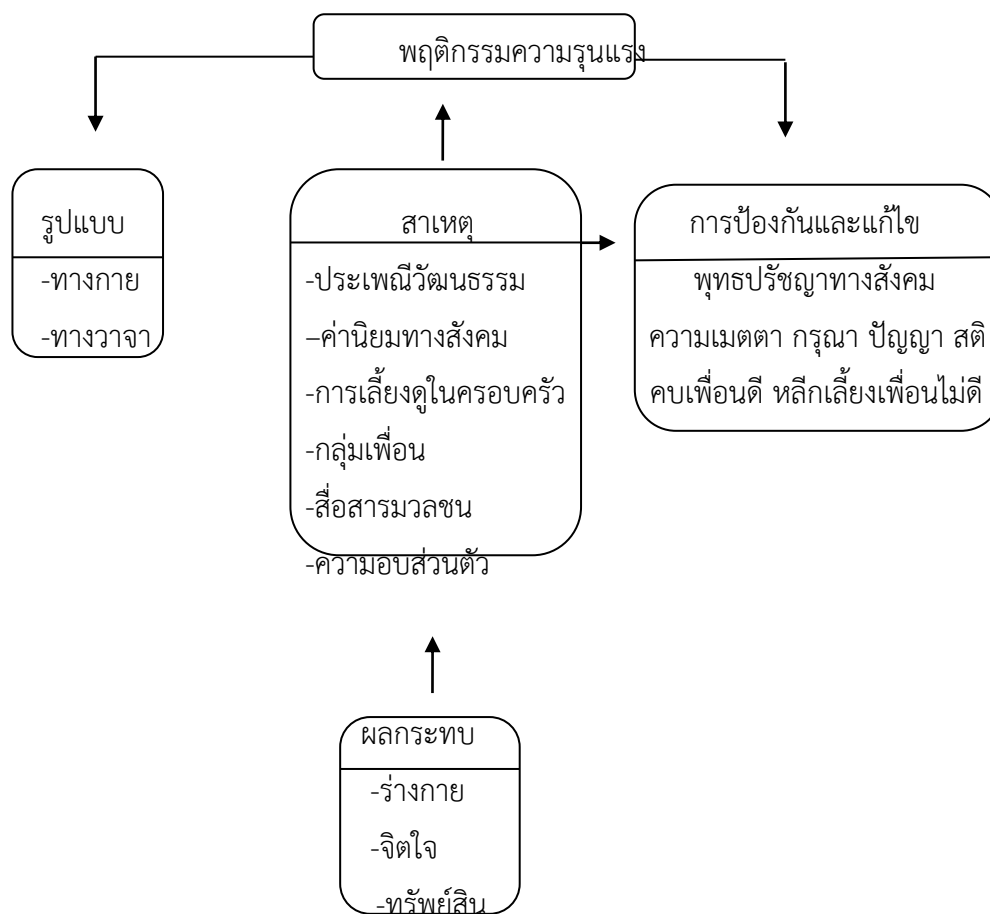
กับสาเหตุ 6 อย่างในเบื้องต้น คือ ประเพณีและวัฒนธรรม ค่านิยมสังคม ครอบครัว อิทธิพลของเพื่อน สื่อสารมวลชน และความชอบส่วนตัว ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรง

2. **ขอบเขตพื้นที่/องค์กร** ประกอบด้วยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร และมหาวิทยาลัยปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

3. **ขอบเขตประชากร** ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน และนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 372 คน

4. **ขอบเขตระยะเวลา** ศึกษาและวิเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูล เริ่มตั้งแต่ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2561 – 30 กันยายน พ.ศ. 2562

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพเน้นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และการจัดการกระบวนการวิจัยด้วยการถอดบทเรียนและการบูรณาการข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในพื้นที่ศึกษาที่กำหนดไว้

1. การศึกษาในเชิงเอกสาร ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา หนังสือ รายงานการวิจัย เอกสารที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ความเป็นมาที่แสดงให้เห็นแนวคิด หลักการ ความเป็นมา ปัญหา การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมความรุนแรงของเยาวชน ดังนี้

2. การศึกษาภาคสนาม (Field Study) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยทั้งหมด แล้วนำข้อมูลมาสังเคราะห์ผล และสรุปผลการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

ก. เชิงปริมาณ

(1) ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ นิสิต สักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ และเอกชน ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีจำนวน 400 คน

ข. เชิงคุณภาพ

(2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญการสัมภาษณ์ ได้แก่ นิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปริญญาตรี จำนวน 20 คน และนักศึกษามหาวิทยาลัยของเอกชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปริญญาตรี จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมความรุนแรงของเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา:วิเคราะห์ตามพุทธปรัชญาทางสังคม รวมทั้งสิ้น 40 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1) กระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกนั้น คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์นั้น มาใช้ในการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร โดยวิธีการวิเคราะห์ อันได้แก่ การวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ

2) กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มย่อยนั้น คณะผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มย่อย โดยได้ทำการถอดข้อความจากการบันทึกข้อมูล จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาอธิบายเป็นความเรียง โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิตินำมาบันทึกลงเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

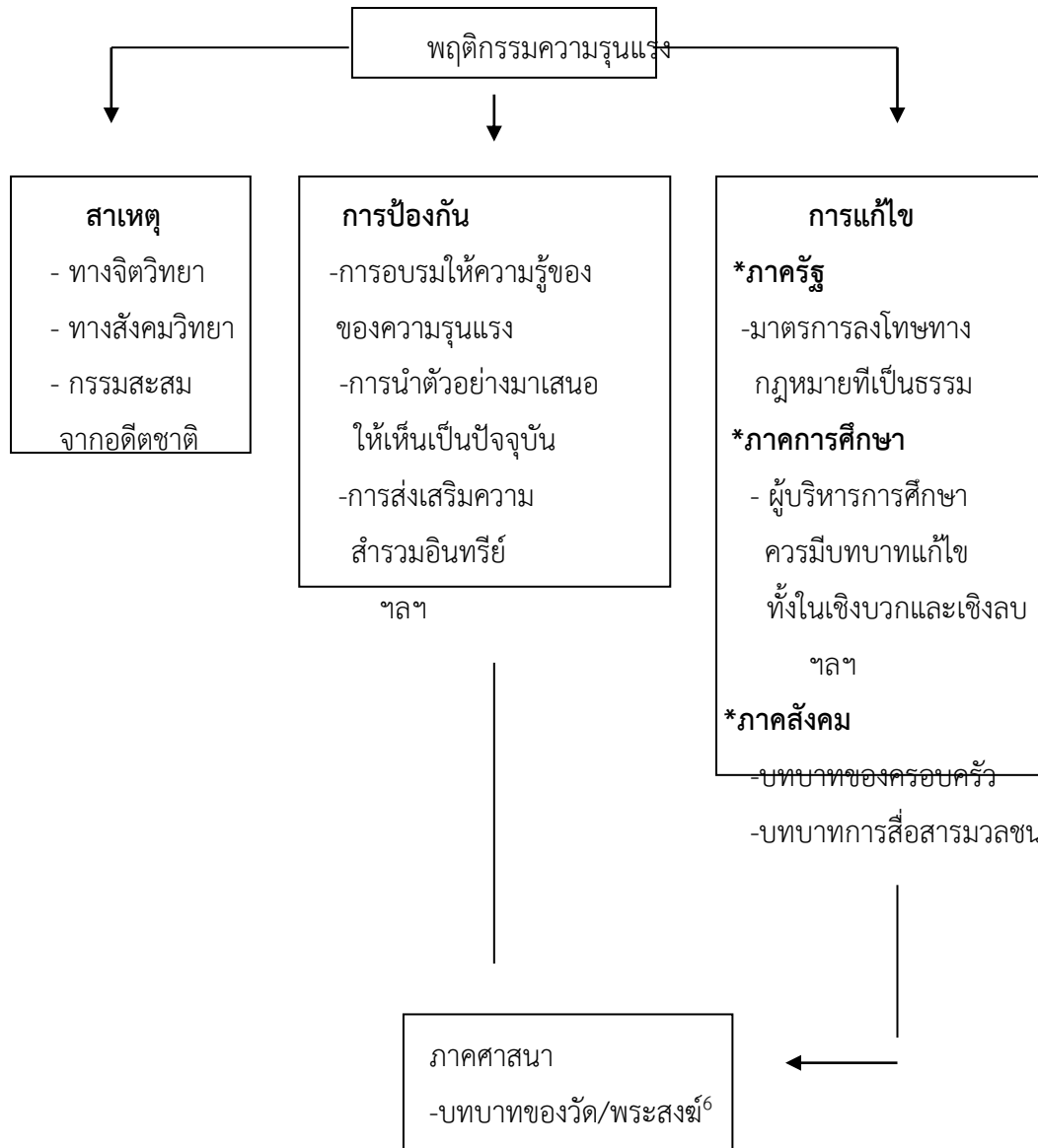
3) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละสถิติที่ใช้ได้แก่ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4) ปัญหาและข้อเสนอแนะ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ความถี่ และร้อยละ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมความรุนแรงของเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา:วิเคราะห์ตามพุทธปรัชญาทางสังคม

องค์ความรู้การวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมความรุนแรงของเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา: วิเคราะห์ตามพุทธปรัชญาทางสังคม ได้รับความรู้ใหม่โดยการสังเคราะห์จากผลการวิจัยที่ปรากฏผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

จากแผนภูมิดังกล่าว เราสามารถขยายความเพิ่มเติมได้ดังนี้

พฤติกรรมความรุนแรง คือพฤติกรรมที่แสดงออกมามีผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจ และวิถีชีวิตของบุคคลในครอบครัว และในสังคมระดับต่างๆ ตามแต่ระดับความรุนแรงที่แสดงออกมา

⁶ แผนภูมินี้: แสดงความรู้และการเชื่อมโยงแนวคิดพฤติกรรมความรุนแรง สาเหตุความรุนแรง การป้องกันและการแก้ไขพฤติกรรมความรุนแรง

สาเหตุของพฤติกรรมความรุนแรง สามารถสรุปลงในสาเหตุซึ่งวิเคราะห์ตามหลักวิชาสังคมวิทยา หรือ วิชาจิตวิทยา และวิชาตามหลักพุทธธรรม

การป้องกันและแก้ไข พฤติกรรมความรุนแรงของเยาวชนควรจะเน้นความร่วมมือกันอย่างจริงจัง ภาคส่วนต่างๆ ในสังคมโดยเฉพาะภาครัฐ ควรพิจารณาการลงโทษอย่างไร ซึ่งจะต้องเป็นมาตรการที่เที่ยงธรรม เป็นธรรมและมีความเหมาะสมกับเยาวชน รวมทั้งกำหนดนโยบายการพัฒนาเยาวชน **ภาคการศึกษา** ควร กำหนดมาตรการอบรมการให้รางวัล และการลงโทษที่เหมาะสม นอกจากนี้ **ภาคครอบครัวและภาคศาสนา** ก็ควรมีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขอย่างเหมาะสมกับสถานะของตน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การป้องกันและการแก้ไขพฤติกรรมความรุนแรงของเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษา: วิเคราะห์ตามพุทธปรัชญาทางสังคม โดยภาพรวม ทั้ง 6 ประเด็น ประกอบด้วย วัฒนธรรมประเพณี ค่านิยม สังคม ครอบครัว อิทธิพลของเพื่อน สื่อสารมวลชน และความชอบส่วนตัว โดยสาระสำคัญในประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อคิดเห็นพร้อมทั้งวิเคราะห์ในประเด็นที่ผู้ศึกษางานวิจัย พบว่า อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยภาครัฐและเอกชน มีความตระหนักต้องการให้นักศึกษาได้เรียนรู้และเข้าใจกับปัญหาพฤติกรรมความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองและทำให้สังคมผิดหวังที่เห็นการแสดงพฤติกรรมความรุนแรงต่างๆ ออกมา

วัฒนธรรมประเพณี เพราะว่วฒนธรรมประเพณีเป็นวัฒนธรรมที่เคยปฏิบัติสืบทอดกันมาชั่วอายุคนการทำให้เกิดพฤติกรรมความรุนแรงขึ้นแล้วทำให้รุ่นๆ ต่อมาได้ปฏิบัติตามที่รุ่นพี่เคยทำให้เห็นเสมอๆ ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะแสดงให้เห็นตามหนังสือพิมพ์ ข่าวสารทางทีวีโทรทัศน์ ซึ่งเกิดจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning Theories) โดยสาธิตให้เห็นว่า มนุษย์สามารถเรียนรู้พฤติกรรมใหม่โดยดูจากผู้อื่นในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม และหลังจากนั้นจะลดพฤติกรรมของตัวเอง แนวทางป้องกันแก้ไขที่จะไม่ให้เกิดปัญหาเหล่านี้อีกต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสรวิทย์ อภิปญโญ และดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ⁷ ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง “การสร้างและพัฒนารูปแบบลดพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่นตามแนวทางพระพุทธศาสนา” จากผลการศึกษาพบว่า พ่อแม่อยู่ด้วยกันสำหรับความตระหนักรู้พฤติกรรมความรุนแรง 5 ด้าน ได้แก่ การเป็นบุตรที่ดีของพ่อของแม่ การเป็นลูกศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ การเป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน การเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การเป็นสาวกที่ดีพุทธศาสนิกชนที่ดีของพระพุทธศาสนา หลังจากอบรมตามโปรแกรม ไตรสิกขาตามแนวพุทธพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักรู้พฤติกรรมความรุนแรงเพิ่มขึ้นทุกด้าน ส่วนการศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติการลดพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่นก่อนและหลังจากการสร้างและการพัฒนาพัฒนารูปแบบตามแนวพุทธศาสนา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4 ด้านพฤติกรรมการเป็นลูกศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ ด้านพฤติกรรมการเป็นเพื่อนที่ดี ด้านพฤติกรรมเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ด้าน

⁷ พระสรวิทย์ อภิปญโญ และดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, การสร้างและพัฒนารูปแบบลดพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่นตามแนวทางพระพุทธศาสนา, รายงานการวิจัย, 2555

ทักษะการควบคุมพฤติกรรมความรุนแรงและแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 2 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมเป็นลูกที่ดี ด้านพฤติกรรมเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี

ค่านิยมสังคม ค่านิยมของสังคมที่นิยมการใช้ความรุนแรงทางกายหรือทางวาจาที่แสดงถึงการมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ปัญหาเหล่านี้จะเกิดขึ้นบ่อยๆ มากในช่วงที่เปิดการเรียนจะเห็นเยาวชนที่เอาสีไปขีดเขียนในสถานที่อื่นๆ การด่าทอกันบนรถประจำทาง หรือมองเห็นเข็มขัด สัญลักษณ์ อื่นๆ ที่เยาวชนคนนั้นได้ใส่ไว้ แสดงให้อีกฝ่ายไม่พอใจ ก็เลยเกิดการทำร้ายร่างกายชกต่อยกันบนรถประจำทาง จนทำให้สังคมเขามองว่าการแสดงออกพฤติกรรมความรุนแรงของเยาวชนไม่เหมาะสมที่จะป้องกันแก้ไข เพราะเมื่อนำเอาทฤษฎีการไม่เป็นระเบียบในสังคม (The Social disorganization the theory) มาใช้เพราะทฤษฎีนี้อธิบายว่า การไม่เป็นระเบียบทางสังคม ทฤษฎีนี้ถือว่า “สังคมได้เกิดจากการรวมตัวอย่างมีระเบียบ กฎเกณฑ์แน่นอนที่คาดหวังให้สมาชิกต้องปฏิบัติ การเสียระเบียบทางสังคมเกิดจากกฎเกณฑ์เหล่านี้ล้มเหลว” ทำให้ไม่มีผู้ปฏิบัติตามมาจากสาเหตุ 3 ประการนี้คือ(1) การใช้กฎเกณฑ์เป็นภาวะที่คนเราไม่มีกฎเกณฑ์คอยบอกว่า จะต้องทำอย่างไร (2) ความขัดแย้งของกฎเกณฑ์ เป็นภาวะความรู้สึกลูกถูกบีบบังคับให้กระทำตาม และ (3) การฝ่าฝืน เป็นภาวะที่รู้สึกว่าการเชื่อกฎเกณฑ์ไม่ได้ทำให้ตนได้รับประโยชน์ เพื่อให้มีระเบียบ กฎเกณฑ์ที่ดีในการป้องกันแก้ไข พฤติกรรมความรุนแรงของเยาวชน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสมุห์ธนโชติ จิระธมโม, (เชื่อนพชร)⁸ ผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมที่เป็นสิ่งโน้มน้ำหนักให้เยาวชนเกิดความทุกข์ทรมาน โดยละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ทั้งด้านร่างกาย วาจา แลจิตใจ จนเป็นที่แสดงออกมาให้เพื่อนๆ ในกลุ่มได้ตระหนักว่า ตัวเองเก่ง เท่ และมีบทบาทการที่จะทำให้ตนเองได้รับการยอมรับจากเพื่อนฝูงเพื่อการจะได้เห็นผู้นำในโอกาสต่อไป หรือในทุกๆ ด้านที่ตนเองมีความต้องการ ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีให้เห็นเป็นประจำทำให้สังคมมองเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเหล่านี้ไปในทางที่ไม่ดีเสมอ วาดคล้องกับการกระทำของเยาวชน มีทางเดียวที่จะไม่ให้เกิดปัญหาต่างๆ เหล่านี้ตามมาก็คือ ผู้นำควรหาแนวทางป้องกัน ลดละไม่ให้เกิดขึ้นพฤติกรรมความรุนแรงอย่างเนื่องนิต

ด้านครอบครัว เพราะว่าการปฏิบัติตามแบบอย่างของบิดามารดาหรือบุคคลในครอบครัวเป็นสิ่งที่ยาวชนควรถือปฏิบัติตามคำสอนของบิดามารดาหรือคนในครอบครัวเป็นเบื้องต้นมิใช่ไปปรึกษา ก่อนคิดเอง ก่อนนี่คือปัญหาสำคัญของเยาวชนถึงอย่างไรเมื่อเกิดปัญหาขึ้นกับตนเองคนที่หนักใจไม่ใช่เพื่อน แต่เป็นบิดามารดาคนในครอบครัวที่คอยปลอบประโลม ในครอบครัวถึงแม้จะมีการทะเลาะกันบ้างแต่ก็เป็นเรื่องธรรมดาถึงเป็นหน่วยงานเล็กที่สุดของสังคมก็ตาม เป็นรากฐานของสังคมและเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของสังคมที่จะช่วยจรรโลงให้คนทุกคนที่อยู่ร่วมกันในสังคมได้อยู่ร่วมกันอย่างสันติ แต่ในเมื่อมันมีปัญหาที่คอยให้กำลังใจและอยู่เคียงข้างตลอดนั่นก็คือบิดามารดาและคนในครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ พูนสุข มาศรีรังสรรค์⁹ ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง “การจัดการความรุนแรงในครอบครัวเชิงพุทธ” ผลการศึกษาพบว่า คนในสถาบันครอบครัวและในสถาบันอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้ประโยชน์จากหลักธรรมต่างๆ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยการนำมาประยุกต์ร่วมกับแนวทางการดำเนินการของประเทศตะวันตก ตะวันออก และประเทศไทย ใน

⁸ พระครูสมุห์ธนโชติ จิระธมโม, (เชื่อนพชร)⁸, 2557

⁹ พูนสุข มาศรีรังสรรค์, การจัดการความรุนแรงในครอบครัวเชิงพุทธ, รายงานการวิจัย, 2555

สังคมยุคโลกาภิวัตน์ปัจจุบันเป็นการจัดการความรุนแรงในครอบครัวเชิงพุทธบูรณาการ เพื่อใช้จัดการกับความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับแต่ละปัจเจกบุคคลเริ่มลงมือทำไปจัดการได้เองว่าเริ่มต้น และหมั่นนำไปปฏิบัติในระยาว และแผ่ขยายไปในองค์รวมของสังคมในมิติของ (1) การแปรเปลี่ยนความขัดแย้งที่เป็นความก้าวร้าวรุนแรงให้เป็นความเข้าใจอันดีต่อกัน (2) การหาแนวทางไขปัญหาความรุนแรงในระดับต่างๆ รวมถึงการป้องกันมิเกิดซ้ำซ้อน และการเยียวยารักษาใจตนให้สงบสันติไปพร้อมๆ กับคนในครอบครัว

อิทธิพลของเพื่อน เพราะความต้องการที่จะได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนเป็นสิ่งที่เยาวชนมีความต้องการมาก ด้วยการแสดงออกในรูปแบบต่างๆ เช่นการแข่งขันรถมอเตอร์ไซด์ การขับรถยกล้อ ที่ชอบแสดงออกมาให้เพื่อนๆ ในกลุ่มได้ตระเห็นว่า ตัวเองเก่ง เท่ห์ และมีบาทที่จะทำให้ตนเองได้รับการยอมรับจากเพื่อนในกลุ่มและเพื่อที่จะได้เป็นผู้นำในโอกาสต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของชุนารักษ์ หมื่นศรีจุม และ ชัญญา อภิบาลกุล¹⁰ ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง “แนวทางลดความรุนแรงของวัยรุ่นในสถานศึกษาโดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง:กรณีศึกษาโรงเรียนคำแคนวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25” ผลการศึกษา พบว่า (1) ความรุนแรงทางด้านร่างกาย พบว่า นักเรียนเคยทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนทำให้ได้รับบาดเจ็บ รองลงมาพบว่า ถูกเหยียดหยาม (2) ความรุนแรงทางเพศ พบว่า นักเรียนส่วนมากไม่เคยถูกบุคคลอื่นกระทำในลักษณะการละเมิดสิทธิทางเพศ ส่วนมากเคยถูกบังคับในลักษณะการโดนจับเนื้อต้องตัว เป็นต้น (3) ความรุนแรงในจิตใจ พบว่า ส่วนมากเป็นการพูดจากถูกเหยียดหยาม รองลงมาการด่าทอใส่ร้ายป้ายสี และการขู่บังคับ สาเหตุที่นักเรียนถูกทำร้ายจิตใจส่วนมากเกิดจากการเข้าใจผิด (4) ความรุนแรงที่เกิดจากปัญหาช่องว่างระหว่างวัย พบว่า ส่วนมากเคยเห็นนักเรียนแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะแต่งกายผิดระเบียบ รองลงมาถูกชักชวนจากเพื่อน (5) ความรุนแรงที่เกิดจากการปรับตัวของเด็กวัยรุ่น พบว่า ส่วนมากเคยปรากฏในลักษณะการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว รองลงมาเกิดขึ้นเองหรือควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้

แนวทางการลดความรุนแรงของนักเรียนในการแก้ไขปัญหาโดยการจัดโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรม จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมให้นักเรียนมีความตระหนักถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติ และที่ควรปฏิบัติ และอีกทั้งการใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลางโดยแบ่งออกเป็น 3 ทีม ดังนี้ (1) ทีมไกล่เกลี่ยคนกลาง (2) ทีมสืบค้นข้อมูล (3) ทีมผู้ควบคุมความประพฤติ

ด้านสื่อสารมวลชน เพราะว่าการได้รับคำนิยามจากอิทธิพลของการสื่อสารมวลชนที่ขอบเสนอข่าวสารเกี่ยวกับความรุนแรงเป็นประจำ ซึ่งอิทธิพลของการสื่อสารเหล่านี้เป็นอันตรายต่อผู้เสพเป็นอย่างมาก เพราะการได้รับชมแล้วนำมาปฏิบัติ เอามาเป็นแบบอย่างด้วยการเรียนรู้จากสื่อสารที่ได้รับแสดงออกมาทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ แล้วทำให้เยาวชนได้เอามาเป็นแบบอย่าง เพื่อให้เพื่อนชื่นชมตัวเอง แต่ในทางกลับกันไม่

¹⁰ ชุนารักษ์ หมื่นศรีจุม และ ชัญญา อภิบาลกุล, แนวทางลดความรุนแรงของวัยรุ่นในสถานศึกษาโดยใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง:กรณีศึกษาโรงเรียนคำแคนวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25, รายงานการวิจัย, 2554

เห็นผู้เสียหายที่เกิดขึ้นมาเยือนหลังกับตนเองเลย สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริภิญญา อินทรประเสริฐ¹¹ ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง อิทธิพลของสื่อที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนใน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า อิทธิพลของสื่อที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน พบว่า สื่อที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์อันดังแรกคือ โทรทัศน์ รองลงมาคือ อินเทอร์เน็ต และภาพยนตร์ ความรุนแรงที่อยู่ในสื่อภาพ และเสียง อันดับแรกคือภาพยนตร์ รองลงมาคือ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต

แนวทางการป้องกันปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลของสื่อสารที่มีต่อเด็กและเยาวชนจะต้องเสพอยู่เสมอและเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาตามมาจึงควรแนวทางการป้องกันการสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้เด็กและเยาวชนได้เข้าใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุรัตน์ ทองคำชื่นวิวัฒน์¹² ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง การสื่อสารในครอบครัวเพื่อป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางสังคมของเยาวชนไทยในภาคกลาง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนและผู้ปกครองมีทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางสังคมของเยาวชนไทยอยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยสภาพทางสังคมของนักเรียนและผู้ปกครองหลายปัจจัย มีอิทธิพลร่วมและมีความสัมพันธ์ทางบวกในขนาดน้อยกับทัศนคติปัจจัยสภาพภาคครอบครัวทุกด้านมีผลต่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางสังคม และสาเหตุของพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางสังคม ได้แก่ ครอบครัว เยาวชน สภาพแวดล้อม และสื่อ ส่วนการป้องกันควรพัฒนาการสื่อสารที่ดีในครอบครัวทั้งทางการสื่อสารทางวจนภาษาและอวจนภาษา

ด้านความชอบส่วนตัว เพราะว่า ความรู้สึกส่วนตัวโดยจะรู้สึกมีความสุขและผ่อนคลายเมื่อได้แสดงออกด้วยความสุขของร่างกายแล้วหรือทางวาจา ความต้องการของเยาวชนนั้นขึ้นอยู่กับค่านิยมของแต่ละคนคนยึดถือซึ่งอาจจะมีความต้องการความเป็นอิสระเสรีกับตนเองโดยไม่ต้องให้ใครมายุ่งเกี่ยวกับชีวิตของตนเองมากนัก มีความต้องการเพื่อนฝูงมาก มีความต้องการยกย่องและการยอมรับจากผู้ใหญ่ มีความต้องการประสบการณ์ใหม่ๆ อยู่ร่ำไป มีอุดมคติอันสูงส่ง รวมถึงมีความรู้สึกอ่อนไหวง่ายและรุนแรง ความต้องการของเยาวชน ซึ่งเกิดจากค่านิยมดังกล่าวแล้วนั้น อาจเนื่องมาจากเกิดความเรียกร้องต้องการตามธรรมชาติของบุคคลที่อยู่ในวันนี้้อย่างหนึ่ง และเกิดจากสภาพแวดล้อมที่ผู้นำสถาบันทางสังคมบางคนได้สร้างขึ้นมา เพื่อผลประโยชน์แก่ตนเองและสังคม โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่จะติดตามมาอย่างหนึ่ง ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ผู้นำควรให้คำแนะนำปรึกษาเพื่อไม่ให้เยาวชนหลงตนเองมากเกินไป มีความสำคัญที่จะเกิดขึ้นตามมาในภายหลังอันจะนำไปสู่ปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองและครอบครัว สอดคล้องกับบทความทางวิชาการของ

¹¹ สิริภิญญา อินทรประเสริฐ, อิทธิพลของสื่อที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนใน กรุงเทพมหานคร, รายงานการวิจัย, 2555

¹² จุรัตน์ ทองคำชื่นวิวัฒน์, การสื่อสารในครอบครัวเพื่อป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางสังคมของเยาวชนไทยในภาคกลาง, รายงานการวิจัย, 2559

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ทุกระดับทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนจะต้องมีจุดเด่นในเรื่องจริยธรรม คุณธรรม และและมีศิลาจารวัตรที่ดั่งามมีการส่งเสริมดำรงรักษาไว้ซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กและเยาวชน และกระตุ้นให้เขามีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และมีจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือสังคมกว้างขวางขวางต่อไป

2. ในส่วนรวมของเด็กและเยาวชนจะต้องมีจิตสำนึกอยู่ตลอดเวลาว่า ชีวิตของตนเองมีคุณค่า จะทำอะไรที่ผิดจากศีลธรรมอันดีงามก็นึกถึงบิดมารดา ครู อาจารย์เป็นอย่างมาก ดังนั้น เยาวชนจะต้องปฏิบัติอย่างเหมาะสมและเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมภายนอก เพื่อเป็นลักษณะพิเศษของบุคคลในสังคม และนำเอาชื่อเสียงที่ดีนำมาสู่ครอบครัว

3. ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้ตระหนักถึงพฤติกรรมความรุนแรงที่จะทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคกับตนเองและครอบครัว ทำให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลได้รับความเดือดร้อนตามมา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ผู้บริหารคณาจารย์ และเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน ควรมีความตระหนักสำคัญเป็นอย่างมากเพื่อไม่ให้เยาวชนได้ก่อเหตุพฤติกรรมความรุนแรงในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสถาบัน เรื่องของสี อะไรต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อสังคม เพราะว่า จากผลการที่ได้ศึกษามาจะพบว่าการศึกษาก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้เด็ก ได้ศึกษาเล่าเรียน

บทเรียนที่มีการพัฒนาของสังคมมากที่สุด

2. ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมให้บุตรหลานได้มีโอกาสสร้างคุณงามดีต่อส่วนรวมไม่ว่า จะเป็นผู้มีจิตอาสาช่วยเหลือสังคม เมื่อพบเพื่อนตกทุกข์ได้ยาก ก็คอยปลอบประโลมให้เขาได้มีกำลังใจการตะเนินชีวิตที่ดีต่อในสังคม

3. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ รวมถึงมหาวิทยาลัยสงฆ์ควรมีบทบาทสำคัญที่จะเข้าไปอบรม สอนทางศีลธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนมากขึ้น โดยใช้หลักวิธีการทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางอันเป็นการปลูกฝังทัศนคติที่ดั่งาม เพื่อไม่ให้เกิดพฤติกรรมความรุนแรงต่อสังคมและต่อเพื่อนร่วมโลก และให้เป็นคนดีของสังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จรัลต์ ทองคำชื่นวิวัฒน์, การสื่อสารในครอบครัวเพื่อป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางสังคมของเยาวชนไทยใน

ภาคกลาง, รายงานการวิจัย, 2559

จุฬารณณ์ มาเสถียรวงศ์. เด็กไทยบนทางสามแพร่ง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สำนักงานกองทุน

คุณารักษ์ หมื่นศรีจุ่ม และ ชัญญา อภิบาลกุล, แนวทางลดความรุนแรงของวัยรุ่นในสถานศึกษาโดยใช้วิธีการ
เจรจาไกล่เกลี่ยคนกลาง:กรณีศึกษาโรงเรียนคำแคนวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 25, **รายงานการวิจัย**, 2554

นงลักษณ์เทพสวัสดิ์. **วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย**, พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
พระสรวิตย์ อภิปัญญา และดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, การสร้างและพัฒนารูปแบบลดพฤติกรรมความรุนแรง
ของวัยรุ่นตามแนวทางพระพุทธศาสนา, **รายงานการวิจัย**, 2555

พูนสุข มาศรีงสรรค์, การจัดการความรุนแรงในครอบครัวเชิงพุทธ, **รายงานการวิจัย**, 2555
สนับสนุนการวิจัย, 2550.

สิริภิญญ์ อินทรประเสริฐ, อิทธิพลของสื่อที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนใน
กรุงเทพมหานคร, **รายงานการวิจัย**, 2555

สุเทพ สุวีรางกูร. **ปัญหาสังคม**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ดีโอเดียนส์โตร์, 2555.

แนวทางการกักตัวอยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ ตามแนวคิดปลีกวิเวกในพระพุทธศาสนา
The Guidelines for Self-quarantine to Stay Home, Stop Infection
for the Nation According to Solitude in Buddhism

พระมหาเศรษฐา เสฏฐมโน/หิโนศิลา, ดร.¹

วิทยาลัยสงฆ์มหาสารคาม

พระมหาบัณฑิต ปณฺฑิตเมธี/ชรินทร์²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

สภาพการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ก่อให้เกิดภัยคุกคามต่อมวลมนุษยชาติอย่างรุนแรงทั้งยังอยู่ในสภาพเปราะบางและเสี่ยงกับการติดเชื้อง่ายขึ้น ทำให้แต่ละประเทศได้หาแนวทางและมาตรการยับยั้งการแพร่ระบาด การดูแลรักษาผู้ที่ติดเชื้อ และเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดด้วย ในขณะที่ประชาชนก็จำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ทำให้มีผลกระทบต่อวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ และทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ยากลำบากมากขึ้น ประกอบกับรัฐบาลมีมาตรการปิดประเทศ ปิดเมือง การเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) และห้ามกิจกรรมที่มีการรวมกลุ่มกัน ซึ่งมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนทั่วไปทุกกลุ่ม รัฐบาลมีแนวนโยบายยรณรงคืให้อยู่บ้านหยุดเชื้อเพื่อชาติ ทำให้เกิดแนวคิดที่สอดคล้องในด้านคำสอนของพระพุทธศาสนา ในเรื่องของการปลีกวิเวก ที่เน้นให้เกิดความสงบและเป็นการปฏิบัติให้เกิดความสงบด้านกาย วาจา ใจ ดังนั้นแนวคิดดังกล่าวเป็นเหตุให้สังคมควรที่จะได้เรียนรู้และน้อมรับมาปฏิบัติสืบต่อไป

คำสำคัญ : แนวทาง, กักตัว, ปลีกวิเวก, พระพุทธศาสนา

ABSTRACT

The Covid-19 pandemic has caused a serious threat to humankind, which is still in delicate condition and easier for the risk of infection, causing each country to find solutions and measures to prevent the epidemic. In order to taking care of infected people and treating the affected people both directly or indirectly, and also taking precautions of the

¹ พระมหาเศรษฐา เสฏฐมโน/หิโนศิลา, ดร. อาจารย์ วิทยาลัยสงฆ์มหาสารคาม

² พระมหาบัณฑิต ปณฺฑิตเมธี/ชรินทร์ ผู้อำนวยการกองแผนงาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

epidemic as well. Meanwhile, the people also have to adjust with the situation, causing an impact towards their lifestyle, occupation, and made their livings more difficult. In addition, the government has measures to go on lockdown, social distancing, and prohibiting from doing activities in group, which affected the lives of all groups of people. The government has a campaign policy 'Stay home, stop infection for the nation', resulting the consistent concept in the Buddhist teachings in the matter of solitude, that emphasizes peace and also the practice of physical, verbal and mental peace. Therefore, such concepts are the reason that society should learn and embrace to practice further.

Keyword : Guidelines, Self-quarantine, Solitude, Buddhism

บทนำ

สภาพปัญหามักจะมีการเปลี่ยนไปตามกาลเวลา สรรพสิ่งทั้งหลายย่อมอยู่ในกฎแห่งอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ในขณะที่เดียวกันพระพุทธศาสนายังคงต้องรักษาจารีตประเพณีไว้ได้อย่างเหนียวแน่น โลกแห่งโลกาวิวัฒน์ได้มีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้ค่อยๆ แยกขยายออกไปเป็นกิ่งแขนงสาขามากมาย³ สรุปแล้วก็คือ ๑. เพราะการปฏิบัติพระธรรมวินัยไม่สม่ำเสมอเรียกว่า ความวิบัติแห่งศีล สามัญญดา ๒. เพราะทรรศนะในหลักธรรมอธิบายไม่ตรงกัน เรียกว่าความวิบัติแห่งทฎฐิสามัญญดา ทั้งสองประการนี้เป็นสมุฏฐานให้แบ่งแยกนิกายขึ้น⁴ องค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา ได้รับการอธิบายผ่านกระบวนการเรียนรู้ของศาสตร์สมัยใหม่ จากการศึกษาและทำการวิเคราะห์ประวัติของพระพุทธสาวกและนักวิทยาศาสตร์คนสำคัญๆ หลายๆ คน ทำให้ได้ประจักษ์ชัดกับสัจธรรมอันน่าอัศจรรย์อย่างยิ่งระหว่างเวลาแห่งการค้นพบความจริง ว่ามีลักษณะอาการหรือกระบวนการที่คล้ายคลึงกันกับอาการของจิตขณะบรรลธรรมหรือตรัสรู้ธรรมของพระอัครสาวกของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ก็ด้วยความที่พระพุทธศาสนา มีความมหัศจรรย์หลายอย่าง ที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตตามวิถีของโลกนี้เอง ทุกครั้งที่เกิดปรากฏการณ์ใหม่ๆ ขึ้นในสังคมหนึ่งในวิถีคิดก็คืออิงกับมิติของพระพุทธศาสนา จึงกล่าวได้ว่าในการดำเนินชีวิตและแนวทางปฏิบัติของโลกนั้น มีความเกี่ยวเนื่องในพระพุทธศาสนา โดยครอบคลุมไปถึงหลักแนวคิดด้านวิทยาศาสตร์ และด้านสังคมศาสตร์ และทั้งแนวคิดอื่นอีกด้วย

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา สังคมไทยได้เกิดความไม่ปกติทางสังคม เนื่องจากการระบาดของโรคไวรัสโคโรนา หรือ โควิด-19 ทำให้ได้เห็นความคิดเชิงระบบที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนี้

๑. ระบบสาธารณสุขไทยมีความพร้อมทั้งการตั้งรับและทำงานเชิงรุกเพื่อการควบคุมการระบาดของโรคติดต่อได้ดียิ่งขึ้น เรามีระบบบริการทางการแพทย์ที่เข้มแข็งขณะที่ในทุกพื้นที่มีอาสาสมัครสาธารณสุข

³ พระมหามิตร ฐิตปญโญ, พระพุทธศาสนายาน, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, ๒๕๕๘), หน้า ๘.

⁴ เสถียร โพธิ์นันทะ, ชุมชุมพระสูตรมหายาน, (กรุงเทพฯ : บรรณาคาร, ๒๕๑๖), หน้า ๗-๘.

ประจำหมู่บ้าน (อสม.) มากกว่าหนึ่งล้านคน มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) เกือบ ๑๐,๐๐๐ แห่ง และมีโรงพยาบาลชุมชนกว่า ๘๐๐ แห่ง เป็นเครือข่ายทั่วประเทศที่พร้อมเป็นฐานรองรับผู้ป่วยส่งต่อจากโรงพยาบาลใหญ่

๒. ประชาชนมีความสามารถในการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนบทบาทจากเริ่มแรกตื่นกลัว กลายเป็น การตื่นรู้ และมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการต่างๆ ของตัวเองและของชุมชน ที่จะเสริมมาตรการของรัฐใน รับมือกับการระบาดของไวรัส ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. มาตรการต่างๆ ของประชาชน ผ่านทางสภาองค์กรชุมชนตำบลมากกว่า ๗,๗๙๐ สภา และ กองทุนสวัสดิการชุมชนมากกว่า ๖,๐๐๐ กองทุน และมีหลายพื้นที่ได้ยกระดับเป็นข้อตกลงร่วมหรือธรรมนูญ ประชาชน และมีการประกาศเป็นสัญญาประชาคมไว้อย่างชัดเจน เพื่อควบคุมให้กำลังใจกลุ่มเสี่ยงแพร่โรค และป้องกันดูแลกลุ่มเสี่ยงที่จะติด

เชื้อไวรัส เช่น ผู้สูงอายุ เด็กเล็ก ผู้ป่วยโรคเรื้อรังในชุมชน พร้อมกับมีมาตรการดูแลทางสังคมและเศรษฐกิจ เช่น การรวมกลุ่มผลิตหน้ากากอนามัย การตั้งโรงงาน การเตรียมการเรื่องความมั่นคงทางอาหาร

๔. การกระจายอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้บริหาร มาตรการต่างๆ ของรัฐบาลกลาง นำไปสู่การปฏิบัติที่รวดเร็วและสอดคล้องกับสภาพของพื้นที่ รวมทั้งสามารถ ระดมความร่วมมือจากประชาชนได้มากขึ้น

นอกจากสิ่งที่ได้เห็นดังกล่าวแล้ว วิฤตของประเทศครั้งนี้สังคมได้เรียนรู้ ดังต่อไปนี้

๑. สังคมได้เรียนรู้ว่าความเสี่ยงมีอยู่ทุกเวลา ทุกสถานที่ และเกิดขึ้นได้กับทุกคน คนรวย คนจน มี โอกาสได้รับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นหลากหลาย รุนแรงและไม่ปลอดภัยต่อชีวิต ดังนั้นการมีส่วนร่วมของทุกภาค ส่วนในการสร้างระบบของประเทศที่ดี มีประสิทธิภาพ จึงเป็นหัวใจสำคัญของการป้องกันความเสี่ยงที่จะ เกิดขึ้น

๒. สังคมได้เรียนรู้ว่า ปัญหาเรื่องสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ทุกอย่างเกี่ยวข้องกัน ทั้งหมด เมื่อเกิดปัญหาโรคระบาดขึ้นจึงกระทบทุกระบบของประเทศ การลงทุนภาครัฐจะเน้นเฉพาะด้าน เศรษฐกิจอย่างเดียวไม่ได้ ต้องลงทุนด้านสุขภาพ และสังคมควบคู่ไปด้วย

๓. สังคมได้เรียนรู้ว่าการแก้ปัญหาควรศูนย์อยู่ที่ส่วนกลาง ไม่สามารถแก้ไขปัญหาทั้งหมดได้ ต้องมี การกระจายอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้ประชาชนในพื้นที่ จึงจะ สามารถรับมือกับวิกฤตได้อย่างทันท่วงที และมีประสิทธิภาพ

๔. สังคมได้เรียนรู้ว่าวิกฤตที่เกิดขึ้น มีพื้นฐานจากประเทศมีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้และมี ช่องว่างทางความคิด เห็นได้จากคนรวยและคนชั้นกลางในเมืองต้องการนโยบาย Lockdown ที่คุมเข้ม ปิด กิจกรรม ห้ามออกนอกบ้านเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรค เพราะมีกำลังทางเศรษฐกิจจึงต้องการความ ปลอดภัย ขณะที่คนยากจนอีกกลุ่มใหญ่เลือกที่จะต้องทำมาหากินไว้ก่อน ไม่เช่นนั้นอาจจะอดตายได้ ช่องว่าง ระหว่างคนสองกลุ่มนี้ชัดเจนและประเทศต้องมีทางออกให้คนทุกกลุ่มอยู่ร่วมกันได้ เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ที่จะนำไปสู่การเผชิญหน้า

การระบาดของโรคโควิด-19 และขยายเป็นวิกฤตใหญ่ของประเทศ ทำให้ได้เห็นสิ่งดีๆ เชิงระบบที่มีอยู่ในสังคมไทย และคนในสังคมได้เรียนรู้ปัญหามากมาย แม้คนส่วนหนึ่งจะเห็นปัญหาแต่ยังรับกับสภาพปัจจุบันได้เพราะอาจหาทางออกที่ดีให้กับประเทศไม่ได้ แต่เชื่อว่าวิกฤตนี้ได้ปลุกให้ประชาชนกลุ่มใหญ่และคนรุ่นใหม่ที่เป็นอนาคตของประเทศจะไม่ยอมทน เพราะพวกเขาได้เรียนรู้และพร้อมมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาร่วมกัน กำหนดอนาคตของประเทศ ดังนั้นแนวโน้มสังคมไทยหลังวิกฤตโควิด-19 น่าจะมีการพัฒนาหรือปฏิรูประบบต่างๆ ของประเทศไปในทิศทางที่ดีขึ้น เพราะประชาชนไทยต่างได้รับผลกระทบและเรียนรู้ระหว่างการรับมือกับวิกฤตนี้ร่วมกันอย่างถ่วงน้ำหนัก

สถานการณ์โรคโควิด-19

สภาพการณ์ของสังคมโลกปัจจุบันมีภัยคุกคามรอบด้าน แต่สิ่งที่เป็นภัยคุกคามครั้งใหญ่ที่ได้รับผลกระทบไปทั่วโลก คือ ภัยคุกคามจากการระบาดของโรคไวรัสโคโรนา หรือ โควิด-19 ซึ่งเป็นไวรัสที่ติดต่อกันระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ทำให้มีการแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว ถึงแม้ว่าจะมีความเจริญทางการแพทย์มากเพียงใด แต่ก็ยังขาดองค์ความรู้หรือเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่สามารถผลิตยารักษาโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ติดเชื้อบางคนไม่แสดงอาการออกมาให้เห็น จึงใช้ชีวิตเหมือนคนปกติทั่วไปเมื่อมีการสัมผัสกับคนอื่นจึงทำให้ติดเชื้อโดยไม่รู้ตัว “ผู้ป่วยโรคโควิด-19 จะมีการแสดงอาการแตกต่างกัน เริ่มแรกอาจจะมีอาการตัวร้อน เป็นไข้ ไอ รู้สึกร่างกายไม่มีแรง และจะค่อยๆ เกิดอาการหายใจลำบาก โดยทั่วไปไวรัสชนิดนี้จะมีระยะฟักตัวในร่างกายประมาณ 7-14 วัน ในช่วงระยะฟักตัวมันได้มีการแบ่งตัวอย่างรวดเร็วในร่างกาย เร็วจนกระทั่งความแข็งแรงในร่างกายกำจัดเชื้อโรคไม่ทัน เพียงแค่มันเข้าสู่ร่างกายก็จะทำให้กลายเป็นเครื่องถ่ายเอกสารให้กับพวกมัน ช่วยให้มันแพร่เชื้อไปสู่ผู้อื่น”⁵ ทำให้ร่างกายของมนุษย์เป็นแหล่งเพาะเชื้ออย่างดีของโรคโควิด-19 ทั้งยังมีการติดต่อกันได้หลายช่องทาง จนกลายมาเป็นโรคระบาดที่แพร่กระจายไปทั่วโลก ทำให้มีการระดมความรู้จากบุคลากรทางการแพทย์และนักระบาดวิทยาเข้ามาช่วยรักษาผู้ติดเชื้อและป้องกันไม่ให้เกิดการแพร่ระบาด “สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 (Coronavirus Disease 2019 หรือ COVID-19) ได้แพร่อย่างรวดเร็ว และกว้างขวางไปหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งมีผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ประกอบกับองค์การอนามัยโลก (WHO : World Health Organization) ได้ประกาศให้การระบาดของโรคโควิด-19 เป็นการระบาดใหญ่ (Pandemic)”⁶ ก่อให้เกิดความตื่นตระหนกและหวาดกลัวไปทั่วโลก โดยแต่ละประเทศก็ได้มีการหามาตรการต่าง ๆ มาใช้เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดและรักษาเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโรคโควิด-19 แต่ก็ยังมีการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่อง

⁵ คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ มณฑลพหุขนาน ร่วมกับ มหาวิทยาลัยการแพทย์คุณหมิง สถาบันการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ มณฑลพหุขนาน และสำนักพิมพ์พหุขนาน เอ็ดดูเคชั่น, คู่มือป้องกัน โรคโควิด-19, (นครคุณหมิง : สำนักพิมพ์พหุขนาน กฐิป, 2563), หน้า 8.

⁶ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563, **ท้องที่นอกราชอาณาจักรที่เป็นเขตติดโรคติดต่ออันตรายกรณีโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โรคโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19))**, <https://ddc.moph.go.th/uploads/files/10020200423034157.PDF>, 10 พฤษภาคม 2563.

จากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิดทั่วโลกจนถึงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓ พบว่า “มีผู้ติดเชื้อจำนวน ๔,๑๕๓,๒๘๓ คน เสียชีวิตแล้ว ๒๘๒,๗๔๓ คน ผู้ป่วยอยู่ในอาการวิกฤต ๔๗,๓๕๗ คน ส่วนในประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อสะสมจำนวน ๓,๐๑๕ คน เสียชีวิตแล้ว ๕๖ คน และผู้ป่วยที่อยู่ในอาการวิกฤต ๖๑ คน”⁷ ในส่วนของประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา แม้จะมีความเจริญทางเทคโนโลยี แต่กลับพบว่ามีผู้ติดเชื้อมากที่สุดถึง ๑,๓๖๗,๖๓๘ คน และเสียชีวิตแล้วจำนวน ๘๐,๗๘๗ คน และประเทศที่ติดเชื้อมากรองลงมาเป็นประเทศสเปน อังกฤษ อิตาลี รัสเซีย ฝรั่งเศส เยอรมันตามลำดับ ซึ่งโดยภาพรวมแล้วมีผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

จากสภาพการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ก่อให้เกิดภัยคุกคามต่อมวลมนุษยชาติอย่างรุนแรงทั้ง อีกทั้งเป็นสิ่งที่ทำให้มวลมนุษยชาติอยู่ในสภาพเปาะบาง อีกทั้งเกิดภาวะสับสนเกี่ยวกับการติดเชื้อง่ายขึ้น ทำให้แต่ละประเทศได้หาแนวทางและมาตรการยับยั้งการแพร่ระบาด การดูแลรักษาผู้ที่ติดเชื้อ และเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งการเฝ้าระวังการแพร่ระบาดด้วย ในขณะที่ประชาชนก็จำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ทำให้มีผลกระทบต่อวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ และทำให้มีขีดความสามารถเป็นอยู่ยากลำบากมากขึ้น ประกอบกับรัฐบาลมีมาตรการปิดประเทศ ปิดเมือง การเว้นระยะห่างทางสังคม และห้ามกิจกรรมที่มีการรวมกลุ่มกัน ซึ่งมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนทั่วไปทุกกลุ่ม นอกจากนี้การดำเนินงานของรัฐบาลและบุคลากรทางการแพทย์แล้ว ยังมีภาคส่วนอื่น ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบ ในขณะเดียวกันยังพบว่าพระสงฆ์ก็เป็นกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดด้วย แต่ก็พยายามเข้ามามีส่วนในการช่วยเหลือสังคม ทั้งส่วนของมาตรการและโครงการช่วยเหลือพระสงฆ์กับประชาชนตัวอย่างเช่น สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) ร่วมกับมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และภาคีเครือข่าย จัดเวทีรวมพลังพลเมืองตื่นรู้ ช่วยชาติสู้ภัยโควิด 19 ธรรมนูญสงฆ์รวมพลังบรรพชั้วิกฤตโควิด19 การตั้งโรงงานตามพระดำริสมเด็จพระสังฆราชช่วยผู้ได้รับผลกระทบโควิด-19 ศูนย์ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 โครงการดูแลจิตใจประชาชนภายใต้สถานการณ์ โควิด-19 โดยพระภิกษุสงฆ์ การมอบเครื่องอุปโภคบริโภค ปัจจัยถวายพระภิกษุสามเณร และประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) โดยศูนย์ควบคุมและป้องกันการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) โดยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและกำหนดให้วิทยาลัยสงฆ์ทุกแห่งขับเคลื่อนการช่วยเหลือประชาชน เป็นต้น ทั้งยังมีพระสงฆ์จำนวนมากในทุกพื้นที่ได้มีส่วนช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้เกิดแนวนโยบายจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ยังมีผู้ติดเชื้อรายใหม่อย่างต่อเนื่อง ทำให้มีผู้ป่วยเข้ารับการรักษาและมีผู้เสียชีวิตเพิ่ม ประชาชนได้รับผลกระทบด้านสุขภาพ สังคมและเศรษฐกิจมีผลกระทบอย่างมาก รัฐบาลจึงได้มีมาตรการขอความร่วมมือให้ประชาชนปรับพฤติกรรมอยู่ร่วมกัน ให้ความสำคัญกับการเว้น

⁷ Khaosod Online, เกาะติดสถานการณ์ไวรัสสมณะโควิด 19, <https://www.khaosod.co.th/covid-19>, 11 พฤษภาคม 2563.

ระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) งดกิจกรรมทางสังคม เน้นอยู่บ้านให้มากที่สุดตามนโยบาย "อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ" แต่ก็ยังปรากฏว่า มีประชาชนจำนวนมากเดินทางกลับบ้านต่างจังหวัด ทำให้เสี่ยงที่จะแพร่เชื้อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ไปยังครอบครัว และผู้คนในชุมชนได้

จากมาตรการขอความร่วมมือประชาชนที่เดินทางกลับต่างจังหวัดให้งดการเดินทาง หากมีไข้ และให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการเมื่อเดินทางถึงภูมิลำเนา ด้วยการเฝ้าระวังอาการอยู่ที่บ้าน ๑๔ วัน เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค เพื่อตนเอง ครอบครัว และเพื่อประเทศชาติจะได้กลับมาฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคม การอยู่บ้านเพื่อหยุดการแพร่เชื้อ เป็นการอยู่บ้านเฉยๆ นอนเล่นโซเชียลมีเดียเพื่ออัปเดตสถานการณ์ไปเรื่อยๆ ก็เริ่มสะสมความเครียด จะออกไปข้างนอกก็เสี่ยงการแพร่เชื้อ ขอเสนอกิจกรรมให้ทำเมื่อยามอยู่บ้าน เพื่อให้การอยู่บ้าน ได้หยุดเชื้อเพื่อชาติ แล้วยังได้ประโยชน์กับตนเองและครอบครัวด้วย เพื่อเพิ่มความสัมพันธ์ในครอบครัว ทำอาหารกินเอง ลดการออกจากบ้าน ลดการเจอคนอื่น นอกจากจะได้กินแต่ของที่ถูกต้องแล้ว ยังประหยัดค่าใช้จ่าย ได้อาหารที่มันใจแน่ๆ ว่าปลอดภัย ด้วยการกินอาหารปรุงใหม่ร้อนๆ ใช้ช้อนของเราและภาชนะของเราใส่อาหาร น้ำดื่ม จัดแยกสำหรับอาหารหวานของแต่ละคน ทำให้ทุกคนมีสุขภาพดี มีทักษะในการทำอาหาร ทำขนม สามารถเลือกเมนูเพื่อสุขภาพของครอบครัว ที่ไม่ทำให้อ้วน ด้วยการลดแป้ง น้ำตาล เพิ่มผักเป็นหลัก หลีกเลี่ยงขนมขบเคี้ยว ของหวาน ระหว่างเล่นโซเชียลมีเดีย และดูทีวี ใส่ใจสุขภาพใจ ทำความสะอาดบ้าน สิ่งของ เครื่องใช้ ลดแหล่งรังโรคในบ้าน ด้วยการทำ 5 ส จัดเก็บของให้เป็นระเบียบ หยิบใช้ง่าย ลดอุบัติเหตุในบ้าน ลดฝุ่นในบ้าน แบ่งของที่ไม่ได้ใช้ไว้บริจาค ได้บุญกุศล สุขใจในการแบ่งปัน ทำให้บ้านสวยงามน่าอยู่ ช่วยลดความเสี่ยงการป่วยลงได้ด้วย บ้านสวย มองไปทางไหนก็สบายตา ครอบครัวมีความสุขอนามัย นำไปสู่การมีสุขภาพดี

การออกกำลังกายเพื่อให้ร่างกายแข็งแรง ช่วยควบคุมน้ำหนักตัว รูปร่างดี เมื่อกลับไปทำงานหลังสถานการณ์ปกติ กลับไปเรียนหนังสือ โดยการออกกำลังกายเป็นประจำ เลือกกิจกรรมแบบเดี่ยวทำคนเดียวในบ้านไม่ควรไปสวนสาธารณะ เช่น กระโดดเชือก วิ่งอยู่กับที่ เดินแอโรบิค ไม่ต้องพึ่งอุปกรณ์ จะเดินแอโรบิค หรือออกกำลังกายแบบบอดี้เวท แค่วันละ ๑๕ นาทีก็เรียกเหงื่อได้แล้ว จะช่วยให้เราได้เผาผลาญพลังงานและยังช่วยให้ร่างกายยืดหยุ่น กล้ามเนื้อแข็งแรง มีสมาธิ และช่วยปรับบุคลิกภาพให้ดูดีอีกด้วย แต่ถ้าจะให้ดีสุขภาพดีอย่างยั่งยืน ต้องออกกำลังกายอย่างน้อย ๕ วัน ๆ ละ ไม่ต่ำกว่า ๓๐ นาที นอกจากนั้นควรลดเวลาในการนั่งๆ นอนๆ อยู่กับที่นานๆ เพราะเป็นสาเหตุของโรคเรื้อรังมากมาย เช่น โรคอ้วน เบาหวาน ไขมันในเลือดสูง เปลี่ยนพฤติกรรมมาเคลื่อนไหวร่างกายบ่อยๆ จะช่วยลดความเสี่ยงต่อโรคเหล่านั้นได้

การกักตัว อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ ได้อะไรมากกว่าที่คิด นอกจากกิจกรรมยามว่าง ทำให้ท่านมีโอกาทำงานอดิเรกที่ชอบ เย็บหน้ากากอนามัยไปบริจาค งานประดิษฐ์ ปลูกต้นไม้ วาดรูป ทำขนม เล่นเกมฝึกสมอง มีเวลาสืบค้นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ตรวจสอบข้อมูล เรียนรู้จากบทเรียนออนไลน์ ต่อยอดความรู้ อาชีพมีโอกาสได้พูดคุยกับเพื่อนเก่า ญาติๆ ผ่านโซเชียลมีเดีย มีเวลาอยู่กับครอบครัวมากขึ้น อยู่กับตัวเอง ได้คิดทบทวนทำสิ่งดี ๆ มีประโยชน์ ที่สำคัญลดค่าใช้จ่าย ท้ายนี้ ขอให้ติดตามสถานการณ์ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง และให้ความร่วมมือปฏิบัติตามคำแนะนำของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัดด้วย เพียงเท่านั้น ก็ทำให้เรา

อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ ได้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นการปฏิบัติสุขบัญญัติข้อ ๑๐ มีสำนึกต่อส่วนรวม ร่วมสร้างสรรค์สังคมแล้ว ยังช่วยลดการแพร่กระจายของเชื้อโควิด-19 ได้อีกด้วย

การกักตัว อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ นับเป็นจุดมุ่งหมายหลายด้าน สำหรับมนุษย์ เช่น อดัดดณะ จุดมุ่งหมายเพื่อตน หรือประโยชน์ตน ซึ่งทำให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง หรือพัฒนาชีวิตของตนไปให้ได้ให้ถึง⁸ จึงเป็นโอกาสที่จะให้เราอยู่กับตัวเอง อยู่กับลมหายใจ ที่เรียกว่าอานาปานสติกรรมฐานมีธรรมเป็นที่พึ่งในโอกาสที่เป็นวิกฤต อดตติปา อดตสรณา อนณฺณทีปา อนณฺณสรณา จมิตนเป็นประทีป จมิตนเป็นที่พึ่ง อย่างมีสิ่งอื่นเป็นประทีป อย่างมีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง⁹ สิ่งที่พระพุทธองค์ทรงย้ำเตือนนักหนา ก็คือ รู้จักตนเอง การรู้จักตนเองเป็นกุญแจสำคัญยิ่งที่จะเปิดประตูแห่งมรรคผลนิพพาน¹⁰ การรู้จักตัวเอง ตระหนักรู้ในตัวเอง จึงสอดคล้องกับการกักตัวในมิติของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

ความหมายของ คำว่า วิเวก ในพระพุทธศาสนา

คำว่า วิเวก ตามนัยแห่งอรรถาธิบายของสุชีพ ปุญญาอนุภาพ ได้ให้ความ ในพจนานุกรมศัพท์พระพุทธศาสนา ว่า วิเวก น. ความสงัด ความไม่เกี่ยวข้อง¹¹ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายวิเวกในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม ว่า วิเวก ความสงัด มี ๓ คือ อยู่ในที่สงัดเป็นกายวิเวก จิตสงบเป็น จิตวิเวก หมตกิเลสเป็น อุประวิเวก¹² กายวิเวก คือความสงบทางกายนั้น คือการอยู่ในที่สงบสงัด ปราศจากผู้คนและเสียงที่พลุกพล่าน ดั่งการปฏิบัติของพระพุทธเจ้าในระหว่างบำเพ็ญทุกรกิริยากว่าคือ พวกปัญจวัคคีย์ผู้มีความนิยมในทุกรกิริยา เมื่อเห็นพระมหาบุรุษทรงเลิกละทุกรกิริยากลับเสวยพระกระยาหารแล้ว จึงมีความเห็นร่วมกันว่า บัดนี้พระองค์คลายความเพียร เวียนมาเพื่อความเป็นผู้มักมากเสียแล้ว ก็หมดความเชื่อถือ จึงพากันทอดทิ้งพระองค์ไปอยู่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี ซึ่งทำให้พระองค์ได้วิเวกยิ่งขึ้น¹³ โดยที่พระองค์ได้บำเพ็ญเพียรทางจิต โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อแรกตรัสรู้ ประทับอยู่ ณ ควางตันโพธิพฤกษ์ ใกล้ฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา เขตตำบลอุรุเวลา ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคได้ประทับนั่งโดยบัลลังก์เดียว เสวยวิมุตติสุข ณ ควางตันโพธิพฤกษ์เป็นเวลา ๗ วัน¹⁴ และ ที่ปรากฏ

⁸ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **ธรรมบุญขีชีวิต**, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๔๒), หน้า ๙

⁹ พุทธศาสนิกขุ, **ปฏิจจสมุปบาท กับ อานาปานสติ**, (กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, ๒๕๕๓), หน้า ๑๕๕.

¹⁰ แสง จันทร์งาม, **พุทธศาสนวิทยา**, (กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, ๒๕๔๔), หน้า ๙๙.

¹¹ สุชีพ ปุญญาอนุภาพ, **พจนานุกรมศัพท์พระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๒๕๔.

¹² สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๖๒), หน้า ๔๑๑.

¹³ สุนารี ตามไท, **พุทธประวัติฉบับร้อยเรียง**, (กรุงเทพฯ : บริษัทรุ่งแสงการพิมพ์, ๒๕๕๙), หน้า ๕๘.

¹⁴ วิ.ม. (ไทย) ๔/๑/๑.

ในวิหารสูตรที่ ๑ แห่งวิหารวรรค มหาวรรค สังยุตตนิกาย¹⁵ เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราปรารถนาจะหลีกเร้นสักครั้งเดือน ใครๆ อย่าเข้าไปหาเรา ยกเว้นภิกษุผู้นำอาหารบิณฑบาตเข้าไปให้รูปเดียว” ภิกษุเหล่านั้นทูลรับสนองพระดำรัสแล้ว ในครั้งเดือนนี้จึงไม่มีใครเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเลย ยกเว้นภิกษุผู้นำอาหารบิณฑบาตไปทูลถวายรูปเดียว ครั้นครั้งเดือนนั้นผ่านไป พระผู้มีพระภาคเสด็จออกจากที่หลีกเร้นแล้ว รับสั่งเรียกภิกษุทั้งหลายมาตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เรานั้นแรกตรัสรู้ ได้อยู่ด้วยส่วนแห่งวิหารธรรม (ธรรมเป็นเครื่องอยู่)

ตามปกติแล้วพระพุทธองค์จะทรงปฏิบัติพุทธกิจคือโปรดสัตว์ทั้งหลาย แม้ในยามราตรีก็ทรงโปรดมนุษย์ คือเทวดาเป็นต้น แต่ก็ยังทรงเว้นวรรคการโปรดสัตว์ เพื่อปลีกวิเวกยาวนานถึงครึ่งเดือน ในข้อนี้เพราะเหตุใด เพราะเหตุที่ ในกึ่งเดือนนั้น สัตว์ที่พระองค์จะพึงแนะนำไม่มี เมื่อความเช่นนั้น พระศาสดาทรงดำริว่า เราจักยังกึ่งเดือนนี้ให้ล่วงไปด้วยสุขอันเกิดแต่ผลสมบัติ การอยู่เป็นสุขจักมีแก่เราด้วยอาการอย่างนี้ และในอนาคต ชนผู้เกิดในภายหลังจักเอาอย่างว่า แม้พระศาสดาทรงละคณะไปประทับอยู่แต่พระองค์เดียว จะกล่าวอะไรถึงพวกเราเล่า ข้อนี้จักมีเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ปัจฉิมชนนั้นตลอดกาลนาน ดังนี้ จึงตรัสอย่างนี้ด้วยเหตุนี้ แม้ภิกษุสงฆ์ทูลรับพระดำรัสของพระศาสดาแล้ว จึงได้ถวายภิกษุรูปหนึ่ง ภิกษุรูปนั้นทำกิจทั้งปวงมีการกวาดบริเวณพระคันธกุฎี ถวายน้ำสรงพระพักตร์และไม้ชำระพระทนต์เป็นต้น แต่เข้าตรู่เสร็จแล้ว ก็หลีกไปในขณะนั้น กล่าวคือทรงปลีกวิเวกเพื่อที่จะกระทำเป็นอย่างที่คนทั้งหลายปลีกวิเวกบ้าง คนเหล่านั้นจะคิดได้ว่าแม้แต่พระพุทธเจ้าที่ทรงตรัสรู้แล้วก็ยังทรงไม่คลุกคลีกับหมู่ แล้วหลีกไปอยู่พระองค์เดียว คนสามัญเช่นพวกเขาก็พวกภวานาบ้าง ในข้อนี้เหมือนพระเถระทั้งหลายในปัจจุบัน ซึ่งยืนยันว่า แม้ท่านจะบรรลุธรรมขั้นสูงแล้วก็ยังเดินจงกรม นั่งวิปัสสนา ปฏิบัติธรรมโดยตลอด ข้อนี้คงเหมือนพระพุทธเจ้า คือท่านทำเป็นอย่างที่คนรุ่นหลังเห็นถึงความเพียรในการปฏิบัติธรรม แม้ถึงปลายทางแห่งธรรมแล้ว ก็ไม่ละจริยาเดิม

แม้ในพิธีกรรมอันเนื่องด้วยพระวินัย ในการงานปริวาสกรรม คือกิจของสงฆ์ที่พึงชำระศีลของตนเองให้บริสุทธิ์ ดังนั้นการที่เราช่วยในกิจของสงฆ์ตามที่ฆราวาสสามารถช่วยได้ ก็เท่ากับเอื้อความสะดวกให้กับพระสงฆ์ท่าน จึงมีอานิสงส์มาก คำว่า ปริวาส นี้มีมาแต่สมัยพุทธกาล เป็นชื่อของสังฆกรรมประเภทหนึ่ง ที่สงฆ์จะพึงกระทำเพื่อการอยู่ชดใช้ เรียกสามัญว่า “การอยู่กรรม” เรียกรวมกันว่า “ปริวาสกรรม” จึงต้องประพฤติเพื่อเป็นการลงโทษตัวเองให้ครบเท่ากับจำนวนวันที่ปกปิดอาบัติไว้ เพื่อให้พ้นมลทินและเพื่อความบริสุทธิ์ในการบำเพ็ญเพียรในทางจิตของพระภิกษุสงฆ์ต่อไป อีกทั้งการตกแต่งบริเวณสถานที่ให้สะอาด ปลูกเป็นกระท่อมเล็กๆ หาน้ำกินน้ำใช้ใส่ตุ่มใส่องไว้ให้พอกับการใช้ โดยปกติวัดที่เหมาะสมในการเข้าปริวาสกรรมนั้น ต้องเป็นวัดที่สงบเงียบ ไม่มีภิกษุสัญจรผ่านไปมาและผู้คนไม่พลุกพล่าน¹⁶ กล่าวคือ การที่ภิกษุผู้อยู่ปริวาสกรรมนั้น มีข้อปฏิบัติต่างเพื่อให้อยู่แยกกัน โดยที่สุด ไม่อยู่ในที่มุงบังเดียวกัน¹⁷ ทำให้เห็นได้ว่าแม้หลักปฏิบัติทาง

¹⁵ ส.ส. (ไทย) ๑๙/๑๑/๑๖.

¹⁶ บุญเกิด พิมพ์วรรณธากุล, **ประเพณีอีสาน**, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, ๒๕๔๔), หน้า ๕.

¹⁷ วิ.จ. (ไทย) ๗/๙๖/๑๙/

พระวินัย ก็เน้นระยะห่างทางสังคม อยู่ในลักษณะการกักตัว ซึ่งสอดคล้องกับการกักตัวอยู่บ้านเพื่อชาติ เป็นการหยุดเชื้อเพื่อชาติซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในสถานการณ์วิกฤติโรคระบาดโควิด-19 ได้อย่างชัดเจน

การกักตัวอยู่บ้าน หยุดเชื้อเพื่อชาติ กับวิเวกในพระพุทธศาสนา

ในขณะที่ผู้คนในสังคมไทยกำลังประสบปัญหาความเดือดร้อนจากสถานการณ์ โรคไวรัส โควิด-19 ราคาสินค้า และบริการเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากโรคระบาดดังกล่าว ถึงขั้นที่เรียกได้ว่าเป็นภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ ด้านหนึ่งของสังคมไทยได้เกิดภาวะวิกฤตทางสังคม

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ยังคงดำเนินต่อไป พร้อมกับที่นโยบายการช่วยเหลือจากภาครัฐก็มีออกมาอย่างต่อเนื่องในหลายรูปแบบเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เราคนไทยทุกคนกำลังได้รับผลกระทบจากมหันตภัยโควิด-19 เพียงแต่มากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกัน หากทำงานอยู่ในสายอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหรือสายอาชีพที่ทำงาน ณ สถานที่เสี่ยงต่อการติดโรคก็จะต้องหยุดงานตามการปิดชั่วคราว โดยคนในสายอาชีพดังกล่าว มีอยู่ประมาณหนึ่งในห้าของผู้มีงานทำทั้งหมด และเป็นที่น่าทึ่งกันว่าคนกลุ่มนี้ได้รับผลกระทบอย่างมาก ต้องสูญเสียงานหรือรายได้ ในอีกมุมหนึ่ง กลุ่มข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ ดูเหมือนจะได้รับผลกระทบน้อยกว่า เนื่องจากยังได้รับเงินเดือนประจำเท่าเดิม แต่คงปฏิเสธไม่ได้ว่าจะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบความเป็นอยู่ ยิ่งหากคนกลุ่มนี้มีรายได้เสริมจากอาชีพที่ได้รับผลกระทบ เช่น ขายของตามตลาดนัด จึงพูดได้ไม่เต็มปากว่าคนกลุ่มนี้จะได้รับผลกระทบน้อย ดังนั้นนโยบายการช่วยเหลือที่ครอบคลุมผู้ได้รับผลกระทบในแต่ละระดับที่แตกต่างกันอย่างเหมาะสมและทั่วถึงจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก ณ ช่วงเวลานี้ บทความในวันนี้จึงขอเชิญชวนทุกท่านมาแลกเปลี่ยนความเห็นถึงผู้ได้รับผลกระทบหลัก ก่อนที่จะชวนคิดถึงสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจในระยะข้างหน้า

การประเมินผู้ได้รับผลกระทบอาจตั้งต้นตามความเสี่ยงของภาคธุรกิจ ตามที่ บริษัท TRIS rating ได้จัดอันดับภาคธุรกิจที่ได้รับผลกระทบของโควิด-19 โดยใช้ รายได้ มูลค่าทรัพย์สิน และสภาพคล่อง เป็นเกณฑ์ จึงพบว่ากลุ่มสาขาที่มีความเสี่ยงที่ได้รับผลกระทบมาก คือ สาขาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหรือสายอาชีพที่ทำงาน ณ สถานที่เสี่ยงต่อการติดโรคที่ได้กล่าวถึงไปก่อนหน้านี้ ได้แก่ สายการบิน โรงแรม โรงภาพยนตร์ รวมถึงสาขาในกิจกรรมการผลิตที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากมาตรการ lock down จนทำให้ไม่สามารถนำเข้าวัตถุดิบมาใช้ในการผลิตได้ คือ อิเล็กทรอนิกส์ โลหะ ผลิตรถยนต์ ชิ้นส่วนยานยนต์ และกระดาษ ซึ่งแน่นอนว่าสาขาเหล่านี้ครอบคลุมแรงงานจำนวนมากไม่น้อยเลยทีเดียว

หลังจากมองในมุมของสาขาเศรษฐกิจแล้ว ขอมองลึกถึงมิติของแรงงานที่ได้รับผลกระทบซึ่งขอแบ่งเป็นสองกลุ่ม คือ แรงงานกลุ่มแรกอยู่ในระบบประกันสังคมซึ่งย่อมได้รับการดูแล และเยียวยาผ่านทางมาตรการของสำนักงานประกันสังคม ไม่ว่าจะเป็นการลดและขยายเวลาจ่ายเงินสมทบ การให้เงินชดเชยหากถูกพักงาน หรือแม้แต่การให้เงินเยียวยาที่เพิ่มขึ้นหากถูกเลิกจ้างจากสถานการณ์โควิด-19 จึงยังพอบรรเทาผลกระทบได้บ้าง แต่จะดีกว่าแน่ ถ้าผู้ประกอบการและแรงงานของเขาเหล่านี้จะสามารถอยู่รอดรักษาหน้าทีการทำงานผ่านวิกฤตนี้ไปได้ด้วยกัน แรงงานกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งอยู่ในภาคการท่องเที่ยวและบริการที่ได้รับผลต่อ

เนื่องมาจากมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social distancing) แม้รัฐไม่ได้สั่งปิดโดยตรง เช่น โรงแรม รวมถึงแรงงานในภาคการผลิต โดยเฉพาะที่ทำงานในห่วงโซ่อุปทานของสาขาที่เกี่ยวข้องกับชิ้นส่วนยานยนต์ซึ่งถือว่าเป็นสาขาที่มีความสำคัญต่อภาคการผลิตของประเทศ แต่มีสถานประกอบการรายย่อยอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางและอ่อนไหวต่อเศรษฐกิจที่ชะลอตัวในขณะนี้

แรงงานอีกกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ คือ ผู้จ้างงานตนเองหรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระ (self-employed) ซึ่งอยู่นอกระบบประกันสังคม อย่างไรก็ตาม ภาครัฐได้เปิดโอกาสให้แรงงานกลุ่มนี้สามารถลงทะเบียนเพื่อได้รับเงินเยียวยา ๕,๐๐๐ บาท ต่อเดือน รวม ๓ เดือน หากผ่านกระบวนการคัดกรองตามเงื่อนไขหลักได้แก่ การดำเนินกิจกรรมที่ได้รับผลกระทบหรือที่รัฐสั่งปิด เช่น ร้านอาหาร ร้านค้าปลีก การจัดประชุมแสดงสินค้า และกิจกรรมความบันเทิงและนันทนาการ ซึ่งครอบคลุมผู้ประกอบการอาชีพอิสระกว่า ๔.๕ ล้านคน จากผู้มีงานทำในสาขาเหล่านี้รวม ๖.๖ ล้านคน

นอกเหนือจากการช่วยเหลือแรงงานที่ถือเป็นปัจจัยหลักสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจแล้ว การเยียวยาหรือช่วยเหลือผู้ประกอบการก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน เพราะหากผู้ประกอบการยังคงรักษาการจ้างงานไว้ได้ ในท้ายที่สุดแล้วแรงงานจะยังคงมีงานให้กลับไปทำ ขณะที่ ธุรกิจอื่น ๆ ในห่วงโซ่อุปทานที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันก็จะยังคงอยู่ต่อไปได้ ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายย่อยอ่อนไหวต่อสภาวะวิกฤตในปัจจุบัน จึงต้องอาศัยมาตรการช่วยเหลือสภาพคล่องด้านการเงิน หรือช่วยสนับสนุนต้นทุนค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะในส่วนของค่าจ้างด้วยการให้เงินสนับสนุนแก่สถานประกอบการรายย่อยที่มีรายได้ลดลง ภายใต้งบประมาณที่สถานประกอบการจะต้องไม่ปลดคนงาน ดังเช่นที่ประเทศเยอรมัน และมาเลเซีย ได้ดำเนินการนាំร่องไปแล้ว

เมื่อมองไปข้างหน้าหากเราสามารถควบคุมโรคระบาดได้ในระดับหนึ่ง ภาครัฐจำเป็นต้องออกมาตราการกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศ เช่น มาตรการเร่งการสร้างงาน และการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศ เพราะอุปสงค์ในประเทศจะกลายเป็นแรงขับเคลื่อนหลัก ขณะที่สถานการณ์ในต่างประเทศยังไม่แน่นอน โดยระยะนี้ต้องกระตุ้นให้เกิดการบริโภคและการลงทุนในประเทศ เพื่อเป็นแรงส่งให้เศรษฐกิจหมุนไปสู่การสร้างรายได้ให้แก่ทั้งครัวเรือนและภาคธุรกิจ สุดท้ายแล้วขั้นตอนการเปลี่ยนผ่านไปสู่โลกหลังโควิด-19 จะเกิดภาวะปกติใหม่ (New Normal) ในระบบเศรษฐกิจทั่วโลก เช่น การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างก้าวกระโดด โดยเฉพาะพฤติกรรมการใช้ Online platform เพื่อซื้อสินค้าและบริการที่หลากหลายเพิ่มขึ้น จึงเป็นความท้าทายของภาครัฐที่จะต้องหยิบยื่นแรงเปลี่ยนแปลงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจจากโหมดประคับประคองมาสู่โหมดเร่งเครื่องยนต์ จึงต้องยกเครื่องนโยบายที่เอื้อให้เศรษฐกิจสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืนมาใช้ในโลกใหม่ อาทิ การพัฒนาฝีมือแรงงาน Online เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของทุนมนุษย์ให้สามารถเป็นหัวจักรสำคัญขับเคลื่อนผลิตภาพของประเทศไปสู่การเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพ

ในเรื่องดังกล่าว ท่านพุทธทาสภิกขุ¹⁸ ได้เสนอไว้ใน หนังสือ เรื่อง “พุทธศาสนาในโลกอนาคตอันใกล้” โดยได้นำเสนอทิศทาง ที่เป็นภาพลักษณ์ที่ดั่งงามของสังคมบนกรอบของพระพุทธศาสนา คือ

¹⁸ พุทธทาสภิกขุ, พุทธทาสลิลิต, (กรุงเทพฯ : ธรรมทานมูลนิธิ, ๒๕๔๓), หน้า ๑๕๗.

- ๑) “โลกค่อยๆ เห็นความจำเป็นที่จะต้องมีพระพุทธศาสนาสำหรับช่วยโลก”
 - ๒) “พวกเราทำให้โลกมีความพอใจในพระพุทธศาสนาได้สำเร็จ”
 - ๓) “พระพุทธศาสนาปรับตัวให้กลายเป็น Way of life ได้จนพอใจกันทั้งโลก”
- ภาพทั้ง ๓ นี้ นับเป็นวิธีที่จะยับยั้งภาวะวิกฤต ตามมุมมองของพระพุทธศาสนาได้

สรุป

เมื่อมองวิเวกในสังคมตามมุมมองของพระพุทธศาสนาแล้วจะเห็นว่า การปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนานั้น มี ๒ ส่วนด้วยกัน คือ ปรีตถประโยชน์ และ อตตทัตถประโยชน์ ปรีตถประโยชน์ เป็นการปฏิบัติตนให้เป็นกระบวนการทางสังคม เป็นแนวปฏิบัติร่วมกันของคนในสังคมที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติร่วมกัน เป็นกลุ่มเป็นหมู่เป็นคณะ เป็นภาพรวมของสังคมและเป็นแนวทางให้เกิดความสงบสุขในสังคมได้ เช่น ชมรมอาสาสมัคร จิตอาสา งานสามัคคีร่วมปฏิบัติธรรม เป็นต้น ซึ่งงานดังกล่าวนี้ ต้องรวมคนหมู่มารวมมาประชุมกันเพื่อให้เกิดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ แก่สังคม เป็นประโยชน์แก่สังคมโดยภาพรวม

ในส่วนของอตตทัตถประโยชน์ ที่เป็นประโยชน์ส่วนตนนั้น เป็นการปฏิบัติขั้นสูงที่เรียกว่าวิเวก คือ หลังจากเสร็จจากความอนุเคราะห์สงเคราะห์เกื้อกูลแก่ชนหมู่มากแล้ว ก็หาความสงบส่วนตนให้เกิด โดยที่ไม่ใช่ละทิ้งทุกอย่าง ตลอดกาลนาน แต่เป็นการเว้นวรรค หรือที่เรียกว่า ล็อกดาวน์ (Lock Down) เพียงชั่วขณะ รอสถานการณ์สงบและคลี่คลายค่อยแก้ไข เหมือนการที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า หลีกออกจากเมืองโกสัมพี เมื่อครั้งเกิดการทะเลาะกันครั้งใหญ่ของเหล่าภิกษุ พระองค์ทรงปลีกวิเวก ไปที่ป่าเลไลย์ โดยมีช้างและลิงเป็นผู้อุปฐาก และทรงแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าวเมื่อการทะเลาะเริ่มคลี่คลาย การแสวงหาความสงบทางกาย คือ กายวิเวก เป็นเรื่องของการทำชั่วคราว ช่วยยาม ตลอดที่ยังมีสถานการณ์ที่ไม่ปกติเช่นในปัจจุบันที่เป็นอยู่นี้ เมื่อสถานการณ์คลี่คลายแล้ว ย่อมจำเป็นที่จะต้องมีการรวมพลังทำความดี ร่วมพลังทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์สำคัญเหมือนเดิม หากแต่ความสงบทางจิตนั้นเป็นสิ่งที่เกิดได้โดยตลอดเวลา ในที่ทุกสถานในกาลทุกเมื่อ ทั้งนี้เพื่อบรรลุอุปธิวิเวกในที่สุดนั่นเอง

ตารางเปรียบเทียบ การกักตัว อยู่บ้านหยุด เชื่อเพื่อชาติ และปลีกวิเวกในพระพุทธศาสนา

การกักตัวอยู่บ้าน เปรียบเทียบ กับ	การปลีกวิเวกในพระพุทธศาสนา
การอยู่บ้าน ทำกิจกรรม อยู่ที่บ้าน อยู่กับครอบครัว เว้นวรรค เพื่อทบทวนตัวเอง	เทียบได้กับ กายวิเวก คือการอยู่ในที่สงัด
การคิดพิจารณาสิ่งที่เป็นประโยชน์เพื่อตัวเอง ฟังธรรม ฟังดนตรี ตลอดจนการสวดมนต์ไว้พระ ทำสมาธิ	เทียบได้กับ จิตตวิเวก ทำจิตให้สงบผ่องแผ้ว
การพ้นจากโรคภัยไข้เจ็บ มีสุขภาพที่ดี ตัวเองปลอดภัย สังคมพ้นภัย ประเทศชาติ พัฒนาก้าวหน้า ห่างไกล โควิด ๑๙	เทียบได้กับ อุปธิวิเวก การฝึกฝนทางความคิด การอยู่ด้วยการตระหนักรู้ไม่ประมาท การ์ดไม่ตก

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติและมณฑลพิษณุพนาน ร่วมกับ มหาวิทยาลัยการแพทย์คุณหมิง สถาบันการศึกษาทาง
วิทยาศาสตร์ มณฑลพิษณุพนาน และสำนักพิมพ์พิษณุพนาน เอ็ดดูเคชั่น. **คู่มือป้องกัน โรคโควิด-19.**
(นครคุณหมิง : สำนักพิมพ์พิษณุพนาน กรู๊ป. ๒๕๖๓).

บุญเกิด พิมพ์วรรณชกุล. **ประเพณีอีสาน.** ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา. ๒๕๔๔.

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓ เรื่อง ท้องที่นอกราชอาณาจักรที่เป็นเขตติดโรคติดต่อ
อันตราย กรณีโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ หรือโรคโควิด-19 (Coronavirus Disease 2019
(COVID-19)) <https://ddc.moph.go.th/uploads/files/10020200423034157.PDF> ๑ ๐
พฤษภาคม ๒๕๖๓.

พระมหามิตร ฐิตปัญญา. **พระพุทธศาสนายาน.** ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา. ๒๕๕๘

พุทธทาสภิกขุ. **ปฏิจสงมุปาบท กับ อาณาปานสติ.** กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ. ๒๕๕๓.

_____. **พุทธทาสลิต.** กรุงเทพฯ : ธรรมทานมูลนิธิ. ๒๕๔๓.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต). **ธรรมนุญชีวิต.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย จำกัด. ๒๕๔๒.

_____. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย. ๒๕๖๒.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. **พจนานุกรมศัพท์พระพุทธศาสนา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย. ๒๕๔๑.

สุนารี ตามไท. **พุทธประวัติฉบับร้อยเรียง.** กรุงเทพฯ : บริษัทรุ่งแสงการพิมพ์. ๒๕๕๙.

เสถียร โพธิ์นันทะ. **ชุมนุมพระสูตรมหายาน.** กรุงเทพฯ : บรรณาการ. ๒๕๑๖.

แสง จันทร์งาม. **พุทธศาสนวิทยา.** กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ. ๒๕๔๔.

Khaosod Online. **เกาะติดสถานการณ์ไวรัสสมรณะโควิด-19.** <https://www.khaosod.co.th/covid-19>
๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓.

ส.ส. (ไทย) ๑๙/๑๑/๑๖.

วิ.ม. (ไทย) ๔/๑/๑.

วิ.จ. (ไทย) ๗/๙๖/๑๙.

ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชน
ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในชุมชนบ้านละมั่ง ตำบลนรงค์ อำเภอสรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์

Factors affecting the current political concerned to the way of life of the
people on the principles of the four Brahmavihara of Ban Lamong
Community, Narong Sub-district ,Sri Narong District, Surin Province.

นางสาวนภัตวาทิตร ทวีสุข¹

พระปลัดสุระ ญาณธโร/จันทิก ดร.²

ผศ. เศรษฐพร หนูนชู³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

E-mail : parocha60๗@gmail.com

บทคัดย่อ

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนบ้านละมั่งตำบลนรงค์ อำเภอสรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์ ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในชุมชนบ้านละมั่ง ตำบลนรงค์ อำเภอสรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์ การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการใช้แบบวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวนทั้งหมด ๒๙๔ คน สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

๑) สภาพการตื่นตัวทางการเมืองและปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในชุมชนบ้านละมั่ง ตำบลนรงค์ อำเภอสรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ (\bar{X} =๓.๒๐) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ทั้ง ๖ ด้าน พบว่า ด้านความเข้าใจทางการเมือง อยู่ในระดับมาก (\bar{X} =๓.๔๑), ด้านสถาบันสื่อมวลชน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} =๓.๓๓), ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} =๓.๒๐), ด้านสถาบันการศึกษา อยู่ในระดับ

¹ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสุรินทร์ หน่วยบริการศรีณรงค์

² คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

³ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

ปานกลาง ($\bar{X}=3.19$), ด้านการนำหลักธรรมพรหมวิหาร ๔ มาใช้ในการดำเนินชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.16$), และด้านสถาบันครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.91$)

๒) ด้านปัญหาและอุปสรรค พบว่า เมื่อสมัยก่อนจะเห็นได้ว่าวัดและประชาชนในชุมชนมีความใกล้ชิดผูกพันกันเป็นอย่างมาก ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันดังนั้นในการนำหลักธรรมพรหมวิหาร ๔ มาใช้ในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสถาบันสื่อมวลชนเข้ามาแทรกในการดำเนินชีวิตของประชาชนและทรงอิทธิพลมากอีกช่องทางหนึ่งจึงทำให้เกิดความคิดที่แตกต่างกันส่วนการตื่นตัวทางการเมืองนั้นมีบางกลุ่มเท่านั้นเนื่องจากประชาชนในชุมชนเพื่อหน่วยการเมืองซึ่งเกิดจากสถานการณ์บ้านเมืองปัจจุบัน

คำสำคัญ : การตื่นตัวทางการเมือง, การดำเนินชีวิต, พรหมวิหาร ๔

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the current political alertness concerned to the way of life of the people on the principles of the four Brahmavihara of Ban Lamong Community, Narong Sub-district, Sri Narong District, Surin Province. 2) to study the factors affecting the current political concerned to the way of life of the people on the principles of the four Brahmavihara of Ban Lamong Community, Narong Sub-district, Sri Narong District, Surin Province. This study used the quantitative research methodology to collect data in the sample using a questionnaire a total of 294 people. The statistics used are frequency, percentage, mean and standard deviation.

The research results were as follows:

1) The current political alertness concerned to the way of life of the people on the principles of the four Brahmavihara of Ban Lamong Community, Sri Narong District, Surin Province were rated at a medium level, ($\bar{X}=3.20$) in both overall and studied aspects and when considering each of the 6 aspects, in order from highest to lowest according to the average and the standard deviation found that: in terms of political understanding was at a high level ($\bar{X}=3.41$), the media institution was at a high level ($\bar{X}=3.33$), friends and community groups was at a medium level ($\bar{X}=3.20$), educational institutions was at a

medium level (\bar{X} =3.19), in the application of the four principles of Brahmavihara in the way of life was at a medium level (\bar{X} =3.16), and the family institution was at a medium level (\bar{X} =2.91).

2) Problems and obstacles were as follows: that it was found in the past, it can be seen that temples and people in the community are very closely bound. Which is different from the present. Therefore, in the application on the principles of the four Brahmavihara in life is at a moderate level As for the media institutions, which intervenes in people's lives and is very powerful, it creates a different way of thinking, while there are only some groups of political awakening because people in the community are tired of the politics which caused From the current country situation.

Keyword : political alertness , way of life, four Brahmavihara

บทนำ

มนุษย์เกิดมาในโลกแห่งความเป็นจริงที่มีอาจปลอดจากการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมได้ นับแต่เริ่มแต่ลึมหาดูโลกอยู่รอดเป็นสถานะบุคคลตามกฎหมายในสถาบันครอบครัวที่มี การขัดเกลาทางสังคมแตกต่างกันไป ทุกคนในสังคมต้องประกอบอาชีพในวัยอันควร เพื่อดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับวิถีสังคมและความถนัดทางเศรษฐกิจของแต่ละคนภายใต้กรอบนโยบายทางเศรษฐกิจและสังคมแห่งรัฐ⁴

ประชาธิปไตย คือ รูปแบบหรือกระบวนการในการทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ในการวางแผนการทำงานร่วมกัน ประเมินผลการทำงานร่วมกัน และรับผลแห่งการทำงานร่วมกัน โดยทุกคนในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการทำงานทุกขั้นตอน เมื่อมีปัญหาในการทำงานเกิดขึ้น ต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน ซึ่งการปกครองแบบประชาธิปไตยอาจมีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างกันมากมาย แต่ประชาธิปไตยไม่ได้มีฐานะเป็นรูปแบบการปกครองแต่เพียงอย่างเดียว เป็นหลักการสำคัญ ค่านิยมและทัศนคติของบุคคลในสังคมด้วยว่า จะมีวิถีทางการดำเนินชีวิตที่เรียกว่าเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ ซึ่งความจริงแล้วอุปนิสัยของคนในสังคม และวิถีดำเนินชีวิตประจำวันนั้นมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยด้วยจึงจะมีส่วนช่วยเหลือเลี้ยงระบบประชาธิปไตย⁵

⁴ ปรีชา เรื่องจันทร์, การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม, (พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๙), หน้า ๓.

⁵ วิสุทธิ์ โปธิแทน, ประชาธิปไตย: แนวความคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตย ในอุดมคติ, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๒๐-๒๒.

กว่า 7 ทศวรรษ ที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในประเทศไทยนับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมายทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม โดยเฉพาะด้านการเมือง ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ยังคงต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤติทางการเมือง อย่างซ้ำซากตามวัฏวนของวงจรอุบาทว์ (vicious circle) ที่สลับเปลี่ยนหมุนเวียนระหว่างรัฐบาล จากการเลือกตั้งกับการปฏิวัติรัฐประหาร และเป็นเช่นนี้เรื่อยมาจนส่งผลให้พัฒนาการทางการเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในภาวะชะงักงันมาโดยตลอด ดังพิจารณาได้จาก การรัฐประหารในประเทศไทยที่สำเร็จมาแล้วจำนวน 13 ครั้ง การกอบกู้ถ้อยอำนาจ จำนวน 11 ครั้ง (รัฐประหาร/ปฏิวัติ ไม่สำเร็จ) และการปฏิวัติ ๑ ครั้ง คือ การปฏิวัติสยามเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ กล่าวคือ ในรอบ 88 ปีประเทศไทยมีคณะรัฐบาลบริหารประเทศมาแล้ว ถึง 58 ชุด ซึ่งหากพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมแล้วก็จะพบว่ารัฐบาล 1 ชุดเขามาบริหารประเทศ เพียงหนึ่งปีเศษเท่านั้น นอกเหนือจากนั้นยังมีการเลือกตั้งทั่วไปมากกว่า 24 ครั้ง พร้อมกับการซื้อ สิทธิขายเสียงและการทุจริตคอร์รัปชันในรัฐบาลเกือบทุกยุคทุกสมัย ซึ่งท้ายที่สุดแล้วก็มักจะถูกยกนำมาอ้างอิงความชอบธรรมในการปฏิวัติรัฐประหาร

จากปัญหาในประเทศไทยปัจจุบันมีสภาพทางการเมืองที่มีปัญหาทางความคิดเห็นมีการแตกแยกปะทะทางความคิดอย่างรุนแรง ทำให้หวั่นเกรงว่าสังคมไทยจะหาทางออกไม่ได้และนำไปสู่ความแตกต่างในด้านต่างๆ เพราะทุกคนมีมุมมองไปกับการเสนอข่าวสารของสื่อ และการโฆษณาชวนเชื่อของแต่ละฝ่าย ไม่ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งในสังคมไทยกำลังตกอยู่ในภาวะขาดที่พึ่งทางความคิดและแบบอย่างอันเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงซึ่งจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในชุมชนบ้านละมั่ง ตำบลนครงค์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดสุรินทร์เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปขยายผลเพื่อการปรับปรุง แก้ไข ในการพัฒนาชุมชนเพื่อให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑) เพื่อศึกษาสภาพการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนบ้านละมั่ง ตำบลนครงค์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดสุรินทร์
- ๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในชุมชนบ้านละมั่ง ตำบลนครงค์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดสุรินทร์

ขอบเขตในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในชุมชนบ้านละมั่ง ตำบลนครคีรี อำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์” โดยกำหนดขอบเขตดังต่อไปนี้

1. การกล่อมเกลாதงสังคม
2. ด้านความเข้าใจทางการเมือง

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพการตื่นตัวทางการเมืองและปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในชุมชนบ้านละมั่ง ตำบลนครคีรี อำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์

๒. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในเขตการปกครองของบ้านละมั่ง ตำบลนครคีรี อำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์ จำนวนทั้งสิ้น ๑,114 คน เป็นชาย 545 คน เป็นหญิง 569 คน⁶

๓. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ที่อยู่ในเขตปกครองของชุมชนบ้านละมั่ง ตำบลนครคีรี อำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์

๔. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้ระยะเวลาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๖๓ รวมเป็นระยะเวลา ๘ เดือน

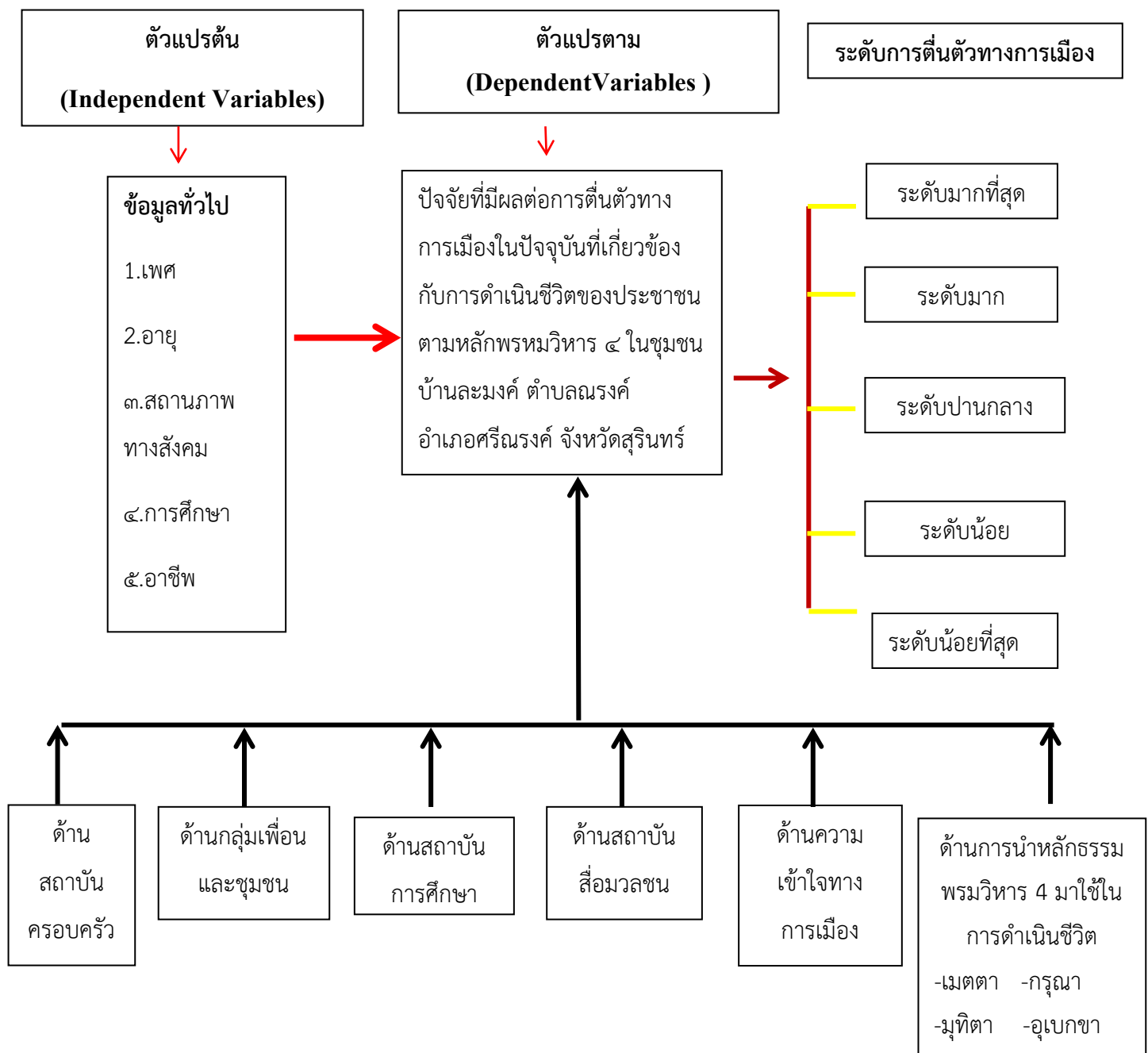
กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ได้นำเสนอประกอบการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในชุมชนบ้านละมั่ง ตำบลนครคีรี อำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์ เพื่อนำมาศึกษา ในประเด็นด้านสถาบันครอบครัว ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน ด้านสถาบันการศึกษา ด้านสถาบัน

⁶ สำอาง สุขนันท์, แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านละมั่ง หมู่ที่ ๕ ตำบลนครคีรี อำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑-๒๕๖๕, (แผนและงบประมาณ: กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๖๒), หน้า ๔.

สื่อมวลชน และด้านความเข้าใจทางการเมืองปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในชุมชนบ้านละมั่ง ตำบลนคร อำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์ สามารถนำมากำหนดเป็น “กรอบแนวคิดในการวิจัย” ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

๑. รูปแบบการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในชุมชนบ้านละมงค์ ตำบลนครงค์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดสุรินทร์ สามารถจำแนกรูปแบบการวิจัยออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. การวิจัยจากเอกสาร (Documentary research) ได้แก่ หนังสือ/เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักพรหมวิหาร ๔ ปัจจัยทางการเมืองในปัจจุบันเกี่ยวกับชีวิตประชาชน และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาวิเคราะห์และนำเสนอ ในรูปของการอธิบายเชิงพรรณนา (Descriptive method) เพื่อเกิดความเข้าใจและสร้างแนวคิด ในการศึกษา เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความถูกต้องที่สุด

๒. การวิจัยแบบสำรวจ (Survey research) เป็นการศึกษาโดยลงพื้นที่จริงและเก็บข้อมูล จากการแจกแบบสอบถามประชาชนในชุมชนบ้านละมงค์ ตำบลนครงค์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในชุมชนบ้านละมงค์ ตำบลนครงค์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย ดังนี้

1. ด้านสถาบันครอบครัว
2. ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน
3. ด้านสถาบันการศึกษา
4. ด้านสถาบันสื่อมวลชน
5. ด้านความเข้าใจทางการเมือง
6. ด้านการนำหลักธรรมพรหมวิหาร ๔ มาใช้ในการดำเนินชีวิต

๒. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ประชาชนในชุมชนบ้านละมงค์ ตำบลนครงค์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จำนวนทั้งสิ้น 1,114 คน

๒. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาโดยคิดจากสูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ .05

กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มเลือกตัวอย่างแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเลือกเป้าหมายที่เป็นประชาชนในชุมชนบ้านละมงค์ ตำบลนครงค์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยแบ่งตามเพศได้ ดังนี้

ตารางที่ ๑ จำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน

เพศ	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนตัวอย่าง (คน)
เพศชาย	545	144
เพศหญิง	569	150
รวม	1,114	294

๓. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

๑. แบบสอบถาม

๑. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถาม
๒. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้
๓. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
๔. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
๕. นำเสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
๖. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา
๗. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริงแล้วนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
๘. รวบรวมแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์

๒. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบ ให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย 3 ตอนซึ่งมีรายละเอียดของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๖ ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่

1. เพศ
2. อายุ

๓. สถานภาพทางสังคม
๔. ระดับการศึกษาสูงสุด
๕. อาชีพ
๖. รายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในชุมชนบ้านละมั่ง ตำบลนครคีรี อำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์ ในลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของ ลิเคิร์ต (Likert rating scale) มี 5 ระดับ (ระดับการตื่นตัวทางการเมืองมากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย, และน้อยที่สุด โดยมีคำถามแต่ละด้านแบ่งออกได้ 6 ส่วน ใน ๖ ด้าน ซึ่งจำแนกได้ 3๒ ข้อ ดังนี้ 1)ด้านสถาบันครอบครัว 2)ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน 3)ด้านสถาบันการศึกษา 4)ด้านสถาบันสื่อมวลชน 5) ด้านความเข้าใจทางการเมือง และ6)ด้านการนำหลักธรรมพรหมวิหาร ๔ มาใช้ในการดำเนินชีวิต

ตอนที่ 3 ปัญหา/ อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในชุมชน บ้านละมั่ง ตำบลนครคีรี อำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์โดยมีการแยกออก เป็น 6 ด้าน คือ

1. ด้านสถาบันครอบครัว
2. ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน
3. ด้านสถาบันการศึกษา
4. ด้านสถาบันสื่อมวลชน
5. ด้านความเข้าใจทางการเมือง
6. ด้านการนำหลักธรรมพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการดำเนินชีวิต

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในขั้นตอนการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดการดำเนินการตามขั้นตอน ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม จำนวน ๔ ขั้นตอน ดังนี้

1. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาในรายวิชาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

2. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถาม ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย ก่อนนำไปใช้เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเชิงเนื้อหา (Content validation) สารและโครงสร้างของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือให้เหมาะสม โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือค่า (Index of Item - Objective Congruence : IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

- +๑ หมายถึง แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์การวิจัย
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์การวิจัย
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การวิจัย

เกณฑ์การแปลความหมายค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ซึ่งเครื่องมือการวิจัยฉบับนี้ได้ค่า IOC เท่ากับ ๑.๐๐ ทุกข้อซึ่งถือว่าเครื่องมือใช้ได้

3. การตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขที่ผ่านการตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่นตรงเชิงเนื้อหาแล้ว โดยนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างงานวิจัย โดยการนำไปทดลองครั้งนี้คือ ๑)บ้านมหาชัย ๒)บ้านหนองเทพ ๓)บ้านรัฐราษฎร์พัฒนา ซึ่งเป็นหมู่บ้านใกล้เคียงและเป็นประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างวิจัยจริง โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ทดลองทำแบบสอบถาม จำนวน 30 ราย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของคอนบาร์ช (Cronbach's alpha coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สำหรับคอมพิวเตอร์ในการประมวลผล โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่น ตั้งแต่ .๗๐ ขึ้นไป ซึ่งจากการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ในกลุ่มตัวอย่างผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาร์ช (Cronbach's alpha coefficient) ในครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ = .94 ซึ่งมีค่ามากกว่า .๗๐ ดังนั้นจึงสามารถยอมรับแบบสอบถามเพื่อการวิเคราะห์การวิจัยนี้ในขั้นต่อไปได้

4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบแล้วนำไปจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแจกกลุ่มตัวอย่างจริงซึ่งเป็นประชาชนในชุมชนบ้านละมงค์ ตำบลนรงค์ อำเภอสรรคบุรี จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 294 ชุด สำหรับการวิจัยในครั้งนี้

๔. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาโดยการทบทวนแนวคิดและทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และมีการรวบรวมข้อมูลภาคสนามในกลุ่มขั้นตอนการแจกแบบสอบถาม ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างในเขตชุมชนบ้านละมงค์ จำนวน ๒๙๔ ชุด พร้อมทั้งรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมาด้วยตนเอง โดยก่อนเริ่มทำแบบสอบถามทุกครั้ง ผู้วิจัยจะชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างรับทราบก่อนทุกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความ เป็นจริงมากที่สุดผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเองในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เดือนกันยายน 2563 แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

๕. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความความและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. **สถิติเชิงพรรณนา** (Descriptive statistics) ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในชุมชนบ้านละมั่ง ตำบลนครงค์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพทางสังคม การศึกษา อาชีพ รายได้ โดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. **สถิติเชิงพรรณนา** (Descriptive statistics) ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในชุมชนบ้านละมั่ง ตำบลนครงค์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามปัจจัยด้านสถาบันครอบครัว ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน ด้านสถาบันการศึกษา ด้านสถาบันสื่อมวลชน ด้านความเข้าใจ ทางการเมือง ด้านการนำหลักธรรมพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการดำเนินชีวิต โดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ซึ่งกำหนดการให้คะแนนของแบบสอบถาม จำนวน ๕ ระดับ ตามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในชุมชนบ้านละมั่ง ตำบลนครงค์ อำเภอศรีนครินทร์” จากทั้ง ๖ ด้าน สรุปโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ ($\bar{X}=3.20$, $S.D.=0.66$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน ทั้ง ๖ ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านความเข้าใจทางการเมือง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.41$, $S.D.=0.79$), ด้านสถาบันสื่อมวลชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.33$, $S.D.=0.79$), ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.20$, $S.D.=0.55$), ด้านสถาบันการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.15$, $S.D.=0.67$), ด้านการนำหลักธรรมพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการดำเนินชีวิต อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.16$, $S.D.=0.67$), และด้านสถาบันครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.91$, $S.D.=0.66$) โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ทั้ง ๖ ด้านได้ดังนี้

๑) **ด้านสถาบันครอบครัว** พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.91$, $S.D.=0.66$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ บุคคลในครอบครัวของท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ เช่น ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การสนทนาแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ไปฟังคำปราศรัยนักการเมือง ($\bar{X}=3.29$, $S.D.=0.65$), ในครอบครัวของท่าน มีการติดตาม รับฟังข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน ผ่านแหล่งข้อมูลและ ทางสื่อประเภทต่าง ๆ ($\bar{X}=3.03$, $S.D.=0.58$), ในครอบครัวของท่านมีการพูดคุย สนทนาเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ($\bar{X}=2.77$, $S.D.=0.62$), บุคคลในครอบครัวของท่านเข้าร่วมพูดคุยประเด็นเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศกับสมาชิกคนอื่นของชุมชนตามสถานที่ต่างๆ เช่น ร้านค้า / กาแฟ ร้านอาหาร ($\bar{X}=2.74$, $S.D.=0.65$), และบุคคลในครอบครัวของท่าน มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนหรือถกเถียงประเด็น เกี่ยวกับ

สถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ที่มีมุมมองแตกต่างกัน ($\bar{X}=2.74$, $S.D.=1.04$)

๒) ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.20$, $S.D.=0.95$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ บุคคลในครอบครัวของท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ เช่น ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การสนทนาแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ไปฟังคำปราศรัยนักการเมือง ($\bar{X}=3.60$, $S.D.=1.05$), ในครอบครัวของท่าน มีการติดตาม รับฟังข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน ผ่านแหล่งข้อมูลและ ทางสื่อประเภทต่าง ๆ ($\bar{X}=3.29$, $S.D.=0.99$), บุคคลในครอบครัวของท่าน มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนหรือถกเถียงประเด็น เกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ที่มีมุมมองแตกต่างกัน ($\bar{X}=3.12$, $S.D.=1.03$), ในครอบครัวของท่านมีการพูดคุย สนทนา เกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ($\bar{X}=3.07$, $S.D.=1.04$), และบุคคลในครอบครัวของท่านเข้าร่วมพูดคุยประเด็นเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศกับสมาชิกคนอื่นของชุมชนตามสถานที่ต่างๆ เช่น ร้านค้า / กาแฟ ร้านอาหาร ($\bar{X}=2.94$, $S.D.=1.09$)

๓) ด้านสถาบันการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.19$, $S.D.=0.67$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ สถาบันการศึกษาของท่าน มีหลักสูตร เนื้อหา การเรียน การสอนที่เกี่ยวกับการเมือง การปกครองและแนวทางการปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตย ($\bar{X}=3.32$, $S.D.=0.83$), ครู อาจารย์ในสถาบันการศึกษา มีความเป็นกันเอง และแสดงออก หรือปฏิบัติตนต่อนักเรียนและประชาชนทั่วไป ด้วยความเสมอภาคและยุติธรรม ($\bar{X}=3.31$, $S.D.=0.82$), สถาบันการศึกษาเปิดโอกาสให้ท่าน ได้แสดงความคิดเห็น อย่างเสรี และแสดงออกได้อย่างอิสระ ในเชิงสร้างสรรค์ ($\bar{X}=3.21$, $S.D.=0.88$), มีบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตย เช่น เปิดโอกาสให้ท่านมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ การวางแผน การรับฟังความคิดเห็น และกันการแก้ปัญหา ด้วยวิธีสันติวิธี ($\bar{X}=3.14$, $S.D.=0.78$), และท่านคิดว่าสถาบันการศึกษาเป็นแหล่ง บ่มเพาะความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมือง ($\bar{X}=3.00$, $S.D.=0.87$)

๔) ด้านสถาบันสื่อมวลชน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.33$, $S.D.=0.79$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เทคโนโลยีด้านข้อมูลข่าวสารปัจจุบัน ทำให้ท่านสามารถเข้าถึงข้อมูล ติดตาม ข่าวสารสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันได้ ($\bar{X}=3.71$, $S.D.=1.13$), สื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ตและอื่นๆ ได้นำเสนอ ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองทุกๆ วัน ได้กระตุ้นให้ท่าน สนใจสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันได้ ($\bar{X}=3.69$, $S.D.=1.07$), สื่อสารมวลชนมีส่วนสำคัญ ในการเสริมสร้างความรู้ และ บ่มเพาะ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ทางการเมืองแก่ท่าน ($\bar{X}=3.31$, $S.D.=0.97$), ท่านคิดว่า สื่อสารมวลชนในปัจจุบัน มีจรรยาบรรณในการให้ข้อมูลข่าวสาร อย่างเป็นธรรม และ เคารพสิทธิเสรีภาพ ของประชาชน ($\bar{X}=3.25$, $S.D.=0.90$), ท่านยินดีรับฟังความคิดเห็นและทัศนะทางการเมืองที่แตกต่างของผู้อื่น ที่แสดงออกผ่านสื่อมวลชนได้ ($\bar{X}=3.15$, $S.D.=0.90$), สื่อสารมวลชนใน

แขนงต่างๆ มีอิทธิพล สำคัญในการชักจูง โน้มน้าวความคิดเห็นของท่าน ($\bar{X}=3.14, S.D.=1.05$), และท่านได้นำข้อมูลข่าวสารสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันมาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการตัดสินใจทางการเมืองท่านได้นำข้อมูลข่าวสารสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันมาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการตัดสินใจทางการเมือง ($\bar{X}=3.12, S.D.=0.99$)

๕) ด้านความเข้าใจทางการเมือง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.41, S.D.=0.79$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ท่านเห็นด้วยกับแนวคิดที่ว่า ประชาชนมีสิทธิในการออกเสียง เพื่อแสดงจุดยืนทางการเมืองได้คนละ ๑ เสียง ไม่ว่าจะท่านจะเป็นใคร ($\bar{X}=3.89, S.D.=1.04$), ท่านเห็นด้วยกับแนวคิดที่ว่า การออกเสียงเลือกตั้งโดยอิสระเป็นสิทธิ ขั้นพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตย ที่ท่านจะลงคะแนนให้ใครก็ได้ที่ท่านเห็นชอบ ($\bar{X}=3.61, S.D.=1.04$), ท่านเห็นด้วยกับแนวคิดที่ว่า ทุกคนมีสิทธิในการแสดงออกทางการเมืองแสดงความนิยมชมชอบพรรคการเมือง ไม่ว่าจะฝ่ายใดภายใต้กรอบกฎหมาย ($\bar{X}=3.44, S.D.=0.90$), ท่านเห็นด้วยกับแนวคิดที่ว่า ท่านจะเลือกผู้แทนที่ดีจากพรรคการเมือง ใดก็ได้ ไม่ว่าจะผู้นำที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกับท่านหรือไม่ก็ตาม ($\bar{X}=3.28, S.D.=0.90$), และท่านเห็นด้วยกับแนวคิดที่ว่า ท่านมีสิทธิแสดงความคิดเห็นทางการเมือง แม้ว่าจะสอดคล้องหรือแตกต่างกับผู้อื่น ($\bar{X}=2.87, S.D.=0.99$)

๖) ด้านการนำหลักธรรมพรหมวิหาร ๔ มาใช้ในการดำเนินชีวิต พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.16, S.D.=0.67$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันตามหลักธรรมความกรุณา หากเราเข้าไปช่วยเหลือผู้ที่ทุกข์ร้อน ให้รอดพ้นจากความทุกข์ โดยที่ไม่ต้องคิดว่าผู้นั้นจะเป็นคนดีหรือคนไม่ดี เพียงแค่เรามีจิตต้องการช่วยเหลือ ก็ถือเป็นบุญจากความกรุณา ทำให้เรามีความอิ่มเอิบใจ และมีความยินดีต่อความสุขของการพ้นทุกข์ของผู้นั้น ท่านเห็นว่าในชุมชนของท่านยังมีอยู่จริง ($\bar{X}=3.28, S.D.=0.87$), การดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน ตามหลักธรรมความมูทิตา ในปัจจุบันมนุษย์มีความอิจฉาริษยากันมาก หากเราวางตัวเองให้ ไร้ซึ่งการอิจฉา ริษยา และ คอยสนับสนุนให้กำลังใจรวมถึงยินดีกับสิ่งดีที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น ก็นำไปสู่การส่งเสริม และสนับสนุนความสุขหรือความดีนั้นๆ ให้คงอยู่ และเจริญยิ่งขึ้นไป ($\bar{X}=3.27, S.D.=0.77$), การดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันตามหลักธรรมความเมตตา ความรู้สึกเอ็นดู สงสาร ไม่ว่าจะผู้นั้นจะเป็นใครก็ตามในสังคม เพียงแค่เราเอาใจเขามาใส่ใจเรา เราก็จะเกิดความคิดปรารถนาดีแก่ผู้นั้น การมี ความเมตตาจะทำให้เรามีพลังดึงดูด และคนรอบข้างก็จะเอ็นดูรักใคร่ ท่านเห็นว่าในชุมชนของท่านยังมีอยู่จริง ($\bar{X}=3.23, S.D.=0.91$), การดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน ตามหลักธรรมความอุเบกขา ถือเป็นความสงบของจิตใจ ด้วยการวางใจนิ่งเฉยต่อการทำร้ายจากกาย วาจา ใจ ความสุขหรือความทุกข์ที่ตนหรือผู้อื่นได้รับเราควร อภัยให้กับความโกรธ ความริษยา นินทาที่ย่อมเกิดขึ้นเป็นธรรมดา จิตใจเราควรเป็นกลาง สงบนิ่งเฉย เพราะคนทำดีย่อมได้ดี ใครทำชั่วย่อมได้ชั่ว ตามกฎแห่งกรรม ท่านเห็นว่าในชุมชนของท่านยังมีอยู่จริง ($\bar{X}=3.12, S.D.=0.87$), และท่านเห็นด้วยกับแนวคิดที่ว่า นักการเมืองการปกครองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ในปัจจุบันมีการประพฤติตนตามหลัก เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ซึ่งเป็นพรหมวิหารธรรม คือ ธรรมปฏิบัติของผู้ที่ผู้ปกครอง และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ($\bar{X}=2.95, S.D.=0.82$)

ด้านปัญหาและอุปสรรค ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับ

การดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในชุมชนบ้านละมั่ง ตำบลนครคีรี อำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์ พบว่า เมื่อสมัยก่อนจะเห็นได้ว่าวัดและประชาชนในชุมชนมีความใกล้ชิดผูกพันกันเป็นอย่างมาก ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันดังนั้นในการนำหลักธรรมพรหมวิหาร ๔ มาใช้ในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสถาบันสื่อมวลชนเข้ามาแทรกในการดำเนินชีวิตของประชาชนและทรงอิทธิพลมากอีกของทางหนึ่ง จึงทำให้เกิดความคิดที่แตกต่างกันส่วนการตื่นตัวทางการเมืองนั้นมีบางกลุ่มเท่านั้นเนื่องจากประชาชนในชุมชนเป้าหมายการเมืองซึ่งเกิดจากสถานการณ์บ้านเมืองปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. สถาบันครอบครัวควรอบรม สั่งสอน ปลูกฝัง ชี้นำบุตรหลานให้นำหลักธรรมพรหมวิหาร ๔ มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต
๒. สถาบันการศึกษาทุกระดับชั้นควรบูรณาการโดยนำหลักธรรมพรหมวิหาร ๔ เข้าสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน
๓. ภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชนควรเข้ามามีบทบาทในการสร้างทัศนคติและเจตคติที่ดีต่อการเมืองเพื่อกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวและความเข้าใจทางการเมือง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑. ภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชนควรเข้ามามีบทบาทให้ความรู้แก่ประชาชนที่มีสิทธิการเลือกตั้งและสร้างทัศนคติและเจตคติที่ดีต่อการเมืองและร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในชุมชนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวและความรู้ความเข้าใจทางการเมืองมากยิ่งขึ้น
๒. ประชาชนในชุมชนควรนำหลักธรรมพรหมวิหาร ๔ มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักธรรมอื่นและขยายพื้นที่ระดับ ตำบล อำเภอ หรือจังหวัด เพื่อให้มีทราบการตื่นตัวในวงกว้างและหาทางแก้ไข
๒. ควรทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักธรรมพรหมวิหาร ๔ โดยมีการเปรียบเทียบกับหมู่บ้านอื่น

สรุป

ในการทำวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักพรหมวิหาร ๔ ในชุมชนบ้านละมั่ง ตำบลนครงค์ อำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์ พบว่าประชาชนในชุมชนเมื่อสมัยก่อนจะเห็นได้ว่าวัดและประชาชนในชุมชนมีความใกล้ชิดผูกพันกันเป็นอย่างมาก ซึ่งแตกต่างจากปัจจุบันดังนั้นในการนำหลักธรรมพรหมวิหาร ๔ มาใช้ในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสถาบันสื่อมวลชนเข้ามาแทรกในการดำเนินชีวิตของประชาชนและทรงอิทธิพลมากอีกช่องทางหนึ่งจึงทำให้เกิดความคิดที่แตกต่างกันส่วนการตื่นตัวทางการเมืองนั้นมีบางกลุ่มเท่านั้นเนื่องจากประชาชนในชุมชนเพื่อหน่วยงานเมืองซึ่งเกิดจากสถานการณ์บ้านเมืองปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ปรีชา เรืองจันทร์. การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร. ๒๕๕๙.
- พระครูสุจิตตานันท์. หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ของเจ้าอาวาสมาใช้ในการบริหารงาน. <http://www.thongsook.ac.th/main/admin/uploads/FacultyOfGrad/1032-file-researchstd1.pdf>. ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๒.
- พระพรหมคณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิกจำกัด. ๒๕๔๖.
- มารศรี กลางประพันธ์. การพัฒนาพรหมวิหาร ๔ ของนักศึกษาริชาชีพรู สังกัดสถาบันราชภัฏตามแนวพุทธ ร่วมกับการเรียนรู้ด้วยตัวเอง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๖.
- วิสุทธิ โปธิแทน. ประชาธิปไตย: แนวความคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตยในอุดมคติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๕๔.
- สำออง สุขนันท์. แผนพัฒนาหมู่บ้าน บ้านละมั่ง หมู่ที่ ๕ ตำบลนครงค์ อำเภอศรีนคร จังหวัดสุรินทร์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑-๒๕๖๕. แผนและงบประมาณ: กระทรวงมหาดไทย. ๒๕๖๒.
- อิลหาม มะนะแล. ลักษณะสำคัญของประชาธิปไตย. <https://sites.google.com/site/it20135720710255/laksana-sakhay-khxng-prachathiptiy>. ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒.
- อง.ปญจก. (ไทย) 22/192/252.

การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมกิจกรรม
ทางพระพุทธศาสนาตามหลักสังคหวัตถุ ๔
ในวัดมงคลรัตน์ ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์
Participation of Community participation and Local Administrative
Organization in Promoting Buddhist Activities based on the four Principles
Sangahavattu of Mongkhonrat Temple in Khokho Sub-district,
Mueang District, Surin Province.

พระกาญจนวัฒน์ ขนดีปญโญ/แก้วหล่อ¹

พระปลัดสุระ ญาณธโร/จันทิก ดร.²

พระมหาโชตนิพิฐพนธ์ สุทนต์โต³

พระครูสุธรรมกิจโกศล⁴

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

E-Mail: pureepat2020@gmail.com

บทคัดย่อ

ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ๑) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของวัดมงคลรัตน์ ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ๒) เพื่อศึกษา ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริม กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตามหลัก สังคหวัตถุ ๔ ของวัดมงคลรัตน์ ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ตัวแทนในชุมชน พื้นที่วัดมงคลรัตน์ ซึ่งมีจำนวน ๕๐ คน โดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

๑) ความพึงพอใจของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X = ๓.๗๐$, $S.D. = ๐.๕๒$) จำแนกเป็นรายด้าน ด้านสมานัตตตา ($X = ๓.๘๐$, $S.D. =$

¹ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

² คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

³ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

⁴ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

๐.๗๓) อยู่ระดับ มาก ด้านอัตถจริยา ($X = ๓.๗๕$, S.D. = ๐.๕๖) อยู่ระดับมาก ด้านปิยวาจา ($X = ๓.๗๑$, S.D. = ๐.๗๔) อยู่ระดับมาก และ ด้านทาน ($X = ๓.๕๕$, S.D. = ๐.๖๔) อยู่ระดับมาก

๒) ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ พบว่า มีการกระจายข้อมูลข่าวสารที่ไม่ครอบคลุมในบางพื้นที่ ควรมีการจัดตั้ง คณะกรรมการรับผิดชอบด้านการประชาสัมพันธ์ ควรมีการแสดงความยินดีต่อการเข้าไปมีส่วนร่วม และความร่วมมือในกิจกรรมอื่นๆ ของประชาชนรวมถึงผู้นำชุมชนหรือผู้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, สังคหวัตถุ ๔, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the people's satisfaction with community participation and local administrative organization in promoting Buddhism activities based on the Principles of the four Sangahavatthu of Mongkhonrat Temple in Khokho Sub-district, Muang District, Surin Province. 2) to study the problems, obstacles, and guidelines for participation of communities and local administrative organizations in promoting the Buddhism activities based on the four Principles Sangahavatthu of Mongkhonrat Temple in Khokho Sub-district, Muang District, Surin Province. This study used the quantitative research methodology to collect the data from 50 samples, by using the Taro Yamane formula. The research tools used in this study were a questionnaire and statistics used in this study were: frequency, percentage, mean, standard deviation.

The research results were as follows:

1) The mean scores of the People's Satisfaction with Community participation and Local Administrative Organization in Promoting Buddhist Activities based on the four Principles Sangahavatthu of Mongkhonrat Temple in Khokho Sub-district, Muang District, Surin Province were rated at a high level, ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.25) in both overall and studied aspects. The highest score can be seen in the aspect of (**Samanattata**) participation; behaving consistently and impartially, ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.73), followed by that of (**Atthacariya**) helpful action, ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.56), (**Piyavaca**) amicable speech, ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.74) and finally, (**Dana**) giving; sacrificing, ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.68).

2) Problems, obstacles, and and guidelines for participation of communities and Local Administrative organizations in promoting the Buddhism activities based on the four

Principles Sanghavatthu of Mongkhonrat Temple in Khokho Sub-district, Muang District, Surin Province followed that; the information disseminated is not covered in Some areas, there should be a committee responsible for public relations, there should be congratulations on participation and cooperation in that activity of the public, including community leaders or those involved in promoting Buddhism activities.

บทนำ

ประเทศไทยนับเป็นประเทศหนึ่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางวัฒนธรรมและ ขนบธรรมเนียมประเพณี และจารีตประเพณีเห็นได้จากประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานของ ประเทศ สืบเนื่องมาจากประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๕ เปอร์เซนต์ นับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งดัง พุทธพจน์ของพระศาสดาตรัสว่า ศาสนาเจริญรุ่งเรืองต้องประกอบไปด้วยพุทธบริษัท ๔ คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก/อุบาสิกา ในเมื่อโลกปัจจุบันความเจริญทางเทคโนโลยีแบบไร้ขีดพรหมแดนอย่างไม่มี ขีดจำกัด กิจกรรมบางอย่างที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา จึงจำเป็นที่หน่วยงานของรัฐเข้ามามีบทบาท ในการส่งเสริมและเพื่อสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป ความสัมพันธ์ของชุมชน และหน่วยงานของรัฐที่มีส่วนส่งเสริมกิจกรรมในวัด สืบเนื่องด้วยการนับถือพระพุทธศาสนามาตั้งแต่ บรรพบุรุษจนถึงลูกหลานในปัจจุบัน เป็นการเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกันตามหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔

การพัฒนาประเทศในภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา รัฐบาลมี หน้าที่ต้องพัฒนาให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้า โดยการบริหารงานจะต้องแก้ปัญหาและ ตอบสนองความต้องการของประชาชน มุ่งให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน ซึ่งประชาชนต้องมีส่วนร่วม การแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับทุกระดับได้เป็นอย่างดี ในการแก้ปัญหานั้นจะเกิดขึ้นและสำเร็จ ได้ด้วยดีต้องอาศัยการมีส่วนร่วม โดยความร่วมมือ ความสามัคคี และความเข้าใจในศักยภาพของ ชุมชนได้ดีก่อให้เกิดพลังความสามัคคีอันเป็นเกราะที่เข้มแข็งให้เกิดกับประเทศได้ ซึ่งพระพุทธเจ้าก็ ทรงสั่งสอนให้มีความรัก ความสามัคคี ความพร้อมเพรียงในหมู่คณะให้เกิดสุข เพราะความสามัคคี เป็นปัจจัยแห่งความสุข ความพร้อมเพรียงของหมู่ให้เกิดสุข และการอนุเคราะห์ซึ่งหมู่ผู้พร้อมเพรียง กันให้เกิดสุขผู้ยินดีแล้วในหมู่ผู้พร้อมเพรียงกัน ตั้งอยู่ในธรรมย่อม ไม่พลาตจากธรรมอันเป็นแดนเกษมจากโยคะย่อมบันเทิงในสวรรค์ตลอดกับ เพราะกระทำให้หมู่คณะมีความพร้อมเพรียงสามัคคี กันการมีส่วนร่วมนอกจากเกิดขึ้นจากภายในจิตใจ แล้วต้องอาศัยหรือสอดคล้องกับบริบทต่างๆ เช่น ความเชื่อ ความศรัทธา จารีต ธรรมเนียม ประเพณี กฎหมาย เป็นต้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ พอสรุปได้ว่า รัฐ ต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม ร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตัดสินใจ การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดหาบริการสาธารณะการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตาม สาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่นการส่งเสริมให้ประชาชนมีความ

เข้มแข็งในการทางเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้ง กองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง เพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรม สาธารณะของชุมชนรวมทั้ง สนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถ แสดงความคิดเห็น และยังได้ส่งเสริมให้ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมด้วย กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณเทศในท้องถิ่น ให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อสังคมมนุษย์เพราะต่างพึ่งพาอาศัยกันและต่างต้องมี หน้าที่บทบาทภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบตามวาระโอกาสที่มาถึงในการดำเนินกิจกรรมเพื่อบรรลุ เป้าหมายและได้รับประโยชน์สุขร่วมกัน

การศึกษานี้ มีความสัมพันธ์ที่ผูกขาดทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม ความเชื่อ ประเพณีวัฒนธรรม ได้แก่การร่วมงานบุญ งานบวช หรือกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่น รวมทั้งเงื่อนไขความร่วมมือ ของชาวบ้านเกิดขึ้นด้วยจิตสำนึกสาธารณะและปัญหาทางเศรษฐกิจของชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตามหลัก สังคหวัตถุ ๔ ของวัดมงคลรัตน์ ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

๒. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตามหลัก สังคหวัตถุ ๔ ของวัดมงคลรัตน์ ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ขอบเขตการวิจัย

๑) ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อศึกษาการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน โดย การศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมกิจกรรมในทาง พระพุทธศาสนาในวัดมงคลรัตน์ ดังนี้

๑. ศึกษาพฤติกรรมและความสนใจของชุมชนที่มีต่อวัด/ ชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา

๒. ศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมกิจกรรมภายในวัด มงคลรัตน์

๓. ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริม กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตามหลัก สังคหวัตถุ ๔ ของวัดมงคลรัตน์ ตำบลคอโค อำเภอ เมือง จังหวัดสุรินทร์

๔. ศึกษาเงื่อนไขความร่วมมือระหว่างวัดกับชุมชนในด้านการพัฒนาชุมชน

๕. ศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน

๒) ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบ แบบสอบถาม ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา รายได้, อาชีพ, และสถานภาพ

ตัวแปรตาม (Dependent variables) คือ ความพึงพอใจของประชาชนต่อการมี ส่วนร่วมของชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตาม หลักสังคหวัตถุ ๔ ของวัดมงคลรัตน์ ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

๓) ขอบเขตด้านพื้นที่

เนื่องจากการเป็นกรศึกษาทางนวิจัยมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งเสริมกิจกรรมภายใน วัด ผู้วิจัยจึง กำหนดพื้นที่ในรูปแบบของพื้นที่กรณีศึกษาในชุมชนใกล้วัด แบบเจาะจงโดยผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการ เลือกพื้นที่ ดังนี้

๑. หมู่บ้านที่อยู่ใกล้วัด ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะเน้นศึกษาค้นคว้าเฉพาะเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วน ตำบลตระแสง ได้แก่ หมู่ที่ ๘ บ้านตะโก และหมู่ที่ ๙ บ้านรุ่งฤๅษี ตำบลตระแสง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เท่านั้น

๔) ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณแบบมีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมายของการศึกษานวิจัยประกอบไปด้วย ผู้นำชาวบ้านในชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ๓ กลุ่ม ได้แก่

๑. ตัวแทนของชุมชนจากการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวัดมงคลรัตน์ ในเบื้องต้นพบว่าแต่ละชุมชนจะมีบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมจ านวน ๒ ท่าน ได้แก่ นายประสพ สำรวมจิตร ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๘ บ้านตะโก และนายสนั่น บุรณะเจริญศิริ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๙ บ้านรุ่งฤๅษี และดำรงตำแหน่ง กำนันตำบลตระแสง ดังนั้น ผู้ศึกษาจะใช้เป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาทั้งหมด

๒. เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ได้แก่ ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตระ แสง จำนวน ๓-๕ คน ดังนี้

๑. นายวิริยะ จันทรเพ็ญ นายกองการบริหารส่วนตำบลคอโค

๒. นายฉลวย ยิงมี ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตระแสง

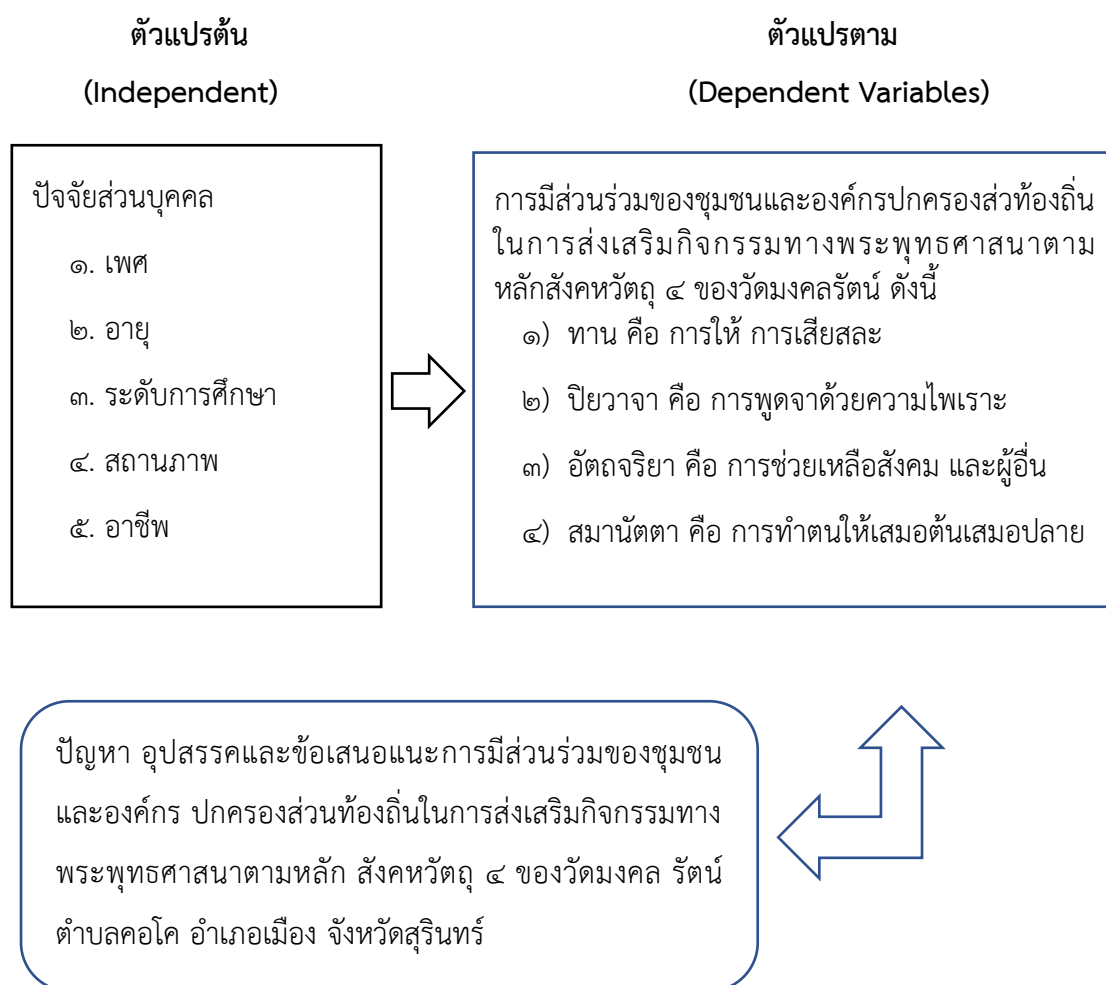
๓. นายบุญยก พวงขจร สมาชิก อบต. ตระแสง หมู่ที่ ๘ บ้านตะโก

๔. นายอวย ช่อมะลิ สมาชิก อบต. ตระแสง หมู่ที่ ๘ บ้านตะโก

๕. นายพุทธ ช่อมะลิ สมาชิก อบต. ตระแสง หมู่ที่ ๙ บ้านรุ่งฤๅษี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตามหลัก สัจคหัตถุ ๔ ของวัดมงคลรัตน์ ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย คือ แนวคิดเกี่ยวกับศาสนา แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท แนวคิดการเปลี่ยนแปลง แนวคิดวัฒนธรรม แนวคิดเครือข่ายทางสังคม แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม แนวคิดการร่วมมือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ระเบียบวิธีวิจัย

๑. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ตามหลักสัจคหัตถุ ๔ ในวัดมงคลรัตน์ ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

๒. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากร การวิจัย คือ ตัวแทนในชุมชนและตัวแทนในองค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตพื้นที่วัดมงคลรัตน์ ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน ๕๐ คน

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผู้วิจัยได้คัดเลือกประชากรให้เป็นกลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนในชุมชน และตัวแทนในองค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตพื้นที่วัดมงคลรัตน์ ใช้เก็บข้อมูลตามประเด็นศึกษาของ ทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น ๙๐% ความคลาดเคลื่อน ๑๐% ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น ๕๐ คน

๓. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยดำเนินการสร้าง เครื่องมือ ดังนี้

๓.๑ แบบสอบถาม

๑. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถาม
๒. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้
๓. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
๔. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
๕. นำเสนอร่างแบบสอบถาม ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
๖. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ ชุดเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา
๗. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริงและนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
๘. รวบรวมแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์

๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามประเภทคำถาม ปลายปิด ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า มี ๕ ระดับ ผู้จัดทำวิจัยได้ศึกษาข้อมูลเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องและขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย แล้วนำมาสร้างแบบสอบถามซึ่งแบ่ง แบบสอบถามเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน ๕ ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ ระดับการศึกษา

ตอนที่ ๒ การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตามหลัก สังคหวัตถุ ๔ ของวัดมงคลรัตน์ ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์มีลักษณะแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ อันดับ คือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจ มาก พึง

พอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย พึงพอใจน้อยที่สุด จำนวน ๒๐ ข้อ โดยแบ่งเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ คุณภาพ (การให้การเสี่ยสละ) ด้านปียวาจา (การพูดจาดี) ด้านอัตถจริยา (การช่วยเหลือสังคม) ด้าน สมานัตตา (การทำตัวเสมอต้นเสมอปลาย)

ตอนที่ ๓ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของวัดมงคลรัตน์ ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

๓.๓ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑. ขอคำแนะนำ จากอาจารย์ที่ปรึกษาและ ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถาม ที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ก่อนนำไปใช้เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจน ภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม และวัตถุประสงค์ หรือหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้ค่า IOC= ๑.๐๐ ทุกข้อ แสดงค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๙

๓. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อแจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

๑. ขอหนังสือจากประธานหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ถึง ถึงตัวแทนในชุมชนและตัวแทนในองค์กร บริหารส่วนตำบล ในเขตพื้นที่วัดมงคลรัตน์ ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ เพื่อขอความ อนุเคราะห์จากการตอบแบบสอบถาม

๒. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย คือ ตัวแทนในชุมชน และตัวแทนในองค์กรบริหารส่วนตำบล ในเขตพื้นที่วัดมงคลรัตน์ ตำบลคอโค อำเภอ เมือง จังหวัดสุรินทร์ จำนวน ๕๐ คน ซึ่งในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจกและ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

๓. นำข้อมูลที่ได้นำรวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ไปวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยนำเสนอในรูปแบบตาราง พร้อมคำอธิบายผลการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์มีดังนี้

๑. ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

ใช้อธิบายลักษณะทางประชากรศาสตร์ (เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และ อาชีพ) และใช้อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการ ส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ตามหลัก สังกหัตถ์ ๔ ของวัดมงคลรัตน์ ตำบลคอโค อำเภอ เมือง จังหวัดสุรินทร์ ของกลุ่มตัวอย่าง

๒. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ใช้อธิบายความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตามหลัก สังกหัตถ์ ๔ ของวัดมงคลรัตน์ ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้วิธีการประมวลผลทางหลักสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และสวนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)

กำหนดการให้คะแนนของแบบสอบถามจำนวน ๕ ระดับ ตามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ดังนี้มี ๕ ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ท ๕ มากที่สุด ๔ มาก ๓ ปานกลาง ๒ น้อย ๑ น้อยที่สุด

จากนั้นหาค่าเฉลี่ยของคำตอบแบบสอบถามโดยพิจารณาตามเกณฑ์ประเมินผลตามหลักการของลิเคิร์ท ดังนี้

	ช่วงค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๔.๕๑ - ๕.๐๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๓.๕๑ - ๔.๕๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์มาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๒.๕๑ - ๓.๕๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๑.๕๑ - ๒.๕๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์น้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่	๑.๐๐ - ๑.๕๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์น้อยที่สุด

๓. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Question) วิเคราะห์โดยใช้ เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความ เรียงประกอบ ตาราง ของผู้ตอบแบบสอบถามแบบปลายเปิด

ผลการวิจัย

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำแนกตามเพศ พบว่า ๑) จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๓๒ คน คิด เป็นร้อยละ ๖๔.๐๐ จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นอายุ ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๒๒ คนคิดเป็นร้อยละ ๔๔.๐๐ จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น สถานภาพสมรส จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๐๐ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นระดับการศึกษา ประถมศึกษา จำนวน ๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๐๐ จำแนกตาม อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นอาชีพเกษตรกร จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๐๐

๒. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวัดมงคลรัตน์ ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ดังนี้

ความพึงพอใจของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวัดมงคลรัตน์ ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จำแนกรายด้านได้ดังนี้

ด้านทาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ในการจัดกิจกรรมประชาชนให้การช่วยเหลือเป็นอย่างดี รองลงมา คือ มีตัวแทนจัดทำปฏิทินกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาภายในวัดมงคลรัตน์ และระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการร่วมมือการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านปิยวาจา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อจำแนกเป็นราย ข้อพบว่า การใช้ภาษาที่ถูกต้องสร้างความเข้าใจในชุมชนได้อย่างดี ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การพูดจาดีสามารถสร้างความสุขในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้ ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ การพูดจาดีสามารถสร้างความปรองดองให้กับชุมชนเป็นอย่างดีอยู่ในระดับมาก

ด้านอัตถจริยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็น รายข้อพบว่า การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาส่งเสริมทักษะ ทั้งด้านสติปัญญา การช่วยเหลือผู้อื่น และการช่วยเหลือสังคม อยู่ในระดับมาก และรองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ อบต. มีความสุภาพเรียบร้อย มีความเป็นกันเองต่อการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมทางพระพุทธศาสนา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำ/การตอบข้อซักถาม/ข้อสงสัยในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่าง ชัดเจน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านสมานัตตา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็น รายข้อ พบว่า การแบ่งงานรับผิดชอบการจัดกิจกรรมอย่างเท่าเทียมกันเพื่อให้เป็นไปอย่างเรียบร้อย อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาถือเป็นการฝึกการอยู่ร่วมกันในชุมชน อยู่ในระดับมากและระดับความคิดเห็น น้อยที่สุดคือการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนายึดถือความร่วมมือของคนในชุมชนเป็นหลัก อยู่ใน ระดับมาก

๓. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open Questionnaire) เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวัดมงคลรัตน์ ตำบลคอโค อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์พบว่า

ปัญหา อุปสรรค

- มีการกระจายข้อมูลข่าวสารที่ไม่ครอบคลุมในบางพื้นที่ ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบด้านการประชาสัมพันธ์

ข้อเสนอ

- ควรมีการแสดงความยินดีต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมและความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ของประชาชน รวมถึงผู้นำชุมชนหรือผู้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ไม่เลือกปฏิบัติ ควรให้เกียรติกับประชาชนทุกคนที่มาเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเท่าเทียมกันให้เหมือนกับญาติๆ ของตนเอง รวมไปถึงการดูแลเอาใจใส่ประชาชนทุกคนอย่างเสมอภาคในเรื่องการให้บริการสาธารณะที่เป็นของส่วนรวม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

๑) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ควรนำข้อค้นพบจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์สำหรับวางแผนจัดทำโครงการใน ปีงบประมาณต่อไป

๒. ผู้รับผิดชอบโครงการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ตาม หลักสังคหวัตถุ ๔ ในวัดมงคลรัตน์ ควรนำผลจากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ต่อไป

๓. ประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวัดมงคลรัตน์ ควรให้การสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์และ สามารถนำไปใช้ได้จริง

๒) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑. ควรเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้น เพื่อจะได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

๒. ควรมีการศึกษาปัญหาในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ตาม หลักสังคหวัตถุ ๔ ในวัดมงคลรัตน์ และแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ เพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการแก้ปัญหา และการดำเนินการอย่างถูกวิธี

๓. ผู้ที่สนใจในเรื่องของการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในวัดมงคลรัตน์ ในงานวิจัยนี้ ควรมีการศึกษาทั้งเนื้อหา รูปแบบ วิธีการ การดำเนินการ และการ ปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างถูกต้อง

๓) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ ๔ ตามทัศนะของผู้บริหาร บุคลากรของหน่วยงานในท้องถิ่น

๒. ควรศึกษาการประยุกต์ใช้หลักธรรมอื่น เช่น สาราณียธรรม ๖ พรหมวิหาร ๔ อปริ หานียธรรม ๗ เป็นต้น การประยุกต์ใช้หลักธรรมหมวดใด ในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

๓. ควรศึกษาการประยุกต์ใช้กับการบริหารงาน และการส่งเสริมกิจกรรมทาง พระพุทธศาสนา ในเชิงเปรียบเทียบระหว่างองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น การบริหารจัดการที่ดีตาม หลักธรรมาภิบาลกับองค์การบริหารว่าจะใช้หลักธรรมใดมาใช้เพื่อให้ประชาชนร่วมมือร่วมใจกัน สามัคคีกันเพื่อทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันด้วยความรักและสามัคคี

สรุป

การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ตามหลัก สังคหวัตถุ ๖ ในวัดมงคลรัตน์ ตำบลโคโค อำเภอมะนัง จังหวัดสุรินทร์ ด้วยพุทธศาสนิกชนมีความยินดี ส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่องจากบรรพบุรุษได้พาปฏิบัติมาแต่โบราณกาลจนสืบทอด ตกลงสู่ลูกหลานในปัจจุบันกาลโดยแท้และเนื่องด้วยคนไทยพุทธส่วนใหญ่เชื่อในเรื่องบาปบุญคุณโทษนรกสวรรค์ จึงพากันเข้าวัดทำบุญและส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง เพราะฉะนั้นชุมชนและหน่วยงาน ราชการก็ควรต้องเกื้อกูลซึ่งกันและกันตามหลักสังคหวัตถุ 4 ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นด้วยประการฉะนี้

เอกสารอ้างอิง

นางเยาว์ ปิฎกรัตน์. **บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน : ศึกษาเฉพาะจังหวัดสงขลา**. สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ๒๕๓๗.

พระมหาไพสิทธิ สัตยาวุธ. **บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท : ศึกษากรณีพระเทพสิมาภรณ์กับการพัฒนาชนบทในจังหวัดนครราชสีมา**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๒..

มาโนช ตันชวณิชย์. **บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาสังคมชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. ม.ป.ท., ๒๕๓๙.

วินัย เก่งสุวรรณ. **ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์กับงานสังคมสงเคราะห์ทางการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มโรงเรียนกลุ่มที่ ๑๐. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**. ๒๕๔๑.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๔**. กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์ สำนักงานราชเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๐.

สติ กับความปกติในวิถีชีวิตใหม่

Mindfulness and normal in the new way of life

พระครูวิโรจน์กาญจนเขต, ดร.¹

Provost Viroj Kanchanaket, Dr.

ห้องเรียนคณะพุทธศาสตร์ วัดไชยชุมพลชนะสงคราม จังหวัดกาญจนบุรี

E-mail: wit9195@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการเจริญสติในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการปรับตัวในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งส่วนพฤติกรรมส่วนบุคคล ครอบครัว สังคม รวมไปถึงสภาพแวดล้อมอย่างฉับพลัน อันเนื่องมาจากโรคอุบัติใหม่ ภัยจากการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในปัจจุบัน ซึ่งทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบชีวิตมาสู่ความปกติในวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ผู้เขียนศึกษาค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัย ตำรา วารสารบทความ แนวคิดทางพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ พบว่า การเจริญสติและฝึกปฏิบัติสมาธิภาวนา จะเป็นเครื่องมือหรือทางเลือกที่สำคัญ เพราะการเจริญสติและฝึกปฏิบัติสมาธิภาวนาเป็นการฝึกการหยุดคิด โดยการให้จิตใจจับอยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออก หรือส่วนต่างๆ ของร่างกาย คือการเจริญสติพื้นฐาน 4 ได้แก่ ใช้สติกำหนด กาย เวทนา จิต และธรรม เพราะการปฏิบัติดังกล่าวจะส่งผลให้จิตเรามีพลังงานในด้านบวกที่สามารถรู้เท่าทันความกลัวต่อโรคร้าย และเมื่อมีจิตที่เข้มแข็งก็สามารถเยียวยาสุขภาพกายภายนอกได้ การเจริญสติเป็นเครื่องมือที่ได้รับการยอมรับทั่วโลกทั้งศาสตร์ตะวันออกและศาสตร์ตะวันตก มีบทเรียนและรูปแบบการนำไปใช้ได้จริงในวิถีชีวิตประจำวันอย่างหลากหลาย แม้กระทั่งศาสตร์ทางจิตวิทยาของยุโรป และอเมริกาที่ได้ทำแนวทางการฝึกเจริญสติเข้ามาใช้ในการบำบัดรักษาผู้เจ็บป่วยทางอารมณ์ ภายใต้สถานการณ์วิกฤติของโรคอุบัติใหม่ที่ทุกคนต่างก็โกลาหลในการปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตใหม่ การเจริญสติจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปรับตัวอยู่ร่วมกันของผู้คนในยุคนี้

คำสำคัญ: สติ, สติพื้นฐาน 4, โควิด-19, ความปกติในวิถีชีวิตใหม่

¹ โครงการขยายห้องเรียนคณะพุทธศาสตร์ วัดไชยชุมพลชนะสงคราม จังหวัดกาญจนบุรี

ABSTRACT

This scholarly article aims to Presenting mindfulness in daily life Especially adaptation in an era of changes in both personal behavior family, society, including the immediate environment due to the emerging disease, the risk of the outbreak of the covid-19 virus at present Which causes the change of lifestyle to normal in the new way of life (New Normal) The author studies from the document research, textbooks, journals, articles Buddhist concepts and modern science found that Mindfulness and practice of meditation Will be an important tool or choice because the development of mindfulness and meditation practice is the practice of stopping thinking By allowing the mind to hold on to the in-out breath Or parts of the body are The Four Foundations of Mindfulness Include Use conscious determination body pity mind and dharma Because such practice will cause our mind to have a positive energy able to keep up with fear of disease and when having a strong mind, can heal the external physical health Mindfulness is a tool that is accepted around the world in both Eastern and Western sciences. There are a variety of lessons and practical applications in everyday life and even the psychological sciences of Europe and America That has made the practice of mindfulness practice used in the treatment of emotional illnesses Under the crisis of emerging diseases that everyone is in chaos to adapt to a new way of life. Mindfulness is an important tool in the adjustment of the coexistence of people in this era

Keywords: Mindfulness, The Four Foundations of Meditations, Covid – 19, New Normal

บทนำ

ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) เป็นแนวทางที่หลาย ๆ คนจะต้องปรับเปลี่ยนชุดพฤติกรรม ในช่วงวิกฤติโควิด-19 ออกมาระบาดแล้วเปลี่ยนชีวิตเราไปอีกนาน ทำให้เราต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบวิถีชีวิตไปพร้อมกันทั่วโลก จากที่เราเคยออกจากบ้านเพื่อไปทำงาน ไปโรงเรียน เราต้องหันมาทำทุกอย่างที่บ้าน หากมีความจำเป็นต้องออกจากบ้านไปซื้อของ หรือแม้กระทั่งไปพบแพทย์ เราต้องใส่หน้ากากเพื่อป้องกันโรค ต้องเว้นระยะห่างสำหรับบุคคล ล้างมือบ่อยๆนาน 20 วินาที เช็ดมือด้วยแอลกอฮอล์ ฯ รวมถึงการปรับเปลี่ยนทางด้าน

ธุรกิจและบริการต่าง ๆ ให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน จึงต้องปรับเปลี่ยนไปสู่การเปิดระบบลงทะเบียนออนไลน์ การใช้ระบบซื้อขายและบริการทางออนไลน์ สิ่งนี้เกิดเป็นวิถีใหม่ในการดำรงชีวิต ซึ่งเมื่อเราจำต้องปฏิบัติกัน เป็นปกติต่อเนื่องในระยะเวลาหนึ่งจนเกิดเป็นความพอใจ ในที่สุด

ทั้งหมดนี้ก็ได้กลายเป็น New Normal ในสังคมของเราไปนั่นเอง² ซึ่งเหตุที่เราต้องตกอยู่ในภาวะ ความปกติในวิถีชีวิตใหม่ ก็เพราะด้วยน้ำมือของไวรัสขนาดเล็กจิ๋ว ที่แม้กระทั่งตาเปล่าเรายังมองไม่เห็นแต่พลา นุภาพทำเอาเศรษฐกิจทั่วโลกเกือบล่มสลาย และตกต่ำจนต้องจารึกจดจำอีกครั้งในหน้าประวัติศาสตร์ บางคน ก็เปรียบวิกฤติโควิด-19 ไม่ต่างจากสงครามโลกครั้งใหม่ บ้างก็เปรียบว่าเป็นมหันตภัยล้างโลก ทำคนตกงานกว่า หลายล้านคนทั่วโลก ผู้คนเกิดความกลัว มีพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกันที่เปลี่ยนไป เช่น การแสดงความรังเกียจ การวิตกกังวล เสียขวัญ³

จากวิกฤติสถานการณ์ดังกล่าว พบว่า ผู้คนมีความทุกข์ทางจิตใจ ในเรื่องต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น มีความวิตกกังวล ความเครียด ความเหนื่อยล้า ความเบื่อหน่าย ความโกรธ ความท้อแท้ และความสิ้นหวัง เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วมีสาเหตุจากการขาดภูมิคุ้มกัน และป้องกันจิตใจจากสภาพแวดล้อมที่คอยกระตุ้นเร้าอารมณ์ ทำให้เกิดอาการของโรคที่เรียกว่าป่วยใจ ทั้งนี้ทางพระพุทธศาสนามีเครื่องมือจัดการความทุกข์ที่สามารถป้องกัน และดับพิษอารมณ์ได้ด้วยการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน การมีสติในการพิจารณาข้อมูลโดยใช้สติปัญญา มากกว่าการใช้อารมณ์ จึงเป็นประโยชน์อย่างมากในทุกๆ ด้าน อาทิเช่น การเรียน การปฏิบัติงานและการ ดำเนินชีวิตประจำวันอย่างเป็นรูปธรรม⁴ และโดยเฉพาะสถานการณ์วิกฤติเช่นนี้ การฝึกจิตให้สงบและเป็น สมานจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ การเจริญสติ นับว่าเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติที่พระพุทธองค์ ทรงมอบเป็นมรดกไว้ มิใช่แต่เฉพาะเจาะจงหมู่พระภิกษุสงฆ์สาวก แต่รวมถึงอุบาสก อุบาสิกา ซึ่งเป็นพุทธ บริชท์ที่พึงปฏิบัติเจริญสติให้มากได้ คุณค่าและประโยชน์ของการปฏิบัติธรรม มีผลจากการศึกษา พบว่า ผู้เข้า ปฏิบัติกรรมฐานส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาชีวิตตนเองให้ดีขึ้น โดยนำธรรมะจากการปฏิบัติกรรมฐานไปใช้ในการ แก้ปัญหาชีวิต เป็นหลักในการดำเนินชีวิต และพัฒนาจิตใจ ตลอดจนสติปัญญาของตนเองให้สูงขึ้น อีกทั้งยัง เป็นการสร้างบุญ กุศลให้แก่ตนเองและบุคคลในครอบครัว ด้านทัศนคติที่มีต่อการปฏิบัติธรรมวิปัสสนา กรรมฐานนั้น มีเสียงสะท้อนจากผู้ฝึกปฏิบัติว่าการปฏิบัติธรรม ทำให้พวกเขาได้พัฒนาด้านตนเองทางด้าน พฤติกรรม คือ กาย วาจา และสามารถพัฒนาทางด้านปัญญาได้ด้วยพุทธศาสนิกชนทุกคนควรเรียนรู้ และ

² กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม, **สื่อเผยแพร่: NEW NORMAL ชีวิตวิถีใหม่และการ ปรับตัวในภาวะ COVID-19**, <https://www.mhesi.go.th/home/index.php/pr/all-media/55-covid-19/covid-km/1448-new-normal>, 10 มิ.ย. 2563.

³ กรุงเทพธุรกิจ, **ถอดบทเรียน ปรับตัว ปรับใจอย่างไรดี ก่อนก้าววิถีชีวิตใหม่ แบบ New Normal**. <https://www.bangkokbiznews.com/recommended/detail/2210>. ๑๐ มิ.ย. 2563.

⁴ มาลีวัล เลิศสาครศิริ, ประสิทธิผลของโปรแกรมการฝึกสมาธิ ต่อพหุปัญญาของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ วิทยาลัย เซนต์หลุยส์, **วารสารพยาบาลทหารบก**, Journal of The Royal Thai Army Nurses, ปีที่ 17 ฉบับที่ 13 (กันยายน - ธันวาคม, 2559)

นำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ ต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม การปฏิบัติธรรมจึงเป็นเสมือนรูปแบบหนึ่งแห่ง การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในสังคมไทย⁵ พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงอานิสงส์ของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ว่ามีอยู่ 4 ประการ คือเมื่อใกล้ตายจะได้มีสติระลึกถึงบุญกุศล คุณงามความดีของตนที่ได้ทำไว้ ไม่หวั่นกลัวต่อ ความตาย เมื่อตายแล้วจะได้ไปสู่สุคติ คือการเกิดในโลกสวรรค์รอกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ที่เป็นบัณฑิตชน ถ้ายัง ไม่บรรลุในชาตินี้จะเป็นความเชื่ออันเป็นพื้นฐาน เป็นอุปนิสัยส่งเสริมให้บรรลุมรรคผล นิพพานในชาติหน้า ต่อไป แต่ถ้าได้เจริญวิปัสสนาตามแนวสติปัฏฐาน 4 นี้ เป็นเวลา 7 วันถึง 7 ปีต่อเนื่องกันจะได้ผลคือจะได้บรรลุ ธรรมในชาตินี้⁶ ซึ่งสติปัฏฐานสูตร หรือมหาสติปัฏฐานสูตร เป็นพระสูตรสำคัญในพระพุทธศาสนาที่ พระพุทธเจ้าตรัสแก่ชาวกรุงชนบท ชื่อว่ากัมมาสัมมะ (ปัจจุบันอยู่ในกรุงนิวเดลี เมืองหลวง ของประเทศ อินเดีย) สติปัฏฐานสูตรหรือมหาสติปัฏฐานสูตร เป็นพระสูตรที่พระพุทธเจ้าตรัสว่าภิกษุทั้งหลาย ทางนี้เป็นทาง เดียวเพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์เพื่อล่วงโสกะและปริเทวะ เพื่อดับทุกข์และโทมนัส เพื่อบรรลุญาณธรรม เพื่อทำให้แจ้งนิพพาน ทางนี้คือสติปัฏฐาน 4 ประการ⁷ เมื่อพิจารณาจากพระพุทธพจน์ตอนเริ่มพระสูตร อาจ กล่าวได้ว่า หลักการในพระสูตรนี้ เป็นหลักแนวปฏิบัติตรงที่เน้นเฉพาะเพื่อการรู้แจ้ง คือให้มีสติพิจารณากำกับ ดูสิ่งทั้งหลาย ให้รู้เห็นเท่าทันตามความเป็นจริง โดยไม่ให้ถูกครอบงำไว้ด้วยอำนาจกิเลสต่างๆ โดยมีแนวปฏิบัติ เป็นขั้นตอน 4 ระดับคือ พิจารณา กาย ความรู้สึก (เวทนา) จิตและธรรมที่เกิดในจิต⁸

กล่าวได้ว่า หลักปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่สมบูรณ์ที่สุด มีปรากฏอยู่ในมหาสติปัฏฐานสูตร การ ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐานนี้ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่าเป็นหนทางเดียว ที่ทำให้จิต บริสุทธิ์หมดจดทำให้พ้นจากทุกข์และบรรลุมรรคผล นิพพาน และสติปัฏฐาน 4 ได้ชื่อว่าเป็น เอกาย นมรรคหรือทางสายเอก⁹ เพราะเป็นทางที่พระพุทธเจ้าพระองค์เดียวเท่านั้น ทรงค้นพบ ปัจจุบันมี พุทธศาสนิกชนสนใจให้ความสำคัญในการปฏิบัติธรรมมากขึ้น และมีสถานปฏิบัติธรรมเปิดมากขึ้น แต่อย่างไรก็ ตาม ปัญหาของผู้ปฏิบัติธรรม นอกจากเป็นปัญหาจาก การฝึกปฏิบัติในห้องกรรมฐานแล้ว ปัญหาที่พบอีก ประการหนึ่งคือ ผู้ปฏิบัติธรรมไม่สามารถนำ สติ สมาธิ ปัญญา เหตุผล คิดเชิงบวก ให้เกิดในระหว่างวัน กับ ตัวเอง ที่บ้าน หรือที่ทำงาน¹⁰ แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีผู้ปฏิบัติธรรมที่สามารถนำมาพัฒนาปรับใช้กับ

⁵ กนิษฐรัตน์ แสงจันทร์, ความรู้ทัศนคติและการใช้ประโยชน์จากธรรมะของผู้ปฏิบัติกรรมฐาน ที่วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี, วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขานิเทศศาสตรพัฒนการ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543)

⁶ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

⁷ เรื่องเดียวกัน

⁸ พระมหาณัฏฐ พนธิญาโณ (นราวังษ์), ศึกษาวิเคราะห์อุเบกขาในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา ตามแนวสติปัฏ ฐาน ๔, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2554)

⁹ พระโสภณมหาเถระ (มหาสีสยาตอ), มหาสติปัฏฐานสูตร ทางสู่พระนิพพาน, แพลและเรียบเรียง โดย พระ คันธสาราภิวังศ์, พระพรหมโมลี ดร.วชิระ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยรายวัน, 2549)

¹⁰ พระราชสิทธิมูณี (วิ.), ปัญหาและอุปสรรค ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ วิปัสสนากัมมัฏฐาน, <https://www.vipassanathai.org/main.php?url=about1&code=about18>, 10 มิ.ย. 2563.

ชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกำลังศรัทธา กัลยาณมิตร การใคร่ครวญพิจารณาในคลองธรรม การเลือกวิถีปฏิบัติที่มีพื้นฐานที่เหมาะสมกับจริตของตน ความเพียรและอุปนิสัยในการบรรลุดุธรรม การฝึกจิตให้มีสมาธิที่ฝึกได้ ทั้งในขณะที่ปฏิบัติภารกิจประจำวัน ในการสวดมนต์เช้า (ทำวัตรเช้า) สวดมนต์เย็น (ทำวัตรเย็น) ทุกวัน¹¹ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ผู้ปฏิบัติธรรมในสถานปฏิบัติธรรมแต่ละแห่งก็มีกลุ่มที่ปฏิบัติแล้วนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนให้เป็นผู้ดำรงสติ และมีความสุข มองโลกได้อย่างเข้าใจ สามารถใช้สติในการแก้ปัญหาชีวิตได้ และมีกลุ่มที่มีสติ สงบ ในห้องกรรมฐาน แต่ไม่สามารถนำไปฝึกใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

อย่างไรก็ตาม ภายใต้สถานการณ์วิกฤติของโรคอุบัติใหม่ ที่ส่งผลให้พวกเราต้องปรับตัวในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งส่วนพฤติกรรมส่วนบุคคล ครอบครัว สังคม รวมไปถึงสภาพแวดล้อม อย่างฉับพลันซึ่งเป็นความปกติในวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ที่พวกเราเองต่างก็กำลังสับสน หวาดกลัว เกิดภาวะตึงเครียดมากมาย ในสถานการณ์ที่เศรษฐกิจถดถอย หลายชีวิตยังต้องกังวลกับอนาคตของตนเองว่าจะดำเนินต่อไปหลังจากนี้อย่างไร ผู้เขียนมองว่าสถานการณ์เช่นนี้ เราควรหันกลับมาตั้งสติให้ดี เรียนรู้ที่จะอยู่กับปัจจุบันและสถานการณ์ข้างหน้าอย่างเข้าใจ ในขณะที่สังคมไทยมีเครื่องมือทางพระพุทธศาสนาอย่างมากมาย ในสถานการณ์เช่นนี้จึงเป็นโอกาสเหมาะสมที่เราควรจะประยุกต์หลักธรรมโดยเฉพาะการเจริญสติมาใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นเครื่องมือในการปรับตัวเข้ากับความปกติในวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ให้พวกเราผ่านพ้นวิกฤตินี้ไปได้ด้วยความเข้มแข็ง

การประยุกต์ใช้ “การเจริญสติ” ในความปกติในวิถีชีวิตใหม่

สติ แปลว่าความระลึกได้ความนึกขึ้นได้ ความไม่เผลอ ฉลาดคิดขึ้นได้ การคุมจิตไว้ในกิจ หมายถึงอาการที่จิตนึกถึงสิ่งที่จะทำอะไรจะพูดได้ นึกถึงสิ่งที่ทำคำที่พูดไว้แล้วได้ เป็นอาการที่จิตไม่หลงลืม ระวังยับยั้งใจได้ไม่ให้เลินเล่อพลั้งเผลอ ป้องกันความเสียหายเบื้องต้นยับยั้งชั่งใจไม่บุ่มบ่าม สติเป็นธรรมมีอุปการะมาก คือทำให้ตื่นตัวอยู่เสมอ หากนำมาใช้กับทางโลกทั่วไปก็ย่อมมีประโยชน์มหาศาลอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ การคิดอ่านย่อมเป็นระบบ จิตย่อมมีสมาธิในการทำกิจการงานใด ๆ อารมณ์มักจะเป็นปกติ ไม่ค่อยโกรธ เครียด หรือทุกข์ใจอะไรมาก ๆ กล่าวโดยรวมคือ ย่อมเกื้อกูลชีวิตประจำวันทางโลกได้อย่างดีซึ่งเป็นประโยชน์ที่เห็นได้ชัดเจน¹² สติเป็นคุณธรรมที่เกิดเองไม่ได้ ต้องทำให้เกิดขึ้นด้วยการฝึกฝนรวบรวมจิตใจให้หนึ่งแนวด้วยวิธีต่างๆ เช่น การเจริญวิปัสสนาคือการฝึกตามมหาสติปัฏฐานสูตรตามหนังสือพุทธธรรม ได้ให้รายละเอียดของสติปัฏฐานสูตรไว้ดังนี้¹³ สติปัฏฐาน แปลว่า ที่ตั้งของสติ การที่สติเข้า

¹¹ ทศนี วงเย็น, ศึกษาวิเคราะห์การปฏิบัติกัมมัฏฐาน ตามแนวกายคตาสติ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2540)

¹² พระธรรมกิตติวงศ์ ๙ .ธ.ป (ทองดี สุรเตโช), **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุดคำจำกัด**, (กรุงเทพมหานคร: วัดราชโอรสาราม, 2548)

¹³ พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ 11, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546)

ไปตั้งอยู่ คือมีสติกำกับอยู่ บ้าง ฯลฯ ว่าโดยหลักการก็คือ การใช้สติหรือวิธีปฏิบัติเพื่อใช้สติให้บังเกิดผลดีที่สุด การเจริญสติปัฏฐานนี้มีใจความโดยสังเขป คือ

1. การพิจารณากาย หรือตามดูรู้ทันกาย เช่น อานาปานสติ กำหนดอริยาบถ สร้างสัมปชัญญะในการกระทำทุกอย่าง และความเคลื่อนไหวทุกอย่าง พิจารณาร่างกาย เป็นต้น
2. การตามดูรู้ทันเวทนา คือ เมื่อเกิดความรู้สึกสุขก็ดี ทุกข์ก็ดี เฉยๆ ก็ดี ก็รู้ชัดตามที่เป็นอยู่ในขณะนั้น
3. การตามดูรู้ทันจิต คือ จิตของตนในขณะนั้นๆ เป็นอย่างไร เช่น มีราคะ ไม่มีราคะ มีโทสะ ไม่มีโทสะ ฯลฯ ก็รู้ชัดตามที่มันเป็นอยู่ในขณะนั้นๆ
4. การตามดูรู้ทันธรรม คือ รู้ชัดในขณะนั้นว่า นิเวธน์ 5 แต่ละอย่างๆ มีอยู่ในใจตนหรือไม่ เกิดขึ้นอย่างไร ละเสียได้อย่างไร หรือกำหนดรู้ขั้น 5 คืออะไร เกิดและดับไปได้อย่างไร หรือรู้ชัดในอายตนะภายในภายนอกแต่ละอย่าง หรือรู้ชัดในโพชฌงค์ (องค์แห่งการตรัสรู้ คือ สติ ธรรมวิจย วิริยะ ปิติ ปัสสัทธิ สมาธิ อุเบกขา) หรือรู้ชัดอริยสัจ

สติปัฏฐานไม่ใช่หลักการที่จำกัดว่าจะต้องปลีกตัวหลบหนีไปนั่งปฏิบัติอยู่นอกสังคม หรือจำเพาะในกาลเวลาตอนใดตอนหนึ่ง โดยเหตุนี้จึงมีปราชญ์หลายท่านสนับสนุนให้นำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันทั่วไป หลักสติปัฏฐาน 4 บอกให้ทราบว่ามีจุดที่ควรใช้สติคอยกำกับดูแลทั้งหมดเพียง 4 แห่งเท่านั้นเอง คือ ร่างกายและพฤติกรรมของมัน 1 เวทนาคือความรู้สึกสุขทุกข์ต่างๆ 1 ภาวะจิตที่เป็นไปต่างๆ 1 ความคิดนึกไตร่ตรอง 1 ถ้าดำเนินชีวิตโดยมีสติคุ้มครอง ณ จุดทั้งสี่นี้แล้ว ก็จะช่วยให้เป็นอยู่อย่างปลอดภัย ไร้ทุกข์ มีความสุขผ่องใส และเป็นปฏิปทา นำไปสู่ความรู้อัจฉแห่งอริยสัจธรรม¹⁴

กล่าวได้ว่า ภายใต้อิทธิพล COVID-19 ที่ผลักดันให้ผู้คนทั่วโลกเข้าสู่ “ความปกติรูปแบบใหม่” ในทุกๆ ด้าน การหันมาประยุกต์ใช้การเจริญสติในชีวิตประจำวันจึงเป็นทางออกที่สำคัญ เพราะจะช่วยทำให้จิตใจของผู้คนผ่อนคลาย หายเครียด เกิดความสงบหายกระวนกระวาย ยิ่งหลุดจากความกลัดกลุ้มวิตกกังวล เป็นเครื่องพักผ่อนคลายให้ใจสบายและมีความสุข เช่น บางท่านทำอานาปานสติ (กำหนดลมหายใจเข้า-ออก) ในเวลาที่จำเป็นรอคอยและไม่มีอะไรที่จะทำ เหมือนดั่งเวลานั่งติดในรถประจำทาง หรือปฏิบัติสลับแทรกในเวลาทำงาน ใช้สมองหนัก เป็นต้น หรืออย่างสมบูรณ์แบบ ได้แก่ ฌานสมาบัติที่พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ทั้งหลายใช้เป็นที่พักผ่อนใจเป็นอย่างดีในโอกาสจากการบำเพ็ญกิจ ซึ่งมีคำเรียกเฉพาะว่า เพื่อเป็นทิฐฐธรรมสุขวิหาร¹⁵ นอกจากนั้น การเจริญสติ ยังช่วยเสริมสุขภาพกายและใช้แก้ไขโรคร้ายต่างๆ ได้ เพราะร่างกายกับจิตใจอาศัยกันและมีอิทธิพลต่อกัน บุคคลทั่วไปเมื่อกายไม่สบาย จิตใจก็พลอยอ่อนแอเศร้าหมองขุ่นมัว ครั้นเสียใจไม่มีกำลังใจ ก็ยิ่งซ้ำให้โรคทางกายนั้นทรุดหนักลงไปอีก แม้ในเวลาที่ยังเป็นปกติ พอประสบเรื่องราวให้เสียใจรุนแรงก็ล้มป่วยเจ็บไข้ไปได้ ส่วนผู้ที่มีจิตใจเข้มแข็งสมบูรณ์ (โดยเฉพาะท่านที่มีจิตหลุดพ้น

¹⁴ ทีฆายุวัฒน์ สวัสดิ์ลือ, การวิเคราะห์การเจริญสติตามแนวทางของ ดิข นัท ฮันท์, *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (สาขาวิชาพุทธศาสนาศึกษา: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551)

¹⁵ ประโยชน์ของสมาธิในชีวิตประจำวัน, <http://www.todayhealth.org/daily-health> [10 มิ.ย. 2563].

เป็นอิสระแล้ว) เมื่อเจ็บป่วยกายก็ไม่สบายอยู่แค่กายเท่านั้น จิตใจไม่พลอยป่วยไปด้วย ยิ่งกว่านั้นกลับใช้ใจที่สบายมีกำลังจิตเข้มแข็งนั้นหันกลับมาส่งอิทธิพลบรรเทาหรือผ่อนเบาโรคทางกายได้อีกด้วย อาจทำให้โรคหายง่ายและไวขึ้น หรือแม้แต่ใช้กำลังสมาธิระงับทุกขเวทนาทางกายไว้ก็ได้ ในด้านดี ผู้มีจิตใจผ่องใสเบิกบาน ย่อมช่วยให้กายเอบอิม ผิพรรณรณผ่องใส สุขภาพกายดี เป็นภูมิต้านทานโรคไปในตัว ความสัมพันธ์นี้มีผลต่ออัตราส่วนของความต้องการและการเผาผลาญใช้พลังงานของร่างกายด้วย เช่น จิตใจที่สบายผ่องใสสดชื่นเบิกบานนั้น ต้องการอาหารน้อยลงในการทำให้ร่างกายสมบูรณ์ผ่องใส เช่น คนธรรมดาที่มีเรื่องดีใจ ปลายปลื้มอิมใจจะไม่หิวข้าว หรือพระที่บรรลุธรรมแล้วมีปิติเป็นภักษาดันอาหารวันละมื้อเดียว แต่ผิพรรณผ่องใส เพราะไม่หวนพะอัยความหลัง ไม่เพ้อหวังอนาคต โรคภัยหลายอย่างเป็นเรื่องของกายจิตสัมพันธ์ เกิดจากความแปรปรวนทางจิตใจ เช่น ความมักโกรธบ้าง เกิดกลุ่มกัณฑ์บ้าง ทำให้เกิดโรคปวดศีรษะบางอย่าง หรือโรคแผลในกระเพาะอาหารอาจเกิดได้ เป็นต้น เมื่อทำจิตใจให้ดีด้วยวิธีอย่างใดอย่างหนึ่งก็ช่วยแก้ไขโรคเหล่านั้นได้¹⁶ อย่างไรก็ตามประโยชน์ข้อนี้จะสมบูรณ์ต่อเมื่อมีปัญหาที่รู้เท่าทันสภาวะธรรมประกอบอยู่ด้วย

การเจริญสติจึงมีความสำคัญในวิถีชีวิตความปกติรูปแบบใหม่ เพราะนอกจากจะเป็นการฝึกฝนจิตใจให้เกิดความสงบสุขแล้ว ยังมีประโยชน์ในการช่วยบรรเทาโรคหรือภาวะทางร่างกายบางชนิดได้ โดยเฉพาะโรคที่ทรุดลงด้วยความเครียด ความวิตกกังวลต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันพบว่า ศาสตร์ทางจิตวิทยาได้มีการศึกษาและนำแนวทางการฝึกเจริญสติเข้ามาใช้อย่างมาก โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา และยุโรป โดยเฉพาะในเชิงการบำบัดรักษาภาวะซึมเศร้า หรือผู้เจ็บป่วยทางอารมณ์ การบำบัดดังกล่าวเรียกว่า “Mindfulness-Based Cognitive Therapy (MBCT)” จนกลายเป็นคลื่นลูกที่สามของจิตบำบัด¹⁷ เนื่องจากสามารถบำบัดรักษาผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนได้รับความนิยมขึ้นอย่างมาก¹⁸ เช่นเดียวกับการใช้เจริญสติเพื่อลดความเครียด¹⁹

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การเจริญสติ เป็นเครื่องมือที่ได้รับการยอมรับทั่วโลกทั้งศาสตร์ตะวันออกและศาสตร์ตะวันตก มีบทเรียนและรูปแบบการนำไปใช้ได้จริงในวิถีชีวิตประจำวันอย่างหลากหลาย แม้กระทั่งศาสตร์ทางจิตวิทยาของยุโรป และอเมริกาที่ได้ทำแนวทางการฝึกเจริญสติเข้ามาใช้ในการบำบัดรักษาผู้เจ็บป่วยทางอารมณ์ จึงเป็นเครื่องการันตีได้ว่าภายใต้สถานการณ์วิกฤติของโรคอุบัติใหม่ที่ทุกคนต่างก็กลาหลในการปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) การเจริญสติ (Mindfulness) จึงเป็นคำตอบสำคัญในการนำมาเป็นเครื่องมือในการปรับตัวอยู่ร่วมกันของผู้คนในยุคนี้

¹⁶ เรื่องเดียวกัน

¹⁷ Segal, Z. V., Williams, J. M. G., & Teasdale, J. D., **Mindfulness-based cognitive therapy for depression: A new approach to preventing relapse**, (New York: The Guilford Press, 2002)

¹⁸ Williams, M., Teasdale, J., Segal, Z., & Kabat-Zinn, J., **The mindful way through depression**, (New York: The Guilford Press, 2007).

¹⁹ Kabat-Zinn, Jon, **Full catastrophe living: How to cope with stress, pain and illness using mindfulness meditation**, (London: Little, Brown Book Group, 1990)

สติ เพิ่มพลังจิตภายในสู่ภัยวิกฤติปรับวิถีชีวิตสู่ New Normal

ผลของการเจริญสติและวิปัสสนากรรมฐานที่เกิดขึ้นสำหรับผู้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาหนึ่ง คือการมี หิริโอตตตัปปะ (การละอายและเกรงกลัวต่อความผิด) ที่เกิดขึ้นเอง ทางกาย วาจา ใจต่อผู้อื่น แม้แต่ความคิดเล็กน้อยหรือคำพูดที่ไปกระทบผู้อื่น ยังผูกพันในใจเพื่อเตือนตนเองในภายหลัง ซึ่งทำให้ผู้นั้นมีสติรับรู้และรู้สึกผิดจนไม่กล้าทำผิดเรื่องใหญ่โตเช่น ละเมิดศีล ๕ เป็นต้น หิริโอตตตัปปะที่ได้รับการพัฒนาแล้ว ย่อมส่งผลให้ผู้นั้นเกิดศรัทธาในเรื่องการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ที่จะถูกบันทึกเก็บไว้ในจิต ไม่ว่าจะบุญหรือบาป ทำให้ผู้นั้นยอมรับและเชื่อมั่นในเรื่องกฎแห่งกรรม²⁰ ผลในด้านสุขภาพ เนื่องจากมีงานวิจัยอยู่หลายชิ้น ไม่ว่าจะจะเป็นงานวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ค้นพบว่า การนั่งวิปัสสนากรรมฐานสามารถป้องกันและรักษาโรคร้ายต่างๆ ได้ เช่น งานในประเทศไทยของ ดร.จุฑามาศ วาริแสงทิพย์ ที่ได้ศึกษาผลของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่มีต่อระดับของความดันโลหิตและที่มีต่อระดับของสัญญาณชีพ พบว่า การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานสามารถลดอัตราการตายจากโรคหัวใจขาดเลือดได้ องค์ความรู้ใหม่เหล่านี้เป็นการยืนยันผลของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานออกมาเป็นตัวเลขจากค่าความดันโลหิตและชีพจรที่ลดลงได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างเป็นรูปธรรม จึงเป็นที่ประจักษ์ว่าสามารถนำวิธีการปฏิบัตินี้ไปใช้กับผู้ป่วยความดันโลหิตสูงให้สามารถใช้ยาได้น้อยลงหรือไม่ต้องใช้เลยในรายที่ความดันโลหิตสูงไม่มาก ทำให้ผลข้างเคียงของการใช้ยาน้อยลง และจะมีผลทำให้เศรษฐกิจมวลรวมของประเทศ และของโลกดีขึ้นอีกด้วย²¹ สอดคล้องกับงานของศศิญาดา ธนยศโสภณ ที่ได้ศึกษาประสิทธิผลที่เกิดกับผู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานโครงการพัฒนาจิตเพื่อพ่อ ณ วัดป่าเจริญราช จังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้ปฏิบัติมีการพัฒนาชีวิตที่ดีขึ้น มีสติ สมาธิ เกิดปัญญาในการแก้ไขปัญหาชีวิตได้อย่างรอบคอบ มีความอดทน มองโลกในแง่ดีมากขึ้น มีหลักในการประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรม ทำให้ความโลภ ความโกรธ ความหลงลดน้อยลง มีสมาธิในการทำกิจการงานได้อย่างต่อเนื่อง เป็นระเบียบแบบแผน โรคภัยไข้เจ็บต่างๆ หายได้อย่างน่าอัศจรรย์ ความจำดีขึ้น วิปัสสนากรรมฐาน ยังสามารถช่วยเหลือบิดามารดาญาติพี่น้องและคนรอบข้างให้มีความสุขไปด้วย²² ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับงานของ อนุภักย์ พวงมะลิ ที่ได้ศึกษาวิปัสสนาแนวสติปัฏฐานสี่ของผู้ที่มาปฏิบัติ ณ ศูนย์ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานวัดถ้ำพระผาคอก อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย หลังการปฏิบัติพบว่า มีความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น สุขภาพกาย สุขภาพจิตดีขึ้น มีความสุขความพอใจในชีวิตตนเอง เข้าใจเพื่อนมนุษย์ มีสติปัญญาแก้ปัญหาในชีวิตได้ดีขึ้น เข้าใจและ

²⁰ สถาบันวิปัสสนาธุระ, โครงการวิปัสสนากรรมฐานสำหรับประชาชน, <https://www.vipassanathai.org/main.php?url=about1&code=about17> [10 มิ.ย. 2563].

²¹ จุฑามาศ วาริแสงทิพย์และคณะ, การศึกษาผลของการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานต่อระดับของความดันโลหิต, รายงานการวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2561)

²² ศศิญาดา ธนยศโสภณ, ประสิทธิผลของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงชีวิตของผู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานโครงการพัฒนาจิตเพื่อพ่อ ณ วัดป่าเจริญราช จังหวัดปทุมธานี, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2558)

ยอมรับความจริงสำหรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นยังพบแนวทางที่นำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้มีสติสัมปชัญญะให้รู้ทันในปัจจุบันในสิ่งที่เกิดหรือปรากฏในฐานทั้ง 4 คือ กาย เวทนา จิต และธรรม ซึ่งต้องรู้และเข้าใจถึงลักษณะหรือคุณสมบัติสืบสาวไปถึงเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดหรือปรากฏขึ้น รู้และเข้าใจถึงกระบวนการเกิด รู้และเข้าใจถึงเหตุและปัจจัยการดับตลอดจนทำการดับ ของรูปนามอย่างถ่องแท้ สามารถนำพาให้ผู้ฝึกปฏิบัติมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสติปัญญา คือเป็นผู้ที่เก่งคน เก่งงานและเก่งเรียนและสามารถสร้างประโยชน์สุขให้กับตนเองและผู้อื่น เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน²³ สอดคล้องกับงานของนายแพทย์ณรงค์ สหเมธาพัฒน์ อดีตปลัดกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) ที่พบว่า การเจริญสติและนั่งสมาธิ จะทำให้ร่างกายหลั่งฮอร์โมนเอ็นดอร์ฟินส์ (Endorphins) หรือสารแห่งความสุขออกมา สารนี้ช่วยให้ระบบประสาทสมองและระบบอื่นๆ ของร่างกายทำงานอย่างเป็นระเบียบและมีประสิทธิภาพ ช่วยยับยั้งระบบสมองเสื่อม และร่างกายสามารถสร้างภูมิคุ้มกันโรคต่างๆ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศ เช่น ดร. เดวิท แมคเคลลีแลนด์ แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เมืองเคมบริดจ์ รัฐแมสซาชูเซตส์ สหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้ที่นั่งสมาธิวันละ 1 ชั่วโมงขึ้นไป ติดต่อกัน 1 เดือนทำให้สภาวะอารมณ์ดีขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีกว่าปกติ และเซลล์ต่างๆ ในร่างกายแข็งแรง สามารถป้องกันและรักษาโรคต่างๆ ได้ ต่อมาคือ นาย เซลดอน โคเฮน แห่งมหาวิทยาลัยคาร์เนกีเมลลอน เมืองพิตซ์เบิร์ก รัฐเพนซิลเวเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า คนที่นั่งสมาธิวันละ 30 นาที ติดต่อกัน 3 เดือน ร่างกายมีการภูมิคุ้มกันต่อโรค ปอดทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีภูมิคุ้มกันโรคไข้หวัดต่างๆ ได้ดีกว่าคนอื่น และอีกท่านหนึ่งคือ นายแพทย์ บรูซ แมคอีแวน จิตแพทย์แห่งมหาวิทยาลัยเยล เมืองนิวเฮเวน รัฐคอนเนตทิคัต สหรัฐอเมริกา พบว่า การนั่งสมาธิวันละ 20 นาที ขึ้นไปติดต่อกัน 3 เดือน สามารถป้องกันโรคหัวใจตีบ โรคไวรัสต่างๆ เช่น ไข้หวัดใหญ่ โรคสมองเสื่อม โรคเบาหวาน โรคลำไส้อักเสบ โรคหอบหืดและโรคไข้หวัด เป็นต้น²⁴

นายแพทย์โจน คาเบตชิน ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ใช้การฝึกสติพื้นฐาน 4 ในชีวิตประจำวันในการรักษาผู้ป่วยที่เป็นโรคเครียด และโรคทางกายอื่นๆ เช่น โรคถุงลมโป่งพอง และได้จัดตั้งศูนย์การเจริญสติทางแพทย์ที่มหาวิทยาลัยแมสซาชูเซต ในปัจจุบันนายแพทย์โจนได้สอนการเจริญสติเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมกายภาพบำบัดสำหรับผู้ป่วยโรคปอด นอกจากนั้นเขาได้ศึกษาผู้ป่วยโรคเรื้อนกวาง ซึ่งเป็นโรคผิวหนังเรื้อรังชนิดหนึ่ง รักษาด้วยการฉายแสงอัลตราไวโอเล็ต ตามผิวหนังทั่วตัวร่วมกับการกินยา โดยแบ่งผู้ป่วยออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งรักษาโดยการกินยาร่วมกับการฉายแสง อีกกลุ่มหนึ่งไม่กินยา แต่ให้ฝึกเจริญสติ สมาธิภาวนา

²³ ฌอภย์ พวงมะลิ, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐานสี่, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2561)

²⁴ ฌรัฐพงษ์ นาคกล้า, “พลังสมาธิ” ผู้พิชิตโรคไวรัส “โควิด-19”, บ้านเมือง เข้มข้น ครบเครื่อง เรื่องข่าว, https://www.banmuang.co.th/news/gallery/183493_ [12 มิ.ย. 2563].

ร่วมกับการฉายแสง นายแพทย์ผู้นี้พบว่าในกลุ่มที่เจริญสติฝึกสมาธิภาวนา โรคที่ผิวหนังยุบหายไปได้เร็วกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ฝึกสมาธิ²⁵

กล่าวได้ว่า การเจริญสติและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อป้องกันและรักษาโรคต่างๆ ที่กล่าวมานั้น นักวิชาการในมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศได้ศึกษาค้นคว้า วิจัย ในรูปแบบวิทยาศาสตร์ และเชื่อมประสานวิธีของพุทธศาสนากับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของคลื่นสมองของนักวิทยาศาสตร์ตะวันตก ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพได้จริง เพราะการปฏิบัติดังกล่าวเป็นการเพิ่มพลังจิตภายในของผู้ที่เจ็บป่วยให้มีความเข้มแข็ง ส่งผลต่อการเยียวยาความเจ็บป่วยของสุขภาพกายภายนอกได้ อย่างไรก็ตามในขณะที่พวกเรากำลังรอดคอยรักษาโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อย่างมีความหวังอยู่นี้ ผู้เขียนมองว่าการเจริญสติ รวมถึงการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่สำคัญ ในขณะที่พวกเราต้องกักตัวเองและทำงานอยู่ที่บ้าน (Work from home) และอยู่ภาวะที่ต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตัวเองให้เข้ากับสภาพปกติในวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) การเจริญสติทำสมาธิ จะช่วยให้สภาพจิตใจเราเข้มแข็ง มีจิตที่มีพลังสามารถรู้เท่าทันและต่อสู้กับโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ ได้

สรุป

ท่ามกลางปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสที่กำลังระส่ำระสายไปทั่วโลก ปฏิเสธไม่ได้ว่าหลายคนอาจเกิดความรู้สึกเครียด กังวล ส่วนหนึ่งเพราะความไม่แน่ใจต่อสถานการณ์ดังกล่าว อีกส่วนเป็นความกังวลที่ต้องพยายามระมัดระวังตนเอง เพื่อป้องกันไม่ให้เสี่ยงติดเชื้อไวรัส แต่หลังรัฐบาลประกาศพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยคาดหวังว่าจะเป็นอีกหนึ่งมาตรการเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ไม่ให้กระจายออกไปจนสายเกินแก้ ซึ่งได้มีผลบังคับใช้มากกว่า 3 เดือน ก็อาจมีหลายคนเริ่มกังวลว่าเมื่อเราจำต้องถูกจำกัดพื้นที่มาก ๆ หรือการใช้เวลาอยู่แต่ในบ้านมาก ๆ จะยิ่งเพิ่มความเครียดมากขึ้นหรือไม่ เพราะในช่วงเวลาที่เกิดอุบัติภัยขึ้นในโลก สัญชาตญาณดิบของมนุษย์อย่างความกลัว ความเอาตัวรอด ความโลภ ความเห็นแก่ตัวจะโผล่ออกจากที่ซ่อน ช่วงเวลาของโควิด-19 ก็เช่นกัน ไม่มีใครอยากป่วย อยากตาย อยากพลัดพรากจากคนรักหรืออยากจ่ายจ้กรักษาราคาแพง ต่างพากันหวาดระแวงไปตามๆ กัน จิตปรุงแต่งจากความรักตัวกลัวตายนี้ไม่นำไปสู่ผลดีใดๆ เลย รังแต่จะสร้างความขุ่นข้องหมองใจให้ตัวเอง ซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งความทุกข์ไม่จบสิ้น ช่วงภาวะเช่นนี้ เมื่อเรามีความรู้สึกปรุงแต่งและเป็นอกุศล เช่น รุมประณามบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าไม่สามารถรับมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ²⁶ จากสถานการณ์ดังกล่าว นอกจากเราจะต้องระวังสุขภาพกายแล้ว เราอาจต้องปรับสุขภาพจิตตนเองให้แข็งแรงด้วยเช่นกัน เราควรพลิกวิกฤตนี้ให้เป็น

²⁵ พินิจ รัตนกุล, 2550

²⁶ ดลพร รุจิรวงศ์, COVID-19: พลิกมุมคิด...วิกฤต หรือ โอกาส, TCDC, <https://web.tcdc.or.th/th/Articles/Detail/Covid-19-cover-story> [12 มิ.ย. 2563].

โอกาส ถือว่าเป็นโอกาสที่ดีในการตั้งสติให้มั่น จับความคิดตัวเองให้ทัน เพื่อพิจารณาจิตที่ปรุงแต่งของเรา และหยุดใช้อารมณ์ แต่ถอยมามองโรคระบาดนี้ด้วยเหตุผลตามความเป็นจริงว่า ทุกอย่างล้วนไม่เที่ยง เกิด แก่ เจ็บ ตายถือเป็นธรรมดาของชีวิต สิ่งที่เราและโลกกำลังเผชิญอยู่ทุกวันนี้ไม่ใช่เรื่องแปลกและไม่ใช่เรื่องใหม่ สมมติวันหนึ่งเราติดเชื้อไวรัสตัวนี้ขึ้นมา ก็รักษาไปตามกระบวนการของแพทย์ อย่าตื่นตูม เพราะการตื่นตระหนกก็ไม่สามารถช่วยให้เรารอดพ้นจากการติดเชื้อได้ แถมอาจจะทำให้เราล้มป่วยด้วยโรคอื่นด้วยซ้ำ การเจริญสติในชีวิตประจำวันจึงเป็นเครื่องมือหรือทางเลือกที่สำคัญในช่วงนี้ เพราะการฝึกเจริญสติ เป็นการฝึกการหยุดคิด โดยการให้จิตใจจับอยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออก หรือส่วนต่างๆ ของร่างกาย คือการเจริญสติปฏิฐาน 4 ได้แก่ ใช้สติกำหนด กาย เวทนา จิต และธรรม ภายใต้สถานการณ์ที่ทุกคนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำรงอยู่ในชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) เป็นแนวทางที่หลากหลาย ๆ คนจะต้องปรับเปลี่ยนชุดพฤติกรรม ในช่วงวิกฤติโควิด-19 ทำให้เราต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบวิถีชีวิตไปพร้อมกัน ดังนั้น การใช้เครื่องมือในทางพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นการสวดมนต์ ทำสมาธิและการเจริญสติภาวนา มาเป็นเครื่องมือในการรับมือกับสถานการณ์ในช่วงนี้ จะส่งผลให้จิตเรามีพลังงานในด้านบวกที่สามารถรู้เท่าทันความกลัวต่อทุกสิ่ง และเมื่อมีจิตที่เข้มแข็งก็สามารถเยียวยาสุขภาพกายภายนอกได้ บทเรียนของการนำหลักปฏิบัติของชาวพุทธไปเชื่อมประสานกับงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ทางการแพทย์ตะวันตก ซึ่งก็ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า แนวทางปฏิบัติแบบนี้ช่วยให้การบำบัดโรคได้ทั้งทางกายและทางใจ ช่วยให้จิตอยู่กับเวลาปัจจุบัน สามารถทั้งความนึกคิดทำให้รู้สึกเบากายและใจ การหยุดความคิดช่วยบำบัดโรคต่างๆ ได้ เช่น โรคย้ำคิดย้ำทำ โรคตื่นตระหนกกลัว โรควิตกกังวลว่าตัวเองเป็นโรคนั้นโรคนี โรคเครียด โรคกลัวอยู่คนเดียวและโรคกลัวความมืด เป็นต้น และภายใต้สถานการณ์ของโรคระบาดปัจจุบัน เราจึงต้องมีสติและหันกลับมาทบทวนและใช้เครื่องมือตามแนวทางพระพุทธศาสนา เพราะโรคระบาดไม่ได้ทำอันตรายเราเท่าความกลัวโรคระบาด แต่ถ้าเราได้ฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาและเพิ่มพลังทางจิตจะทำให้เรารู้ว่าถึงแม้ในช่วงที่มีโรคระบาดความสุขก็ยังคงมีอยู่รอบตัวเรา ผู้เขียนขอเชิญให้ทุกท่านได้ร่วมมือกันฟันฝ่าวิกฤติครั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติด้วยความเห็นอกเห็นใจในเพื่อนมนุษย์ ไม่เหยียดไม่ย่อ ไม่ซ้ำเติมใครให้เจ็บช้ำน้ำใจ แต่ควรให้กำลังใจกัน ยกย่องกันส่งเสริมเติมพลังให้กันด้วยปิยวาจาและด้วยการสนับสนุนตามศักยภาพของตนในด้านต่างๆ เท่าที่ตนจะพึงทำได้ใช้วันเวลาที่ได้มาจากการหยุดอยู่กับบ้าน (Stay at home) ให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยการใช้เวลาคุณภาพกับครอบครัว และการพัฒนาตัวเองให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ด้วยการฝึกเจริญสติ เช่น การนั่งสมาธิและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานวันละ 30 นาทีหรือ 1 ชั่วโมง เชื่อว่าพวกเราจะผ่านพ้นวิกฤตของโรคร้ายนี้ไปได้อย่างแน่นอน

ข้อเสนอแนะ

1) สถาบันทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง เช่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ควรผลิตสื่อออนไลน์ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเครื่องมือหรือวิธีการรับมือกับโรคระบาดไวรัสโควิด - 19 โดยใช้การสวดมนต์ ทำสมาธิและการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

2) ในช่วงสถานการณ์นี้ นักวิชาการหรือผู้มีความเชี่ยวชาญทางด้านวิปัสสนาธุระควรมีการเปิดคอร์สการสอนปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานผ่านสื่อออนไลน์ ให้กับประชาชนและบุคคลที่สนใจได้ฝึกปฏิบัติ

3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการต่อสู้กับโรคระบาด ควรทำสื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนนำการปฏิบัติในพุทธศาสนา มาใช้ในการบำบัดโรค มีการสวดมนต์ การแผ่เมตตา และการปฏิบัติสมาธิวิปัสสนากรรมฐานเป็นสำคัญ

4) ในขณะที่พวกเรากำลังรอคอยยารักษาไวรัสโควิด - 19 อย่างมีความหวังอยู่นี้ พวกเราควรทำตามคำแนะนำของหมออย่างเคร่งครัด คือ กินอาหารร้อน ใช้ช้อนกลาง ล้างมือบ่อยๆ สวมใส่หน้ากากอนามัย เมื่อออกจากบ้าน ออกกำลังกายสม่ำเสมอ หลีกเลี่ยงสถานที่ที่ผู้คนแออัด และรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และเสริมด้วยการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ด้วยการนั่งสมาธิและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานวันละวันละหน้อยตามแต่ที่ทุกท่านจะสะดวกใจ

เอกสารอ้างอิง

กนิษฐรัตน์ แสงจันทร์. ความรู้ทัศนคติและการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติของผู้ปฏิบัติกรรมฐาน ที่วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี. **วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขา นิเทศศาสตรพัฒนการ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2543.

กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม. **สื่อเผยแพร่: NEW NORMAL ชีวิตวิถีใหม่และการปรับตัวในภาวะ COVID-19**. <https://www.mhesi.go.th/home/index.php/pr/all-media/55-covid-19/covid-km/1448-new-normal>. 10 มิ.ย. 2563.

กรุงเทพธุรกิจ. **ถอดบทเรียน ปรับตัว ปรับใจอย่างไรดี ก่อนก้าววิถีชีวิตใหม่ แบบ New Normal**. <https://www.bangkokbiznews.com/recommended/detail/2210>. ๑๐ มิ.ย. 2563.

จุฑามาศ วารีแสงทิพย์และคณะ. การศึกษาผลของการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานต่อระดับของความดันโลหิต. **รายงานการวิจัย**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2561.

ทีฆายุวัฒน์ สวัสดิ์ลือ. การวิเคราะห์การเจริญสติตามแนวทางของ ดิข นัท ฮันท์. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาพุทธศาสนาศึกษา: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2551.

ณัฐพงษ์ นาคกล้า. **พลังสมาธิ” ผู้พิชิตโรคไวรัส “โควิด-19**. บ้านเมือง เข้มข้น ครบเครื่อง เรื่องข่าว. <https://www.banmuang.co.th/news/gallery/183493>. 12 มิ.ย. 2563.

ดลพร รุจิรวงศ์. COVID-19 : พลิกมุมคิด... วิกฤต หรือ โอกาส. TCDC. <https://web.tcdc.or.th/th/Articles/Detail/Covid-19-cover-story> 12 มิ.ย. 2563.

ทัสนี วงเย็น. ศึกษาวิเคราะห์การปฏิบัติกัมมัฏฐาน ตามแนวกายคตาสติ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2540.

- ณอภัย พวงมะลิ. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐานสี่. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. 2561.
- ประโยชน์ของสมาธิในชีวิตประจำวัน, <http://www.todayhealth.org/daily-health> 10 มิ.ย. 2563.
- พินิจ รัตนกุล. **วิจัยพบสวดมนต์สมาธิวิปัสสนารักษาโรคได้ (ตอนที่ 2)**. ธรรมลีลาฉบับที่ 84. วิทยาลัยศาสนศึกษา: มหาวิทยาลัยมหิดล. 2550.
- พระธรรมกิตติวงศ์ ๙ .ธ.ป (ทองดี สุรเตโช). **พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุดคำวัด**.กรุงเทพมหานคร: วัดราชโอรสาราม. 2548.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). **พุทธธรรม** .พิมพ์ครั้งที่11. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2546.
- _____. **พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ 9. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2543
- พระราชสิทธิมูณี (วิ.). **ปัญหาและอุปสรรค ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ วิปัสสนากัมมัฏฐาน**. <https://www.vipassanathai.org/main.php?url=about1&code=about18> [10 มิ.ย. 2563].
- พระโสภณมหาเถระ (มหาสีสยาตอ). **มหาสติปัฏฐานสูตร ทางสู่พระนิพพาน**. แปลและเรียบเรียงโดย พระคันธสารากวีวงศ์. พระพรหมโมลี ตรวจชำระ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยรายวัน.2549.
- พระมหาณัฏฐ พลญาณ (น.ร.ว.ร.ช.). ศึกษาวิเคราะห์อุปสรรคในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาตามแนวสติปัฏฐาน ๔. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.2554.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.2539.
- _____. **พระไตรปิฎกบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก ๒๕๐๐**. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.2535
- มาลีวัล เลิศสาครศิริ. ประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึกสมาธิ ต่อพหุปัญญาของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ วารสารพยาบาลทหารบก. Journal of The Royal Thai Army Nurses. ปีที่ 17 ฉบับที่ 13 ก.ย.-ธ.ค. 2559.
- สถาบันวิปัสสนาธุระ. **โครงการวิปัสสนากรรมฐานสำหรับประชาชน**. <https://www.vipassanathai.org/main.php?url=about1&code=about17> ๑๐ มิ.ย. 2563.
- ศศิณดา ธนยศโสภณ. ประสิทธิภาพของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงชีวิตของผู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานโครงการพัฒนาจิตเพื่อพ่อ ณ วัดป่าเจริญราช จังหวัดปทุมธานี. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. 2558.

Kabat-Zinn, Jon. **Full catastrophe living : How to cope with stress, pain and illness using mindfulness meditation.** London: Little, Brown Book Group. 1990

Segal, Z. V., Williams, J. M. G., & Teasdale, J. D. **Mindfulness-based cognitive therapy for depression : A new approach to preventing relapse.** New York: The Guilford Press. 2002

Williams, M., Teasdale, J., Segal, Z., & Kabat-Zinn, J. **The mindful way through depression.** New York: The Guilford Press. 2007

“

ภาคผนวก ก:
เอกสารโครงการประชุม
วิชาการระดับชาติ
และนานาชาติฯ

โครงการสัมมนานาผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ ๑๑
“New Normal: การวิจัยเพื่อสังคมใหม่ในยุคออนไลน์”
(ผ่านระบบออนไลน์)

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓

วันที่ ๒๗-๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๓

ณ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา

๑. ชื่อโครงการ : โครงการสัมมนานาผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ ๑๑
๒. ชื่อหน่วยงาน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. หน่วยงานหลักรับผิดชอบ : สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. โครงการเชื่อมโยงกับมาตรฐาน สกอ. องค์ประกอบที่ ...
๕. หลักการและเหตุผล

การวิจัยถือเป็นกระบวนการสำคัญในการค้นหาค้นคว้าความรู้ใหม่ ๆ อย่างเป็นระบบเพื่อนำมาพัฒนาหรือแก้ปัญหาค้นคว้าดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของมหาวิทยาลัยให้เป็นเลิศทางวิชาการพระพุทธศาสนา มีพันธกิจด้านการวิจัย คือ เพื่อสร้างองค์ความรู้ควบคู่ไปกับการเรียนการสอน เน้นการวิจัยด้านพระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ใหม่และเพิ่มขีดความสามารถทางวิชาการและการบริการวิชาการทางพระพุทธศาสนาในระดับสูงให้แก่ประเทศชาติ และสถาบันสงฆ์ นอกจากการอบรมสั่งสอน การถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่นิสิตนักศึกษาแล้ว การค้นคว้าวิจัยยังถือเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งที่ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าภารกิจด้านการเรียนการสอน เพราะการทำวิจัยเป็นดัชนีบ่งชี้ถึงศักยภาพของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา คุณประโยชน์ของผลงานการวิจัยที่ได้ยังสามารถนำไปใช้อ้างอิงและประกอบการเรียนการสอนเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือแก่ผู้เรียนและบุคคลทั่วไป อีกทั้งเป็นข้อมูลเพื่อการพัฒนาให้แก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติได้

จากความสำคัญดังกล่าว สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ในฐานะเป็นสถาบันที่ดูแลเกี่ยวกับงานวิจัยของคณาจารย์เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย และหน่วยงานเจ้าภาพร่วมได้เล็งเห็นคุณค่าและความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพของคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย จึงกำหนดให้มีโครงการสัมมนานาผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ ๑๑ “New Normal: การวิจัยเพื่อสังคมใหม่ในยุคออนไลน์” ขึ้นเพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้จากคณาจารย์ นักวิจัย และนิสิตนักศึกษา ตลอดจนจบเป็นการเผยแพร่ผลงานวิจัยซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพงานวิจัยในศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อพัฒนาประเทศชาติ พร้อมยังสามารถสร้างเครือข่ายในการเรียนรู้การวิจัยกับนานาชาติต่อไป

๖. วัตถุประสงค์ของโครงการ

๑. เพื่อเป็นเวทีในการนำเสนอและเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติให้กับคณาจารย์และนักวิจัย

๒. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิชาการทางพระพุทธศาสนาระหว่างคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และนิสิต นักศึกษา

๓. เพื่อส่งเสริมและสร้างเครือข่ายงานวิจัยและผลงานสร้างสรรค์กับสถาบันการศึกษาทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

๗. หน่วยงานความร่วมมือ

๑. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๔. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
๕. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

๘. วันและสถานที่ดำเนินงาน

วันที่ ๒๗-๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๓ ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๙. รูปแบบการประชุม

การนำเสนอผลงานวิจัย และผลงานวิชาการ ภาคบรรยาย (ผ่านระบบออนไลน์)

๑๐. หัวข้อการประชุม

การประชุมสัมมนาผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ ๑๑ “New Normal: การวิจัยเพื่อสังคมใหม่ในยุคออนไลน์” เปิดรับบทความวิจัยภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่ยังไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ของคณาจารย์ นักวิจัย และนิสิตนักศึกษาใน ๔ กลุ่ม ได้แก่

๑. การวิจัยเพื่อแก้ไขวิกฤตโลก
๒. การวิจัยเพื่อการอยู่ร่วมในสังคมยุคใหม่
๓. การวิจัยและเรียนรู้แบบออนไลน์
๔. การวิจัยทางสังคมและมนุษยศาสตร์ เพื่อการเรียนรู้ในยุคออนไลน์

หมายเหตุ : บทความจะได้รับการตีพิมพ์ Full Paper ลงใน Proceeding online ของการประชุมวิชาการ

๑๑. กำหนดการสำคัญ

กิจกรรม	กำหนดการ
เปิดรับบทความ Full Paper ผ่านระบบ Online	บัดนี้ - ๑๐ มิ.ย. ๒๕๖๓
แจ้งผลการพิจารณาเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการ	ภายใน ๑๐ มิ.ย. ๒๕๖๓

แจ้งผลการพิจารณาจากกรรมการกลั่นกรอง	ภายใน ๑๕ มิ.ย. ๒๕๖๓
นักวิจัยส่ง Full Paper (ฉบับแก้ไข)	ภายใน ๒๕ มิ.ย. ๒๕๖๓
ตอบรับการนำเสนอ (Acceptance Letter)	ภายใน ๒๕ มิ.ย. ๒๕๖๓
นำเสนอผลงาน (ผ่านระบบออนไลน์) GOOGLE MEET	๒๗-๒๘ มิ.ย. ๒๕๖๓
จัดทำ Proceeding online (ฉบับสมบูรณ์) พร้อมออนไลน์บนเว็บไซต์	ภายในเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๓

๑๒ งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ

๒๐๐,๐๐๐ บาท

๑๓. กลุ่มเป้าหมายโครงการ

- ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ ๑๑ จำนวน ๒๐๐ รูป/คน ดังนี้
- คณาจารย์ นักวิชาการ ผู้บริหารและบุคลากรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 - คณาจารย์ นักวิชาการ ผู้บริหาร และบุคลากรจากส่วนงานภายนอก
 - ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานภายนอก และต่างประเทศ

๑๔. กิจกรรมการดำเนินงาน

- ขออนุมัติโครงการ
- ประชุมวางแผนและดำเนินงาน
- ขอแต่งตั้งคำสั่งคณะกรรมการดำเนินงาน
- ประชาสัมพันธ์/ประสานงานติดต่อเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสัมมนาทั้งภายในและต่างประเทศ
- ดำเนินตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้
- ประเมินผล/สรุปผลดำเนินการ

๑๕. อัตราค่าลงทะเบียน

- โอนเงินผ่าน ธนาคารกรุงไทย สาขายานนาวา ชื่อบัญชี สัมมนาวิจัย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ เลขที่บัญชี 010-0-72766-2
- ค่าลงทะเบียนบทความ ๒,๐๐๐ บาท สำหรับอาจารย์ และนักวิจัย / ๑,๐๐๐ บาท สำหรับนิสิต

ติดต่อสอบถามได้ที่

๑. พระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปญโญ นักวิจัย โทรศัพท์ ๐๘๖-๑๐๕-๐๒๒๙

E-mail: kriangsak.wit@mcu.ac.th

๒. พระมหาประจักษ์ กิตติเมธี นักวิจัย โทรศัพท์ ๐๘๔-๙๘๐-๙๕๙๐

E-mail: juk.bri@hotmail.com

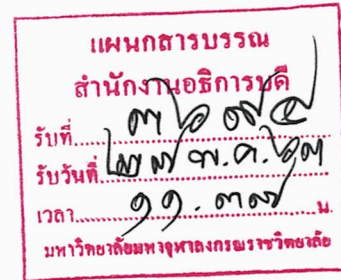
๓. นายถาวร ภูษา นักวิจัย โทรศัพท์ ๐๙๙-๕๑๕-๙๔๑๔ E-mail: dhawara.bhu@mcu.ac.th

“

ภาคผนวก ข:
คณะกรรมการกึ่งกรง
บทความวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ภายใน ๘๐๗๓, E-mail : bri@mcu.ac.th

ที่ อว ๘๐๐๗/๒๒๓ วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุมัติลงนามในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวิจัย (Peer Review) ในการประชุมสัมมนาผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ ๑๑

เรียน อธิการบดี

เพื่อให้การจัดสมมนานำเสนอผลงานวิชาการและผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของมหาวิทยาลัย

ในการนี้ จึงเรียนมาเพื่อขออนุมัติและลงนามในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวิจัย (Peer Review) ในการประชุมสัมมนาผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ ๑๑ รายละเอียดตามเอกสารซึ่งได้แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติและลงนาม

กราบเรียน อธิการบดี

เห็นควรอนุมัติ

เพื่อโปรดทราบ

พระมหาไพรัช ธรรมทีโป, ผศ.ดร.
รก. ผู้อำนวยการสำนักงานอธิการบดี

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

เรียน อธิการบดี

เห็นควรอนุมัติ

เพื่อโปรดทราบ

(พระเทพปวรเมธี)
รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

(พระราชปรีดีกวี)

อธิการบดี

คำสั่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ที่ ๕๒๔ /๒๕๖๓

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวิจัย (Peer Review)
ในการประชุมสัมมนาผลงานวิชาการและผลงานวิจัยระดับนานาชาติ ครั้งที่ ๑๑

เพื่อให้การจัดสัมมนาผลงานวิชาการและผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของมหาวิทยาลัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงแต่งตั้งผู้มีรายนามต่อไปนี้ เป็นคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวิจัย (Peer Review) ในการประชุมสัมมนาผลงานวิชาการและผลงานวิจัยระดับนานาชาติ ครั้งที่ ๑๑ ประกอบด้วย :-

๑. พระราชปริยัติกวี,ศ.ดร.	ประธานกรรมการ
๒. พระสุวรรณเมธาภรณ์,ผศ.	รองประธานกรรมการ
๓. พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร,รศ.ดร.	รองประธานกรรมการ
๔. พระมหาสุรศักดิ์ ปัจจนตเสโน,ผศ.ดร.	กรรมการ
๕. ศาสตราจารย์ ดร.จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	กรรมการ
๖. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม	กรรมการ
๗. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์	กรรมการ
๘. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักษัตย์	กรรมการ
๙. รองศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ รัตนสังข์ธรรม	กรรมการ
๑๐. Prof.Dr.Yukio Hayashi (Japan)	กรรมการ
๑๑. Prof.Dr.Vibhash Chandra Jha (India)	กรรมการ
๑๒. Dr.Shi Jing Peng (China)	กรรมการ
๑๓. Dr. Lim Hui ling (Singapore)	กรรมการ
๑๔. พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร.	กรรมการและเลขานุการ
๑๕. พระมหาเสรีชน นริสุโส,ดร.	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๖. พระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปัญญา,ดร.	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

สั่ง ณ วันที่ ๓๐ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

(พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร.)

อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำสั่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ที่ ๕๒๕ /๒๕๖๓

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวิจัย (Peer Review)
ในการประชุมสัมมนาผลงานวิชาการและผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ ๑๑

เพื่อให้การจัดสัมมนาผลงานวิชาการและผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของมหาวิทยาลัย

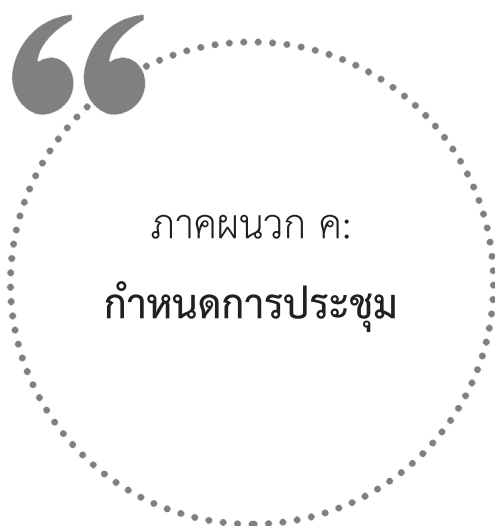
อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงแต่งตั้งผู้มีรายนามต่อไปนี้ เป็นคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวิจัย (Peer Review) ในการประชุมสัมมนาผลงานวิชาการและผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ ๑๑ ประกอบด้วย :-

๑. พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร.	ประธานกรรมการ
๒. พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร,รศ.ดร.	รองประธานกรรมการ
๓. รองศาสตราจารย์ ดร. โคนิภรณ์ ศรีทอง	รองประธานกรรมการ
๔. พระมหาสุรศักดิ์ ปจจนตเสโน,ผศ.ดร.	กรรมการ
๕. ศาสตราจารย์ ดร.จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	กรรมการ
๖. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์	กรรมการ
๗. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักษ์สัตย์	กรรมการ
๘. รองศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ รัตนสังข์ธรรม	กรรมการ
๙. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กั้นทะเตียน	กรรมการ
๑๐. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ สุขสถิตย์	กรรมการ
๑๑. พระมหาเสรีชน นริสสุโร,ดร.	กรรมการและเลขานุการ
๑๒. พระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปญโญ,ดร	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

สั่ง ณ วันที่ ๓๑ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

(พระราชปรีดีทิพย์, ศ.ดร.)

อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ค:
กำหนดการประชุม

กำหนดการ

การประชุมสัมมนาวิจัย ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 11
 “New Normal : การวิจัยเพื่อสังคมใหม่ในยุคออนไลน์”
 สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วันเสาร์ที่ 27 มิถุนายน 2563

เวลา	กิจกรรม
08.30 - 09.00 น.	เข้าระบบห้องประชุมผ่าน Google Meet รหัสห้อง : uks-uetu-tvb
09.00 - 09.20 น.	ประธาน ให้โอวาทและกล่าวเปิดการประชุม โดย พระครูโสภณพุทธิศาสตร์, ผศ.ดร. รองอธิการบดีฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแผ่
09.20 - 10.20 น.	การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ : การบูรณาการศาสตร์เพื่อรับใช้สังคม โดย พระสุธีรัตนบัณฑิต รศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
10.20 - 10.50 น.	การสร้างความยั่งยืนของสังคมยุค New Normal โดย ดร.พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ ประธานกรรมการสถาบันไทยพัฒนา
10.50 - 11.20 น.	แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและนวัตกรรมในยุค New Normal โดย ดร.เทพรัตน์ กล้ารัมย์ อาจารย์และนักวิจัยศูนย์วิจัย MOVE มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
11.20 - 13.00 น.	พักรับประทานอาหาร
13.00 - 17.00 น.	ผู้ลงทะเบียนนำเสนอผลงานผ่านระบบ Google Meet ที่เว็บไซต์ https://meet.google.com ห้องประชุม 1 รหัสห้อง : uks-uetu-tvb ผู้ทรงคุณวุฒิห้อง 1 : พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร. ผศ.ดร.เบญจมาศ สุขสถิต ห้องประชุม 2 รหัสห้อง : nia-kjzx-omb ผู้ทรงคุณวุฒิห้อง 2 : พระมหาสุรศักดิ์ ปัจจนตเสโน, ดร. รศ.ดร.สุวิญ รัถสัจย์ ห้องประชุม 3 รหัสห้อง : stx-ngxc-ukx ผู้ทรงคุณวุฒิห้อง 3 : พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร. ผศ.ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน ห้องประชุม 4 รหัสห้อง : vzg-mwac-wng ผู้ทรงคุณวุฒิห้อง 4 : รศ.ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง รศ.ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์ ห้องประชุม 5 รหัสห้อง : pmb-zwwq-ggm ผู้ทรงคุณวุฒิห้อง 5 : พระมหานันทวิทย์ อธิภทโท, ดร. ผศ.ดร.กมลาศ ภูวนาธิพงศ์
17.00 น.	ปิดการประชุม

พิธีกร พระมหาชุตีภัก อภินนโท
 ผู้อำนวยการส่วนวางแผนและส่งเสริมการวิจัย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
 พระมหาเสรีชน นริสสโร
 ผู้อำนวยการส่วนบริหาร สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

หมายเหตุ : กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม
 เว็บไซต์รายละเอียดการสัมมนา : www.mcucon.com/2020

“New Normal :
การวิจัยเพื่อสังคมใหม่
ในยุคออนไลน์”